

පරිවෘත්තීය සම්ප්‍රදායික ධර්මය

පළමු වෙළුම

කටුකුරුන්ගේ ආගමන පිළිබඳව
පොත්ගැලියකට ධර්මයට ධර්මයක් මාධ්‍ය ආරය

**පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ
විශේෂ නිවේදනය**

2013.07.07 දින අභිනවයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද 'පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය' මගින් පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් මේතාක් සම්පාදිත සහ ඉදිරියට සම්පාදනය කරනු ලබන සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශයට පත් කෙරෙන බවත් මින් පසු උන්වහන්සේගේ කිසිදු ග්‍රන්ථයක් කොළඹ ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින් ප්‍රකාශයට පත් නොකරෙන බවත් අප පාඨක පිරිස වෙත මෙයින් දන්වා සිටිමු.

මෙයට
සසුන් ලැදි
පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය

පටිච්ච සමුපපාද ධර්මය

විශේෂ "පහන් කණුව දෙසුම්" වෙළුමකි.

පළමු වෙළුම - තෙවන මුද්‍රණය
(1-5 දෙසුම්)

කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද හිතපු

ISBN 978-955-1255-46-6

මොරගොල්ල චක්‍ර
ඉඹුල්ලස්දෙණිය

ප්‍රකාශනය
පොත්ගුණල ධර්ම හුණු ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය

2014

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

පොත ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. අනුර රූපසිංහ මහතා - 27, කොළඹ විදිය, මහනුවර.
2. ස්ටැන්ලි සුරියාරච්චි මහතා - 25, කඩවිදිය, දේවාලේගම.
3. ඩී. ටී. චේරගල මහතා - 422, වැලිපාර, තලවතුගොඩ.
4. හේමමාලා ජයසිංහ මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
5. සංජීව නවරත්න මහතා
අංක 308/17 බී, කිරිවත්තුඩුව පාර, මාගම්මන, හෝමාගම.
6. හේමා රූපසිංහ මිය - 26, හැව්ලොක් පාර, ගාල්ල.
7. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මණ පාර, මාතර.
8. සිරිමා විජේරත්න මිය - ඇලපාත, රත්නපුර.
9. ඒ.ජී. සරත් චන්ද්‍රරත්න මහතා
සමන්, ඇරැවුල හන්දිය, කණ්ඩලම පාර, දඹුල්ල.
10. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
11. ජේ.ඒ.ඩී. ජයමාන්න මහතා
ජයමාන්න වත්ත, ලබුයාය, කුරුණෑගල පාර, කුලියාපිටිය.
12. ආර්.ඒ. චන්දි රණසිංහ මිය
ස්ට්‍රඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.

වෙබ් අඩවිය: www.seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය:

කොලට් ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 011-4 870 333

'යො පටිච්චසමුප්පාදං පසසති-
සො ධම්මං පසසති
යො ධම්මං පසසති -
සො පටිච්ච සමුප්පාදං පසසති''

''යමෙක් පටිච්ච සමුප්පාදය දකීද-
හේ ධම්මය දකියි.
යමෙක් ධම්මය දකී ද
හේ පටිච්චසමුප්පාදය දකියි.''

“කතමො ච භික්ඛවෙ පටිච්චසමුප්පාදො?

ජාති පච්චයා භික්ඛවෙ ජරා මරණං.

උප්පාදා චා තථාගතානං

අනුප්පාදා චා තථාගතානං

ධීතාව සා ධාතු

ධම්මධීතතා ධම්මනියාමතා ඉද්දප්පච්චයතා

තං තථාගතො අභිසම්බුජ්ඣති අභිසමෙති

අභිසම්බුජ්ඣති ආචික්ඛති

දෙසෙති

පඤ්ඤාපෙති

පට්ඨපෙති

විචරති

විහජති

උත්තානිකරොති

පසස්ථානිචාන

*****

මහණෙනි, පටිච්චසමුප්පාදය යනු කීම?

උපත නිසාය මහණෙනි, දීර්ඝ සහ මරණය

තථාගතවරු උපදනේ හෝ වේවා

තථාගතවරු නුපදනේ හෝ වේවා

ඒ ධම්මාකුච සිටියේමය.

ධම් සපිතිතාව, ධම් නියාමතාව, ඉද්දප්පච්චයතාව.

එය තථාගත තෙම අවබෝධ කරගනියි, වටහා ගනියි.

අවබෝධ කරගෙන, වටහාගෙන,

කියාදෙයි

දෙසයි

පණවයි

පිහිටුවයි

විචරණය කරයි

බෙදා දක්වයි

ලිහිල් කොට දක්වයි

‘බලවු’ යයි කියයි.

පටුන

	පිටු
හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	viii
අමා ගඟ	x
ග්‍රන්ථ සංකේත නිරූපණය	
01. 'යදා හවෙ පාකුභවනති ධම්මා' ('නිසා - හටගැනීම' ධම් න්‍යායය) පාදක සටහන්	01
02. 'කුතො සරා නිවතතනති' (දියසුළු නැති කැන) පාදක සටහන්	27
03. 'එක මූලං ආරාච්චං' (පාතාලයෙන් එතර වීම) පාදක සටහන්	53
04. 'අනෙතාජවා ඛනිජවා' (ඇතුළත වෙළුම සහ පිටත වෙළුම) පාදක සටහන්	77
05. 'අකෙධියාසසැඤ්ඤිතො සත්තා' (භාෂා ව්‍යවහාරයේ සීමාව) පාදක සටහන්	103

හැඳින්වීම

තථාගත සම්මාසම්බුදු රජාණන් වහන්සේ සම්බෝධි ලාභයෙන් අනතුරුව තමන් වහන්සේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත් ශාඛන ප්‍රණීත අතකතාවචර ධර්මයේ ගම්භීරතාවට සිත යෙදූ විට කෙලෙස් හරිත ලෝකයාට දැකීමට දුෂ්කර වූ ගැඹුරු තැන් දෙකක් දුටු සේක. එකක් 'ඉදසුච්චයතා' නම් වූ පටිච්චසමුප්පාදයයි. අනෙක සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීම, සියලු උපධීන් අත්හැර දැමීම, තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීම, විරාගය, නිරෝධය නම් වූ නිබ්බානයයි.

පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයේ ගම්භීරත්වය නිසාම සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් සියවසක් ගත වීමට පෙර පැන නැඟි විවිධ බෞද්ධ නිකායයන් අතර විවිධාකාර අථි විචරණ ඒ පිළිබඳව ඉදිරිපත් කෙරුණි. වචනයක් වශයෙනුත්, දර්ශනයක් වශයෙනුත් භාරතීය දර්ශන සම්ප්‍රදායයන්ට 'අමුත්තකු' වූ පටිච්චසමුප්පාදය හඳුනා ගැනීමට දැරූ දාර්ශනික ප්‍රයත්නවල ප්‍රතිඵල වශයෙන් එකිනෙකට විරුද්ධ විග්‍රහ විචරණ අථිකථන රැගත් ප්‍රකරණ ග්‍රන්ථ රාශියක් බිහිවිය. එක් එක් බෞද්ධ නිකාය තම තමන් ගත් දෘෂ්ටි කෝණයට අනුව පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය විග්‍රහ කරන්නට විය. එනිසාම බුද්ධ දේශනාවට අනුකූල වූ නිවැරදි අර්ථකථනය කුමක්ද යන්න නිගමනය කිරීම දුෂ්කර කාර්යයක් වී ඇත.

මේ වාතාවරණය තුළ සුත්‍රාගත බුද්ධ දේශනා ඇසුරින් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය විචරණ කරමින් අප විසින් දැනට පවත්වාගෙන යනු ලබන 'පහන් කණුව පටිච්චසමුප්පාද දේශනා මාලාව' මෙසේ වෙළුම් වශයෙන් මුද්‍රණද්වාරයෙන් නිකුත් කිරීමට තීරණය කළෙමු. මෙයට විසි වසරකට පමණ පෙර මිනිරිගල නිස්සරණ වනයේ යෝගාවචර සඟ පිරිස හමුවේ අප විසින් පවත්වන ලද, 'නිවන' දෙසුම් පෙළ 'නිවනේ නිවීම' නමින් වෙළුම් එකොළොසකින් නිකුත්ව ඇති අතර එහිදී ද නිවන ශීඝ්‍රයෙන් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තරමක් දුරට

විවරණය වී ඇත. ඒ ග්‍රන්ථමාලාව හා අපගේ අනෙකුත් පොත පත කියවූ ඇතැමෙක් 'පටිවසමුඥාදය' ශීර්ෂ කොට ගෙන වෙනම කෘතියක් සම්පාදනය කරන මෙන් ඇරැයුම් කළහ. මෙම විශේෂ පහත් කණුව දෙසුම් පෙළ ග්‍රන්ථයක් බවට පත් වීමෙන් ඒ ඉල්ලීමද ඉටුවනු ඇතැයි සිතමු. 'නිවන' දෙසුම් පෙළෙහිදී පටිවසමුඥාදය විවරණය කිරීමට අප යෙදූ උපමා රූපක වඩාත් පැහැදිලිව ඉදිරිපත් කිරීමට මෙය අවස්ථාවක් කර ගනිමු.

දෙස් විදෙස් වැසි සැදහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් 'අමාගහ' දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

මෙම දෙසුම් පිටපත් කරදෙන සිරිමා විජේරත්න, කුසුමා විලේගොඩ යන මහත්මීන්ට ද, අපගේ පොතපත ශෝභන ලෙස මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමට ද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට
සසුන් ලැදි,
කටුකුරුන්දේ ඤාණහඳු හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහත් කණුව'
කන්දේගෙදර
දේවාලේගම

(2558) 2014 ජූලි

පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ

ප්‍රකාශක නිවේදනය

දේවාලේගම, කන්දේගෙදර පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනවාසී පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනාද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධම් ග්‍රන්ථ හා දේශික ධම් දේශනා පිරිසිදු ධම් දානයක් වශයෙන්ම ධම් පිපාසික ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීම උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීයයි. ශ්‍රී දත්ත ධාතුන් වහන්සේ වැඩ වෙසෙන ඓතිහාසික මහනුවර පුරවරය කේන්ද්‍රකොටගෙන අභිනවයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද 'පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍යභාරය' එම උදාරතර අරමුණ ඉටු කිරීමට ඇප කැපවී සිටියි.

මේතාක් කොළඹ කේන්ද්‍රකොටගෙන පවත්වා ගෙන යන ලද 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' තුළින් මින් ඉදිරියට උන්වහන්සේගේ ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය නොකෙරෙන අතර එයට අදාළව පැවති ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය හා බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාපිභාරයත්, මේතාක් මහනුවර 'ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය' මගින් ඉටුකරන ලද ධම් දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ (seeingthroughthenet.net) වෙබ් අඩවිය පවත්වා ගෙන යාමත් මෙම පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධම්කාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධම් දාන වැඩ පිළිවෙලට දායකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇති අතර ඒ පිළිබඳ සියලු විමසීම් පහත සඳහන් ලිපිනයට යොමු කිරීම මැනවි. ආධාර යොමු කිරීමට මෙම ගිණුම හැර සම්පත් බැංකුවේ වෙනත් ගිණුමක් ගොමැති බව අප පාඨක පිරිස දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරමු.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍යභාරය

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

පොත්ගල්ගල ධර්ම ශ්‍රී ලංකා ධර්ම ශ්‍රී ලංකා මාධ්‍යාභාරය

දුරකථන අංක: 100761000202

සම්පත් බැංකුව - මහනුවර

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ විමසීම්:

අනුර රූපසිංහ, 27, කොළඹ වීදිය, මහනුවර.

දුරකථන අංක: 0777-801938

ඊමේල් ලිපිනය: pothgulgala@seeingthroughthenet.net

අමා ගග

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැන් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ “උතුරට” හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා “එදා-වේල” සඳහා වත් විය පැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසඳිටු හැර, සැදැහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මඟට නැමී ගත්හ. ලොවී - ලොවුතුරු මල් පල නෙලා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැනියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

“ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය” නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දාන වැඩපිළිවෙල සඳහා අපගෙන් වැයවුනේ පිරිසිදු ධම්දාන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ “උතුරට” හැරවුවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදැහැවත්හුමය. “නිවනේ නිවීම” පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවිති “පහන් කණුව ධම්දේශනා” පොත් පෙළෙහි “බර පැන” දැරීමටත්, දෙස් - විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත - පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. “දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ” අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම “නැවත මුද්‍රණ” පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

“පොත් අලෙවිය” පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන “දහම් පඩුර” තුළින් ධම්දාන සංකල්පයෙහි අගය වටහා ගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙදා-හදා ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ලැදියනටද දී ධම් දානයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවිති, ශක්ති පමණින් “ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට” උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

“සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති”

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනාය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම
2000 ජුනි 05 (2544 පොසොන්)

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු හිසසු

(පහන් කණුව බිම් දේශනා අංක 183)

නමෝ තසස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධසස

යදා භවෙ පාතුභවනති ධම්මා- ආනාපිනෝ ක්කායතෝ බ්‍රාහ්මණස්ස
අථස්ස කඛ්ඛා වපයනති සබ්බා- යතෝ පජානාති සහෙතුධම්මං.

යදා භවෙ පාතුභවනති ධම්මා - ආනාපිනෝ ක්කායතෝ බ්‍රාහ්මණස්ස
අථස්ස කඛ්ඛා වපයනති සබ්බා -යතෝ බියං පච්චයානං අවෙදි

යදා භවෙ පාතුභවනති ධම්මා - ආනාපිනෝ ක්කායතෝ බ්‍රාහ්මණස්ස
විදුපයං තිට්ඨති මාරසෙනං - සුරියෝ'ව ඔහාසයමනනලිකං!¹
(උදාන පාළි - බෝධිවග්ග)

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු භාග්‍යවත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ උරුවේලා ජනපදයෙහි නෙරංජරා නදීතෙර බොධි වෘක්ෂ මූලයෙහි සම්මා සම්බෝධිය ලබාගෙන එම පර්යංකයේම විමුක්ති සුවය විදිමින් සත් දිනක් වැඩහුන්නා. ඒ සන්දින අවසානයෙදි ඒ තුන්යම් රැයම පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය හොඳින් මෙනෙහි කළ බව උදාන පාළියේ බොධි වග්ගයේ එන මුල් සූත්‍ර තුනේ සඳහන් වෙනවා. තමන් වහන්සේ ඒ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ඒ තුන්යම් රැය තුළ තුන් ආකාරයකින් මෙනෙහි කළ බව ප්‍රීතිවාක්‍ය වශයෙන් ප්‍රකාශ කෙරෙන ගාථා තුනයි අපි මාතෘකාව වශයෙන් තැබුවේ.

මේ ගාථා තුන බැලූ බැල්මට ඒකාකර වගේ පෙනුනත් සැලකිල්ලෙන් කන්දුන්න පින්වතුන්ට තේරෙන්න ඇති පළමුවැනි ගාථාවට වඩා දෙවෙනි ගාථාව වෙනස්වන්නේ පද තුනකට පස්සේ තව අලුත් පදයක් එකතු වෙනවා. ඊළඟ තුන්වෙනි ගාථාවේ පද දෙකක් හැර අලුත් පද දෙකක් සඳහන් වෙනවා. මේ ගාථාවල වටිනාකම- ඒකාකාර නමුත් - කොයින්රම් ද කියතොත් ඒ එක් එක් ගාථාවකින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද

ධර්මය බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කළ ආකාර තුනක්. ඒ ඒ එක් එක් ආකාරයේ වැදගත්කම නිසාම වෙන් වෙන් ඕනෑ උදාන පාළිය කියන ග්‍රන්ථය මේ ආකාර තුන ඉදිරිපත් කරන්නේ එකම නිදාන කථාවක් සහිත කෙටි සූත්‍ර තුනකින්.

එතකොට ඒ පළමුවෙනිම සූත්‍රයේ අගට එන ගාථාවේ අර්ථය අපි ඉස්සරවෙලා කියලා සිටිමු. අපි ඒ ගාථා තුනේ සාමාන්‍ය අර්ථය තේරුම් ගත්තත් යම් අවබෝධයක් ලබන්න පුළුවන් මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය පිළිබඳව. ආරම්භක වශයෙන් අපි සාමාන්‍ය අර්ථය කියනවා.

**යදා හවෙ පාතුහවනි ධම්මා
ආතාපිනො ක්ඛායනො බ්‍රාහ්මණස්ස**

යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව ධ්‍යාන වඩන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාට ධර්මයේ පහළවෙත් ද 'යදා හවෙ පාතුහවනි ධම්මා - ආතාපිනො ක්ඛායනො බ්‍රාහ්මණස්ස' මෙනෙහි බ්‍රාහ්මණ කියලා කියන්නේ මේ ශාසනික ව්‍යවහාරය අනුව රහතත්වහන්සේටයි. රහතත්වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේට ඇතැම් තැන්වල බ්‍රාහ්මණ වචනය යොදනවා. මෙනෙහි ඒ අර්ථයෙන් ගන්න තියෙන්නේ. ඊළඟට කියවෙන පද දෙකෙන් කියවෙන්නේ

**අථස්ස කඛායා වපයනි සබ්බා
යතො පජානාති සහෙතුධම්මං**

ඒ බ්‍රාහ්මණයාට ඒ ධර්මයන් පහළවෙනකොට ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ සැක ඉවත් වී යනවා. මක්නිසාද 'යතො පජානාති සහෙතු ධම්මං' හේතුන් අනුව සිදුවන ඒ ධර්මතාව දැකීමෙන්. ඒ පළවෙනි ගාථාවේ අර්ථයයි.

මන්න දෙවෙනි ගාථාව. අර විධියටමයි පටන්ගන්නෙ. යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව ධ්‍යාන වඩන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාට, එහෙම නැත්නම් රහතත්වහන්සේට, බුදුරජාණන් වහන්සේට, ධර්මයේ පහළවෙත් ද එවිට ඔහුගේ ඒ සැක ඉවත්වෙනවා '**යතො බයං පච්චයානං අවෙදි**' ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගේ ක්ෂයවීම තේරුම් ගැනීම නිසා. ඒ දෙවෙනි ගාථාවේ අර්ථයයි.

තුන්වෙනි ගාථාව, '**යදා හවෙ පාතුහවනි ධම්මා - ආතාපිනො ක්ඛායනො බ්‍රාහ්මණස්ස**' යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව ධ්‍යාන වඩන්නාවූ බ්‍රාහ්මණයාට ධර්මයේ පහළ වෙත් ද, මන්න

ඊළඟට අමුතු දෙයක් කියවෙනවා **'විදුපයං නිධානි මාරසෙනං - සුරියෝව ඔභාසයමනකලිකං'** මුළු අහස ආලෝකවත් කරන සුරියයා මෙන් මාර සේනාව විසුරුවා හරිමින් සිටී. ඒ අවස්ථාවේ ඒ බ්‍රාහ්මණයා මාරසේනාව විසුරුවා හරිනවා **විදුපයං නිධානි මාරසෙනං** උපමාව දෙන්නේ **'සුරියෝව ඔභාසයමනකලිකං'** අහස ආලෝකවත් කරන සුරියයා මෙන්.

ඔය ඉතින් ගාථා තුනේ අර්ථයයි. දැන් ඉතින් මේක ආශ්‍රයෙන් අපි පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තේරුම් ගන්න බලමු. දැන් මේ තුන් ආකාරය කෙටියෙන් සඳහන් වෙන්නේ මෙහෙමයි ඒ සුත්‍ර තුනේ.

පළමුවෙනි යාමය තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළාය, දෙවෙනි යාමය තුළ - මධ්‍යම යාමය තුළ - එය පටිලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළාය, පශ්චිම යාමය කියලා කියන අළුයම කාලය තුළ ඒ දෙකම එකතු කරලා අනුලෝම පටිලෝම වශයෙන් ඒ දෙකම එකතු කරල මෙනෙහි කළාය කියලා. ඔන්න ඒක තේරුම් ගන්න උපකාරවන කාරණය අපි ඉදිරියට ඉදිරිපත් කරනවා.

දැන් අර ගාථාවේ කියවුණු **'යදා හවෙ පාතුභවනති ධම්මා'** යම් අවස්ථාවක ධර්මයෝ පහළ වෙත් ද කියලා කිව්වේ - මොනවද ඒ ධර්ම? ඒ ධර්ම මොනවාද කියන එක ඒ සුත්‍රයේම සඳහන් වෙනවා. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැන යම් අවබෝධයක් තියෙන අය දන්නවා අංග දොළසකින් සමන්විතයි, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය. ඇතැම් අය ඉතින් භාවනාවටත් ඕක කියනවා. **අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සලායතනං'** කියලා ඔය ආදී අංග දොළහ තමයි. ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම දොළහේ පහළවීමයි මෙතන තියෙන්නේ. **'යදා හවෙ පාතුභවනති ධම්මා'** කියන්නේ අන්න ඒ අංග දොළහම ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්. මොකද ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් කියන්නේ? එක එකක් තනිව ඇතිවන්නේ නැහැ. හේතු ප්‍රත්‍යය නිසා ඇතිවෙන්නේ. එතකොට යම් අවස්ථාවක ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්ම දොළහ ඒ ධ්‍යාන වඩන බ්‍රාහ්මණයාට- නැත්නම් රහතන්වහන්සේට- පහළවෙත් ද ඔන්න ඊළඟට කියනවා **'යදා හවෙ පාතුභවනති ධම්මා'** එතකොට ඒ ධර්ම පහළවීමක් ගැන කියනවා වගේම ඒ පහළවෙන්නේ කොහොමද කියන ප්‍රශ්නයක් කෙනෙකුට අහන්න පුළුවන්. ඒක අග පදයෙන් කියවෙනවා **'යතො පජානාති සහෙකුධම්මං'** ඒ කියන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ධර්මතාව අවබෝධවීමෙන්. ඇත්ත වශයෙන් පටිච්චසමුප්පාද කියලා

කියන්නේ ඒ ධර්ම න්‍යායයි. ඒ ධර්මතාවයි. ඒ ධර්මතාව අර සුත්‍රයේ-
ආත්ත වශයෙන් ධර්මතාවයේ පද හතරක් තිබෙනවා. මේ පළමු සුත්‍රයේ
එයින් දෙකකුයි එළියට එන්නේ.

**ඉති ඉමසමීං සති ඉදං හොති
ඉමසා උපපාදා ඉදං උපපජ්ජති²**

ඒ මුල් දෙක විතරයි පළමුවෙනි සුත්‍රයේ තියෙන්නේ **'ඉති ඉමසමීං
සති ඉදං හොති'** මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හටගැනීමෙන් මෙය
හටගනියි කියන එක තමයි පටිච්චසමුප්පාදයේ අනුලෝම පැත්තට අයිති
සිද්ධාන්ත දෙක. ඉතිං ඒ 'මෙය මෙය' කියලා කියන එකත් කෙනෙකුට
සැකයක් වෙන්න පුළුවන්. අපි දැන් සාමාන්‍යයෙන් කියනවා නම්
බලාපොරොත්තු වන්නේ 'මෙය ඇති කල්හි එය වෙයි' කියලා- එහෙම
නේද? මෙය ඇති කල්හි එය වෙයි.' දැන් මෙතන මේ කියන්නේ මොකද
දන්නවාද? 'අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං' කියන
මේ අංග දොළහේ ඕනෑම යුගලයක් ගත්තොත්, එක සම්පයේ කියන
යුගලයක් ගත්තොත්, ඒ යුගල අන්න අර ධර්මතාවට නිදර්ශන. ඒකයි අර
මෙය මෙය කියලා කිව්වේ. අපි යම්කිසි දෙකක් ඉදිරියට අරගෙන මේ දෙක
අතර ඇති අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව පෙන්වුම් කරන කොට අපි ඒකට
ව්‍යවහාර කරන්නේ 'මෙය ඇති කල්හි මෙය' කියලා නේද? එයින් පිට
තියෙන එකකටයි එය කියලා කියන්නේ. ඔන්න ඕක හොඳට වටහා
ගන්න. දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් බලාපොරොත්තුවන්නේ මෙය ඇති කල්හි
එය වෙයි කියලා. ඇයි මෙතන මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි කියන එක?
ඒක තේරුම් ගන්න තියෙන්නේ අර අංග දොළහේ ඕනෑම යුගලයක්,
ඕනෑම ජෝඩුවක්, ඉස්සරහට අරගෙන මෙන්න මේ සිද්ධාන්තය ඒකට
ඇතුල් කරන්න පුළුවන්. මොකක් ද **'ඉමසමීං සති ඉදං හොති -
ඉමසා උපපාදා ඉදං උපපජ්ජති'** දැන් අපි නිදර්ශනයක් ගනිමු ඒකට.
අර කියාපු ප්‍රත්‍යය ධර්ම නිදර්ශන පමණයි. "අවිද්‍යාව ඇති කල්හි
සංස්කාරයෝ වෙත්; අවිද්‍යාවේ හටගැනීමෙන් සංස්කාරයෝ හට ගනිත්"
ඊළඟට තව ටිකක් ඇතට කියමු. සංස්කාරයන් ඇතිකල්හි විඤ්ඤාණය
වෙයි. සංස්කාරයන්ගේ ඉපදීමෙන් විඤ්ඤාණය උපපිපී. ඒ විධියට විඤ්ඤාණය
ඇති කල්හි නාමරූපය වෙයි. 'විඤ්ඤාණය හටගැනීමෙන් නාමරූපය
හටගනියි.' ඔය විධියට අර දොළහේ ජෝඩු ජෝඩු අරගෙනයි මෙන්න මේ
සිද්ධාන්තය පෙන්වුම් කරන්නේ. එකකොට මෙතන වැදගත් දෙය සිද්ධාන්තයයි.
අන්න ඒ **'සහෙකු ධමම'** කියලා කියන ඒ සිද්ධාන්තය අවබෝධ කරගැනීම
තමයි මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ වැදගත් දෙය.

නමුත් ඒ වෙනුවට බොහෝ දෙනා අර දොළහ කියලා එයින් සැතීමට පත්වෙනවා. අර සිද්ධාන්තය කියලා දෙයක් තියෙන බවත් දන්නේ නැහැ. නමුත් මෙන්ම මේ සූත්‍රය ආරම්භ කරන්නේ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළයි මෙන්ම මේ විධියට. පටන් ගන්නේ අර සිද්ධාන්තයෙන්. **‘ඉති ඉමසම්. සති ඉදං හොති- ඉමසය උපපාදා ඉදං උපපජ්ජති’** මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනියි කියලා ඊළඟට දක්වනවා ඒකට නිදර්ශන **‘අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං’**, ඒ විධියට දක්වනවා. එතකොට මෙනත කියන්නේ මොකක්ද කියන එක අගට එන්නේ සූත්‍රයේ අර අවසානයේ ප්‍රකාශ කරනවා. **‘ඵවමෙතසය කෙවලසය දුක්ඛකඛන්ධසය සමුදයො හොති’** මේ මුළු මහත් සංසාර දුක් කඳෙහි හටගැනීම. එතකොට හටගැනීම පෙන්වන හරිය තමයි අනුලෝම කියලා කියන්නේ. දැන් අපි කිව්වනේ පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කරන තුන් ආකාරයක් තියනවා කියලා. පළමු යාමය තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කළේ මේක හට ගැනීම පිළිබඳ පැත්ත. එතකොට ඒක නිසා අර දෙකෙහි කියවුනේ, මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හට ගැනීමෙන් මෙය හට ගනියි කියලා. ඒකට නිදර්ශන වශයෙන් අවිද්‍යාවේ හටගැනීමෙන් සංස්කාරයෝ හට ගනිත්. සංස්කාරයන්ගේ හටගැනීමෙන් විඤ්ඤාණය හටගනියි කියලා. අවසාන කරන්නේ කොහොමද? මෙසේ මේ තනිකර ජාති ජරා මරණ ආදී දුක්ඛස්කන්ධයම ඇති වෙයි කියලා. ඔන්න ඕකට ගැලපෙන හැටියට තමයි අර පළමු ගාථාව.

ඉතිං මේ එක්කම අපි විස්තර කරන්න බලමු මේ ගාථාවේ කියවෙනවා **‘අථස්ස කඬ්ඛා වපයන්ති සබ්බා’** ඒ බ්‍රහ්මණියාගේ, ඒ රහතන් වහන්සේගේ, සැක ඉවත්වෙනවා. මොනවද මේ සැක? අන්න ඒ සැක ටික හඳුනාගන්න කෙනෙකුට මැදුම් සහියේ **සබ්බාසච සූත්‍රය** බලන්න වෙනවා. සබ්බාසච සූත්‍රයේ තියෙනවා සාමාන්‍ය පෘථග්ජනියා අතීත අනාගත වර්තමාන කියන කාලත්‍රය පිළිබඳව ඇති කරගන්නා සැක. විචිකිච්ඡා සැක. කඬ්ඛා. අතීතය පිළිබඳව ඒ කියන්නේ මේ කියපු පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය නොදුටු සාමාන්‍ය පෘථග්ජනියා මමය මාගේය කියන ඒ දෘෂ්ටියේ, සකකාය දිට්ඨියේ, ගැලිලා ඉඳගෙන අතීතය ගැන හිතන්නේ මෙහෙමයි. ‘මම අතීතයේ හිටියද? අතීතයේ හිටියේ නැද්ද? අතීතයේ හිටියේ කවුරු හැටියටද? අතීතයේ හිටියේ කොහොමද? මම අතීතයේ කවුරු වෙලා ඉඳලා කවුරු වුනාද? ඔන්න පස් ආකාරය. ඔය ‘මම’ කියන එක ඉස්සරහට දාගෙනයි තර්ක කරන්නේ සාමාන්‍ය

පෘථග්ඡනයා. ඒ වගේම අනාගතය පිළිබඳවත් පස් ආකාරයකින් ඒ විධියට මෙනෙහි කරනවා. ඒකට කියන්නේ 'අයෝනිසෝමනසිකාර' අනිසි මෙනෙහි කිරීම. සාමාන්‍ය පෘථග්ඡනයා කරන මෙනෙහි කිරීම. අනාගතය පිළිබඳවත් එහෙමයි. 'මම අනාගතයේ ඉන්නවාද? මම අනාගතයේ ඉන්නේ නැද්ද? මම අනාගතයේ ඉන්නේ කවුරු හැටියටද? මම අනාගතයේ ඉන්නේ කොහොමද? මම අනාගතයේ කවුරුවෙලා කවුරු වෙනවාද? මේක නිකං විහිළුවක් වගේ බැලුවම. නමුත් ඔය විහිළුව තුළ තමයි හැම පෘථග්ඡනයාම ඉන්නේ. නමුත් ඔන්න ඊළඟට වර්තමානය ගැන භය ආකාරයකින්. ඒක අර්ථය වඩා භාසාජනකයී වගේ බැලුවාම. මම ඉන්නවාද? මම නැද්ද? මම කවුද? මම කොහොම කෙනෙක්ද? මේ සත්ත්වයා කෙනෙත්ද මෙනෙන්ට ආවේ? මේ සත්ත්වයා කියලා කියන්නේ ආත්ම අදහස. මේ සත්ත්වයා කොහෙන්ද මෙනෙන්ට ආවේ? මේ සත්ත්වයා මෙතනින් කොහොටද යන්නේ? අන්ත ආත්ම දෘෂ්ටිය තුළ. ඉතින් ඔන්න ඔය දහසය ආකාර සෑක ඉවත් වෙනවා මෙන්න මේ ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ධර්මතාව දැකීමෙන්. ඒකයි මේ සොවාන් මාර්ගයෙන් මේ පටිච්චසමුප්පාද න්‍යායය අවබෝධ කරගත්තු ආර්ය ශ්‍රාවකයාට මේ සෑක ඇතිවන්නේ නැත්තේ. මොකද මේ සෑක අර මමය මාගේය කියලා කියන සකකාය දිට්ඨිය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඔය සෑක අන්තිමට කෙළවර වන්නේ හැට දෙකක් දෘෂ්ටිවලින්. අන්ත දෙකකට වැටෙනවා. එක්කෝ මම ඉන්නවා කියලා ගන්නවා. එහෙම නැත්නම් මම නැතැයි කියලා ගන්නවා අනාගතයේ. ඒක තුළ ශාසවත දෘෂ්ටියට වැටෙනවා එක පැත්තකින්. මම සදාකාලික ආත්මයක් ඇති කෙනෙක් කියලා. අනික් අන්තය තමයි උච්ඡේද දෘෂ්ටිය කියලා කියන මම මරණින් පස්සේ මෙතනින් ඉවරයි. මේ කයට තමා මම ආත්මය කියලා කියන්නේ. ඔය අන්ත දෙක මැද හැටදෙකක් දෘෂ්ටි තියෙන බව බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රයේ දක්වලා තියෙනවා. එකකොට ඒ දෘෂ්ටි ඉවත් වෙනවා මෙන්න මේ සමුදය පැත්ත දැකීමෙන්මත්. ඒකයි මේ පළමුවෙනි ගාථාවෙන් හෙළිවන්නේ. ඔන්න එකකොට ඒ කිව්වේ අර පළමුවැනි ගාථාවට අදාළව. හිතාගන්න මේ පින්වතුන් පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කළ ආකාර තුනෙන් පළමුවෙනි ආකාරය අනුලෝම. අර ඇතිවීම පිළිබඳව සමුදය පැත්ත.

ඔන්න ඊළඟට මධ්‍යම යාමයේ මෙනෙහි කළ ආකාරය තමයි අර දෙවැනි ගාථාවෙන් කියවෙන්නේ. **'යතො බයං පච්චයානං අවේද'** එතන අමුතුවෙන් කියවෙන්නේ මේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නිරෝධය, ක්ෂය වීම දුටුවා. ක්ෂය වීම දුටුවා කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිලෝම

වශයෙන් මෙනෙහි කළ අවස්ථාවේදී පෙනුනා අර හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ඇතිවෙන නිසාම ඒවා නැතිවෙනවා. හේතු ප්‍රත්‍යය නැතිකොට නැතිවෙනවා. එතකොට ඒකට දක්වන්නේ මෙහෙමයි. අන්න ඒකට කියන සිද්ධාන්ත දෙක

**ඉති ඉමසමීං අසති ඉදං න හොති
ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති.⁴**

‘මෙය නැති කළහි මෙය නැතිවෙයි මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිවෙයි.’ ඊළඟට ඒකට එකතුවන එක තමයි නිරොධ වචනය ඒකට නිදර්ශනය, අවිජ්ජා නිරොධා සංඛාර නිරොධො, සංඛාර නිරොධා වික්ඛංශ නිරොධො වික්ඛංශ නිරොධා නාම රූප නිරොධො, නාමරූප නිරොධා සලායතන නිරොධො ආදී වශයෙන් අන්තිමට ජාති ජරා මරණ ඔක්කොම නිරුද්ධ වෙනවා, කියලා ඉවර කරන්නේ කොහොමද? ‘**එවමෙතස්ස කෙවලස්ස උක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති.**’ අන්න නිරොධ පැත්ත. ඒකට තමයි පටිලෝම කිව්වේ. එතකොට පටිච්චසමුප්පාදයේ අනුලෝම, පටිලෝම කියන දෙපැත්තම ඒවායේ වැදගත්කම අනුව අර මුල්යාමයේදී අනුලෝම දෙවෙනි යාමයේදී, මධ්‍යම යාමයේදී පටිලෝම.

ඔන්න තුන්වෙනි යාමය. ඒක ඊට වඩා ගැඹුරුයි. තුන්වෙනි යාමයේදී මොකද කළේ? මේ දෙකම එකතු කරලා අනුලෝම පටිලෝම- ඒක කෙනෙකුට හිතාගන්න බැරි විධියේ මහා ගැඹුරු දෙයක් එතැන තියෙන්නේ. අනුලෝම පටිලෝම දෙකම එක විට. ඒක දක්වන්නේ මෙහෙමයි. අන්න එතැනදී අර හතර දක්වනවා.

**ඉති ඉමසමීං සති ඉදං හොති
ඉමස්ස උපපාදාං ඉදං උපපජ්ජති
ඉමසමීං අසති ඉදං න හොති
ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති⁵**

ඔන්න දැන් හිතාගන්න අනුලෝම එකේදී මුල්දෙක විතරයි දැක්වූයේ. පටිලෝම එකේදී අග දෙක විතරයි දැක්වූවේ, සිද්ධාන්ත වාක්‍ය හතරෙන්. ඔන්න දැන් මේ අවස්ථාවේදී දක්වනවා ඒ හතරම පෙළ ගස්වලා.

මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි
 මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනී
 මෙය නැතිකල්හි මෙය නොවේ
 මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිවේ

ඔන්ත දැන් සම්පූර්ණයි පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධාන්තය. ඊළඟට ඒකට නිදර්ශන හැටියට අර අංග දොළහ පිළිබඳව සමුදය නිරොධ දෙකම දක්වනවා. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා වික්ඛාණං ඔහොම කියලා ඊළඟට කියනවා අවිජ්ජා නිරොධා අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනකොට ඒ ඔක්කොම. ඒක අවසන් කරන්නේ මෙහෙමයි. ‘අවිජ්ජායතෙව අසෙසචිරාගනිරොධා’ අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර, සංස්කාර නිසා වික්ඛාණං ආදී වශයෙන් තනිකර දුක් කඳක් ඇති වෙනවා. එසේ වී නමුත් ඔන්ත මේ වචනය ඉතාම වැදගත් පින්වතුනි, ‘අවිජ්ජායතෙව’ කියන එක විග්‍රහ කරල බැලුවොත් එතන ගන්න කියෙන්නේ අවිජ්ජාය තු එව මේ ‘තු’ කියලා කියන්නේ ‘නමුත්’ කියන අර්ථය එතන කියෙනවා. ‘නමුත්’ එතකොට අර සාමාන්‍ය ලෝකෙ මේ සංසාර ස්වභාවය අවිද්‍යාවේ ආරම්භයක් නැහැ කියලා කියන්නේ ඒ තරම් අපිට හිතාගන්න බැරි තරම් කාලයක් අවිද්‍යාව ඇවිල්ලා තියෙනවා. ඒ අවිද්‍යාව නිසා අර විධියට සංස්කාර, වික්ඛාණං, නාමරූප සලායතන ඔය විධියට අන්තිමට දුක් කඳක් ඇතිවෙලා තියෙනවා. නමුත් ඔන්ත ඔය ‘නමුත්’ ඉතාම වැදගත්, **නමුත්** අවිද්‍යාවගේම අසෙසචිරාගනිරොධයෙන්, අවිද්‍යාව යම් විධියකින් සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ කළොත් එතනම සංස්කාර නිරෝධය, සංස්කාර නිරෝධයෙන් වික්ඛාණං නිරෝධය, වික්ඛාණං නිරෝධයෙන් නාමරූප නිරෝධය, ඒ ක්ෂණයෙන්ම ආයේ හව කතන්දරයක් නැහැ මෙතන. දැන් කාලයේ පටිච්චසමුප්පාදය තෝරන හැටි මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති නේ? ඒ ක්ෂණිකවම අර අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනවත් එක්කම අර ජරාමරණ දක්වා ඔක්කොම නිරුද්ධ වෙනවා. ඔන්ත එතකොට ඒ අනුලෝම පටිලෝම දෙකම. ඒක ඉතාම ගැඹුරු කාරණයක්.

ඒකට දීපු උපමාව හිතලා බලන්න. ඒකත් ඒ වගේමයි.

**විඬුපයං තිට්ඨති මාරසෙනං
 සුරියෝව ඔභාසයමනනළිකං**

ඒවා ගැන විවරණය කරනවා නම් පැයක් කියන්න දේවල් තියෙනවා. ඒකෙ අදහස මේකයි. අර විධියට අනුලෝම පටිලෝම දෙකම පෙළ

ගස්වලා මෙනෙහි කරන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාට ඇතිවන වෙනසයි එතන දක්වන්නේ. ඒ අවස්ථාවේ බ්‍රාහ්මණයා 'විදුපයං කිට්ඨකි මාරසෙනා' මාරසේනාව විසුරුවා හරිමින් සිටිනවා. 'විදුපයං' කියන එක ඇත්ත වශයෙන් කියනවා නම් 'දුමවා හරිනවා' කියන්න පුළුවන්. අර යක්කු එහෙම දුම්මල ගහලා එළවනවා. අන්න ඒ වගේ. එතකොට මේ මාර පරාජය ගැන මේ කියන්නේ. 'විදුපයං කිට්ඨකි මාරසෙනා' ඒ බ්‍රාහ්මණයා-එහෙම නැත්නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ - ඒ මාරසේනාව පළවාහරිමින් සිටිනවා. 'සුර්යයා අහස ආලෝකවත් කරනවා වගේ. අපි කෙටිකරන්න උපමා දෙක තුනක් විතරක් දෙනවා. මේ සුර්යයා කියන ආලෝකය තමා ප්‍රඥාආලෝකය කියලා හිතාගන්න. මාරසේනාව කියලා කියන්නේ විතර්ක සේනාව. ඒක අපේ වචනයෙන් නොවේ සුත්ත නිපාතයේ පටාන සුත්‍රය කියවන පින්වතුන් දන්නවා බොධිසත්වයන් වහන්සේම මාරසේනාව හඳුන්වන්නේ මෙන්න මේ විධියටයි. දසමාර සේනා.

**කාමා තෙ පට්ඨා සෙනා - දුකියා අරකි වුවවකි
තකියා බුපපිපාසා තෙ - වතුරථී තණ්හා පවුවවකි⁷**

ආදී වශයෙන් දසමාර සේනාව හඳුන්වලා තියෙන්නේ විතර්ක හැටියටයි. කාම, අරකි කියලා කියන්නේ නොඇල්ම, සසුන් පිළිවෙතේ නොඇල්ම. කුසගිනි පිපාස පිළිබඳ සිතිවිලි, තණ්හාව ආදී වශයෙන් මේ විතර්ක. එතකොට මෙනත කියන්නේ මොකක්ද? අර විතර්ක පැන නගින්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. සංස්කාර කියලා කියන්නේ. ඒ සංස්කාර තුළින් තමයි මේ ඔක්කොම මේ ලෝකයක් හැදිලා මේක තුළ දුක සැප හැම එකක්ම ඇතිවෙන්නේ. එතකොට යම් වෙලාවක අර අනුලෝම පටිලෝම දෙකම එක මොහොතේ මෙනෙහි කරනවා නම්- ඒක ඉතාම සියුම් අන්දමින් - එතකොට අන්න අර විතර්කයන්ට තැන නැති වෙනවා. ඒක තුළින් වෙන්නේ අන්තිමට අර අපි බොහෝ අවස්ථාවල අපේ අනෙකුත් ධර්ම දේශනා ආදියේ පෙන්නුවා අර විමුක්තිය කියන එක පරලොව ලබන එකක් නොවේ, මෙලොවම- අර කියාපු රහතත්වහන්සේගේ හිත තුළ විතර්ක සමනය වීමෙන් - මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා නිවන කියලා කියන්නේ සියලු සංස්කාර සංසිදීම, සියලු උපධිත් අතහැරදැමීම. අන්න ඒ අවස්ථාවේ මේ කියන්නේ අර්හත් ඵල සමාධිය. කෙටියෙන් කියතොත් ඒක බොහෝ තැන්වල **අවිතකක සමාධිය⁸** කියලා හඳුන්වලා තියෙනවා. **අවිතකක ස්ඛාන⁹** කියලා හඳුන්වලා තියෙනවා. අන්න ඒ තත්ත්වයයි මේ කියපු අන්තිම උපමාවෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ. මාරසේනාව නමැති විතර්ක

සේනාව පලවා හරිනවා. අන්න අර කියාපු අනුලෝම පටිලෝම ශීඝ්‍රයෙන් මෙනෙහි කරන අවස්ථාවේදී. ඒකට අපි උපමාවක් දුන්නා ඇතැම් තැන්වල ඔය දෙක එකතු කරන අවස්ථාව පෙන්නුම් කරන්න. දැලිපිහිය මදින්නා වාගේ. දැලි පිහිය ඉහළට, ඉහළට, ඉහළට. පහළට, පහළට, පහළට මැදලා අන්තිමට මුවහත කියුණු වන වෙලාවේ හරියට ඉහළට පහළට බොහොම වේගයෙන් අදිනවා. අන්න ඒ වගේ ඒ දෙකම එකතුවූන අවස්ථාවේ විතර්කවලට තැනක් නැහැ. ඒ අවස්ථාවේ විඤ්ඤාණයේ අර කියාපු නාමරූප ඉවත්වෙලා **අතිදය්‍යන විඤ්ඤාණ** කියන ඒ විමුක්ත තත්ත්වය. අර්හත්වල සමාපත්තියයි ඔය තුන්වන අවස්ථාවේ කියන්නේ.

ඔන්න එතකොට ඒකට අදාළ ටික දැන් සැහෙන්න කියවෙලා තියෙනවා. ඉතින් එයින් අපට පෙන්නුම් කරනවා අර පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය. මේක කවලම් කරගන්න නරකයි. මූලික න්‍යායය තමයි අන්න අර මූලින් කිව්වේ- අර පද හතර. එතනයි වැදගත්කම තියෙන්නේ. බොහෝ දෙනා අර දොළහ කිව්වට මොකද, මොකක්දවත් දන්නේ නැහැ. **ඒ දොළහ නිදර්ශන පමණයි.** ඒවාට තමා **පච්චය ධමම**¹⁰ කීවේ. එතකොට '**සහේතු ධමම**' අර ධර්මතාව අන්න අර කියාපු න්‍යායය. "මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනියි. මෙය නැති කල්හි මෙය නොවෙයි. මෙය නැතිවීමෙන් මෙය නැතිවෙයි". ඒක බුදු කෙනෙක්මයි සොයා ගන්න ඕනෑ. ඒ තරම් පුදුම දෙයක්. මොකද මෙතෙක් තම තමන් මමත්වය උඩ ගත්තු එක, ධර්ම පරම්පරාවක හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව උඩ සිදුවූන එකක් හැටියට අන්න බුදුරජාණන්වහන්සේ මතුකරලා දුන්නා. ඒක තමයි පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම න්‍යායය.

දැන් මේකටම තව සිංගක් තේරුම් ගන්න මේ පින්වතුන්ට කිව්වොත් සමහරු අහලා ඇති - දන්නවා අග්‍රශ්‍රාවක සාර්පුත්ත මොග්ගල්ලාන ස්වාමීන්වහන්සේලා ගැන. උන්වහන්සේලා ගිහි කාලයේ ඒ බ්‍රාහ්මණ මානවකයින් හැටියට සත්‍යය සොයමින් ගිය අවස්ථාවේ උපතිස්ස කෝලික කියන දෙන්නා. සිංගක් අහල ඇති සමහරු. එක් අවස්ථාවක දැන් මේ කාලයේ තියෙන්නා වාගේ විවිධප්‍රභංග වගේ වෙන්න ඇති ගිරග්ගසමජ්ජ කියලා යම්කිසි උත්සවයක් තිබුනා. ඒකට ගිහිල්ලා දෙන්නම අන්තිමට ඒ අයගේ නුවණ මෝරලා තිබුන නිසා ටික වෙලාවක් බලනකොට - මේ බහුරු කෝලම් බලන කොට -අන්තිමේ එපා වුනා. එපාවෙලා කලකිරිලා යම්කිසි විධියක- මේ හව නාටකයේ යථාතත්වය පිළිබඳ පුංචි පූර්ව දැක්මක් ඒ දෙන්නට ඇතිවෙලා තියෙන්න ඇති. එබඳු අවස්ථාවක ඔන්න

අහල ඇති මේ පින්වතුන් අසාපී මහරහතන්වහන්සේ - ඒ පස්වගමහණුන් වහන්සේලාගෙන් කෙනෙක්. අර උපනිස්ස බ්‍රාහ්මණයාට හදිසියේ හමුවුනා. මේ අසාපී ස්වාමීන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතයේ වඩිනවා. ඒ ශාන්ත ස්වරූපය දැකලා කිට්ටුවෙලා දානය වැළඳුවාට පස්සේ ඔබවහන්සේගේ ඉරියව් බොහොම ප්‍රසන්නයි. ඔබවහන්සේගේ ශාස්තෘවරයා කවුද කියලා ඇහුවා. කොයිවිධියේ ධර්මයක් ද ප්‍රකාශ කරන්නේ? එකකොට "අනේ මම ළහදී මහණ වුනේ. මට වැඩි ධර්මයක් තේරෙන්නෙ නැහැ කිව්වාම, නෑ නෑ කෙටියෙන් කියන්න. මම උපනිස්ස මට පුළුවන් කෙටියෙන් කියාපු එක හරියට තේරුම් ගන්න කියලා ඔන්න ඊළඟට වදාළ ගාථාව මේ පින්වතුන් බෙහෝ දෙනා අහලා තියෙනවා.

යෙ ධම්මා හෙතුපපහවා

තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ

තෙසං ච යො නිරොධො

එවං වාදී මහාසමණො¹¹

ඒ ගාථාවේ - හිතාගන්න - මුල් පද දෙක අහලා සෝවාන් වුනා. කෙහොමද සෝවාන් වුනේ. ඔන්න රහස දැන් මේ කියාපු විචරණය කුළ තියෙනවා, 'යෙ ධම්මා හෙතුපපහවා - තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ' යම් ධර්මයෝ හේතුන්ගෙන් ඇතිවෙද්ද, ඒවායේ හේතුව තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කළ සේක. අන්න අර අනුලෝම පැත්ත විතරයි කිව්වේ. මේකත් බොහෝදෙනා, අටුවාවාරීන් වහන්සේලා, පටලවාගෙන, **යෙ ධම්මා හෙතුපපහවා** කියලා කිව්වේ පින්වතුනි, හේතුන්ගෙන් හටගත් ධර්ම. ඒවා තමා අපි කිව්වේ අර '**පව්වය ධම්මා**' කියලා. හේතුන්ගෙන් හටගත් ධර්ම. ඒවායේ හේතුව තමයි, අටුවාවාරීන් වහන්සේලා කියන්නේ ඕක අවිද්‍යාව කියලා. අවිද්‍යාව නොවේ පින්වතුනි, අන්න ඒ හේතුව තමයි අර කියාපු ධර්ම න්‍යායය. ඒ ධර්මන්‍යායය '**යෙ ධම්මා හෙතුපපහවා - තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ**' කියන කොට උපනිස්ස බ්‍රාහ්මණයාට තේරුනා මෙන් මේවා ඔක්කොම ප්‍රත්‍යධර්ම. මේවාට යටින් තියන ධර්මතාව තමයි අර 'මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි' කියන එක. ඉතිං ඒ බුද්ධිය මුහුකුරා ගිහිවිච නිසා, ඥානය තියෙන නිසා, ඒ ටිකෙන්මත් තේරුම් ගන්නා. යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයයන්ගෙන් ඇතිවෙනවා නම් ඒකාන්තයෙන් නැති වෙන්න ඕන කියලා. අර පටිලෝම එක කියන්නත් කලින් ඒ ඥානය අනුවම තේරුම් අරගෙන තමයි ඒ. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් කියවලා ඇති ඔය සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙක් වුනත් සෝවාන් වුනාම ඒ සෝවාන් වුන

පුද්ගලයා පිළිබඳ සඳහන් වන කෙටිම පාඨය -පිරිසිදුම පාඨය- තමයි සෝවාන් කෙනෙක් හඳුනාගන්න 'යං කිංඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං'¹² අන්ත ඒක තුළ ඔය සිද්ධාන්තය තියෙනවා. යම්තාක් දෙයක් හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ඇති වෙනවා නම් ඒ හැමදෙයක්ම නිරුද්ධ වන ස්වභාවය ඇත්තේය. එතකොට උපනිස්ස බ්‍රාහ්මණයාට ඒක අර සිංගෙන්මත් ඒ සෝවාන් එලය ලැබුණා. නමුත් කෝලික බ්‍රාහ්මණයාට පද හතරම කීවාට පස්සෙයි ඒ කෝලික බ්‍රාහ්මණයා සෝවාන් වුනේ. අනික් පද දෙක මොකක්ද? '**යෙ ධම්මා හෙතුපපහවා තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ - තෙසං ච යො නිරොධො**' අන්ත ඒවායේ යම් නිරෝධයක් වේද ඒකක් තථාගතයන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. එතකොට අන්ත ඒක තුළින් හිතාගන්න '**යෙ ධම්මා හෙතුපපහවා**' '**හෙතුපපහවා ධම්මා**' කියලා කියන්නේ අර ප්‍රත්‍යය ධර්ම දොළහයි. ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම දොළහම හේතූන්ගෙන් ඇතිවුන ඒවයි. ඒවායේ හේතුව තමයි අර කියාපු න්‍යාය, සිද්ධාන්තය. එතකොට මේ සිද්ධාන්තය ඕනෑම කුඩා දරුවෙක් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නා නම් යම් අවස්ථාවක - ඒ දරුවා සෝවාන්.

ඔන්න එතකොට ඔතන ඉඳලා අපි යමු. දැන් එතකොට සාමාන්‍ය අවබෝධයක් මේ පින්වතුන්ට ලැබෙන්න ඇති. පටිච්චසමුප්පාදයේ ආදසාංගය කියන්නේ නිදර්ශනයයි. ඒවායේ යට තියෙන්නේ ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධතාවයි. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා වික්ඤ්ඤාණං, කියලා එතනින් ඉවර වෙන්නේ නැහැ ඒ සමුදය පැත්ත. නමුත් අන්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා යම් අවස්ථාවක අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුනොත්, අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුනා කියන්නේ ප්‍රඥාව පහළ වීමයි. **අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනවා කියන්නේ ප්‍රඥාව පහළ වීමයි.** එතකොට ප්‍රඥා ආලෝකය පහළ වීමත් එක්කම ඒ ඤාණිකවම අර කියාපු සංස්කාරත් ඉවරයි. වික්ඤ්ඤාණයත් ඉවරයි. නාමරූපයත් ඉවරයි. සලායතනය ඉවරයි. ඔක්කොම ඉවරයි. දැන් මෙහෙම කීව්වට මේවා තේරුම් ගන්න අමාරු වෙන්න පුළුවන්.

තේරුම් ගන්න අමාරු දේවල් තේරුම් ගන්න උපකාර වෙන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසර දීලා තියෙනවා උපමා දක්වන්න. අපි දැන් උපමා ලෝකයට යමු. දැන් මීට කලින් යමක් කියන්න ඕනෑ. අර වික්ඤ්ඤාණ නාමරූප කියන දෙකේ මහාපුදුම ධර්මතාවක් තියෙනවා. ඒක බොහෝ තැන්වල දක්වලා තියෙනවා. අතීතයේ උගතුන් පිළිගෙන තියෙනවා. අපේ දාර්ශනික කට්ටිය- අක්කමක්ක පච්චය ධර්මතාවක් තියෙනවා කියලා අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බුදුරජාණන් වහන්සේම දක්වලා තියෙනවා. විපස්සී බුදුරජාණන් වහන්සේත් දක්වලා තියෙනවා, වික්ඤ්ඤාණයත් නාමරූපත්

අතර. ඒ කියන්නේ වික්කාණය නිසා නාමරූපය, නාමරූපය නිසා වික්කාණය. ඔතන තමා බොහෝ දෙනා ගිහිල්ලා හිරවෙන්නේ, වික්කාණය නිසා නාමරූපය, නාමරූපය නිසා වික්කාණය. අග කෙළවරේ සිට සොයාගත ගියොත්, ජරා මරණ කුමක් නිසාද? ජාතිය නිසා, ජාතිය හවය නිසා ඔහොම ඔහොම ගිහිල්ලා අන්තිමට නාමරූපයට ආවාම නාමරූපයට එහා බලනකොට වික්කාණය. වික්කාණයෙන් එහාට යන්නේ නැහැ. වික්කාණයෙන් එහා පැන්නේ නාමරූපය ඔය දෙක අතර තියෙනවා අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවයක්. ඔන්න ඔතනයි ගැටළුම තැන.

ඉතින් මේක තේරුම් කරන්න අපි නොයෙකුත් විධියේ උපමා දක්වලා තියෙනවා ඔය දියසුළිය ආදී උපමා, දියසුළියක් හැඳෙන හැටි, දියවැලක් මහාජලකදට එරෙහිව යන්න උත්සාහ කරලා ගිහිල්ලා ඒ ජලකදේ හැපිලා කරකැවිලා ආවාම අර ගිහිල්ලා ආපසු එන එක අමතක වෙනවා. අරකට තියෙන සම්බන්ධය. ඉතින් පලු දෙකක් වගේ. නමුත් යම් වෙලාවක වකුයක් වගේ හැදුනට පස්සේ මේක ඒකකයක් වෙනවා. ඒ වගේ මේ වික්කාණය තුළ මායාවක් තිබෙනවා. වික්කාණය කියලා කියන්නේ මායාවක් බව බුදුරජාණන්වහන්සේ ප්‍රකාශකරලා තියෙනවා. මේ මායාවේ තියෙන ස්වභාවය කොයින්තරම්ද කියතොත් මේ මායාවේ යමක් පිළිබිඹු වෙනවා. දැන් අපි දන්නවා සවික්කාණක සත්ත්වයා තුළ ශක්තියක් තියෙනවා ආපසු හැරලා බලන්න. ගස්කොළන්වලට ගල්වලට නැහැනේ. වික්කාණය ඇති හැම සත්ත්වයාටම ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීමේ, ආපසු හැරී බැලීමේ හැකියාවක් තියෙනවා. ආපසු හැරී බැලීම හරියට කරන්නත් පුළුවන්, වැරදියට කරන්නත් පුළුවන්. ඔය දෙක පෙන්නුම් කරන්න අපි යොදපු උපමාවක්. ඒක ඕනෑම කෙනෙකුට තේරෙන උපමාවක්. ඒදණ්ඩක් උඩින් යන බල්ලෙක්. අපි බොහෝ අවස්ථාවල කියන්නත් ඇති. ඒ දණ්ඩක් උඩින් යන බල්ලෙක් හැරලා බලනවා වතුරට, බැඳුහැටිය ඔන්න බල්ලෙක් ඉන්නවා. ඉතින් ඇල්ම නිසා වල්ගය වනනවා. එහෙම නැත්නම් ගොරවනවා. එහෙම නැත්නම් කුතුහලයෙන් බලනවා. බලන බලන වාරයක් පාසා බල්ලා ඉන්නවා. ඉතින් බල්ලා බලබලා ඉන්නවා. නමුත් බල්ලා තේරුම් ගන්නේ නැහැ. **බල්ලා හිතන්නේ පෙනෙන නිසා බලනවා කියලා. නමුත් ඇත්ත කාරණය බලන නිසායි පෙනෙන්නේ.** බලන බලන වාරයක් පාසා බල්ලෙක් ඉන්නවා. අන්න ඒ විධියේ මහා මායාකාරී ස්වභාවයක් වික්කාණයේ තියෙනවා. මොකද, වික්කාණයේ පිළිබිඹු වෙනවා. **පිළිබිඹු වෙන්නේ මොකක්ද? නාමරූපය.** ඔන්න දැන් ඉතින් ඒකත් විවරණය කරලා ඉදිමු. උපමා දෙන්න කලින්.

නාමරූපය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, නොයෙකුත් විධියට ඔය උගත්තු කියනවා. ඔය නැමීමක් වගේ කතන්තරයක් නොවේ. **නාමධර්ම**¹³ කියලා කියන්නේ වේදනා, සංඤා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන අතේ ඇඟිලි පහයි කියලා හිතාගනිමු. වේදනාව පුළුඟිල්ල කියලා හිතාගන්න.

වේදනා, සංඤා, චේතනා එස්ස මනසිකාර කියන ඒ නාම ධර්ම. මොකද මේවාට නාමධර්ම කියලා කියන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා යමක් හඳුනාගන්නේ සම්මුති වශයෙන් ලෝකයා දීපු නාමයකින්. නමුත් අර පොඩි දරුවෙක් හඳුනාගන්නා වගේ යමක්- අන්ධයෙක් ගැන හිතලා බලන්න- අන්ධයා යමක් හඳුනා ගන්නේ අතපත ගාලා නේ? ඒ එන වේදනාව අනුව සංඥාවක් දෙනවා. සංඥාව තුළින් චේතනාවක් මතු වෙනවා. චේතනාව තුළින් යම් තැනකට යොමු කරනවා. අන්න ස්පර්ශය. ඊළඟට මෙනෙහි කිරීම අගට තියෙනවා. ඉතින් වේදනාව නාමධර්ම අතර මුලට ගන්න හේතුවක් බොහෝ දෙනා ප්‍රශ්න කරනවා. ඒ වෙනුවට අපි අර කිව්ව සමහර අවස්ථාවල පැරණි විධියට ධර්මය තෝරන අය කරන්නේ 'එස්ස ඉස්සරහට දානවා' කියලා. මොකද එස්ස මුලට නොදැමීමේ. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට වැරදිලාද? බුදුරජාණන් වහන්සේට වැරදිලාද? නැහැ පින්වතුනි, විඤ්ඤාණය - ඔන්න විඤ්ඤාණය ගැන යමක් කියන්න ඔනෑ මේ අවස්ථාවේදී.

ඒකත් සාරපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක - ඔය පොත් බලන පින්වතුන්ට බලාගන්න පුළුවන් **මහාවේදල්ල සුත්‍රයේ**¹⁴. මහා කොටඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ නොදන්නවා වගේ සාරපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් අහනවා අපි සඳහා. **'විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණං'** කියලා කියනවා මොකක්ද මේ විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ? එතකොට සාරපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා **'විජානාති විජානාතීති බො ආවුසො'** වෙන්කර දැන ගන්නවා, වෙන් කර දැනගන්නවා කියන අර්ථයෙනුයි විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ. ඊළඟට සාරපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා විඤ්ඤාණය මඟින් කෙරෙන මූලිකම වෙන් කිරීම. ඔන්න හොඳට අහන්න. මොකක්ද මූලික වෙන් කිරීම. **'සුඛනතිපි විජානාති දුක්ඛනති විජානාති අදුක්ඛමසුඛනතිපි විජානාති'**. එතකොට විඤ්ඤාණයේ පළමුවෙනි කෘත්‍යය වේදනාව දැනගැනීම. එතනදී තමා අවදි වන්නේ. ගස් කොළන්වලට නෑ නේ වේදනාවක්. හිතලා බලන්න. රබර් ගහට කිරි ආවට ඒක අඩන්නේ නැහැ නේ. ඒ වගේ විඤ්ඤාණයේ මූලිකම කෘත්‍යය තමයි වේදනාව. වේදනාව තුළිනුයි ආත්මය අවදි වන්නේ. ඒකත් බොහෝ අවස්ථාවල

පෙන්වුම් කරලා තියනවා. ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, 'යම් තැනක වේදනාව, කිසිම ආකාරයකින් නැත්නම් එතන ආත්මයක් කියන හැඟීමක් තියෙනවාද? 'නැත.' ඔන්න ඕකයි හේතුව. අර එස්ස ඉස්සරහට දානවා වෙනුවට වේදනාව ඉස්සරහට දාලා තියෙන්නේ මොකද, විඤ්ඤාණයේ මූලිකම කෘත්‍යය සැප, දුක, නොදුක, නොසුව කියන ඒ වේදනා තුන වෙන්කර දැනගැනීමයි. දැන් මේ ඉඳගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ අනික් පැත්තට හැරෙන්නේ මොකද? අර වේදනාව නිසා නේ. අන්න හැම එකක්ම. ඔය වේදනාවෙන් **සංඥාවක්** දෙනවා. ඊළඟට **චේතනාව**. බණ ඇහුවට කමක් නැහැ. ටිකක් හැරෙන්න ඕනෑ. චේතනාව. ඊළඟට හිත යන්නේ කොතෙත්ටද? මං කිව්වොත් වරදවා තේරුම් ගන්න එපා. **එස්ස. ඊළඟට මනසිකාරය** යෙදිලා.

ඔන්න එකකොට නාමධර්ම තේරුම් ගන්න නේ දැන්. ඊළඟට රූපය කියන්නේ මොකක්ද? එතනත් පටලවාගෙන. රූපය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, '**වකතාර ව මහභුතානි වතුනතඤච මහාභුතානං උපාදාය රූපං**'

උපාදාය කියන වචනය වෙන පැත්තකට හරවාගෙන. සතර මහා භුත ධර්මයන් අඳුනාගන්න බැරි භුතයෝ හතර දෙනෙක් වගේ. හඳුනාගන්නේ නාමධර්ම තුළින්. මහා භුතධර්ම **ආශ්‍රයෙන්** ඇති කරගන්නා රූපසංඥාව කියලා හිතාගන්න. මේ කියන අර විද්‍යාඥයින් හිතාගෙන තියන භෞතික දෙයක් නොවේ මෙතන තියෙන්නේ. ඒ ටික තේරුම් කරන්න අපි බොහෝ අවස්ථාවල වචන යෙදුවා. '**නාමරූපයෙහි නාමය නාම ස්වරූපයකි. නාමරූපයේ එන රූපය නාමමාත්‍ර රූපයකි**' හොඳට හිතට කාවද්දගන්න නාමරූපයේ එන නාමය නාම ස්වරූපයකි, කියලා කිව්වේ ඔය අපි ලෝකයා කියන ඔරලෝසුවය පුටුවය කියන ඒ විදියේ නම් නොවේ. නමක ස්වරූපය- මුල් ස්වරූපය විතරයි. ප්‍රාථමික ස්වරූපය මොකක්ද අර අන්ධයා හඳුනා ගන්නවා වගේ වේදනාව නිසා සංඥාව ඔය ආදී වශයෙන් දැන් කිව්ව නේ, ඊළඟට ඔන්න නාමරූපයෙහි එන රූපය අපි කිව්වා නාමමාත්‍ර රූපයක් කිව්වේ ඒකක් අර විධියට වෙන්කරලා හිතාගත තියන ලෝකයේ තියන දෙයක් හැටියට නොවේ. මේ නාමධර්ම ආශ්‍රයෙන් - නාමධර්ම ආශ්‍රයෙන් දැන් දන්නවා නේ පයවි. තද ගතිය, බුරුල් ගතිය අනුවයි පයවි හඳුනාගන්නේ. ඊළඟට උණුසුම් ගතිය සිසිල් ගතිය ඔය ආදී වශයෙන් මහා භුතධර්මයන් හඳුනා ගන්නේ නාමවලින්. ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන් **ඒක රූප සංඥාවක්** පමණයි. ඒක නිසයි අපි

කිවිවේ 'නාමමාත්‍ර රූපයක්'. ඉතින් මේ නාමරූප කියන වචනය හරියට තේරුම් ගන්නා නම් ඒක තේරුම් ගන්න ඕනෑ අන්න අර වික්‍රමයාණයේ වැටෙන පිළිබිඹුවක් පමණයි. දැන් හිතල බලන්න, දැන් ඇහැට වැටෙන දේ කැමරාව පටන් ගත්තේ ඇහේ බබාගෙන් නේ? ඇහේ වැටෙනවා නේ ඡායාවක්. එතකොට ඇහේ බබාගේ වැටෙන ඡායාවට තමා අපි මේ මොළයේ ලස්සණට පෙනෙනවා කියන්නේ. ඒක තමා බුදුරජාණන්වහන්සේ සංඥාව මිරිඟුවක් කීවේ. අතන ලස්සනට පෙනෙන්නේ ඒක එතන කියන නිසා නොවෙයි නේ. ඒ කීවේ ඇස ප්‍රත්‍යය කරගෙන ඇසේ යම් කිසි ස්වභාවයක් නිසා කොළපාට කණ්ණාඩි දාලා තියෙනවා නම් ඒ විධියට පෙනෙනවා. අන්න ඒ විධියේ දෙයක් එතකොට. මේවා හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව - අර නාමරූපයත් වික්‍රමයාණයත්. අපි විශේෂ වචනයක් යෙදුවා අපේ වචනයක් නොවේ. අතීතයේ ධර්මයේ සඳහන් වනවා ද්වයතාව. දෙකක් අතරෙයි පැවැත්ම තියෙන්නේ. දෙකක් අතර පැවැත්ම තමා 'වට්ටය' නමින් හඳුන්වලා තියෙන්නේ. ඒකත් අපි යථා කාලයේ විස්තර කරනවා. වෙළඳ වට්ටම් වගේ. වෙළඳ වට්ටය මේ පින්වතුන් දන්නවා නේ? සැපයුමයි ඉල්ලුමයි අතර තමා මිල ගණන් තියෙන්නේ. ඒ වගේ මුළු මහත් ලෝකයම තියෙන්නේ ඔන්න ඔය වික්‍රමයාණයත් නාමරූපයක් අතර කෙරෙන වට්ටයෙන්.

මුළු මහත් ලෝකයම-හැම ලෝකයක් ගැනම හිතලා බලන්න. මම කෙටියෙන් මෙතන ඉඳලා යන්නේ මොකද, මේවා අපි වෙන තැන්වල කියලා තියෙනවා. හිතන්න සිනමාලෝකය ගැන. එහෙම නැත්නම් දන් අතින් 'ලෝක' හදාගන තියෙන්නේ. ක්‍රීඩා ලෝකය, ක්‍රිකට් ලෝකය, ඉස්සරවෙලා හිතමු ක්‍රිකට් ලෝකය ගැන. ක්‍රිකට් ලෝකයේ මොකක්ද වෙන්නේ. අර අභිසක පිත්තයි බෝලයයි ආදියට පණගැන්වෙන්නේ පිල් දෙකක් බෙදුනාම නේද? පිල් දෙකක් බෙදුනාම නේද? එතකොට නීතිරීති තුළින් - ඒවා තමයි නාමධර්ම ඊළඟට ජය පරාජය පිළිබඳ හැඟීම. ඒක නිසා අන්න ක්‍රිකට් ලෝකය ඇති වන්නේ අර මුළාව තුළයි. 'අපි දෙපිලක් වෙමු.' කියලා එතන ඉඳලයි. ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාව. එතකොට ක්‍රිකට් ලෝකය එහෙමයි.

ඊළඟට සිනමා ලෝකය ගැන හිතන්න. ඒ අස්ථිර වූ තිරයේ වැටෙන දෙයත් ප්‍රේක්ෂකයාත් අතර තමයි ඒ ලෝකය යන්නේ. අවිද්‍යා අන්ධකාරය ඒකට උපකාරවෙනවා. දැන් අතනදී ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවේදී අමතක කරගන්නවා තමන්ගේ සහෝදරකම්, යාළු කම් ඔක්කෝම අමතක කරලා ඔන්න දෙපිලක් වුනා. එතනදී අර යාලුකම් නැහැ. ඒ මුළාව තමයි අවිද්‍යාව. එතන ඒ

අවිද්‍යාව තුළින් කෙරෙන සංස්කාර තමයි. කාය සංස්කාර වෙන්න පුළුවන්- දැන් හිතාගන්න ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාව පිළිබඳ **කාය සංස්කාර, වචිසංස්කාර⁶, මනෝසංස්කාර** ඒවා තුළින් නේද ඔය ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවක් ඇතිවන්නේ. මිනිසුන් මූලාවෙලා දිවි නසාගන්නේ, ඒ ලෝකයක් හදාගෙන අන්තිම මූලාවක් කල්පනා කරලා බලනකොට. තමන්ම හදාගත්තු එකක් තුළ නීතිරීති තුළ. අන්න ඒ වගේ තමා සිනමා ලෝකයත්. ඒකකෝ තමන් හඳුනන කට්ටිය වෙන්න පුළුවන් රහපාන්නේ - නමුත් අන්ධකාරය තුළ- මම බොහෝදෙනාගෙන් අසන ප්‍රශ්නයක් චිත්‍රපටියේ රසවිඳින වෙලාවට ඩිංගකටවක් හිතෙනවාද මං මේ රස විඳින්නේ අන්ධකාරයට පිංසිද්ධ වෙන්න කියලා. නැහැ. ඒ වෙලාවට අන්ධකාරය මතකත් නැහැ. මොකද අන්ධකාර පසුබිමේ තමයි චිත්‍රපටයක් ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. අර අවිද්‍යා අන්ධකාරය තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒක නිසා ඔය වලන චිත්‍ර උපමාව- ඒක මගේ උපමාවක් නොවේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උපමාව. මම ඒක වඩා සවිස්තරව පෙන්වුම් කරලා තියෙනවා. එකකොට ඒ වලන චිත්‍ර ලෝකයේ, සිනමා ලෝකයේ අවිද්‍යා අන්ධකාරය තුළ සංස්කරණයක් කෙරෙනවා ඒ ප්‍රේක්ෂකයා තුළ. ඒක තුළ තමයි සැප දුක් ආදී වින්දන තියෙන්නේ. එකකොට මේ විදියට ඕනෑ තරම් ලෝක හදා ගන්න පුළුවන් මේ පින්චතුන්ට. පත්තරේ පෙරළලා බලනකොට එක් එක් ලෝකයක් වෙන්න පුළුවන්. ඒකට අදාල නාමධර්ම රූපධර්ම තියෙනවා. ඕක තුළයි මේ ජීවිත මායාව යන්නේ.

එකකොට මේ මායාවේ තවත් පැත්තක් වටිනා පැත්තක්, හෙළි කරගන්න අපි ගනිමු උපමාවක්. දාම් ඇදිලිලක්. දාම් පෙන. මේ ඉදිරියට මං කියන්න යන ටික ඇත්ත වශයෙන් මේකට මම ඒ මූලික ඉභිය ලබා ගත්තේ - දැන් මේ පින්චතුන් සමහරු අහලා ඇති මහායාන බුද්ධාගම. පැතිරල යාමෙදි ඒ තර්ක විතර්ක ඔස්සේ සීමාන්තිකව යනවා දැකලා එක් පක්ෂයක් ධ්‍යාන විදර්ශනා ආදිය අවධාරණය කරලා ඒ බුද්ධාගම මේ පින්චතුන් අහලා ඇති සෙන් බුද්ධාගම කියලා කියනවා. 'සෙන්' - ඔය සෙන් බුද්ධාගමේ ආචාර්යවරු මහ පුදුම කට්ටියක්. ඒ ගුරුවරු සමහරවිට ගෝලයින් හික්මවන්නේ, ප්‍රහේලිකා දීලා. විසඳන්න බැර ප්‍රහේලිකා දීලා. අන්තිමට ඒ ප්‍රහේලිකාව තුළින් ඒ අයට ධර්මාවබෝධය ලැබුනා කියලා කියනවා. ඒ ධර්මාවබෝධය- අපි සෝවාන් කියන්නා වාගේ ඒ අය කියන්නේ 'සටෝර්' කියලා. ඔන්න දැන් පසුබිම දුන්නා. ඔන්න ඊළඟට කියනවා යම්කිසි කතන්තරයක්. ඒක සත්‍ය දෙයක් නොවේවා හෝ වේවා යමක් ඉගෙන ගන්න පුළුවන්. මෙහෙමයි කථාව. එක්තරා සෙන්

ආචාර්යවරයෙක් ඉන්නවා කීවොත් කරන විධියෙ. හරි සැරයි. ගෝලයින් බොහොම සැරෙන් හික්මවන්නෙ. ඒ ගෝලයින් දෙන්නෙකුට පැවරුවා එක දවසක්දා පරදින්නේ නැතුව දාම් අදින්න කියලා. ගෝලයෝ දෙන්නට- මං කියවපු කතාවේ 'නම්' නැහැ- මම දැන් දෙනවා නම් දෙකක්. සිංහල නම් දෙකක්. එක්කෙනෙක් **අජිත්**. අනිත් එක්කෙනා **සුමිත්**. එතකොට ගුරුවරයාගේ ගෝලයෝ දෙන්නා- මතක තියා ගන්න එක්කෙනෙක් අජිත්, අනිත් එක්කෙනා සුමිත්. එතකොට මේ අජිත්ටයි සුමිත්ටයි පවරනවා ගුරුවරයා පරදින්නේ නැතිව දාම් ආදින්න ඕනෑ. පරදින කෙනාට මොකද වෙන්නේ? කඩුවකුත් අරගෙනයි මේ ඉන්නේ. බෙල්ල කපනවා එතනම. ඉතින් ගෝලයෝ දෙන්නා දන්නවා, කීවොත් කරන බව දන්නවා මේ ගුරුවරයා. ඉතින් මරබියේ අජිතුයි සුමිතුයි මේ දාම් ඇදිලිල පටන් ගත්තා. ගුරුවරයා කඩුව අමෝරාගෙන ඉන්නවා. ඔහොම ක්‍රීඩාව යන අතරේ - අජිත් කවදාවත් පැරදුන කෙනෙක් නොවේ. සුමිත් හොඳ මිත්‍රයෙක්. ඉතින් මම මේ නම් දන්නේ මේක අර්ථවත් කරන්නයි. ඒ මුල් කථාවේ නැහැ. අජිත් බොහොම පහසුවෙන් ඔන්න දිනන තැනට එනවා. තව ඉන්නත් දෙන්නෙක් ඇද්ද හැටියේ අජිත් දිනනවා. මේ අවස්ථාවේ දැක්කා තමන්ගේ යාඵවා සුමිත් දැන් ඉතින් මැරෙනවා නේද ගුරුවරයා අතින්. මම මගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරනවා කියලා අජිත් කළේ මොකක්ද? පරදින විධියට ඉත්ත බොරු ඇදිලිලක් ඇද්ද. බොරු ඇදිලිලක් ඇද්ද. ඔන්න දැන් ඊළඟ ඇදිලිල තුළින් වෙන්නේ - ඔන්න හිතාගන්න බොහොම උණුසුම් අවස්ථාවකට එන්නේ. මේ පිරිසටත් විනිශ්චය කරන්න ප්‍රශ්නයක් එන්නේ. දැන් ඊළඟ සැරේ ඉත්ත ඇද්ද හැටියේ අර දිනන්න ගිය අජිත් පරදිනවා. පරදින්න ගිය සුමිත් දිනනවා. අර දිනන්න ගිය, කවදාවත් පැරදුනේ නැති අජිත්ගේ බෙල්ල කපනවා ගුරුවරයා. එක්කෝ ඔඵව පලනවා. දැන් මොකක්ද ගුරුවරයා කරන්නේ? **මොකක්ද ගුරුවරයා කරන්නේ?** මෙන්න මේකයි ගුරුවරයා කළේ. ඒක මහා පුදුම දෙයක් එතැන සිද්ධ වෙන්නේ. ගුරුවරයා පහතට නැමිලා අර දාම් පෙතේ ඉත්තෝ ඔක්කෝම විසුරුවා හැරියා. **ක්‍රීඩාව ඉවරයි. ජය පරාජය නැතිව ක්‍රීඩාව ඉවරයි.** හැබැයි මේ පින්වතුන් හිතන්න පුළුවන් ජය පරාජය නැති වුනා කියලා. නැහැ. **අජිතුත් දිනුවා. සුමිතුත් දිනුවා.** ඔන්න එතැන ඉඳලා වෙනිත් පැත්තක් යන්නේ.

කොහොමද දිනුවේ? ඒ කථාව අවසාන වන්නේ ඒ දෙන්නම 'සටෝර්' කියලා කියන ධර්මාවබෝධය ලැබුවා -සෝවාන් වුනා -කියලා. ඇත්ත වශයෙන් සෝවාන් වුනා නම්, කෙහොමද සෝවාන් වුනේ කියන එකයි අපේ විවරණයේ තියෙන්නෙ. ඒ කියන ධර්මාවබෝධය ඇති වුනේ කොහොමද

අර විසුරුවා හැරියට පස්සේ? කවදාවත් පැරදුනේ නැති අපිත් තමන්ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කළා සුමිත්ට. ඉතාම හොඳ මිත්‍රයෙක් වන සුමිත් ද්වේශයෙන් තොරව තමාගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කළා. 'දැන් ඉතින් මම පරදිනවා. කමක් නැහැ මගේ යාළුවා දිනනවා' කියලා. **එකකොට දෙන්නම අතහැරලා ඉවරයි.** මේ දාමි පෙන තමයි ලෝකය. **ඒ දෙන්නාගේ ලෝකය දාමි පෙනයි.** දාමි පෙනේ ඉන්න ඉන්නත් **ඇත්තත්** වෙලා. **දාමි පෙනේ ඉන්න ඉන්නත් ඇත්තත් වෙලා.** එකකොට ඒ දාමි පෙනයි මේ දෙන්නාගේ ලෝකය. එකකොට මේක **භවයක්.** දාමි පෙන් භවයට හේතුව කුමක්ද? **උපාදානය නේ? උපාදානය නේ?** දෙන්නම ජය පරාජය බලාපොරොත්තු වෙත් නේ මේක අදින්නේ. ඔන්න උපාදානය. එකකොට දැන් මේ අයට අවබෝධය ආ හැටි - ඇත්ත වශයෙන් ඒක උනා නම්- එක පැත්තකින් සුමිත් භය නිසා 'දැන් ඉතින් මැරෙන එක කොහොමත් මැරෙන්න මිනෑ' කියලා ඒ ජීවිත ආශාව අතහැරියා. **ඒ අතහැරීම සම්පූර්ණයි.** අපිත් තමන්ගේ ජයග්‍රහණයත් එක්කම යාළුවා වෙනුවෙන් ජීවිත පරිත්‍යාග කළා. **එක අතහැරීම සම්පූර්ණයි.** නමුත් අන්තිමට වුනේ මොකක්ද? **කාටවත් මැරෙන්න වුනේ නැහැ. මරණයටයි මැරෙන්න වුනේ. මොකද?** ඒ දෙන්නම අර සෝවාන් ඵලයෙන් **අමාක අවබෝධය** ලැබුවා. ඒ කාරණය ඇත්ත නම්. කොහොමද ඒක වුනේ? අර ක්‍රීඩාව විසුරුවා හැරියාම මේ අයට තේරුනා මේක **මුළාවක්. මහ මායාවක්. හීනෙන් අවදි වුනා වගේ.** මෙව්වර මේ දාසිය හලාගෙන මේ පෙන ලෝකයක් කරගත්තු නිසා නේ ඉන්නන්ට තැනක් දුන්න නිසා නේ. එකකොට ජය පරාජය නැති අර ක්‍රීඩාව තුළින් ගුරුවරයා කළේ අර මහා පුදුම අන්දමින් ධර්මාවබෝධය දුන්නා. ඒක කෙනෙක් හිතන්නේ මේ සෙන් බුද්ධාගමේ විතරෙයි තියෙන්නේ කියලා.

දැන් ඔන්න මං කියනවා මේ පින්වතුන්ට ඔයිට කලින් අපි මතක් කරපු ධර්ම කතාවක් - කොතෙකුක් අහලා ඇති. නමුත් ඒකේ ගැඹුර හිතලා නැහැ. **උග්ගසේන නටපුත්‍රයා පිළිබඳ කථාව.** මම කෙටියෙන් මතක් කරනවා. ධම්ම පදයේ තියෙනවා ගාථාවක් **තණ්හා වග්ගයේ-උග්ගසේන** කියලා හැට්ටියන් උණ ගහ උඩ සර්කස් දක්වන විදියේ මහ පුදුම කෙනෙක්. ඒ සිටු පුත්‍රයෙක්. කොයි කරම් දකුණු කිවහොත් හැට්ටියන් උස උණ ගහක් උඩ සමබරව සිටියා. ඒ අවස්ථාවේ මුගලන් මහරහතන් වහන්සේත් බුදුරජාණන් වහන්සේත් එතෙත්ට ඇවිල්ලා මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ අභියෝග කළා. එකකොට නැග්ගට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාථාවක් දේශනා කළා. මොකක්ද ඒ ගාථාව. ටිකක් හිතන්න.

සමබරව ඉන්න නටපුත්‍රයාට බුදුරජාණන් වහන්සේ කළ අභියෝගය මොකක්ද? අර ආචාර්යවරයා කළ එකක් වගේ තමා.

**මුඤ්ච පුරෙ මුඤ්ච පච්ඡකො
මජ්ඣෙ මුඤ්ච භවස්ස පාරගු
සබ්බතථ විමුක්ඛ මානසො
න පුන ජාති ජරං උපෙභිසී¹⁷**

ඒක අපි සිංහලට නඟලා තියනවා මේ විධියට. මේ පින්වතුන් කියවලත් ඇති.

පෙර - පසුව හැර දමව
මැදද අතහැර දමව
භවයෙ එතෙරටමැ යව
හැම තැනින් විමුක් සිත
ඇතිවැ යළි උපතකට
දිරුමකට පත් නොවෙව

මන්න ඔය අදහසයි එතැන තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ නට පුත්‍රයා අර සමබරව ඉන්න අවස්ථාව. මෙතන පෙර-පසුව කියලා කිව්වේ අතීතයත් අනාගතයත්. බැඳු බැල්මට පෙනෙන්නේ දැන් කොහොමද පෙර පසුව අතහරලා නේ ඉන්නේ. මැදත් අතහරන්න කියනවා. මැද අතහරියොත් වැටෙනවා නේ. නමුත් ඒක දැනගන්නා මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ අර සෙන් ආචාර්යවරයා කීවා වගේ මෙතන ගැඹුරු දෙයක් කියන්නේ. ඒක තේරුම් අරගෙන තමයි එතකොට - ඒ සමාධිමත් සිත - හැට රියන් උණගහක් උඩ ඉන්න කොයි කරම් සමාධියක් තියෙන්න ඕනැද? ඒ සමාධිමත් සිතට බුදුරජාණන්වහන්සේ අන්න අර විධියට සියුම් විධියේ විදර්ශනාත්මක පණිවුඩයක් දුන්නා. අතීතයයි අනාගතයයි පිළිබඳ කතන්දරයක් නේ අපි කලින් කීවේ. ලෝකයා තුළ තියෙන්නේ 'මම ඉන්නවද? අතීතයේ ඇති වුනාද? ඔය කතන්දර. 'මම' කපා මොකවත් නැහැ. අර උග්ගසේන නට පුත්‍රයාට තේරෙන්න ඇති දැන් එතකොට ඒ සමාධිමත් සිතට - ඒ විදර්ශනාව දියුණු කළ කෙනෙක් වෙන්න ඇති. පෙර පසුව කීවේ අතීතයත් අතහරන්න අනාගතයත් අතහරන්න. වර්තමානයත් අතහරන්න. ගැඹුරුම තැන තමයි වර්තමානය අතහරීම. ඒක හරියට අර උණගහ උඩ හිටගෙන ඉන්න කෙනා වගේ. නමුත් ධර්මාචරෝධය තුළින්, පොතපතේ කියන හැටියට, උග්ගසේන නට පුත්‍රයා රහත්වෙලා ඒ උණගහෙන් බැහැලා බුදුරජාණන් වහන්සේට වැන්දා කියලා කියනවා.

අන්ත එබඳු අවස්ථාවක බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔය කියාපු සියුම් අන්දමේ විදර්ශනාත්මක කර්මස්ථානයක් ඊට නිසි කෙනෙකුට දීම තුළින් මොකද මෙතන තියෙන්නේ අර කියාපු ද්වයතාවම තමයි. **දෙකක්.** අතීතයත් අනාගතයත් අතරක් දෙකක්. ජය පරාජය අතරක් **දෙකක්.** අර ජය පරාජය ගැන කතාවට අදාළව ලස්සන ගාථාවක් තියෙනවා ධම්මපදයේ සුඛ වග්ගයේ. දැන් අර දෙන්න ජය ලබාගන්න නේ අර තරඟය කළේ. එතකොට ඒක තුළ තියෙන ඒ දුක් සම්භාරය මේ දෙන්නා තේරුම් ගත්තා. ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගත්තා. **උපාදානය නිසයි මේ ඔක්කොම- ජාති ජරා මරණ ඔක්කෝම ඇතිවන්නේ කියන එක තේරුම් ගත්තා.** අන්ත ඒ කාරණයට අදාළව ධම්ම පදයේ ලස්සණ ගාථාවක් තියෙනවා.

**ජයං වෙරං පසවති
දුක්ඛං සෙති පරාපිනො
උපසනො සුඛං සෙති
භිතවා ජය පරාජයං¹⁸**

'ජයං වෙරං පසවති,' ජය වෙරය බිහි කරයි. ජය වෙරය ප්‍රසූත කරනවා. ඇති කරනවා. '**දුක්ඛං සෙති පරාපිනො**' පරාපිනයා දුක සේ හොචිනවා - නිදාගන්නවා. '**උපසනො සුඛං සෙති**' උපගාන්ත පුද්ගලයා සුවසේ නිදනවා. '**භිතවා ජය පරාජයං**' ජයයි පරාජයයි දෙකම අතහැරලා. **ජයයි පරාජයයි දෙකම අතහැරලා.** අන්ත ඒක තමයි අවසානයේ අර කට්ටිය තේරුම් ගත්තේ. ජය පරාජය කියන මේ ද්වයතාව තියෙන්නේ අවිද්‍යාව මුල් කරගෙනයි. අර ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවේ ජයග්‍රහණය වගේ. කීදෙනෙක් පිස්සු වැටෙන්න ඇන්ද? ඔය ක්‍රිකට් පිස්සුකාරයින්. අනිත් ඒවාත් එහෙමයි. සිනමා පිස්සුවත්, ඒ වගේම ටෙලි නාට්‍ය පිස්සුවත් ඔය විධියට ඔක්කෝම. ඇත්ත වශයෙන් ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කීවේ ලෝකයා උන්මන්තකයි කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා පෘථග්ජනයා '**සබ්බෙ පුට්ඨජනා උම්මත්තකා**' කියලා. අපි ඒකට කැමති නැහැ එහෙම කියනවාට. අන්ත අරකයි හේතුව. එතකොට අවිද්‍යාව තුළ අමතක වෙනවා. සිනමා ලෝකයේ අන්ධකාරය තුළ ඇතිකරගන්නා වගේ ක්‍රීඩා ලෝකය තුළත් පිල්. පිල්වලට ආවචන කට්ටියත්, පිල්වලට බෙදුණු කට්ටියත්, ඊළඟට ලෝකයක් හදාගෙන ඕක තුළ තමයි වෙර ක්‍රෝධ ඇතිවන්නේ.

එතකොට මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕනෑ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පොතේ ගුරාගේ කොටසක් හැටියට හිතලා කටපාවම් කරගෙන අනුලෝම පටිලෝම කීම නෙවෙයි ඒක තුළ තිබෙන ගැඹුරු අර්ථය- අන්ත

අර කියන අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇති වෙනවා කියන එක තේරුම් ගන්න ඕනෑ. සංස්කාර කියන වචනයේම තියෙනවා රැවටිලි ස්වභාවයක්. සකස් කරනවා. අතීතයේ සමහර විට යොදනවා සැරසීම්, අරඇදීම් කියන අර්ථය තියෙන සංස්කාර. ඒවා කයෙහුත් කෙරෙනවා වචනයෙහුත් කෙරෙනවා මනසිනුත් කෙරෙනවා. නාට්‍යයේත් එහෙමයි. ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවේත් එහෙමයි. අනිත් ඒවායේත් එහෙමයි. එතකොට අන්න ඒ සංස්කාර තුළින් තමයි විකෘතිය මායාව, විකෘතිය මායාවට අනිත් පැත්තෙන් තියෙන්නේ අන්න අර කියනු නාමරූප ධර්ම. වේදනා සංකෘත වේතනා එස්ස මනසිකාර. ඊළඟට අර රූපය ආශ්‍රයෙන් ගත්තු අර ඉක්කන් වගේ. දැන් බලන්න අර **ඉක්කන් ඇත්තන් වුනා නේ.** ඒත් පට්ඨි, ආපෝ, තෙජෝ, වායෝ. අර කොහෙවත් නැති ඉක්කන් වගයක්. නමුත් ඒව ඇත්තන් වුනා නේ. ඒ අන්න අර කියනු මහාභූත ධර්ම ආශ්‍රයෙන් ගත්තු රූපයයි. රූප සංඥාව. ඔය නාමරූපයත් විකෘතියත් අතරෙයි පටිච්චසමුප්පාදයේ ගැඹුරුම තැන තිබෙන්නේ. ඒකට තමා **දිය සුළිය** කියලා කියන්නේ, ඔය දිය සුළිය ගැන අපට පණ තිබුනොත්, මේ අයට පින තිබුනොත්, සමහර විට තව ටිකක් සවිස්තරව ඊළඟ සැරේ අහන්න ලැබේවි.

දැන් ඔන්න මේ තරමින් තේරුම් ගන්න පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කියලා කියන්නේ දැන් මේ කාලයේ බොහෝ දෙනා තෝරන ආකාරයට අර දොළඹ - අවිජ්ජා සංඛාරා එක පැත්තකට දාලා ඊළඟට හව් ජාති ජරා මරණ අනිත් පැත්තට දාලා ඔය විධියට තෝරන තේරවිල්ලක් නොවේ. ඒ ක්‍ෂණිකවම අවිද්‍යාව නැතිවෙනවත් එක්කම සංස්කාර නැතිවෙනවා. සංස්කාර නැතිවෙනවත් එක්කම විකෘතිය. විකෘතිය කීදා බහිනවා වගේ දෙයක්. විකෘතිය නැතිවෙනවා කියන කොට මැරෙනවා කියලා කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන්. මැරෙන එකක් නොවේ ඒ කිව්වේ සංඛත විකෘතිය නැතිවෙනවා. ඒ ටික තමයි අපි කිව්වේ අනිදස්සන විකෘතිය ආදී වශයෙන් ඔය ධර්මයේ යටවෙලා තිබුන පැත්තක්. ඒ කියන්නේ නාමරූපයෙන් මිදුනු විකෘතියක් තියෙනවා. ඒ කියන්නේ විකෘතිය සංසිද්ධිමක් ඒ රහතුන්වහන්සේලා තුළ. මොකද විකෘතිය තුළයි ලෝකයා පටුවෙලා බැඳිලා ඉන්නේ.

මේ විකෘතිය කියන එක හය ආකාරයි.¹⁹ ඇහෙන්න දකින ලෝකය, කණෙන් අහන ලෝකය එහෙම ගත්තොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකය දක්වලා තියෙන්නේ සලායතනය ආශ්‍රයෙන්. **සලායතන ලෝකයයි²⁰ ලෝකය ඇත්ත වශයෙන්ම.** ඔය දැන් විද්‍යාඥයින් දක්වන ලෝකය නොවෙයි. ඒ

ගොල්ලන්ටත් දැන් තේර්ගෙන ඇවිල්ල. ඇහින් දකින ලෝකය, කණින් ඇහෙන ලෝකය ඔය ආදී වශයෙන් අන්තිමට හිතෙන් මවන ලෝකය. **මිකයි ලෝකය.** එකකොට මේ ලෝකය ඇතිවුනේ මෙතන නම්- මතක කියා ගන්න- සලායතනය නාමරූපය ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි ඇති වෙන්නෙ. එකකොට විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර වෙච්ච අර බෙදීම, දෙබිඩි වීම, ඒ ද්වයතාව දිගටම යනවා. ඒක අජ්ඣතක, බාහිර වශයෙන්, ඇස ආධ්‍යාත්මික ආයතනයයි. රූපය බාහිර ආයතනයයි. දෙකම මහා භූත ධර්මවලින් හැදිලි කියෙන්නේ, නමුත් මේකට වැඩි තැන දෙනවා. මේ **සවිඤ්ඤාණක කය** කියන එකට. ඊළඟට ඒක ඔස්සේ යන ඒ සංඥාව තමා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා කියෙන්නේ මිරිඟුවක් කියලා. මේ 'ඇහේ-බබාගේ', 'කණේ බෙරේට' හැඟෙන ශබ්දය තමයි අපි මේ සින්දුව කියලා ගන්නේ. ඔය විධියට අනෙක් ඉන්ද්‍රියයන් ඒ ඒ ස්පර්ශ අවස්ථාවේ තිබෙන අනවබෝධය නිසා අන්ත අර වේදනා සංඥා ආදී වශයෙන් ඔහොම ලෝකයා හවයේ කරකැවෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට ප්‍රථම වරට පෙන්වලා දුන්නා. එකකොට ඒ පෙන්වා දෙන්න කලින් **උන් වහන්සේ මේක ලෝකයාට කොහොමද තේරුම් කරන්නේ කියලා වෙන්න ඕනෑ සත් සකියක්ම ඒ කාලය තුළ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම වශයෙන්, පටිලෝම වශයෙන්, අනුලෝම පටිලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළේ.** මේක ලෝකයාට මේ භාෂාවට දාලා පෙන්නුම් කරන්නේ කොහොමද කියලා. ඒ තරම් ගැඹුරු ධර්මයක්. ඒ නිසා මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕනෑ මේවා වචන හැටියට සලකන්නේ නැතුව තමන්ගේ ජීවිතවලට එකතු කරගෙන එයින් නවතින්නේ නැතිව මේ ධර්ම මාර්ගයේ යමින්-ඒකට යන මාර්ගයට මේ පින්වතුන් අවතීර්ණ වෙලා කියෙන්නේ. සීල, සමාධි, ප්‍රඥා. ඒ හැරෙන්න වෙන කිසිම ක්‍රමයක් නැහැ මේ ධර්මය තේරුම් ගන්න. අතීතයේ යම්තාක් ඒ රහතන් වහන්සේලා ඇතුළු බෞද්ධ ගිහිපින්වතුන් හෝ ගිහි පින්වතියන් වේවා ධර්මාවබෝධය කලා නම් ඒ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා තුළින්. අදත් එහෙමයි. ඒ නිසා මේක ඔය හිතන විධියට වෙන - **ක්ෂණික විධියට කිව්වයි කියලා - ඒ අනියම් විධියට ලබන දෙයක් නොවේ.**

කෙසේ හෝ වේවා මේ ධර්මතාව වෙනයි, ධර්මයේ නිදර්ශන වෙනයි, කියලා තේරුම් ගන්න ඕනෑ මේ දොළොස් ආකාර පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්වලා කියෙන. ඒ සඳහා මේ පින්වතුන් ඉදිරියට සතිපට්ඨාන භාවනාදිය²¹ කරනකොට ඉබේටම තේරෙයි මේ කියාපු '**අජ්ඣතක බහිද්ධා**' ඇතුළත පිටත ආදිය පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ '**ඇතිවීම් නැතිවීම්**' ආදිය

පිළිබඳව මතුකරලා දීලා තියෙන හැටි. ඒ විදර්ශනාත්මක අවබෝධය අතීතයේ ලබ්‍ය අයට, උග්ගසේන වගේ අයට, බුදුරජාණන් වහන්සේ ක්‍ෂණිකව ලබා දුන්නා. නමුත් හැමකෙනාම අර විධියට 'රිදී හැන්ද' කවේ ඇතිව උපන්නයි කියලා හිතන්නේ නැතිව ඒ වෙනුවෙන් උත්සාහ කරන්න ඕනෑ. වෙහෙස දරන්න ඕනෑ. සීලයෙන්ම පටන්ගෙන.

එතකොට අද දවසේ හොඳ ආරම්භයක්. මේ පින්වතුන් බොහෝ දෙනෙක් වටිනා සීලයක් සමාදන් වුනා. ඊළඟට අපි හිතනවා බණ භාවනා කරන්න ඇති මේ කාලය තුළ. මේ අපේ දේශනාවක් මේ පින්වතුන් බලාපොරොත්තුවන උත්තමාථීය වන අමා මහ නිවන ලබා ගැනීමට මේ දේශනාවක් විදර්ශනාත්මක වශයෙන් උපකාරවත් වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මෙතෙක් මේ දේශනාව තුළින් අවිච්ඡේද සිට අකනිට්‍යා දක්වා යම් සත්ත්වයෙක් ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන්වීමට කැමති නම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසේවා. මේ පින්වතුන්ටත් මේ හවයේදීම කල්තොයවාම උතුම් තත්ත්වයන් ලබා ගැනීමට මේ දේශනාව උපකාරවත් වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මේ ගාථා කියන්න.

ච්ඡතාවතා ව අමෙහති .....

පාදක සටහන්

1. බොධි සූත්‍ර 1,2 සහ 3, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 130, 132 සහ 134 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
2. බොධි සූත්‍රය - 1, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 130 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
3. සබ්බාසච්ච සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 18-28 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
4. බොධි සූත්‍රය - 2, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 132 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
5. බොධි සූත්‍රය - 3, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 132 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
6. බොධි සූත්‍රය - 3, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 134 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
7. පට්ඨාන සූත්‍රය, සුත්ත නිපාත, 128 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
8. පරමඤ්චිපනී (භේ.මු.) - 6, 245 පිට
9. මාරධීතු සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 1, 230 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
10. පච්චය සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 2, 40 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
11. මහා චග්ගය - 1, 84 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 3)
12. ධම්මවකකඝ්ඤාන සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය 5(2), 274 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 17(2))
13. සමමා දිට්ඨි සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 126 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
චිහ්ඨග සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 2, 6 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
14. මහාවෙදල සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 686 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
15. ඵෙණපිණ්ඩුපම සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 3, 244 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 15)
16. සංවෙනනා සූත්‍රය, ආගුත්තර නිකාය - 2, 306 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 19)
17. ධම්මපදය, 348 ගාථාව, බුද්දක නිකාය - 1, 110 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
18. ධම්මපදය 201 ගාථාව, බුද්දක නිකාය - 1, 76 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
19. චිහ්ඨග සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 2, 4 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
20. ලොක සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 1, 76 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
21. මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 436-503 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 8)

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 184)

නමෝ තසස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධසස

කුතෝ සරා නිවතනනි - කහළු වටටං න වටටනි
කහළු නාමං ව රූපං ව - අසෙසං උපරුජ්ඣකනි

යහළු ආපො ව පයච්චි - තෙජෝ වායො න ගාධනි
අතෝ සරා නිවතනනි - එහළු වටටං න වටටනි
එහළු නාමං ව රූපං ව - අසෙසං උපරුජ්ඣකනි

(සර සු. - දෙවතා සංයුතත, සං.නි.)

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

සසර පැවැත්ම එකම වට වලල්ලක යාමක් බව තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හෙළි කර වදාළා. සංසාර වටට කියන වචනයේ නියම අර්ථයත් ඒකයි. සංසරණය නිස්සරණය කියන වචන දෙකෙන් එළිදැව් වෙන්නෙන් වට වලල්ලක කරකැවීම සහ එයින් මිදීම කියන අර්ථයයි. දීර්ඝ කාලයක් එකම වටවලල්ලක කරකැවෙන කොට එක්තරා 'කරකැවිල්ලක්,' ජවයක්, ඇතිවෙනවා. ඒ නිසාම ඒ වටවලල්ලෙන් මිදීම ඉතාමත් දුෂ්කර කාර්යයක්. තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තුළින් ලෝකයාට හෙළිකර වදාළේ ඒ වටවලල්ලේ යාමේ හේතුවත් එයින් මිදීමේ මාර්ගයත් කියන දෙකයි.

අද මේ අපි මාතෘකා කරගත්තු ගාථා දෙකේ අඩංගු වෙන්නෙන් අන්ත අර සංසරණය නිස්සරණය කියන ඒ දෙපැත්තයි. මේ ගාථා දකින්න ලැබෙන්නේ සංයුත්සහියේ දේවතා සංයුත්තයේ. මේ ගාථා දෙකෙන් පළමුවෙනි ගාථාවේ තියෙන්නේ එක්තරා දේවතාවෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඇසූ ගැඹුරු ධර්ම ප්‍රශ්නයක්. දෙවැනි ගාථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊට දුන්න පිළිතුර දැක්වෙනවා. ඒකේ අර්ථය, සාමාන්‍ය අර්ථය සලකා ගන්න බලමු.

**කුතො සරා නිවතනනි
කඤ්ච වට්ඨං න වට්ඨනි**

කොතනින් දියවැල් නවතීද? '**කුතො සරා නිවතනනි -කඤ්ච වට්ඨං න වට්ඨනි**'. කොතනක දිය සුළිය නොකරකැවේද?

**කඤ්ච නාමං ව රූපං ව
අසෙසං උපරුජ්ඣධනි**

කොතනක නාමයක් රූපයක් සම්පූර්ණයෙන්ම උපරෝධනය වෙයිද? වළක්වාලනු ලැබේද? ඒ දේවතාවා ඇසූ ප්‍රශ්නයයි.

ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන පිළිතුර

**යඤ්ච ආපො ව පඨවී
තෙජො වායො න ගාධනි**

යම් තුනක ආපො, පඨවී, තෙජො, වායො කියන මහා භූත ධර්මයන්- න ගාධනි කියල කියන්නේ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබයිද? නොලබාද?

අතො සරා නිවතනනි.

අන්න මෙතනිනුයි දියවැල් නවතින්නේ.

එඤ්ච වට්ඨං න වට්ඨනි

මෙතනයි ඒ දිය සුළිය කරකැවෙන්නේ නැත්තේ.

**එඤ්ච නාමං ව රූපං ව
අසෙසං උපරුජ්ඣධනි**

මෙතනයි නාමයයි රූපයයි සම්පූර්ණයෙන්ම උපරෝධනය වන්නේ. වළක්වාලනු ලබන්නේ. ඔන්න එතකොට ඒ ගාථා දෙකේ සාමාන්‍ය අර්ථය අපි කිව්වා.

මේ පින්වතුන්ට ජේනවා ඇති, තේරෙනවා ඇති, ඉබේටම මේක එක්තරා විධියක ප්‍රභේදිකා ගාථා දෙකක්. ඉතින් මේ ගාථා දෙකේම නියත වටිනාම වචනය අපට ජේන හැටියට '**වට්ඨං**' කියන වචනයයි. අර වට්ඨලල්ලේ යාම කරකැවීම කියන අර්ථය ඒකේ තියෙනවා. ඒ වගේම දිය වැල් සම්බන්ධ වට්ඨලල්ලේ යාමක් මෙතන කියවෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්

මෙන් මේ කාරණය නිසා තමයි අපි මේ මෑතක ඉඳලා 'පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය' තේරුම් කරන්න දියසුළිය උපමාවක් මතුකර ගත්තේ. බුද්ධ දේශනාවට විරුද්ධ එකක් නොවේ ඒක. නමුත් අවාසනාවකට වගේ මේ පින්වතුන් බැලුවොත් මේ ගාථාවේ අර්ථය ත්‍රිපිටක පරිවර්තන ග්‍රන්ථවල දකින්න ලැබෙන්නේ මෙන් මෙහෙම එකක්.

'කප්ඵ වට්ඨං න වට්ඨති' කියන්නේ සසර වැහි කොහි නොවසීද කියලා. කොයිකරම් දුර්වල එකක්ද? **කප්ඵ වට්ඨං න වට්ඨති** කියන්නේ. සසර වැහි කොහි නොවසීද කියලයි. මේ වැහි කතාවෙන් පටිච්චසමුප්පාදයේ ගැඹුරු පැත්තක් ආවරණය වෙලා කියෙනවා, වැහිලා යනවා. ඉතින් මෙන් මේ වට්ඨ පිළිබඳ කතන්දරයට අදාළව අපි නොයෙකුත් දේශනාවල මේ පින්වතුන්ට කියලා ඇති- ගිය දේශනාවෙන් යම් ප්‍රමාණයකට- අර දිය සුළිය පිළිබඳ උපමාව. අද වඩාත් සවිස්තරව ඒ ගැන කියන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

දිය සුළියක් කියන එක, අපි හිතමු, ගහක හැඳෙන ආකාරය අපිට හිතාගන්න පුළුවන් නම් ඒක මේ විධියටයි වෙන්නේ. ගහක වතුර මහ ජලකද සාමාන්‍යයෙන් පහළට ගලා බැසීමයි සිරිත. නමුත් යම්කිසි දිය වැලක් විපරිත අන්දමින්, අස්වාභාවික අන්දමින්, මහජලකදට එරෙහිව යන්න යම් උත්සාහයක් දරනවා. ටික දුරක් ගියාට පස්සේ -කරන්න බැර වැඩක් මේ කරන්න යන්නේ- ගිහිල්ලා අන්තිමට අර මහා ජල කදේ හැපිලා, තෙරපිලා, වට රවුමේ ගිහිල්ලා, විසිවෙලා, වටරවුමේ ගිහිල්ලා ආපසු අර වතුරෙන්ම තල්ලුවෙලා ආයෙත් උත්සාහ දරනවා ඉස්සරහට යන්න. ටිකක් ඒක සලකාගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. හිතාගන්න. ඒ කරන නිෂ්ඵල ප්‍රයත්නය තුළින් වෙන්නේ අන්තිමට කලක් යනකොට දියසුළියක් බවට පත්වෙනවා. ඒ දියසුළිය ඉස්සරහට යන්න බැර නිසා දිය සුළියේ ආව ජවය අන්තිමට එක තැන කරකැවෙන ජවයක් බවට පත්වෙනවා. ඒ එක්කම ඒක පහළට භාරගෙන භාරගෙන යනවා. පතුල පැත්තට භාරගෙන භාරගෙන ගිහිල්ලා ඒකට මේ පින්වතුන් දන්නවා යොදන විචනය **පාතාලයක්**. දියසුළියක් කියන තැනක පාතාලයක් යටින් කියෙනවා. එකකොට ඒ පාතාලයක් හැඳෙනවත් එක්කම තවත් දෙයක් සිද්ධ වෙනවා. එක්තරා **ඌනතාවක්**. උඩින් වතුර හරියේ ඌනතාවක් - අඩුවක්- ඇතිවෙනවා. ඒක පුරවා ගන්න මහ භයානක **ආකර්ශණ ශක්තියක්** දියසුළියකට ඇතිවෙනවා. ඒක තමයි කෙනෙක් භය වන්නේ, ඔය පීනන කොට එහෙම දියසුළියකට අහුවුනොත් ඉවරයි කියලා. ඒ එන එන එකක්

ඔක්කොම ඇතුළට ඇදගන්න, ඒ නිම්වලල්ලට අහුවෙන හැම එකක්ම ඇදගන්න ආකාර්ගත ශක්තියක් **උපදානයක්** ඇතිවෙනවා දියසුළියට. ඉතින් ඒ වගේම මේ දිය සුළියේ ක්‍රියාකාරීත්වය ගැන හිතලා බලන කොට එතන තියෙන විශේෂත්වය ඒක එක්තරා **ක්‍රියාකාරී මධ්‍යස්ථානයක්** බවට පත් වීම නිසාම අපට ගහක 'අතන' 'මෙනන' කියලා පෙන්වන්න පුළුවන් ක්‍රියාකාරී මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත්වෙනවා. 'අතන' 'මෙනන' කියලා පෙන්වන්න පුළුවන්.

ඉතින් මේ දිය සුළිය මේ විධියට යන අතරේ කාලයක් තිස්සේ අර නිම්වලල්ලත් පළල් වෙනවා. ඔක දැන් -අපි මේ කිව්වේ දියසුළිය ආශ්‍රයෙන් කිව්වේ. හිතාගන්න දැන් ඒකට උපමේය හැටියට කිව්වොත් ලෝක ස්වභාවය අනිත්‍යතාවයි. නමුත් මේ සත්ත්වයා තුළ තියෙන විපල්ලාස ධර්ම² අනිත්‍යය නිත්‍ය හැටියට හැඟීම, අශුභ දේ ශුභ හැටියට හැඟීම, සැලකීම, දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සැලකීම, අනාත්ම දේ ආත්ම හැටියට සැලකීම කියන ඒ විපල්ලාස ධර්මවලින් පෙන්වුම් කරන ඒ අවිද්‍යාව නිසා යම්කිසි සංස්කාර වේගයක් ඉස්සරහට තල්ලු වෙලා යනවා. ඉදිරියට යන්න බැරවුනාම අර විධියට කරකැව්ලා ඇවිල්ලා අන්න ඒ සංස්කාර ඒ ජවය තුළින් තමයි අන්න අර දියසුළිය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ.

ඔන්න දැන් අර අවිද්‍යා, සංස්කාර දෙක තුළින් අර නාමරූප-විඤ්ඤාණ කියන එක තේරුම් ගන්න උපකාර වෙනවා. අපි කිව්වානෙ බොහෝ අවස්ථාවල විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතරයි මේ දිය සුළිය පවතින්නේ කියලා. ඒ එකක්ම අපි බොහෝ අවස්ථාවල පෙන්වා දුන්නා දැන් බොහෝ දෙනා තෝරන ආකාරයට නොවේ නාමරූප³ කියන එක පෙන්වුවේ. කෙටියෙන් ගත්තොත් ඒ නියම නාමයක් නොවේ. **නාම ස්වරූපයක්.** නියම රූපයකුත් නොවේ. **තමමාත්‍ර රූපයක්.** ඒ කිව්වේ නාම ධර්ම කියන එක තව දුරටත් පස්සේ තෝරනවා. සාමාන්‍යයෙන් දක්වනවා නම් වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන ඒ හිත පිළිබඳ යම් ධර්ම පහක්. ඒක ආශ්‍රයෙන් තමයි ඊළඟට අර මහාභූත ධර්ම - පඨවි, ආපො, තේජො, වායො කියන මහා භූත ධර්ම හඳුනා ගන්නේ, නාම ධර්ම තුළින්. ඒකයි ඒකට නාමය කියලා කියන්නේ. ඒ හැඳින් ගැනීම තුළින් රූප පිළිබඳ සංඥාවක් ඇතිකර ගන්නවා. එතකොට මේ දියසුළිය මිථ්‍යා -එහෙම නැත්නම්- ව්‍යාජ දෙයක්. ඇත්ත වශයෙන් සංස්කාර කියන වචනයේ පවා තියෙනවා හිතලා බැලුවොත් මේ පින්වතුන්ට අර ඇඳීම, සකස් කිරීම ඒ විධියේ ව්‍යාජ බවක් හඟවන විශේෂයෙන්ම නාට්‍ය

වේදිකා ආදියට අදාළව අපි නොයෙකුත් උපමා දීලා තියෙනවා. අවිද්‍යාව තුළින් උසිගැන්වෙන සංස්කාර වේගය අන්තිමට කරන්නේ අර විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර තියෙන අර තෙරපුම. අපි ඒක නොයෙකුත් ආකාරයෙන් පසුගිය දේශනාවේදීත් දාම් ඇදිලි, ඒ දණ්ඩ උඩ බල්ලා ආදී නොයෙකුත් දේවල්වලින් පෙන්නවා දියසුළියේ ක්‍රියාකාරීත්වයම ද්වයතාවයක් බවට පත් වෙලා අන්තිමට මේ පැවැත්මක් මවාපානවා. කොටින්ම කියන්නේ අර විපරීත පැවැත්මක් මවා පානවා දිය සුළිය. ඒකයි අර 'අතන' 'මෙතන' කියලා කිව්වේ. විපරීත පැවැත්මක් අර ගහ තුළ. ඉතින් මෙන්න මේක ආශ්‍රයෙන් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ අපි අර මූලික කාරණා ටික මතු කර දුන්නේ.

ඉතින් මේ උපමාව තවදුරටත් කල්පනා කරලා බලනකොට විඤ්ඤාණයේ ස්වභාවය, විඤ්ඤාණය බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වන්නේ මායාවක් හැටියට.⁴ එතකොට ඒ මායාව මොකක්ද? ඒ විඤ්ඤාණයේ පිළිබිඹු කරන ස්වභාවයක් තියෙනවා. හරියට වතුරක් වගේ. ඒ පිළිබිඹු කරන ස්වභාවය නිසා විඤ්ඤාණයේ අර නාම රූපය පිළිබිඹු වෙනවා. ලෝකයා මේක සත්‍යයක් හැටියට ගන්නවා. ඇත්ත නමක් ඇත්ත රූපයක් හැටියට අරගෙන ඔන්න එතැන ඉඳලා තමයි අර පටලැවිල්ල තියන්නේ. ඒකට අපි නොයෙකුත් විධියට ක්‍රිකට් ක්‍රීඩා, දාම් ඇදිලි ආදී වශයෙන් දෙපිලකට බෙදිලා කරන එක්තරා තරඟයක් හැටියටත් තේරුම් කළා. ඊට වඩා පැහැදිලි වශයෙන් අර 'ඒදණ්ඩ උඩ බල්ලා' උපමාව දැන් හුඟක් රටෙන් ගිහිල්ලා තිබෙන බව පෙනෙනවා. 'ඒ දණ්ඩ උඩ බල්ලා' නොයෙකුත් ආකාරයෙන් දේශනාවල අහන්න ලැබෙනවා.

ඉතින් ඒ වගේම ඊට වඩා මෑතකදී අපි මේ පින්වතුන්ට බොහොම රසවත් විධියේ උපමාවකුත් මතුකළා. ශ්‍රීක දේව කතාවක් ආශ්‍රයෙන්. නාසිසස් කියන තරුණයා, රූමත් තරුණයෙක්, එතෙක් තමන්ගේ මුණ දැකලා නැති තරුණයෙක්. කැලේ යනකොට පොකුණකට නැඹුරු වුනාම ඒ දෙවඟනක් කියලා රැවටිලා තමන්ගේ රූපයට- නැවත නැවතත් වැළඳ ගන්න උත්සාහ කරලා අන්තිමට එතැනම ආලයෙන්ම ජීවිතය පුජාකළා, තමන්ගේම රූපයට, පිළිබිඹුවට. අන්න එතකොට ඒ විධියේ දෙයක් මේ විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර පවතින බව පෙන්නුම් කරන්නයි අපි ඒ ටික කිව්වේ.

ඊළඟට දැන් එතකොට එයින් මිඳෙන්නේ කොහොමද? ඔන්න ඔය ප්‍රශ්නයයි දැන් ඊළඟට තියෙන්නේ. එතනදී අපට වටිනා සුත්‍ර රාශියක්

දැක්වෙනවා කොටින්ම කියනොත් බුද්ධ දේශිත සූත්‍ර ගණනාවකම. අපි මේ කියාපු එක අපි අමුතුවෙන් හදපු එකක් නොවේ. වික්‍රාන්තයන් නාමරූපයන් අතර අක්‍රමයක් පවසනවා - අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යාවක් - තිබෙන බව බුද්ධ දේශනාවේ තිබෙනවා. බුද්ධ දේශනා කීපයකම වික්‍රාන්තයන් නාමරූපයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යාවක් ඒ කියන්නේ වික්‍රාන්තය නිසා නාමරූපය පවතිනවා. නාමරූපය නිසා වික්‍රාන්තය පවතිනවා. ඒකයි අපි දිය සුළියකට උපමා කළේ. මේ දිය සුළියෙන් මිදීමේ මාර්ගය, එහෙම නැත්නම් සංසාර වටවලල්ලෙන් මිදීමේ මාර්ගය හරි ලස්සනට අපට දකින්න ලැබෙනවා මහාපදාන සූත්‍රයේ.⁵ අපේම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා අතීතයේ විපස්සී බුදුරජාණන් වහන්සේ අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වගේ දීර්ඝ කාලයක් දුෂ්කර ක්‍රියා කරලා නොවේ. නමුත් යම් අවස්ථාවක ඒ සම්බෝධි ඥානයට සුදුසු අවස්ථාවට පැමිණියාම ඒ බෝසතාණන් වහන්සේ යෝනිසෝමනසිකාරය තුළින් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය මෙනෙහි කරලා අර වික්‍රාන්ත නාමරූප- ඒ අක්‍රමයක් පවසනවා- හෙළිකර ගත්තු ආකාරය කදිමට දැක්වෙනවා මහාපදාන සූත්‍රයේ. කෙටියෙන් දැක්වුවොත් මෙහෙයි.

ඒ බෝසතාණන් වහන්සේ මෙන් මෙහෙම හිතුවා කියලා කියනවා. කුමක් ඇති කල්හිද ජරාමරණ වෙන්නේ, කුමක් ප්‍රත්‍යය කරගෙනද ජරා මරණය? දැන් දන්නවා නේ. අර අංග දොළහ. කලින් දවසේත් කිව්වා අවසානයට එන්නේ ජරා මරණ සෝක පරදේව ඔය ආදිය. එතකොට ජරා මරණ ඇතිවන්නේ කුමක් ප්‍රත්‍ය කරගෙනද? කුමක් ඇති කල්හිද ජරා මරණ වෙන්නේ කියලා තමන් වහන්සේම මෙනෙහි කරලා බැලුවා. දැන් ඇත්ත වශයෙන්, පින්වතුනි, හිතාගන්න යෝනිසෝමනසිකාරය කියන වචනයේ අර්ථය. ඒක විග්‍රහ කළොත් 'යෝනි' කියලා කියන්නේ යමක් හටගන්නා ස්ථානයයි. ප්‍රභව ස්ථානයයි. යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන්නේ යමක් හට ගන්නා තැන අනුව මෙනෙහි කිරීමයි. ඒ කියන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යය සැලකීමයි. හේතු ප්‍රත්‍යය සැලකීමයි. එතකොට ජරාමරණ ඇති වන්නේ කුමක් හේතු කරගෙනද? කුමක් ඇති කල්හිද කියලා ඔහොම හිතුවාම ඒ බෝසතාණන් වහන්සේට වැටහුනා කියනවා ජාතිය පවතින නිසා ජරා මරණ. ජාති කියලා කියන්නේ උපත බව දන්නවා නේ? එතකොට උපතක් කියලා දෙයක් තියන නිසා තමා ජරා මරණ තියෙන්නේ.

මන්න ඒ විධියටම ඊළඟට යෝනිසෝමනසිකාරය විහිදුවලා බලනවා කුමක් ඇති කල්හිද ජාතිය වෙන්නේ. උපත වෙන්නේ. කුමක් ප්‍රත්‍යය

කරගෙනද ජාතිය පවතින්නේ. ඊළඟට උන්වහන්සේට තේරුනා හවය. හවය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, පැවැත්ම. පැවැත්මක් ඇති කල්හි ජාතියක් වෙන්නේ. පැවැත්මක ආරම්භය නේ ජාතිය. ඒකයි පැවැත්මක් කියලා දෙයක් ඇති කල්හිම ජාතියක් උපතක් තියෙන්නේ. ඔන්න ඊළඟට බැලුවා කුමක් ප්‍රත්‍යය කරගෙනද හවය වෙන්නේ, කුමක් ප්‍රත්‍යය කරගෙනද හවය තියෙන්නේ? ඔන්න එතකොට වැටහුනා උපාදානය කියලා කියන අල්ලා ගැනීම මතයි, අල්ලා ගැනීම තුළයි, හවය කියන පැවැත්මක් තියෙන්නේ. ඒකයි ප්‍රත්‍යය.

ඔන්න ඒ විධියට කෙටියෙන් සලකා ගන්න උපාදානයේ ප්‍රත්‍යය සොයන කොට අහුවුනා තණ්හාව. තණ්හාවේ ප්‍රත්‍යය සොයාගෙන යනකොට අහුවුනා වේදනාව, වේදනාවේ ප්‍රත්‍යය සොයාගෙන යනකොට අහුවුනා ස්පර්ශය. ස්පර්ශයේ ප්‍රත්‍යය සොයාගෙන යනකොට අහුවුනා සලායතනය. සලායතනය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, ආයතන භයකට අරගෙන තියෙන්නේ සමහරවිට දොළසක් හැටියට දක්වන ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒ හයට එන අරමුණුත් එක්ක. ඒක හයක් හැටියට ගත්තොත් සලායතනය. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන ඊළඟට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියලා කියන ඒවා යුගල හැටියට ගත්තොත් ඒක සලායතනය. එතකොට ඒ ආයතන නිසයි ස්පර්ශයක් තියෙන්නේ. ඔන්න ඊළඟට හිතනවා කුමක් ඇති කල්හිද සලායතනය, කුමක් ප්‍රත්‍යය කරගෙනද සලායතනය? නාමරූපය ඇති කල්හි සලායතනය. නාමරූපයයි ප්‍රත්‍යය. ඔන්න තේරුනා. ඊළඟට කල්පනා කරනවා කුමක් ඇති කල්හිද නාමරූපය තියෙන්නේ. කුමක් ප්‍රත්‍යය කරගෙනද නාමරූපය? විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි නාමරූපය. ඊළඟට තමන් වහන්සේම සොයලා බැලුවා. කුමක් ඇති කල්හිද විඤ්ඤාණය තියෙන්නේ? හිතලා බලනකොට ඔන්න නාමරූපය ඇතිකල්හිම විඤ්ඤාණය තියෙන්නේ. නාමරූපයයි විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍යය වන්නේ. අන්න අඤ්ඤමඤ්ඤ පව්වයතාව.

එතකොට ඊළඟට උන්වහන්සේ හිතුවයි කියලා අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා විපස්සී බෝසතාණන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම හිතුවා. **'පවුදාවතකති බො ඉදං විඤ්ඤාණං නාමරූපමහා, නාපරං ගච්ඡති'**

ඒ කියන්නේ **පවුදාවතකති** කියන්නේ ආපස්සට කරකැවිලා එනවා. මේ විඤ්ඤාණය ආපස්සට කරකැවිලා එනවා ඊට එහාට යන්නේ නැ. වෙන එකකට යන්නේ නැහැ. ආපසු නාමරූපයට එනවා. ඒ ටික සලකා ගන්න පුළුවන් නේද මේ පින්වතුන්ට. අපි අර කියාගෙන කියාගෙන

ගිහිල්ලා නාමරූපයේ හේතු ප්‍රත්‍යය සොයන කොට විඤ්ඤාණයයි. ඊට පස්සේ විඤ්ඤාණයේ හේතු ප්‍රත්‍යය සොයනකොට ආයිමත් නාමරූපයයි. අන්ත ඒකයි කිවිවේ. ඒක නිකම් ආපඤ්ඤා හැරලා එනවා කියලා. ඊළඟට ඒක තුළින් හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගේ සමුදය පැත්ත හෙළිකරගත්තු ආකාරයයි මෙනත කියන්නේ.

ඊළඟට උන්වහන්සේ හිතුවලු මේ විඤ්ඤාණය නාමරූපයෙන් ඔබ්බට යන්නේ නැහැ. ඊට එහාට යන්නේ නැහැ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය. හැබැයි ඔන්න එතන ඉඳලා තියෙනවා ආපඤ්ඤා නාමරූපය තියෙන නිසා තමයි සලායතනය. සලායතනය නිසා එස්ස, එස්ස නිසා වේදනා, තණ්හා ආදී වශයෙන් කියලා මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛස්කන්ධයේ හටගැනීම වෙනවා. ඔන්න සමුදය පැත්ත. එහෙම තේරුම් අරගෙන බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ 'සමුදයෝ' 'සමුදයෝ'-'හටගැනීම' 'හට ගැනීම' කියලා ඒක පිළිබඳ ඒ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පිළිබඳ එතැන කියවෙනවා හරියට අර ධම්මවකකපවත්තන සූත්‍රයේ⁶ තියෙන ආකාරයට 'වකඤ්ඤා උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි' ආදී වශයෙන්. ඒ පටිච්චසමුප්පාදයේ සමුදය පැත්ත උදා කරගෙන ඒ ගැන උදන් ඇනූ බවත්. ඒක සලකා ගත්තු හැටියට දැක්වෙනවා ඒ විපස්සි බෝසතාණන් වහන්සේ ඔන්න ඒ සමුදය පැත්ත.

ඊළඟට ඒ එක්කම උන්වහන්සේ- බෝසතාණන්වහන්සේ- ඊළඟට හිතනවා අනිත් පැත්ත. ඒ කියන්නේ නිරෝධය පැත්ත. ඒකත් අර කෙළවරේ ඉඳලා කුමක් නැති කල්හිද ජරා මරණ නොවෙන්නේ කුමක් නැති කල්හිද ජරා මරණය නොමැත්තේ. කුමක් නැති වීමෙන්ද ජරා මරණය නැතිවෙන්නේ? ඔන්න එතකොට තේරුනා ජාතිය නැති වීමෙනුයි ජරා මරණය නැති වෙන්නේ. ජාති නිරෝධයෙනුයි ජරා මරණ නිරෝධය වන්නේ. ඊළඟට දැන් සලකා ගන්න පුළුවන්නේ ආපස්සට අර විධියට යනවා. කුමක් නැති කල්හිද ජාතිය නැති වන්නේ කුමක් නිරෝධයෙන්ද ජාතිය නිරුද්ධ වන්නේ. භවය නැති කල්හිද ජාතිය නැති වන්නේ. භවය නිරෝධයෙන් ජාතිය නිරෝධයි. ඊළඟට ඒ වගේම උපාදානය නැතිවීම නිසා භවය නැහැ. ඊළඟට තණ්හාව නැතිවීමෙන් උපාදානයත් නැහැ. වේදනාව නැතිවීමෙන් තණ්හාවත් නැහැ. ස්පර්ශය නැතිවීමෙන් වේදනාවත් නැහැ. සලායතනය නැතිවීමෙන් ස්පර්ශයත් නැහැ. ඊළඟට කියනවා නාමරූපය නැතිවීමෙන්, නාමරූපය නැති තැන සලායතනය නැහැ. ඊළඟට කියනවා **විඤ්ඤාණය නැති කල්හි නාමරූපයත් නැහැ.** ඊළඟට ඊට එහාට යන්න බැහැ නේ?

ඊළඟට කුමක් නැති කල්හිද? **නාමරූපය නැති කල්හි විඤ්ඤාණය නැහැ.** අන්ත ආයෙක් අතනට ඇවිල්ලා අර අඤ්ඤාමඤ්ඤ පවටයතාව අවබෝධ කරගෙන, ඊළඟට ඒ එක්ක කියන වටිනා පාඨයක් ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා **'අධිගතො බො මායාං විපස්සනා මග්ගො බොධාය'** සම්බෝධිය සඳහා විදර්ශනා මාර්ගය මා සොයා ගන්නා.

ඉතින් බලන්න මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය- මේ හමස් පෙට්ටියට දාලා තියෙන එක -කෙලින්ම භාවනාවට අදාල වන බව, සම්බෝධියට උපකාර වන බව කෙලින්ම පැහැදිලිව පෙනෙනවා.

එකකොට උන්වහන්සේ එහෙම නිරෝධ පැත්ත තේරුම් ගත්තට පස්සේ ප්‍රකාශ කරනවා දැන් මම සම්බෝධියට අවශ්‍ය විපස්සනා මාර්ගය මේ තුළින් පහදා ගන්නා. මොකක්ද? අර නැති වීම ගැන නේ අර කථා කළේ. එකකොට නාමරූපය නැතිවීමෙන් විඤ්ඤාණය නැති වෙනවා. විඤ්ඤාණය නැතිවීමෙන් නාමරූපය නැති වෙනවා. ඊළඟට නාමරූපය නැතිවීමෙන් සලායතනය නැති වෙනවා. එස්සත් නැති වෙනවා. වේදනාත් නැති වෙනවා. තණ්හාවත් නැතිවෙනවා. මෙසේ සියලුම දුක්ඛස්කන්ධයේ නිරෝධය වෙයි කියලා ඔන්න ඔය න්‍යාය තේරුම් ගත්තට පස්සේ ඊළඟට සඳහන් වන්නේ මෙව්වරයි සුත්‍රයේ. ඒ විපස්සි බෝසතාණන් වහන්සේ විපස්සනා මාර්ගය උපකාර කරගෙන ඊළඟට පංච උපාදානස්කන්ධය, රූප, වේදනා, සංඥා, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියන උපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීම් නැතිවීම් - උදයබ්බය - සැලකුවයි මෙන්න මේය විධියට. මේය රූපය, මේය රූපයේ හට ගැන්ම, මේය රූපයේ නිරෝධය, මේය වේදනාව. මේය වේදනාවේ හටගැන්ම, මේය වේදනාවේ නිරෝධය. මේය සංඥාව, මේය සංඥාවේ හටගැනීම, මේය සංඥාවේ නිරෝධය. ඒ විධියට විඤ්ඤාණය දක්වා ඇතිවීම් නැතිවීම් උදයබ්බය සැලකුවාය. එහෙම සලකලා නොබෝ කලකින්ම සම්බෝධිය ලබාගන්නා.

ඒක තුළින් අපට යමක් හිතාගන්න පුළුවන්. ඒ උදයබ්බය සැලකීම් කියන්නේ ඇතිවීම් නැතිවීම් සැලකීමයි. ඇතිවීම් නැතිවීම් සැලකීමේදී ඉබේටම මතු වෙනවා හේතු ප්‍රත්‍යය. ඒක අපි ගිය දවසෙත් කිව්වා. **මහා පුණණම ආදි සුත්‍රවලින්** රූපස්කන්ධයට හේතු ප්‍රත්‍යය හැටියට තියෙන්නේ පඨවි, ආපො, තේජො,වායො කියන මහා භූත ධර්ම සතර. වේදනා ස්කන්ධයට හේතුව ස්පර්ශයයි. සංඥා ස්කන්ධයට හේතුව ස්පර්ශයයි. සංස්කාර ස්කන්ධයට හේතුව ස්පර්ශයයි. **නමුත් විඤ්ඤාණ ස්කන්ධයට හේතුව නාමරූපයයි.** ඔයින් අපට හිතන්න පුළුවන් විපස්සි බෝසතාණන් වහන්සේ

අර විධියට උදයබ්බය බැලීමේදී අන්තිමට කළේ මොකක්ද? විකෘෂ්ටයෙකු ඇති වීම නැතිවීම බැලීමේදී ඉබේටම අහුවෙනවා නාමරූපය. ඒ නාමරූපය පිළිබඳ යොනිසෝමනසිකාරය සියුම් වෙන්න, සියුම් වෙන්න උන්වහන්සේ අන්න අර කියාපු සියලු සංස්කාර නිරෝධ තත්ත්වය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන සම්බෝධය ලබාගන්න බවයි එතන කියවෙන්නේ.

ඉතින් මේක -අපි මේ කියාපු විග්‍රහයෙන් අපට පෙනෙනවා පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කොයිකරම් වටිනා දෙයක්ද කියා. දැන් අපි වතුරාර්ය සත්‍යය ගැන පමණයි බොහෝවිට කථා කරන්නේ. නමුත් මේ කථාවෙන් තේරෙනවා ඒ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ආශ්‍රයෙන් මොකද, අර විකෘෂ්ටයෙක් හේතු ප්‍රත්‍යය සොයන කොට නාමරූප කියන එකයි මතු වෙන්නේ. අන්න ඒක ගැන තව ටිකක් අපි විස්තර කියමු. මේ කොතෙකුත් කිව්වත් අර බොහෝ දෙනාට සම්මත සම්ප්‍රදායාගත මතයෙන් ඉවත් වෙන්න බැරි බවක් පෙනෙනවා. මම බොහෝ අවස්ථාවල පෙන්වුම් කරලා දීලා තියෙනවා සුත්‍ර දේශනා ආශ්‍රයෙන්, බුද්ධ දේශනාව ආශ්‍රයෙන්, නාම ධර්ම කියලා කියන්නේ වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන ධර්ම පහ පමණක් බව. ඒ ධර්ම පහ ඒවා උපයෝගී කරගෙනයි පඨවි, ආපො, තේජො, වායො අඳුනා ගන්නේ, ඒවායේ තද බුරුල් බව උණුසුම් සිසිල් බව ආදී වශයෙන් ඒවා ආශ්‍රයෙන් අඳුනා ගන්නේ. ඒක නිසා තමයි අරක රූප සංඥාවක් වෙන්නේ. මේක නාම ස්වරූපයක්. මූලිකව හඳුනාගන්නේ භාෂාව ආශ්‍රයෙන් නොවේ. අන්න අර කියාපු වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර තුළිනුයි. ඉතින් ඒ ටික ඇතැම් කෙනෙක් පටලවා ගන්නේ, **'ඇයි? වේදනාවට කලින් එස්ස තියෙනවා නේ?'** ඉතින් ඒක නිසා කොච්චර තේරුම් කළත් අර පොතපතේ තියනවයි කියලා, කියන්න සිද්ධ වෙනවා **එස්ස ඉස්සරහට දමනවා සමහරු.** මම තව තේරුම් කරන්නම් අඩු ගණනේ මේ පින්වතුන්ටවත් මේක අමතක නොවන ආකාරයට.

පුළුවන් නම් දකුණු අත දිගු කර ගන්න. ඇහිලි ටික දිගු කර ගන්න. පොඩ් අභ්‍යාසයක් දෙන්නේ නිදිමත යන්නත් එක්ක. අත්ල දිගු කර ගන්න- දකුණු අත. ඔන්න දැන් ඊළඟට ගණින්න සුදානම් වෙන්න. එකේ ඉඳලා. අංක එකට ගණින්නේ මොකක්ද? මහපට ඇහිල්ලද? නැහැ නේද? සුළුහිල්ල නේද? සුළුහිල්ල මම අඳුනා ගන්නේ මෙහෙමයි. කුඩා නමුත් දහකාර සුළුහිල්ල. එයා තමයි වේදනාව. ඔන්න ඊළඟට එනවා දෙවැන්නා. කවුද? වේදනා, සංඥා. සංඥාව හඳුනාගන්න, හැඩකාර මුදු ඇහිල්ල. ඒක

කවුරුන් දන්තවා නේ? මුද්ද ඇති සමහරවිට අනේ. හැඩකාර මුදු ඇහිල්ල තමයි සංඥාව. එහෙම හඳුනා ගන්න. ඊළඟට වේතනාව හඳුනා ගන්න හිතුවක්කාරය එයානෙ. අන්තිමට කාගෙන යන්නේ අත්ල. හිතුවක්කාර මැදැහිල්ල. මැදැහිල්ල දිගයි නේ? ඒ වේතනාව. වේතනාව ආවම නේ ඔක්කොම වැඩ කරන්නේ. ඔන්න ඊළඟට එස්ස. පහුවෙලා එන්නේ එස්ස. එස්ස තමයි දබරකාර දබරැහිල්ල. එහෙම හිතාගන්න. දබරකාර දබරැහිල්ල. අන්තිමට ඉන්නේ කවුද? මහපටුහිල්ල නේද? එතකොට එයාට අපි කියමු ක්‍රියාකාරී මහපටුහිල්ල කියලා. ඒක තමයි මනසිකාර. ඔන්න දැන් ඇහිලි පහ තේරුම් ගන්නා නේද? ඒක තුළින් හිතාගන්න මීට මොළවා ගන්නට පස්සේ මහපටුහිල්ල ළඟ තියෙන්නේ එස්ස නේ. ඔන්න ඔකයි. ඇත්ත වශයෙන් මේවා පොතක එන උපමා නොවේ. කාරණය තේරුම් කරන්න- ඇහිලිවලින්වත් තේරුම් කරන්නයි මේ ටික හරි කියන්නේ. මීට පස්සේ නම් පින්වතුන්- අඩු ගණනේ මේ පින්වතුන්වත් සැක කරන්න එපා බුද්ධ වචනය ගැන. අන්න අර කියාපු නාම ධර්ම.

ඔන්න ඊළඟට තව ටිකක් හිතට කා වද්දන්න යමක් කියන්නම්. දැන් මේ පින්වතුන් සමහරු දන්තවා ඇති- මෙතන ඇති සමහරවිට නීතිවේදියෝ අරගොල්ලෝ මේ ගොල්ලෝ. අපට වැඩිය අවබෝධය ඇති අයත් ඇති. මෙහෙම එකක් තියෙනවා. ඔය හොරකමක් මීනීමැරුමක් වගේ නඩුවක් වුනාම, සමහර නඩු තියෙනවා සාක්ෂිකාරයෝ නැහැ. සාක්ෂිකාරයෝ නැතිවෙන කොට නඩුව අහක දාන්න සිද්ධ වෙනවා. එතකොට කරන එක්තරා ක්‍රමයක් දීලා තියෙනවා නීති ශාස්ත්‍රයේ. මොකක්ද? අපි හිතමු විත්තිකාරයෝ පස්දෙනෙක් ඉන්නවා බරපතල හොරකමක් කරලා. ඉතින් සාක්ෂි දෙන කෙනෙක් නැහැ. එතකොට අවසර දීල තියෙනවා එයින් එක්කෙනෙකුට සමාව දෙනවා, සමාව දෙන්නේ මොකද 'තමුසේ සම්පූර්ණ සත්‍යය කියන්න ඕනෑ. තමුසෙට නිදහස දෙනවා සම්පූර්ණ සත්‍යය කිව්වොත්' කියලා. ඒ විත්තිකාරයා සාක්ෂිකාරයෙක් කරගන්නවා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් කළේ එහෙම කියලා හිතාගන්න.

මේක විසඳගන්න බැරි එකක් - මේ විඤ්ඤාණ මායාව පිළිබඳ ගැටළුව. **සෘෂිවරුන්ටවත්, මේ ලෝකයේ කාටවත් විසඳාගන්න බැරිවුන එක, මැදුම් පිළිවෙතකින් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසඳගන්න ආකාරය** පෙන්වන්නයි මේ උපමාව ගත්තේ. මම ඔය නීතිඥයින් තරම් ඔය මොකක්වත් දන්නේ නැහැ. ඔය ඩිංග දන්නවා. ඒක නිසා මම තේරුම් කරන්නම්. එතකොට ඔය මහපට ඇහිල්ල නේ ඔය මනසිකාරය. මනසිකාරයා තමයි

මහජන ඇතිලේ. එයා තමයි මෙව්වර කාලයක් අයෝනියෝමනසිකාර හැටියට- මේ මහජන ඇතිලේ තමයි අපව සංසාරයේ අරන් ආවේ. අයෝනියෝමනසිකාරය. මොකද, එයා සුළුඇතිලේටත් සම්බන්ධයි, මුදුඇතිලේටත් සම්බන්ධයි, මැදැතිලේටත් සම්බන්ධයි, දබැතිලේටත් සම්බන්ධයි, එයා හුඟක්ම සම්බන්ධකම් පවත්වන්නේ අන්ත අර කියාපු දබැතිලේටත් එක්කයි. ඉතින් බුදුරජාණන්වහන්සේ තේරුම් ගන්නා මේ පස්දෙනාගෙන් පෙනුමෙනුත් ලොක්කා තමයි මේ මනසිකාරය. එයා මෙනෙක් 'අයෝනියෝ' හැටියට ඉඳලා තමයි මේ කියපු හොරකම කළේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කළේ මොකක්ද එයා 'යෝනියෝමනසිකාර' කර ගන්නා. අපට කනන්දරය හරියට කියන්න ඕනෑ. එකකොට නිදහස දෙනවා. ඉතින් කොහොම හරි ඔන්න ඔය යෝනියෝමනසිකාරය තුළින් තමයි යම් අවස්ථාවක මෙන් මේ නාමරූප ගැටළුව විසඳ ගන්න පුළුවන් වන්නේ.

මේක පුංචියට තේරුම් ගන්නවා නම් අපි හිතමු ඒදණ්ඩ උඩ බල්ලා. ඒදණ්ඩ උඩ බල්ලා අර විධියට බලබලා ඉන්නේ අයෝනියෝමනසිකාරය නිසා නේ. එහෙම බල බලා ඉන්න අතරේ හිටිගමන්ම තේරෙනවා 'ආ මේ මම බලන නිසා නේ පෙනෙන්නේ.' අන්ත අර අයෝනියෝ කියන වැරදි ක්‍රමයෙන් ඉවත්වෙලා හරි දැක්මට හැරුනා නම් ඊට පස්සේ බලන්නේ නැහැ.

ඒ වගේම නාසිසස් ගැන හිතන්න දීලා තියෙනවා අපේ පොත පතෙන්. දැන් අර නාසිසස් කතාවේ, ඒ ශ්‍රීක තරුණයා පිළිබඳ කතාවේ, යම් නවීකරණයක් කරන්න අපට සිද්ධ වුනා. ඒ කතාවේ තියෙන්නේ ශ්‍රීක තරුණයා දිවි පුදලා අන්තිමට ඒ දිවි පිදු තැන තිබුන මලකට නාසිසස් කියන නමක් දුන්නා. කතාව එව්වරයි. අපි ඒක නවීකරණය කරලා ඒ මැරිව්ව තරුණයාට පණ දීලා, එයාව නැගිට්ටවලා අරගෙන ඊළඟට අර කියාපු සන්ධිස්ථානය -නොපෙනී ගිය දෙවඟන-දියැළි නිසා නොපෙනී යනවා දෙවඟන නැවත නැවත වැළඳ ගන්නවා. යම් වෙලාවක ඒ තරුණයාට හිතනා නම් අනේ ඇත්ත වශයෙන් දියේ ඉන්න කෙනෙක් නොවෙයි නේද මේ මම බලන නිසා නේද පෙනෙන්නේ කියලා ඒ ටික තේරුම් ගන්නා නම් අන්ත එකත ඉඳලා එයාට අර යෝනියෝමනසිකාරය තුළින් සෝවාන් ඵලය දක්වාම යන්න තිබුනා. නමුත් ශ්‍රීක තරුණයා මළා. ඉතින් කොහොම හරි මෙතනින් පෙන්නුම් කරන්නේ මනසිකාරය තමයි ප්‍රධාන. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර අයෝනියෝ පැත්ත යෝනියෝ කරගත්තු හැටියේ ඔන්න යම් අවස්ථාවක පැහැදිලි වෙනවා.

අපි තව කථාවක් කියමු. තව ටිකක් අළුත් වෙන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන්ට ඔය පරණ කාලෙ ඔය ශ්‍රීක කතන්දරවලින් වැඩක් නැහැ. උමමගහ ජාතකය කවුරුත් කියවලා ඇති. උමමගහ ජාතකය පරණ කට්ටිය කියවලා තියන දිග ජාතක කථාවක්. දැන් ඒවා බොහෝ දෙනා දන්නෙන් නැහැ. නමුත් එක ලස්සන උපමාවක් තියෙනවා - මැණික් උපමාවක්. මණි ප්‍රශ්නය.⁸ මණි ප්‍රශ්න කීපයක් තියෙනවා. ඒකෙ මෙහෙම කතාන්තරයක් තියෙනවා. මම කෙටියෙන් කියන්න බලන්නමි. මියුළු නුවර වේදේහ රජපුරුවන්ට අහන්න ලැබුනා ඒ නුවර දොරටුව ලහ පොකුණේ මැණිකක් තියෙනවා කියලා. නගරවාසීන් ඇවිල්ලා කිව්වා. ඉතින් රජපුරුවෝ, රජපුරුවන්ට හිටියා පුරෝහිතයින් ගණනක්. ඉතින් පරණ පුරෝහිත සේනකට කිව්වා, මේ මැණික ලබාගන්න කියලා. සේනක මොකද කළේ ගිහිල්ලා නගරයේ මිනිසුන් එකතු කරගෙන ගිහිල්ල බැලුවම ඇත්ත තමයි. මැණිකක් තියෙනවා පොකුණේ. ඉස්සරවෙලාම පොකුණ හිස් කළා. වතුර හිස් කරලා බලනකොට හම්බවුනේ නැහැ. ඒ සැරේ මඩත් අහක් කළා. ඒත් නැහැ ඊලඟට භාරලත් බැලුවා. ඒත් නැහැ. ආයෙත් වතුර පිරෙනකොට මැණික තියෙනවා. ඔහොම ඔහොම කිහිප සැරයක් පොකුණ හිස් කරලා බලල බැරීම තැන ඇවිල්ලා රජපුරුවන්ට කිව්වා. රජපුරුවෝ මොකක්ද කළේ? මහා බෝධිසත්ව මහොෂධ පඬිතුමාට බාර දුන්නා වැඩිය. බාල නමුත් මහොෂධ පඬිතුමාම ගිහිල්ලා ඒක බැලුව හැටියේ තේරුම් ගන්නා මෙකන නොවේ මැණික තියෙන්නේ. පොකුණ ලහ තියෙන තල් ගහේ වෙන්න ඕන කියලා හිතලා රජපුරුවෝ ඉදිරියේ තලිය වතුරට දාලා බලන්න කිව්වා. බලනකොට තලියෙන් තියෙනවා මැණික. රජපුරුවන්ට සලකා ගන්න බැහැ. එහෙනං කොහෙද මැණික කියලා ඇහුවා. අන්න අර තල් ගසේ කපුටු කැදැල්ලක මැණික තියෙනවා. ඔන්න මිනිහෙක් දාලා ගෙන්වගන්න කිව්වා. මිනිහෙක් ගිහිල්ලා ඒ මැණික ගෙනාවට පස්සේ රජපුරුවන්ට දුන්නා.

ඔන්න එකකොට ඕක ආශ්‍රයෙන් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් අයෝනියෝ මනසිකාරය තුළින් සේනක මොකද කළේ, අර වතුරේ මැණිකක් තියෙනවා කියලා ඒක භාරලා බැලුවා. මහොෂධ පඬිතුමාගේ ප්‍රඥාවට විෂය වුනා මේක මේ වතුරේ ජායාවක් පමණයි. ඉතින් ඔය කතන්දර තුළ තවත් ගැඹුරට යන කාරණයක් තියෙනවා. මේ පින්වතුන්ට අපි තේරුම් කළ ගාථාවේ තියෙනවා මෙහෙම එකක් '**කුතො සරා නිවකතනි**' ඒ ගාථාව මතක් කර ගන්නොත් - '**කොතනකද දියවැල් නවතින්නේ. කොතනකද නාමරූපය නිරුද්ධ වන්නේ?**' උත්තරය කොහොමද බුදුරජාණන් වහන්සේ දුන්නේ '**යථ ආපො ව පඨවී තෙජො වායො න ගාධිති- අතො**

සරා නිවහනනි' යම් තැනක පදවී, ආපො, තෙජො, වායො කියන මහා භූත ධර්ම- න ගාධනි කියන්නේ පින්වතුනි, ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබයිද අර කියාපු රූප ධර්ම යම් තැනක ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබයිද අන්න එතනිනුයි දියවැල් ආපසු හැරෙන්නේ. මේක මෙව්වර කාලයක් ඒ කට්ටියට තේරුම් ගන්න බැරව තිබුනා. මොකක්ද මේ කියන්නේ කියලා. ඉතින් දැන් මේ උපමාවෙන් චූනක් කෙනෙකුට හිතා ගන්න පුළුවන්. දැන් සේනකගේ දර්ශනයට අනුව වතුරේ මැණිකක් තියෙනවා. ඒක නිසා අර පදවී, ආපො, තේජො, වායො ඒවා තුළ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලැබුවා මැණික. නමුත් අන්න මහෝෂධ පඬිතුමාගේ දර්ශනය අනුව මේක පිළිබිඹුවක් පමණයි. ඒක නිසා භාරන්න දෙයක් නැහැ මෙනත. ඒක තුළ ඔන්න දැන් අපි ඒක මතක් කර ගන්න. තව අර කලින් අපි පෙන්වපු මිකටත් ගැලපෙන වටිනා සූත්‍රයක් තියෙනවා. කේවඩස් සූත්‍රය⁹ කියලා.

ඉතාම ගැඹුරුයි ඒක. ඒක බොහොම උගතුන්ට තේරුම් ගන්නත් අමාරුයි. ඒකේ තියෙන කතන්දරේ බැලුවාම හරි පුදුමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ගෘහපතියකුට ඒක කියන්නේ. හිඤ්ඤ සංඝයාගෙන් එක්තරා සහ නමක් - නමවත් දක්වලා නැහැ. එක්තරා හිඤ්ඤවක්- සිතුවිල්ලක් ආවලු, හරියට මේ කාලේ ඉන්න විද්‍යාඥයින් වගේ හිතලා තියෙනවා පදවී ආපො තේජො වායො කියන මහාභූත ධර්ම කොතනකද නිරුද්ධ වන්නේ, සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ වෙන 'තැනක්' තියෙනවා කියලා හිතාගෙන මේ හිඤ්ඤව ගියේ නැහැ බුදුරජාණන්වහන්සේ ළඟට. ඒ වෙනුවට කලේ මොකක්ද, ඒ තමාගේ තිබුන ධ්‍යාන ශක්තිය තුළින් ඇති කරගත්තු- ඒකට කියන්නේ දේවයාන කියලා- ශක්තියක් ඇති කර ගත්තා. ඒ ධ්‍යාන ශක්තිය තුළින්- අභිඤ්ඤාභියෙක් වෙන්න ඕන. දිව්‍ය ලෝකයෙන් බ්‍රහ්ම ලෝකවලට යන්න ඕනෑ හැටියට. කිසිම වියදමක් නැතිව යන්න. ඉතින් ඒ විධියට දිව්‍යලෝකවලින් දිව්‍යලෝකවලට ගිහිල්ල අහුවා, කොතනද මේ මහාභූත ධර්ම නැතිවෙන්නේ? ඒ ගොල්ලෝ කිව්වා අපි නම් දන්නේ නැහැ ඉහළ ලෝකවල අයගෙන් අහන්න. ඔහොම ඔහොම තල්ලුවෙලා තල්ලුවෙලා ගිහිල්ලා අන්තිමට මහා බ්‍රහ්මයා ළඟට ගියාම එයාට ලැජ්ජයි කියන්න දන්නේ නැහැ කියලා. එයා ටිකක් පැත්තකට කපා කරලා කිව්වා 'මම නම් ඕක දන්නේ නැහැ. ඇයි මෙව්වර දුර ආවේ? ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහන්න' කියලා. ඔන්න මේ හිඤ්ඤව බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහුවා කොතනකද පදවී ආපො තේජො වායො කියන මහාභූත ධර්ම නිරුද්ධ වෙන්නේ? මේවා සම්පූර්ණයෙන්ම නැතිවෙන තැනක් ඇතෙයි කියලයි මේ භාමුදුරුවෝ හිතුවේ. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ

මෙහෙම එකක් කිව්වා. 'මහණ, ඔහොම නොවෙයි ඔය ප්‍රශ්නය අහන්න තියෙන්නේ' කියලා. ඇසිය යුතු ප්‍රශ්නය ඉස්සරවෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්වුවා. 'මෙන්න මෙහෙමයි මහණ ප්‍රශ්නය අහන්න ඕනෑ'.

කතළ ආපො ව පධවී - කෙජො වායො න ගාධකී
කතළ දීසං ව රසසං ව - අණුං චූලං සුභාසුභං
කතළ නාමං ව රූපංව - අසෙසං උපරුජකධකී

ඔන්න ඉස්සර වෙලා ප්‍රශ්නය හැදුවා. ඒ ප්‍රශ්නයේ තේරුම ඉස්සරවෙලා කියලා හිට්ටු. බුදුරජාණන් වහන්සේ අර හික්කුටුට කියනවා මම උත්තර දෙන්නම් හැබැයි මේ ප්‍රශ්නයටයි මම උත්තර දෙන්නේ. ඔය ප්‍රශ්නය වැරදියි. එතකොට කියන්නේ මොකක්ද?

කතළ ආපො ව පධවී - කෙජො වායො න ගාධකී

අන්න එතනත් ගාධකී කියන වචනය තියෙනවා. කොතැනද පධවී ආපො කේජො වායො කියන ඒවා ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබන්නේ? විනාශ වියාමක්, නැතිවී යාමක් නොවෙයි. ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබන්නේ කොතැනද? 'කතළ ආපො ව පධවී කෙජො වායො න ගාධකී.' ඒ වගේම ඔන්න ඊළඟට වටිනා වචන කීපයක් තියෙනවා. 'කතළ දීසං ව රසසං ව - අණුං චූලං සුභාසුභං' කොතැනද දිග කොට 'දීසං ව රසසං ව' කියන්නේ දිග කොට 'අණුං චූලං' කියන්නේ සියුම් මහත. ඊළඟට 'සුභ අසුභ' කියන මෙන්න මේ හේද. අන්න ඒක හොඳට මතක තියාගන්න. කොතනද මේ කියාපු දිග කොට රළු සියුම් ඊළඟට සුභා අසුභ ඒ හේදත්, අන්තිමට කතළ නාමංව රූපංව අසෙසං ඒ වගේම නාම රූපත් නැතිවෙන්නේ? ඉතින් ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රශ්නය හදලා එතන උපරුජකධකී කියන වචනයයි යොදන්නේ. අර නිරුජකධකී නොවේ. නිරුද්ධවීමක් නොවේ. උපරුජකධකී. ඒවා වළක්වාලන්නේ කොහේද? ඒවා උපරෝධනය වන්නේ කොහේද? එහෙම අහන්න කියලා ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ බොහෝ උගතුන්ට ගැටළුවක් වෙලා තිබුණේ. ඒ කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ විදියටයි ඒ ප්‍රශ්නයට උත්තර දෙන්නේ.

විකුණාණං අනිදසසනං - අනන්තං සබ්බතොපහං
එතථ ආපො ච පඨවී - තෙජො වායො න ගාධකී
එතථ දීඝං ච රසං ච - අභ්‍රං ධූලං සුභාසුභං
එතථ නාමං ච රූපං ච - අසෙසං උපරුජ්ඣකි
විකුණාණංසු නිරොධෙන - එතෙථං උපරුජ්ඣකි

ඉතින් එතන දෙන උත්තරය මහා ගැටළුවක් වෙලයි කියෙන්නේ බොහෝ උගතුන්ට. මේකයි අදහස අපි මේ තෝරන ආකාරයට. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා **අනිදසසන විකුණාණං** කියලා දෙයක් කියෙනවා. දැන් මෙතන අපි අර පොකුණේ මැණික කිව්වම තේරුම් ගන්න පුළුවන් අනිදසසන කියන්නේ මොකක්ද කියලා. එහෙම නැත්නම් නාසිසස් කථාව අනුව පින්වතුන්ට හිතා ගන්න පුළුවන්. ඒ නාසිසස්ට අර වතුරේ නිදර්ශනයක් තිබුණා. යම් වෙලාවක ප්‍රඥාව ආවා නම් වතුර අනිදසසනයයි. වතුර පෙන්නුම් කලා නේ, දෙවහනක්. යම් වෙලාවක ප්‍රඥාව ආවා නම් වතුරේ දෙවහන නැහැ. දෙවහන පිළිබඳ විකුණාණය ඉවරයි. ඒක ඉවරයි. ඊළඟට පොකුණේ තිබුන මැණික. මැණිකේ විකුණාණය රජ්ජරුවන්ට තිබුණා. සේනකට තිබුණා. ඊට පස්සේ ඒ පඨවී, ආපො, තේජො, වායො, සුභ, අසුභ දිග කොට කනන්දර ඔක්කොම ඉවරයි. මහෙෂධ පඨිතුමා දැක්කා මෙතන නෑ, ඒ වතුරේ නෑ. ඒක තමයි 'විකුණාණං අනිදසසනං'. ඔන්න දැන් හිතාගන්න යමක් පෙන්නුම් කරන්නේ නැහැ. විදහා පාන්නේ නැහැ කියන එකයි. 'අනිදසසනං' යමක් පෙන්නුම් නොකරන විකුණාණය මොනවද පෙන්නුම් නොකරන්නේ? අන්න රූපධර්ම. පඨවී ආපො තෙජො වායො ආශ්‍රයෙන් ගන්න රූප සංඥා. ඒ එක්කම අන්න අර වචන ටික දැන් උපකාර වෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ අරකට එකතු කළ. බුදුරජාණන් වහන්සේ තව එකතු කලා නේ වචන කිහිපයක්. ඒක ඉතාමත් වැදගත් 'යතථ දීඝං ච රසං ච' දිග කොට, සියුම්, රළු, සුභ අසුභ, ඔය ඔක්කෝම රූපයක් එක්ක නේ යන්නේ. රූප ධර්ම එක්ක නේ යන්නේ. හොඳට තේරුම් ගන්න එතකොට. අන්න ඒ එක්කම අන්තිමට කියනවා එතනම තමයි නාමරූපය සමස්ත වශයෙන් උපරෝධනය වන්නේ. එතකොට විකුණාණංසු නිරොධෙන එතෙථං උපරුජ්ඣකි, කිව්වේ අර කියාපු අභිසංඛත විකුණාණය, වැරදි විකුණාණය, මැණික විකුණාණය, නාසිසස්ගේ දෙවහන විකුණාණය- ඒක නිරුද්ධ වෙලා තමයි- ඒක නිරුද්ධ වෙන්නේ අන්න අර කියාපු '**සබ්බතොපහ විකුණාණයෙ, විකුණාණං අනිදසසනං අනන්තං සබ්බතොපහං**' කිව්වේ හැමපැත්තෙන්ම ආලෝකය ආවා නම්. දැන් ආයින් මකක් කර ගන්න දැන් මේ පින්වතුන්ට උපමා රාශියක් දීලා කියෙනවා.

සිනමා උපමාව දැන් මතක් කර ගන්න. අර තිරයේ ලස්සන නළභනක් එහෙම දකින කොට මේ පින්චතුන්ට හිතෙනවා ඇති 'අනේ ගිහිල්ලා වැළඳ ගන්න ඇත්නම් හොඳයි' කියලා. අර නාසිසස් වගේ අන්න අර තිරයේ තියෙන ඒවා අතිර බව තේරෙන්නේ ආලෝකය ආවම නේ. සිනමා ශාලාවේ ආලෝකය ආවම නේ. තිරය වෙනම තියෙනවා. අරවා පළාතකවත් නැහැ. ඒවගේම තමා නාසිසස්ට වැටහුනේ. ඒ වගේම තමයි මහොෂධ පණ්ඩිතයෝ අරක කිව්වට පස්සේ රජ්ජරුවන්ටත් සේනකටත් තේරෙන්න ඇති වතුරේ නෑ මේක. අන්න ඒකයි '**වික්කාණං අනිදසනං**'. ඒක වෙන්නේ '**අනන්තං සබ්බකො පභං**' මොකක්ද ප්‍රභාව? ප්‍රඥා ප්‍රභාව. අපි බොහෝ අවස්ථාවල දක්වලා තියෙනවා. සමහරු මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නිකමට කිව්වා කියලා හිතන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රභාව පිළිබඳ දේශනාව¹⁰ මහා ප්‍රබල දේශනාවක්. '**වතයො ඉමා හික්ඛවෙ පභා**' මහණෙනි මේ ප්‍රභාවෝ සතර දෙනෙකි. '**කතමා වතයො**' කවර සතර දෙනෙක් ද? වඤ්ජපභා, වඤ්ජපභාව, සුරියපපභා, සුරිය ප්‍රභාව **අග්ගිපපභා**, අග්නි ප්‍රභාව, **පක්කාපභා** ප්‍රඥා ප්‍රභාව. අන්තිමට කියනවා පක්කාපභා. ඒක නිකම් වචනයක් කියලා මෙනෙක් හිතුවේ. අන්න ඒ ප්‍රඥා ප්‍රභාව තුළින්ම එතකොට මේ සත්‍යය හැටියට පෙනෙන මායාත්මක පැවැත්ම ලෝකේ තියෙන- මේ ආයතන හය තුළින්- දැන් නාමරූපයක් අර විධියේ දෙයක් නම් නාම ස්වරූපයක් නම්, අරක නාමමාත්‍ර රූපයක් නම්, ඒක ආශ්‍රයෙන් සලායතනය තුළ කරන්නේ මොකක්ද? භයකට බෙදලා ඔන්න පිල් දෙකක් හැඳුනා. ඇසයි රූපයයි, කණයි ශබ්දයයි. හැදිලා ඒ කරන හරඹයෙන් තමා මේ අපට ලෝකයක්- සලායතන ලෝකයක්- මැව්ලා පෙනෙන්නේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකය හැඳින්වූවේ සලායතනයමයි ලෝකය කියලා¹¹. ඒ ද්වයතාව, තුළ මුළු මහත් ලෝකය තිබෙනවා. අන්තිමට හිතයි හිතුවිල්ලයි. හිතයි හිතුවිල්ලයි. එතකොට ඒ සලායතන ලෝකය තුළ තමයි අන්න අර ඔක්කොම '**දේවල්**' අපි මේ හිතන '**දේවල්**' නිරුද්ධ වෙන්නේ. ඉතින් භය වෙනවා කෙනෙක් ශුන්‍යතාව කියලා. නමුත් කරන්න දෙයක් නැහැ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කීවේ, ඒක නින්දෙන්, අවදිවීමක්. ලෝකයා නින්දක ඉන්නවා කියන්නේ භීතියකින් දකින දේ නැගිට්ටාට පස්සේ නැති වුනාම ඉතින් අඩන්න දෙයක් නැහැ. **නැති දේ නැති හැටියට පෙනුනා**. ඒක තේ යථාභූත ඥානය. ඒ ප්‍රඥා ප්‍රභාවට තේරුනා.

මේක මේ නාමරූපය කියන එක ඒ ටික තමයි. බොහෝ අවස්ථාවල අපි උද්ධෘත පාඨ බොහෝ හිතට ආවත් ඔක්කොම කිව්වේ නැතත් මේ ටික කියමු. යම් තැනක තියෙනවා **“තං නාමරූපසම් අසජ්ජමානං - අකිඤ්චනං නානුපතනති දුක්ඛා”**¹² නාම රූපවල ඇලෙන්නේ නෑ කියලා. අකිඤ්චන තත්ත්වයක් ඒ තුළ තියෙන්නේ. ඊට පස්සේ ඇලුම් කරන්න දෙයක් නැහැ එතන. ඔය විධියට නාමරූපයෙහි ස්වභාවය ගැන ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා.

අනතනති අතමානීං

පසස ලොකං සදෙවකං

නිවිට්ඨං නාමරූපසම්

ඉදං සච්චනති මඤ්ඤති¹³

‘ආත්මයක් නැති තැනක ආත්මයක් දකින දෙවියන් සහිත ලෝකයා දෙස බලව’. නාමරූපය තුළට ඇතුල්වෙලා මේක සත්‍යයයි කියලා ලෝකයා හිතනවා. අන්න අර නාසිසස් වගේ. සේනක වගේ. ඉතින් ඔන්න ඔය තත්ත්වයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ. අර කියාපු ප්‍රඥා ප්‍රභාව ඔය විද්‍යාවේ තියෙනවා වගේ දෙයක් නොවේ. ඒක මහා පුදුම දෙයක්. අන්ධකාරය තුළයි - එකකොට අපිට හිතන්න තියෙන්නේ - මේ අන්ධකාරය තුළයි මේ සත්‍ය හැටියට ගන්නා මේ ඇහැට පෙනෙන රූප පෙනෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඥාවන් සියල්ල මිරිහුවක් කියලා කිව්වේ ඒක නේ.

ඒ කියන්නේ ඒ ටිකටත් අපි තව ටිකක් කියමු. එතනදී වෙලාවේ හැටියට කිව්වොත් එක්තරා වටිනා සූත්‍රයක් කියෙනවා ඔය ද්වයතාව පිළිබඳව. අපි කලින් කිව්වා ඒකට අදාළ සූත්‍රයක්.

යො උභනෙත විදිත්ථාන

මජ්ඣමනිකා න ලිප්පති

තං බ්‍රූමි මහා පුරිසොති

සොධ සිබ්බනි මජ්ඣමනි¹⁴

ඉතාම වටිනා සූත්‍රයක්. ඕකේ තේරුම කෙටියෙන් කීවොත් - සුඤ්ඤ නිපාතයේ නිසස මෙතෙතයා සූත්‍රයේ තියෙන්නේ - කොයිතරම් ගැඹුරු ද කිව්වොත් බුද්ධ කාලයේ සංඝයා වහන්සේලා භය නමක් මේ පුංචි ගාථාවට විචරණ භයක්¹⁵ දීලා තියෙනවා. පුදුම සම්මන්ත්‍රණයක්. ඒ කියන්නේ, මොකක්ද ‘**යො උභනෙත විදිත්ථාන, මජ්ඣමනිකා නලිප්පති- තං බ්‍රූමි මහා පුරිසොති-සො ඉධ සිබ්බනි මජ්ඣමනි**’ යම් කෙනෙක්

'උභතොක' කියන්නේ අන්ත දෙක, යම් කෙනෙක් අන්ත දෙක - කොන් දෙක හරියට තේරුම්ගෙන මැද ප්‍රඥාවෙන් නොඇලේ ද ඔහුට මම මහා පුරුෂයා යයි කියමි. ඔහු මේ තණ්හාව නමැති මැහුම්කාරියගෙන් බේරලා ගියා. තණ්හාව නමැති මැහුම්කාරිය - ඕක ගැන අපි දීර්ඝ විවරණ කරලා තියෙනවා.

අවස්ථාවට අනුව කිව්වොත් අර කියාපු විවරණ හයෙන් විවරණ දෙකක් තියෙනවා මේ අවස්ථාවට ගැලපෙන. ඒ ටික කියන්නයි මේ කල්පනා කළේ.

ඒ විවරණ හයේම තියෙන්නේ කොන් දෙකේ තියන ධර්ම දෙකකුත් මැද එකකුත්. අන්තිමට ඒවා මහන්නේ මැද අමතක කරලා. මැහුම් ගෙණුම් ගැන දන්න කට්ටිය කවුරුත් දන්නවානෙ. ඒ කොන් දෙක ගැටලුවා මැද අමතක කරලා, මැද නොතකා හැරලා.

ඉතින් අපි කියන්න බලාපොරොත්තු වන එකේ තියෙන්නේ එක කොතක් නාමය. අනික් කොත රූපය. මැද විඤ්ඤාණය. මැහුම්කාරිය තණ්හාව. ඔන්න දැන් හිතාගන්න එකකොට නාමය එක කොතක තියනවා රූපය තව කොතක තියනවා. මැදින් තියෙනවා විඤ්ඤාණය. ඔන්න දැන් සලකාගන්න. බොහෝ දෙනා නාමය තෝරනකොට විඤ්ඤාණයත් ඕක අස්සට දානවා නේ. කොයිතරම් වැරදිද? නාමරූප පිළිබඳ සම්ප්‍රදායාගත විවරණය තුළ තියෙන්නේ එහෙම පිටින්ම පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳ විපරීත අදහස් සමූහයක්. ඉතින් දැන් පැහැදිලිව පෙනෙනවා නාමය එක අන්තයක්. රූපය අනික් අන්තය. මායාත්මක විඤ්ඤාණය මැදින් ඉන්නවා. ඒක නිසා **තණ්හාව නමැති මැහුම්කාරිය කරන්නේ මොකක්ද, අර විඤ්ඤාණය තියෙන බව නොතකා හැර, විඤ්ඤාණය ඇති වන්නෙක් මේ දෙක නිසා බව නොතකා හැරලා ඇහූ වෙන්කර ගන්නවා. රූපය වෙන් කර ගන්නවා.** ඉතින් ඒක ඔස්සේ යනවා අර කියාපු මිරිඟුව ඔස්සේ දුවනවා. මුවා දුවන්නා වගේ. මෙතන මම ඉන්නවා. අතන වතුර තියෙනවා. මේක අතර තියෙන පරතරය ගැන හිතන්නේ නැහැ. අන්න ඒ වගේ දෙයක්. ඉතින් නාමය එක අන්තයක්. රූපය එක අන්තයක්. මැද විඤ්ඤාණය. ඒකෙන් හිතෙනවා ඒ කාලයේ හිටිය සංඝයා වහන්සේලාට කොයිතරම් පුදුම විධියේ ගැඹුරු අවබෝධයක් එක ගාථාවක් තුළ තිබුණාද කියලා. දැන් මේ පණ්ඩිතයින්ට ගාථාවක තියෙන වචනයක්වත් තෝරාගන්න බැහැ. අර එක ගාථාවකට සංඝයා වහන්සේලා හය නමක් විවරණ හයක් දෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කීවා ඒ ඔක්කොම, හයම හරි හැබැයි මම

ඒ අවස්ථාවේ දී කීවේ මෙන් මේ අර්ථය කියලා. හයම හර් කිව්වා. එයින් පේන්නේ ඒ හයම කර්මස්ථාන. ඔන්න එතකොට ඔය කිව්වේ එක කර්මස්ථානයක්.

ඔන්න ඒ වගේ තවත් කර්මස්ථානයක්. ඒකේ නියෙනවා- මේ දෙකයි කියන්නේ අවස්ථානුකූලව. එක අන්තයක් තමයි ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය. අනික් අන්තය බාහිර ආයතන හය. දැන් හිතාගන්න පුළුවන් නේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන අපි කියාපු ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියලා හිතාගන්න. බාහිර ආයතන හය කිව්වේ ඒවාට අරමුණු වුන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොඨබලිකා ධර්ම. එතකොට ඒ දෙක දෙපැත්තෙන් නියෙනවා. ආයිමත් වික්කාණය මැද. හැබැයි තණ්හාව ගැටලනවා. ඔය දෙක ගැටලනවා. ඒක නිසා තමයි අර නාමයයි, රූපයයි ගැටලන්නා වාගේ මෙතැන ඇහැයි රූපයයි. ඒක වෙන් කරගෙන දැන් නාමයයි රූපයයි පිළිබඳ නාමය වෙන් කරගෙන වෙනම දෙයක් හැටියට ගන්නවා. රූපයත් වෙන් කරගෙන ඒ විදියට මෙතන ආයතන පිළිබඳවත්. අර විධියට වික්කාණය මැදින් ඉන්නවා. අන්න ඒක ආශ්‍රයෙන් හිතාගන්න ඕනෑ එතකොට මේ වික්කාණ මායාවේ ඒ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් මේ පෙන්නුම් කරන්නේ ඒක වහන්නේ තණ්හාව. ඒක නිසාම තමයි එතකොට ප්‍රඥාව කියලා කියන්නේ මොකක්ද? ප්‍රඥාවේ කෘත්‍යය කියෙන්නේ මෙහෙමයි. වික්කාණයත් ප්‍රඥාවත් කියන්නේ මොනවද කියලා යම් අවස්ථාවක ප්‍රශ්න වශයෙන් නගලා තියෙනවා. සක්කා, වික්කාණ, පක්කා ඒ වගේ සමාන විදියේ වචන එතෙත්දී තෝරලා තියෙනවා. මෙන්න මෙහෙම වික්කාණය පිළිබඳ කළයුතු දෙය දක්වලා තියෙන්නේ. **‘වික්කාණං පරික්කායාං, පක්කා භාවෙනබ්බා’⁶** ප්‍රඥාව වඩන විට, ප්‍රඥාව වැඩෙන්න, වැඩෙන්න, වික්කාණයේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ වෙනවා. වික්කාණයේ යථාතත්වය අවබෝධ වෙනවා කියන්නේ මොකක්ද? මායාවේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ වෙනවා කියන්නේ මායාවේ නැතිවීම නේද? සිතමා තිරයේ එහෙම නැත්නම් ටෙලිනාට්‍ය තිරයේ, ඇති වූ මූලාව නැති වෙනවා කියන්නේ ඒක එතනමම නැති වුනා නේද? අන්න එතකොට ප්‍රඥාව වැඩෙන්න වැඩෙන්න වික්කාණය කීදා බහිනවා. ඒකයි ‘වික්කාණස්ස නිරොධෙන’ කිව්වේ. ඔන්න දැන් තේරුම් ගන්න අර කියාපු නාසිසස්සේ දෙවහන වික්කාණයත් ඉවරයි. මැණික් වික්කාණයත් ඉවරයි සේනකගෙ. ඔන්න ඔහොම දෙයක් කියෙන්නේ. එතකොට ඒ ගාථාවේ අර්ථය සලකාගන්න පුළුවන්.

අර හික්ෂුව ඇහුවේ මහා භූත සතර කොහේ හරි දිව්‍යලෝකයේ හරි බ්‍රහ්ම ලෝකයේ හරි සක්වලේ හරි මහා භූත ධර්ම නැති තැනක් ඇත කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ වෙනුවට පෙන්නුවා මේ මහා භූත කථාවම භූත කථාවක්. මොකද මහා භූත ධර්ම ආශ්‍රයෙනුයි මේ රූප සංඥාව අරගෙන තියෙන්නේ. ඒවා උපාදානය කරගැනීමෙනුයි. මේ රූපය කියන එකත් අන්තිමට දක්වනවා - ඒක හරි ගැඹුරු කාරණයක්. ඇත්ත වශයෙන් කියන්න හිටිය කරුණු ඔක්කොම කියන්න හම්බවෙන්නේ නැහැ. අවස්ථානුකූලව ඒවා කෙටිකරලා කියන්නේ. ඉතින් ඒ මෙතන කියවුනා නේ '**කප්ප නාමං ව රූපං ව අසෙසං උපරුජ්ඣධිකි**'. නාමයත් රූපයත් දෙකම නිරුද්ධ වෙන්නේ කොහේද කියන එක මේ පින්වතුන්ට සලකාගන්න බැහැ රූපය කියන එක දැන් මේ කාලයේ භෞතික අර්ථයෙන් ගත්තොත්. නමුත් ඒක හොඳට පැහැදිලි වෙනවා ඇතැම් තැන්වල **රූප සංඥාව** බව එතැනත් අදහස් කරන්නේ. රූප සංඥාවයි නැතිවන්නේ. මේ මහා භූත ධර්ම නැති කරන්න බැහැ. විනාශ කිරීමක් නොවේ මෙතන තියෙන්නේ. විමුක්තිය සඳහා නේ. විමුක්තිය තියෙන්නේ අර වටවළල්ලෙන් මිදීමෙන් නේ. දැන් අපි ආයෙත් අතනට එමු.

නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත් අතර ලෝකයා නිෂ්ඵල ජවයක, නිෂ්ඵල වට වළල්ලක, යෙදෙනවා නම් දැන් පාතාලය ගැන අපි කීවා. ඒ පාතාලය ගැන සලකාගන්න පුළුවන් නේ අර පටිච්චසමුප්පාදයට කිට්ටු කළාම. මේ නාම රූප පාතාලයෙන් නැගෙන ඒ අඩුව- උනතාව- පුරවන්න තමයි අර තණ්හා, උපාදානාදී වශයෙන් අර අල්ලා ගැනීම තමයි පංචඋපාදානාස්කන්ධ හැටියට එන්නේ. ඒවා අල්ලා ගන්නවා ඊළඟට. ඉතින් ඔන්න ඔය ටික අර දිය සුළිය පිළිබඳ උපමාව තුළ තැන්පත්ව තියෙනවා. ඒ 'වටට' කියන කතාව. අපි කිව්වේ 'වටට' කියන වචනය වැස්ස කියලා ගත්තොත් මේ මොකක්වත් තේරුම් ගන්න බැහැ නේ. මෙතන කියන්නේ අර දිය වැල් නවතින්නේ ඒක යම් අවස්ථාවක අර අවබෝධය ආවා නම් එතකොට අර දියවැල් නැවතුනා කියලා කියන්නේ මොකක්ද? ඒ තැනැත්තාගේ දිය සුළිය එතැනින් ඉවරයි. සංසාර දිය සුළිය ඉවරයි. සොයාගන්න බැහැ තවත් බලං හිටියට ආයේ එන්නේ නැහැ. එතනම ඉවරයි. එතකොට රහතන් වහන්සේලාගේ දිය සුළිය ඉවරයි. අධින්න දෙයක් නැහැ නේ. දිය සුළිය තිබුනෙත් වතුරේ. ජල කඳ තිබුනෙත් වතුරේ. එතකොට විපරීත පැවැත්මකුයි නැතිවුනේ.

දැන් බලන්න අපි මේ තෝරන සමහර ඒවාට උවේදවාදී යැයි කියනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් උවේදවාදීයි කිව්වා. කොයිතරම් වැරදි අදහසක් ද? මේ එක ජල කඳේ ගලා යන එකේ විපරිත දිය සුළියක් තිබුණා. බුදුරජාණන් වහන්සේලාත් පස් බුදුරජාණන් වහන්සේලාත් දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ දියවැල්. මේ නිෂ්පල රවුමක් යමින් ඉඳලා අන්න අර ප්‍රඥා අවබෝධය තුළින් යම් අවස්ථාවක එකකොට නාමරූපය අර විධියට නිරුද්ධ වුණා නම් ඊට පස්සේ අර දියවැල් ගලන්නේ නැහැ නේ. අන්න ඒකයි එකකොට හිතාගන්න තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කොයිතරම් ගැඹුරු ධර්මයක් ද මේක තුළ තියෙන්නේ. යම් අවස්ථාවක ප්‍රඥා ආලෝකයෙන් මේ මූලාව තේරුම් ගන්නා නම් අර විපස්සනා මාර්ගය තුළින් කෙරුණේ ඒකයි. අන්තිමේ දී මනසිකාරය සියුම් කළ අවස්ථාවේදී තමයි - ඒ යෝනිසෝමනසිකාරය- ඒ නිසා තමයි ඒ සුත්‍රයේම සඳහන් වෙනවා 'යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො' කියලා. යොනිසෝමනසිකාරය තුළින් විපස්සී බෝසතාණන් වහන්සේට ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධය ආවා කියලා. **යෝනිසෝමනසිකාරය තමයි ප්‍රඥාවේ බීජය.**

එකකොට ඒක දැනගෙන තමයි අර කියාපු මහපටුහිල්ලට - මනසිකාරයට- සමාව දුන්නේ. වෙන කරන්න දෙයක් නැහැ මේ සංසාර ගැටළුව විසඳගන්න. ඒක නිසා අර මනසිකාරයා - හැබැයි එකක් තියෙනවා. ඒ මනසිකාරයා ඒ කාරණය හෙළි කරාට පස්සේ අන්තිමට **'බඩුත් එක්ක හොරා අහුවුණා'** වගේ දෙයක් වෙනවා. ඒකෙ සම්පූර්ණ කතාව පස්සේ අවස්ථාවක කියමු. මේ බඩුත් එක්ක හොරා කිව්වේ මොකද? මේ මනසිකාරයා නිසා තමයි ලෝකයේ දෙයක් **'දෙයක්'** බවට පත් වන්නේ. **'මනසිකාර සමභවා සබ්බ ධම්මා'**¹⁷. මනසිකාරයටයි හැම දෙයක්ම **හම්බවෙන්නේ.** 'ජන්දමුලකා'. ඔය විධියේ වෙනම සුත්‍රයක් තියෙනවා. අපි යම් අවස්ථාවක පින්වතුන්ට කියලත් ඇති. මේ මනසිකාරයේ විශේෂත්වය තියෙන්නේ මේ මනසිකාරය තුළින් තමයි **'දෙයක්'** වෙන්නේ. ඒකමයි මාපටුහිල්ලට අවිචර ලොකු තැනක් ලැබෙන්නේ. ලෝකයේ කෙනෙකුට **'දෙයක්'** වෙන්නේ මනසිකාරය -මෙනෙහි කිරීම- කළාම නේද? හිතලා බලන්න. තමන්ට තියෙන නා නා විධි ප්‍රශ්න කියලා මේ අවස්ථාවේ මේ බණ අහනවා. ගෙදර ගිය හැටියේ ඔන්න ප්‍රශ්න මතු වුණා. කොහොමද ආවේ? මනසිකාරයා එතෙක්ට ගියා නේද? මෙනෙහි කිරීම ගියා නේද? අන්න ඒක තමන්ට **'දෙයක්'** වුණාට අසල් වැසියාට ඒක **දෙයක් ද?** තමන්ට තියන ප්‍රශ්නය අනිත් අයට නෑ නේ. ඒ ප්‍රශ්නය නිසා නේ දෙයක් තියෙන්නේ. ලෝකයා ඔන්න ඔය දෙය හදාගන්නේ. **ඉතින්**

අන්තිමට අර මනසිකාරයාට සමාව දුන්නට මොකද එයා කතාව කියනකොට අහුවෙනවා ලොකුම හොරා එයයි කියලා. බඩුක් එක්ක හොරා අහුවුනා. බඩුව මොකක්ද 'දෙය' 'ධම්මා, මනෝ-ධම්මා' ඒක තමයි ගැඹුරුම එක. ඇහැට පෙනෙන රූප, කණට ඇහෙන ශබ්ද වගේ නෙවෙයි. ඉතාම ගැඹුරු දේ තමයි හිතත් හිතුවිල්ලත් ගැටෙන තැන. ඕක තමා අල්ලගන්න බැර. හිතට එන දේ කියලා ගන්න දේ මොකක්ද අන්තිමට. ඒ ටික කියලා තියෙනවා. ආයින් මේ පින්වතුන්ට මතක් කරන්න වෙනවා ධම්ම පදයේ මුල් ගාථාව, මට නිතර කියන්න වෙන.

මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා
මනෝ සෙට්ඨා මනෝමයා¹⁸

ඒ ටික අර ධම්මපදයේ ගාථා දෙකේම තියෙනවා. '**මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා**'. මෙව්වර කාලයක් හිතුවේ දේවල් කියන ඒවා වෙනම තියෙනවා. මනස පස්සෙයි එන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා '**මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා**' මනස පෙරටු වෙනවා. ධම්ම පස්සේ එනවා. එපමණක් නොවෙයි 'මනෝමයා' මනසින්ම යි හැදෙන්නේ. **මනසින්මයි හැදෙන්නේ**. අර දියේ මැණික හැදුනේ **මනසින්**. නාසිසස්ගේ ඒ දෙවහන හැදුනේ **මනසින්**. අන්න ඒ තත්ත්වය බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට පහදා වදාළේ.

මුළු මහත් **සංඥා ස්කන්ධයම මිරිඟුවකට¹⁹** සමාන කිරීම මේ විද්‍යාඥයින්ට හිතන්න හොඳ දෙයක්. විද්‍යාඥයෝ කියා අපේ මෝඩ කට්ටියත් යන්නේ ඒ ඔස්සේ. ඉතින් ඒ කට්ටිය අවිද්‍යාව තුළයි විද්‍යාව කියලා ගන්නේ. ඒ ටික අවබෝධකර ගන්නේ නැහැ. නමුත් ඒ කට්ටිය සොයන ටිකට ඩිංගක් හරි ඉඟියක් වැටුනොත් ඔන්න ඒ අවබෝධය එයි. ඒ ගොල්ලෝ හිර වෙලා තියෙන්නේ යම් තැනක. අන්න අර කියාපු කාරණය නිසා. අන්තිමට බලනකොට අර '**මනසිකාර සමභවා සබ්බෙ ධම්මා**'. මනසිකාරයා තුළින් තමයි හැම දෙයක්ම වෙන්නේ. අන්තිමට අවබෝධ වෙනවා එයා තමයි මේ ඔක්කොම හොරකම කළේ. අන්තිමට බඩුවත් එක්ක අහුවුනා වගේ. ඒක වෙන්නේ මොකද? ඒකට හේතුව මොකක්ද? '**ජන්ද මූලකා**' අන්න යටින් තියනවා ඒ ටික. ඒ සූත්‍රයේම කියනවා **ජන්දය තමයි හැම එකකටම මූල**. ජන්දය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, තණ්හාවේම ලා පාට. **ජන්දය**. ඒක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ මේ පංචඋපාදාන ස්කන්ධයටම මූල ජන්දයයි. ඒ

ඡන්දය නිසාම නේද - ඡන්දය කියලා කියන්නේ ඔය දැන් මේ අය කථා කරන ඡන්දය නොවේ බව හිතාගන්න- ඡන්දය කියලා හිතාගන්න- ආශාව ඕනෑකම, කැමැත්ත. අන්න ඒ විධියේ අදහසක් තියෙනවා නේ ඡන්දය කියන කොට. ඒක හිතාගන්න. එකකොට ඡන්දය නිසා කමයි අර නාසිසස්ට දෙවහනක් පෙනුනේ. රජ්ජුරුවන්ට මැණික පෙනුනේ. අර මැණිකට තියන ආලය නිසා නේ? අන්න ඒ වගේ ඒ ඡන්දය -තණ්භාවයි- යටින් තියෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ මේ විමුක්තිය ලබන්න නම් අපි කෙටියෙන් කියනවානම් අවිද්‍යාවත්, තණ්භාවත් නැති කරන්න ඕන. **අපේ අම්මයි තාත්තයි මරන්න ඕන. සංසාරයේ තාත්තා තමයි අවිද්‍යාව. අම්මා තමයි තණ්භාව.** ඔන්න ඕකයි 'මාතරං පිතරං හන්වා'²⁰ ඔය විදියට ධම්මපද ගාථාවේ තියෙන්නේ. අම්මයි තාත්තයි මරන්න කියලා ධම්මපද ගාථාවේ කියන්නේ. ප්‍රහේලිකා ගාථාවකින්. එකකොට අවිද්‍යා තාත්තාගේ නිවරණයෙනුත් තණ්භා අම්මාගේ සංයෝජනයෙනුත් තමයි මෙව්වර කාලයක් මේ සංසාරයේ ඇවිල්ලා තියෙන්නේ. මේ 'වටයේ' -කෙටියෙන් ගත්තොත්. ඉතින් ඒකෙම ඉතාම සියුම් පැත්ත තමයි, ලා පාට තමයි, ඡන්දය කියලා කියන්නේ. යම් ඡන්දයක් යමකට ඇති වුනා නම් -තමන්ට නොදැනුවත්වම ඒ ඡන්දය එන්නේ තමන් දන්නේ නැහැ. ඔය හිතේ හැසිරීම් බලනවා නම් හිටිගමන් සිතිවිල්ලක් එන්නේ මොකද කියලා. තමන්ටවත් කියන්න බැහැ. නමුත් බලනකොට යම්කිසි සියුම් ආකාරයකින් හරි අර හීනයකදී වගේ ඕනෑකමක් මතු වෙනවා. ඒ ඕනෑකම මතු වීමත් සමඟ ඒක 'දෙයක්' වෙනවා. ඉතින් ඔය හුඟක් දේවල් අපි කෙටියෙනුයි කීවේ. අර ඉස්සරවෙලා කීවා වගේ අපිට කියන්න වෙන්නේ මේ පින්වතුන්ට පින් තිබුණොත්, අපට පණ තිබුණොත්, තවත් සමහර විට මේ වගේ දේශනා අහන්න ඉඩකඩ සැලසෙන්න පුළුවන්.

එකකොට අද මේ කියාපු ටිකෙන් මේ පින්වතුන්ට මෙතෙක් මේ වටිනා සීලයක් රැකලා ධර්මයට හිත යොදාගෙන, භාවනාවට හිත යොදාගෙන, ඉන්නා වූ අවස්ථාවක්. අප හිතනවා අර උගතුන්ට නොතේරුනත් මේ පින්වතුන්ට මේ ධර්ම කාරණා තේරෙනවා ඇත කියලා. එකකොට ඒවා උපකාර කරගෙන මේ පින්වතුන්ගේ භාවනා මාර්ගය අර කියාපු සම්බෝධිය සඳහා උපකාර වන විපස්සනා මාර්ගයෙන් තමන් බලාපොරොත්තු වන උත්තමාර්ථයන් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට මේ විදර්ශනා මාර්ගය විවෘත කරගන්න අපි ආරාධනා කරනවා. එකකොට මෙතෙක් කළ ධර්ම දේශනාව යම්තාක් අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා සත්ත්ව කෙනෙක් ඉන්නවා නම් ධර්ම දේශනාමය ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලයක් අනුමෝදන්වීමට කැමති ඒ

අනුමෝදන්වීම තුළින් බලාපොරොත්තු වන උත්තමාර්ථයන් සාක්ෂාත් කර ගනිත්වා. එසේම මේ පින්වතුන්ටත් හැකිතාක් ඉක්මණින් මේ ලැබූ බුද්ධශාසනයේදීම පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තුළින් වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කර උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ශක්තිය බලය ලැබේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මේ ගාථා කියන්න.

චත්තාවතා ව අමෙහති .....

පාදක සටහන්

1. සර සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 3 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
2. විපලොස සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 2, 100 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 19)
3. සමමාදිට්ඨි සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 126 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
4. ඵෙණපිණ්ඩුපම සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 3, 244 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
5. මහාපදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 2 සිට 79 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
6. ධම්මවකකප්පවත්තන සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 5(2), 270-275 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 17 (2))
7. මහපුණණම සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 3, 118 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 12)
8. ජාතකධම්කථා 7, 311 පිට (භේ.මු.)
9. කේවඩ්ඪ සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 1, 484-538 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 7)
10. පහා සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 2, 268 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 19)
11. ලොක සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 76 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
12. ධම්මපදය, කොට වග්ගය, 221 ගාථාව, බුද්දක නිකාය - 1, 80 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
13. ද්වයතානුපස්සනා සූත්‍රය, සුත්ත නිපාත, 236 පිට, බුද්දක නිකාය (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
14. තිස්සමේතෙතොස සූත්‍රය, පාරායන වග්ගය, සුත්ත නිපාත, 318 පිට බුද්දක නිකාය (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
15. මජ්ඣිම සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 4, 186 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 21)
16. මහාවේදල සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 686 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
17. කිංමුලක සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 5, 344 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 22)
18. ධම්මපදය, යමක වග්ග 1 සහ 2 ගාථා, බුද්දක නිකාය - 1, 26 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
19. ඵෙනපිණ්ඩුපම සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 3, 244 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 15)
20. ධම්මපදය, පකිණ්ණක වග්ගය, 294 ගාථාව, බුද්දක නිකාය - 1, 98 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 185)

නමෝ තසස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධසස

එක මූලං දවීරා වට්ඨං
තිමලං පඤ්ච පඤ්චරං
සමුද්දං දවාදසාවට්ඨං
පාතාලං අතරී ඉසී

එකමූල සු. දෙවතා සංයුත, සං.ති¹

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරියාකාරව තේරුම් ගැනීමට විඤ්ඤාණයන් නාමරූපයන් අතර ඇති අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව ගැඹුරින් වටහාගත යුතුව තිබෙනවා. පහුගිය දේශනා දෙකකදීම අපි මේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව දිය සුළියකට උපමා කළා. දිය සුළියක ගැඹුරුම තැන තමයි පාතාලය. අද අපි මේ ඉදිරියට ගත්තු ප්‍රහේලිකා ගාථාවෙන් පාතාලයක් ගැන සඳහන් වෙනවා.

අපි විමසල බලමු මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයන් මේ පාතාලයන් අතර යම්කිසි සම්බන්ධතාවක් තියෙනවාද කියලා. සංයුත් සහියේ දේවතා සංයුත්තයේ එන ප්‍රහේලිකා ගාථාවක් මේ. එක්තරා දේවතාවෙක් ධර්ම කාරණා හතක් උපමා වශයෙන් -රූපක වශයෙන් -සම්පිණ්ඩනය කරලා මේ ගාථාවෙන් ඉදිරිපත් කළ බවයි පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ. මේ ගාථාවේ මතුපිට අර්ථය ඉස්සරවෙලා අපි තේරුම් ගන්න බලමු.

එක මූලං දවීරාවට්ඨං

එක මූලක් ඇති දෙකක් අතර කරකැවෙන

තිමලං පඤ්ච පඤ්චරං

කිලිටි මල තුනක් ඇති පස් ආකාර පැතිරීමක් ඇති

සමුද්‍රං ආදසාවටං

දියසුළි දොළොසක් ඇති සමුද්‍රයේ

පාතාලං අතර් ඉසී

පාතාලයෙන් සෘෂිවරයා එතෙර විය

එකකොට මේ ප්‍රහේලිකා ගාථාව විතරයි එතන නියෙන්නේ. ඕක තෝරාගන්න අමාරුයි. අටුවාවෙන් ඒ එක එක විධියේ තේරුම් දෙනවා. අපි මේ ඇත්ත වශයෙන් අමාරුයි කියලා කිව්වට මේ ගාථාවේ දැක්වෙන උපමා, සූත්‍ර දේශනාවල ඒ ඒ තැන්වල තිබෙනවා. කොටින්ම ආරම්භයක් වශයෙන් කිව්වොත්, පාතාලයෙන්ම පටන් ගත්තොත්, පාතාලය කියල සූත්‍රයක් දකින්නට ලැබෙනවා සලායතන වග්ගයේ වේදනා සංයුක්තයේ. පාතාල නමින් ම සූත්‍රයක්. ඒකේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. ‘සාරීර්කානං බො එතං භික්ඛවෙ දුක්ඛානං වෙදනානං අධිවචනං යදිදං පාතාලොකි’ මහණෙනි, ශාරීරික දුක් වේදනාවලට වෙන නමක් තමයි පාතාලය කියලා කියන්නේ. ඔන්න එකකොට පාතාලය මේ පින්වතුන් හඳුනා ගන්නා. ඊළඟට සමුද්‍රය කියන්නේ මොකක්ද? මුහුද කියන්නේ මොකක්ද කියන එකත්, ඒකත් අපට අහුවෙනවා ඒ සලායතන වග්ගයේම එන **සමුද්‍ර සූත්‍රයෙන්**. ඒකෙ මේ විධියටයි දැක්වෙන්නේ.

‘වක්ඛ භික්ඛවෙ පුර්සස්ස සමුද්දො. තස්ස රූපමයො වෙගො. යො තං රූපමයං වෙගං සහති අයං චුච්චති භික්ඛවෙ අතර් වක්ඛසමුද්දං සලාමීං, සාවටං, සගාහං, සරක්ඛසං නිණේණා පාරගතො ඵලෙ නිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො’

මේකේ තේරුම, “මහණෙනි, මේ ඇස පුරුෂයකුට සමුද්‍රයකි. මුහුදකි. මේ මුදේ රූප නමැති රළවේග නියෙනවා. යම් කෙනෙක් මේ රූපමය රළවේග දරාගනිත්ද, එහෙම නැත්නම් ඒවාට ඔරොත්තු දෙනවාද, එබඳු ඒ පුද්ගලයා හඳුන්වන්නේ ඒ පුද්ගලයා රළ සහිත, දියසුළි සහිත, ග්‍රහණ සහිත, ඒ කියන්නේ අල්ලාගැනීම් සහිත, රකුසන් සහිත මේ වක්ඛ සමුද්‍රයෙන් එතෙර වෙලා එගොඩට ගිහිල්ලා ඉන්න බ්‍රාහ්මණයා හැටියටයි”. රහතන් වහන්සේ ගැනයි මේ කියන්නේ.

ඒ විධියටම, ඇස ගැන කිව්වා වගේ කණ ගැනත්, මේ පින්වතුන් දන්නවා ආයතන හය. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන. ඇත්ත වශයෙන් අපට ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්න පුළුවන්. මේ ඉන්ද්‍රියයන් හය. ඉන්ද්‍රියයන් හයට අදාළ අරමුණු හඳුන්වලා නියෙන්නේ රළ හැටියට. ඉතින් මේ රළ කියන වචනයට මේ කාලයේ පාවිච්චි කරනවා නේ ‘තරංග’

කියලා. මේක අපි ටිකක් මේ විධියට හිතලා බලමු. මේක ඇත්ත වශයෙන් මේ සලායතන මුල් කරගෙන භාවනා කරන යෝගාවචරයින්ට වටිනා සූත්‍රයක්. මේ ඇහැ කියන මුදේ රූප නමැති රළ වේග කියෙනවා. තරංග කියෙනවා. මේ රූප තරංගවලට අනුච්ඡායාත් දිය සුළියට ඇදීලා ගිහිල්ලා අන්තිමට ග්‍රහණයට අනුවෙලා රූප රක්‍ෂණයට බිහි වෙනවා. ඒ වගේමයි කණ. ඔන්න තරංග කතාවට හොඳට ගැලපෙනවා. කණ නමැති මුහුදේ ශබ්ද තරංග කියෙනවා. මේ ශබ්ද තරංග වේගයට අනුච්ඡායාත් මොකද වෙන්නේ? ඒ සුළියට අනුවෙලා ග්‍රහණයට අනුවෙලා ශබ්ද රක්‍ෂණයට ගොදුරු වෙනවා. මනසට ධම්ම තරංග, ධම්ම ධූමි ඉතින් ඒක විදර්ශනාවටත් උපකාරී වන දෙයක්. ඒක අපි එක් වරක් දැක්කයි, එක සැරයක් දැක්කයි, කිව්වට මොකද මෙනත රළවේග ගොඩක්. අපි දන්නේම නැතුව ඒ රළ ඒ ධූමි රළවේග - අන්තිමට ඒ ධූමි රළගෙඩිවලට අපි අනුවෙනවා. ඔන්න ඒක අමතර දෙයක් මේක ආශ්‍රයෙන් ගතයුතු. ඉතින් ඔන්න සමුද්‍රය එහෙම තේරුම් ගන්න.

ඊළඟට 'දොළොස් වටය' දොළොස් දිය සුළියක් ගැන කියනවා. දිය සුළිය අමුතුවෙන් ඒකට සුත්‍රයක් ඔතේ නැහැ. ඔය සුත්‍රයෙන්ම හෙළි වුනා නේ. අර 'ආවටය' කියලා කීවේ 'සාවටය' දිය සුළි සහිත මුහුදේ කියලා. දියසුළි සහිත මුහුදේ කියන එක මෙනත දොළහක් වෙලා කියෙන්නේ කොහොමද? ඇසත් රූපයත්, කණත් ශබ්දයත් ඔය විධියට සලකා ගන්න. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන, -රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන ඒ එක එකක්ම ලෝකයා තුළ කියෙනවා. ඒවා ආත්ම හැටියට සලකනවා. ඇසත් ආත්මයක් හැටියට සලකනවා. රූපයත් ආත්මයක් හැටියට සලකනවා. කණත් ආත්මයක් හැටියට සලකනවා. ශබ්දයත් ආත්මයක් හැටියට සලකනවා. ඒක නිසා තමයි අනාත්ම පිළිබඳ 'සක්‍ෂාචේදී චක්‍ෂුං අනන්තා රූපං අනන්තා' කියලා භාවනා කරන්න කියන්නේ. එතකොට ඒ ආත්ම සංඥාව තුළින් ඇහැ වටෙන් රළවේග කරකෙනවා. රූප වටෙන් කරකෙනවා. ඔහොම කරකැවිලා තමයි දිය සුළියට අනුවෙන්නේ. ඔන්න ඉතින් එතකොට වටය දොළොස් ආවටය, දොළොස් දිය සුළිය, මේක තුළින් මේ පින්වතුන් හඳුනා ගන්නා.

ඊළඟට පැතිරීම් පහ මොනවද කියන එක 'පඤ්ච පඤ්චරං' - මේ පැතිරීම් පහ අපට සංයුක්ත නිකායේ සගාථක වගගයේ මාරධිකු සුත්‍රයේ කියවෙනවා 'පඤ්චාස කිණේණා අතර්ධ ජට්ඨං' ඔය රහතන් වහන්සේ පිළිබඳව සැඩවතුරු පහකින් එතර වුනා කියලා කියනවා. මේ සැඩවතුරු

පහ, අපට ගන්න තියෙන්නේ, පංචකාම සම්පත්තියයි. පංචකාම සම්පත්තිය තුළයි පැතිරෙන්නේ. ඒ පැතිරීමේ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? මල තුනකට අහුවෙනවා. කිලිටි තුනකට අහුවෙනවා. ඒ කිලිටි තුනක් අපට එක්තරා සූත්‍රයකින් හෙළි වෙනවා. ඒත් සළායතන සංයුත්තයේ **දුතිය සමුද්ද සූත්‍රයේ**⁴ මෙන්න මෙහෙම සඳහන් වෙනවා.

‘යසස රාගො ව දොසො ව අවිජ්ජා ව විරාජිතා සො ඉමං සමුද්දං සගාභං සරකඛසං සඋච්ඡිභයං දුක්ඛරං අච්චතර්’⁵ ඒ කියන්නේ යමකු තුළ රාගයත්, දෝසයත්, අවිද්‍යාවත්, විරාජිතා කියන්නේ මැකි ගොස් ඇත් ද, මේ රහතන් වහන්සේ ගැන කියන්නේ. එබඳු ඒ රහතන් වහන්සේ ඔන්න එතර වුනා අර කියාපු ග්‍රහණ සහිත, දියසුළු සහිත, ඊළඟට රළ සහිත, ඒ මුහුදෙන් එතර වුනා. මේ ඔක්කොම පෙළ ගැහිලා එන හැටි බලන්න. එතකොට ඔන්න ඒ රාග, දෝස, අවිජ්ජා කියන එක මල හැටියට තේරුම් ගන්න.

ඊළඟට තියෙන ‘දවීරාවට්ටං’ කියන එක ‘ආවට්ට දෙක’ ඒ කියන්නේ දෙකක් අතර කරකැවීම මොකක්ද කියන එකක් ඒකත් අපට අහුවෙනවා. ඒත් වේදනා සංයුත්තයේ මෙන්න මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. ‘සලල සූත්‍රයේ’⁶ අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා පිළිබඳව. අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, ධර්මය තේරුම්ගන්නේ නැති සාමාන්‍ය පුහුදුනා. පෘථග්ජන පුද්ගලයා පිළිබඳව මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. **‘සො දුක්ඛාය වේදනාය චුට්ඨො සමානො කාමසුඛං අභිනඤ්ඤි. තං කිසස හෙඤ්’** ඒ කියන්නේ අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා දුක් වේදනාවෙන් ස්පර්ශ කරනු ලැබුවේ කාමසුඛය පිළිබඳව සතුටු වේ. මක් නිසා ද යත් **‘න භික්ඛවෙ අයසුතවා පුථජ්ජනො පජානාති දුක්ඛාය වේදනාය නිසසරණං අඤ්ඤත්‍රු කාමසුඛා’** ඒ පුහුදුනා දන්නේ නැහැ කාමසුඛය හැර මේ වේදනාවෙන් නික්මීමක්. ඒක නිසා මේ සාමාන්‍ය ලෝකයා සැපදුක් අතර කරකැවෙනවා. අපි අර ‘සීසෝ පැදිල්ලක්’ කියලා කීවේ. ඒ නොදුක් නොසුව වේදනාව පිළිබඳ අවිද්‍යාව තියෙනවා. ඒක දන්නේ නැහැ. ඒකට කැමතින් නැහැ. එතන අවිද්‍යාව තියෙනවා. ඊළඟට සැප වේදනාව යටින් රාගානුසය තියෙනවා. දුක් වේදනාව යටින් පටිඝානුසය තියෙනවා. ඔන්න එතකොට ගැලපෙනවා රාග දෝස අවිජ්ජා කියන මල තුන වැඩෙනවා. ඔන්න එතකොට ඒකත් කිව්වා.

ඊළඟට ඔන්න එනවා අන්තිමට ‘එකමුලං’, මොකක් ද මේ තනි මුල. ඒකත් අපට හෙළි වෙනවා ඒත් වේදනා සංයුත්තයේ තියෙන, ඒ නමින්ම

තියෙන 'එසසමුලක' සුත්‍රයෙන්.⁷ ඒකේ මෙන්ම මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. **'තිසෙසා ඉමා හිකඛවෙ වෙදනා එසසඡා, එසසමුලකා, එසසනිදානා එසස සමුදයා කතමා තිසෙසා. සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා'** මහණෙනි මෙන්ම මෙහෙම වෙදනා තුනක් තියෙනවා, ස්පර්ශයෙන් හටගත්, ස්පර්ශය මුල් කරගත්, ස්පර්ශය නිදානකරගත්, ස්පර්ශය සමුදය කරගත්. මොනවාද වෙදනා තුන? සෑප වේදනාව, දුක් වේදනාව, නොදුක් නොසුව වේදනාව. දැන් අපට ඕන කරන කාරණය අන්ත අර 'එසස මුලක' කියන එතන කියවෙනවා. ස්පර්ශය මුල් කරගෙනයි මේ වෙදනා ඇතිවන්නේ.

ඉතින් අපි මේ විධියට තේරුවට මොකද කවුරුත් වගේ පිළිගන්න මේ අටුවාචාරීන් වහන්සේගේ අටුවාවල සඳහන් වෙන්නෙ වෙන විවරණයක්. මේ පින්වතුන්ට ඕනනම් ඒකක් පිළිගන්න පුළුවන් වෙන්න අපි ඒකක් මේ අවස්ථාවේ සඳහන් කරනවා. අපි පාතාලයේ ඉඳලා උඩට විවරණය කළා. අටුවාචාරීන් වහන්සේ මුල ඉඳලා පාතාලය දක්වා විවරණය කරනවා මෙහෙම. 'ඒක මුලං' කියන එක අටුවාවේ තෝරන්නේ මෙහෙමයි. සංසාරයේ සත්ත්වයාගේ පැවැත්මට හේතු වන්නේ - ඒකට මුල - අවිද්‍යාවයි තණ්හාවයි කියලා මුල් දෙකක් තියනවා. හැබැයි මොනගේ හේතුවකින් හෝ අටුවාචාරීන් වහන්සේ කියනවා මොකක්ද අපි ගන්න ඕනෑ - තණ්හාවයි. හොඳට මතක තබා ගන්න අටුවාවේ කියන්නේ එකම මුල නම් තණ්හාවයි. ඊළඟට **'ද්විරා වටං'** දෙකක් අතර ඇති කරකැවීම කියන එක අටුවාවේ තෝරන්නේ ශාස්ථික දෘෂ්ටියයි උච්ඡේද දෘෂ්ටියයි අතරෙයි ලෝකයා කරකැවෙන්නේ. ඕනන ඔහොමයි තෝරන්නේ. **'ඒක මුලං ද්විරා වටං'**. අපි කිව්වා වගේ පංචකාමය කියන එක අටුවාව පිළිගන්නවා. 'තිමලං' කියන මල තුන කිලිටි තුන රාග, දෝස, මෝහ කියලා තෝරනවා. අපි කිව්වා අවිඡ්ඡා කියල. ඊළඟට සමුදද කියන එක, මුහුද කියන එක තෝරන්නේ ඒත් තණ්හාව හැටියට. මුහුද තණ්හාවමයි. **'සමුදද'**. ඊළඟට දොළොස් දියසුළි හඳුන්වන්නේ අර අපි කිව්වා වගේම දොළොස් ආයතන හැටියට. අපි කිව්ව අදහසම තමා එකැනත් තියෙන්නේ. නමුත් ඕනන අන්තිමට පාතාලය තෝරන්නේ ඒකත් තණ්හාව හැටියට. එතකොට අටුවාවේ කියන හැටියට මේ උපමා හතෙන් උපමා තුනක්ම තණ්හා හැටියට ගන්න ඕනෑ. ඒක කොච්චර සාධාරණ ද කියලා හිතලා බලන්න ඕනෑ. අර්ථවන්ද කියලා. මුලත් තණ්හාවයි. මුදත් තණ්හාවයි. පාතාලයත් තණ්හාවයි. තණ්හාව තුන් තැනක තියනවා. ඒක ගැලපෙන්නේ නැහැ. ඒකයි අපි කීවේ මේක වටිනාම සුත්‍රයක්.

මේ සූත්‍රය තුළින් අපි මතු කරගන්න වැදගත්ම කාරණය තමයි මේ 'එසස මූලක' කියන වචනය. ස්පර්ශයේ තියෙන වැදගත්කම. එතකොට මේ ස්පර්ශය කියලා කියන වචනා වචනය ගැන සූත්‍ර දේශනා අතරින් ගැඹුරුම විවරණය අපට හමුවන්නේ දීඝ නිකායේ මහා නිදාන සූත්‍රයේ යි.⁸ දැන් අපි ඒකටයි මාරු වෙන්නේ. මේ මහා නිදාන සූත්‍රය කොයිතරම් ශ්‍රේෂ්ඨ ද කියනොත් සතිපට්ඨාන සූත්‍රයට කිට්ටු කරන්න පුළුවන් යම් විධියකින් -යම් තරමකට. ඒ වගේම, සතිපට්ඨාන සූත්‍රය වගේම, ඒක දේශනා කරන්න යෙදුනේ කුරු රටේ කම්මාසසදමම නමැති නියමිගමිහි දී. මෙහෙමයි සඳහන් වන්නේ නිදාන කථාවේ දී. බුදුරජාණන් වහන්සේ කුරු රටේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශයක් කරනවා. 'ස්වාමීනී ආශ්චර්යයි, අද්භූතයි, කොයිතරම් මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය ගැඹුරු ද ඒ වගේම ගැඹුරු හැටියට පෙනෙනවාද කියන එක හරිම ආශ්චර්යවත්. හැබැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහෙම වුනාට මොකද මේ පටිච්චසමුප්පාදය මට බොහොම සරල හැටියට වැටහෙනවා. 'ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකට දක්වන ප්‍රතිචාරය මොකක්ද? 'මා හෙවං ආනන්ද' -ආනන්ද එහෙම කියන්න එපා. එහෙම කියන්න එපා ආනන්ද, මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැඹුරුයි. පෙනුමක් ගැඹුරුයි. "ඊළඟට කියනවා ඒකේ වැදගත්කම. ආනන්ද මෙන්න මේ ධර්මය නොතේරීම නිසා තමයි, වටහා නොගැනීම නිසා තමයි, මේ ප්‍රජාව, මේ සත්ත්ව ප්‍රජාව, මේ දීර්ඝ සංසාරයේ අවුල්වුනු නුල් බෝලයක් වාගේ, අවුල්වුනු බබුස් තණ මිටියක් වගේ, අපායෙන් දුගතියෙන් සංසාරෙන් මිඳෙන්නේ නැත්තේ. ඒ තරම් ව්‍යාකූලත්වයට පත්ව තියෙන්නේ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය නොතේරීම නිසා" කියලා ඔන්න එතන ඉඳලා බුදු රජාණන් වහන්සේ හරියට ගෝලයකුට යමක් තෝරලා දෙන්නා වගේ මේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරක ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ ඉතාමත්ම ගැඹුරු අංශ කීපයක් විවරණය කරනවා. මහානිදාන සූත්‍රය ඇත්ත වශයෙන්ම ගැඹුරුම සූත්‍රයක් හැටියට බොහෝ දෙනා සලකන එකක්. අපි තේරුම් කරන්න බලමු. ගැඹුරුයි කියලා හයවෙනන දෙයක් නැහැ.

ඉතින් මේකේදී අපි කෙටියෙන් කීවොත්, ඒකේ මූලික පරමාර්ථය පෙන්නුම් කරන්නේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ -අර එසස ගැන නේ අපි කථා කළේ. නාම රූපය- නාම රූපය අපි කලින් කීව්වා නාමය කියන්නේ වේදනා, සංඥා, චේතනා, එසස, මනසිකාර බව, රූපය, කියලා කියන්නේ මහාභුත ධර්ම කියන පඨවි, ආපො, තේජො, වායො ආශ්‍රයෙන් ගත්තු

රූප සංඥාව බව. එකකොට මෙනන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සුත්‍රයේ දී නාමයක් රූපයක් අතර තියෙන අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් ඊළඟට නාමරූපයක් විඤ්ඤාණයක් අතර තියෙන අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් පුදුමාකාරයෙන් පැහැදිලි කරනවා, පියවරෙන් පියවරට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ඒත්තු ගන්වමින් ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන්. ඉතින් මෙතැන දී අපි මේ කාරණය මේ පින්වතුන්ට තේරුම් ගන්න පුළුවන් ආකාරයට ඉදිරිපත් කරන්න බලනවා.

ඉස්සරවෙලාම කියන්න තියෙන්නේ මේ සුත්‍රයේ විශේෂත්වය. දැන් බොහෝදෙනා පටිච්චසමුප්පාදය තෝරනකොට අපි කිව්ව නේ ඒ සම්මත ක්‍රමයේ හැටියට අවිද්‍යාවේ ඉඳල නේ තෝරන්නේ. අවිජ්ජා සංඛාරා-ඵදා මහාපදාන සුත්‍රයේදීත්¹ අවිජ්ජා සංඛාරා සඳහන් වෙන්නේ නැහැ. මේ සුත්‍රයේත් අවිජ්ජා සංඛාරා සඳහන් වෙන්නේ නැහැ. ඒ වෙනුවට මූලික වැදගත්ම තැන හැටියට දැක්වෙන්නේ මෙන්න මේ නාමරූප විඤ්ඤාණ දෙකේ සම්බන්ධතාවයි. තවත් කාරණයක්. සාමාන්‍යයෙන් දැන් අපිට හුරු පුරුදු දන්නව නේ අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සලායතනං, සලායතන පච්චයා ඵසො- නාමරූපයත් ඵසසයත් අතර සාමාන්‍යයෙන් අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා සලායතනය. නමුත් මේ සුත්‍රයේ බැඳු බැල්මට සලායතනය සඳහන් වෙන්නේ නැහැ. ඒ වෙනුවට සුත්‍රයේ එක තැනක සඳහන් වෙනවා ස්පර්ශය කියලා කියන්නේ මොකක්ද කියලා. ස්පර්ශය කියන්නේ වක්ඛු සම්ඵසස, සොත සම්ඵසස, ඝාත සම්ඵසස, ජීවිහා සම්ඵසස, කාය සම්ඵසස, මනෝ සම්ඵසස. ඔන්න නොකිව්වා කියලා කියන්න බැහැ. එකකොට ස්පර්ශය තෝරන්නේ අන්න අර කියාපු ආයතන හය ආශ්‍රයෙනුයි. ඔන්න ඊළඟට මෙනන වැදගත්ම කාරණය තමයි අපි කිව්වා වගේ නාමයක් රූපයක් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව පෙන්වුම් කිරීම. අපි එදත් තේරුම් කලා නාමය කියලා කියන්නේ යමක් හඳුනා ගැනීම පිළිබඳ පැත්ත. මේ ස්පර්ශයේ තියෙනවා දෙපැත්තක්. ගැටීමත්, ගැටීම හඳුනා ගැනීමත් කියන එක. එකකොට මෙතැනදී සියුම් කාරණයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට පෙන්වුම් කරන්නේ.

එතැන මෙන්න මේ විධියට අමුතු වචනක් යොදනවා. ඒවා පුළුවන් තරම් සරල කරන්න බලන්නම්. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ඒත්තු ගන්වන්නේ මෙහෙමයි. 'ආනන්ද' කියලා තේරුම් කරනවා. අවසානයට යොදන්නේ

“යම් ආකාරවලින් යම් ලකුණුවලින්, යම් නිමිතිවලින්, යම් මාතෘකාවලින් නාමකායයක් පෙන්නුම් කළ හැකි ද, ඒ ආකාර, ඒ ලකුණු, ඒ නිමිති, ඒ මාතෘකා නැතිනම් රූපකායයෙහි අධිවචන සම්ප්‍රසාදයක් පෙන්නුම් කළ නොහැකිය. මේ සුත්‍රයෙහි විශේෂ වචන දෙකක් සඳහන් වෙනවා. අධිවචනසම්ප්‍රසාදය, පටිස සම්ප්‍රසාදය කියලා. අන්ත ඒක කලින් මතක තියාගන්න ඕනෑ. ඒක තමයි බොහෝ දෙනාට ගැටළුවක් වෙලා තියෙන්නේ. ස්පර්ශය කියන වචනය ගැන කතා කරනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතැනදී අමුතු විධියේ වචන දෙකක් යොදනවා- අධිවචන සම්ප්‍රසාදය, පටිස සම්ප්‍රසාදය. ඒතෙත් දී දැන් අපි නාමය කියන එක, නම් කිරීම හා සම්බන්ධ කිරීම නිසා ඔන්න තේරුම් කරන්න ලෙසයි. අධිවචන කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, භාෂාව හා සම්බන්ධ දෙයක්. මොකද අධිවචන, නිරුක්ති, පඤ්ඤාති කියන ඒවා භාෂාවට අදාළයි. යමක් තේරුම් කිරීමේ දී උපකාර වන දේවල්. එතකොට මේ ස්පර්ශයේ තියෙනවා හඳුනාගැනීම පැත්තක්. අධිවචන සම්ප්‍රසාදය කියන්නේ ඒකයි.

ඊළඟට ගැටීම් පැත්ත තමයි පටිස සම්ප්‍රසාදය කියන්නේ. ඔන්න ඔය දෙක එකිනෙකට උපකාර වන හැටි පෙන්නුම් කරන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතැනදී ඉස්සර වෙලා ප්‍රකාශ කරන්නේ යම් ආකාර, ලකුණු, නිමිති ආදියකින් නාමකායයක්, -නාමය කියන එකක් -පෙන්නුම් කරනවාද, ඒ ලකුණු, නිමිති නොමැතිව රූපකායයෙහි අධිවචන සම්ප්‍රසාදයක් ගැන කතා කරන්නට බැරිය. රූපකාය පිළිබඳව අධිවචන කියලා කියන හැඳින්වීමත් පෙන්නුම් කරන්න බැහැ නාමකාය නැත්නම්. ඔන්න ඒකේ අනිත් පැත්ත කියනවා. යම් ආකාර, යම් ලකුණු, යම් නිමිති, යම් මාතෘකාවලින් රූපකාය පෙන්නුම් කළ හැකිද? ඒ ලකුණු ආකාර නිමිති ආදියක් නොමැති නම් නාමකායයෙහි පටිස සම්ප්‍රසාදයක් පෙන්නුම් කරන්න බැහැ. මේක හොඳට ඇහුම්කන් දෙන කෙනාට තේරෙයි. මේක තේරුම් කරන්න කෙටි උපමාවක් කිව්වොත් ස්පර්ශය කියලා කියන්නේ නාමයෙන් රූපයෙන් ‘දෙබිඳි දරුවෙක්’ වගේ. මොකද නාමයෙහි නම් කිරීමත් අවශ්‍ය වෙනවා රූපයෙහි ගැටීමත් අවශ්‍යවෙනවා ස්පර්ශය සම්පූර්ණයෙන්ම අවබෝධ කරගැනීමට. ඒ කියන්නේ සවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ. අවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ නොවේ. සවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ ගැටීම කියන එක තේරුම් ගැනීමට නාමය- නාමය කියනකොට මතක තියාගන්න වේදනා, සංඥා, චේතනා, එසස, මනසිකාර කියන ධර්ම තුළින් තමා යමක් හඳුනාගන්නේ. ඒක දන්නවා නේ. එතකොට රූපය කියලා කියන්නේ ඒ හඳුනාගැනීම තුළින් මහාභ්‍යධර්ම කියන පදවි, ආපො, තේජො, වායෝ. ඒවා, ඒවායේ ගැටීමකුත්

තියෙන්න ඕනෑ. අපි කලින් කිව්වා නේ -කියන්න ඇති මං හිතන්නේ -අර අන්ධයෙක් ගිහිල්ලා හිම කැටෙක හැපුනොත් එහෙම ඉස්සරවෙලාම පයවි සංඥාව ගන්නේ. ඒක ටිකක් දියවෙනකොට පස්සෙ බලනකොට මෙන්න ආපෝ. ඊට පස්සේ ඔන්න වායෝ. ඒ විධියට මේ ලෝකයා හඳුනාගන්නේ මහාභූත ධර්ම අන්ධයා වගේම. ඊළඟට ඒවා නම් කරනවා. කොහොමහර ඒ ගැටීම. ඒ ගැටීමකුත් අවශ්‍ය වෙනවා.

එකකොට මේක නාමකායයට උපකාර වන ලකුණු තුළින් රූපකායයට හැඳින්වීමක් එනවා. රූපකායයට අදාළ නිමිති තුළින් නාමකායයට ගැටීමක් එනවා. ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක සම්පූර්ණ කරන්න තව කියනවා "ආනන්ද යම් ආකාර ලකුණු, නිමිතිවලින් නාමකායයක් හෝ රූපකායයක් හෝ පෙන්නුම් කළ හැකි ද? ඒ ඒ ආකාර ලකුණු, නිමිති ආදිය නොමැති නම් අධිවචන සම්ඵසසයකවත්, පටිසසම්ඵසසයකවත් පෙන්නුම් කරන්නට බැරිය.

ඔන්න ඊළඟට අවසාන වශයෙන් කියනවා යම් ආකාර ලකුණු නිමිති ආදියකින් නාම රූපයක් පෙන්නුම් කළ හැකිද? එහෙම එකක් නොමැති නම් 'ස්පර්ශයක්' කියන අවස්ථාවකුත් දැක්විය නොහැකි ය.

ඔන්න නිගමන හතර. ඉස්සරවෙලා කිව්වේ නාමයට අදාළ ලකුණු නොමැති නම් රූපයෙහි අධිවචන සම්ඵසසයක් නැහැ. රූපයට ඕනෑ කරනවා නාමයේ පිහිට. ඊළඟට කියනවා රූපයට අදාළ ලකුණු නිමිති නොමැතිනම් නාමයට ගැටීම කියන සංකල්පයකුත් එන්නේ නැහැ. ඊළඟට කියනවා ඒ දෙකම නැත්නම් අධිවචන සම්ඵසසය පටිස සම්ඵසසය ඒ දෙපැත්තක් නැහැ. අන්තිමට කියනවා, නාමරූපයක් නැත්නම් ඵසසයකුත් නැහැ. ඔන්න එකකොට ඒක ගැන කීවා.

ඊළඟට කාලය කියන හැටියට අපි තව විචරණය කරන්න බලමු. ඊළඟට තව කාරණයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා. එතන දී යන්නේ විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර සම්බන්ධතාව. එතන තමයි ඉතාමත්ම ගැඹුරු තැන. ඒතෙතදිත් අර බුදුරජාණන් වහන්සේට පියවරෙන් පියවරට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට කියන්න සිද්ධ වෙනවා, උත්තර දෙන්න සිද්ධ වෙනවා. ඉස්සරවෙලා පෙන්නුම් කරන්නේ - ඔව් කියන එක නොවේ නැත කියන එකෙන් උත්තර දෙන විධියටයි අහන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔන්න ඉස්සරවෙලාම පෙන්නුම් කරන්නේ නාමරූපයට විඤ්ඤාණය අවශ්‍ය බව. පෙන්නුම් කරන්නේ මේ විධියටයි. "ආනන්ද විඤ්ඤාණය මව්

කුසට බැසගත්තේ නැත්නම්, මව් කුසක නාමරූපයක් ඉතිරි වන්නේ ද? 'නැත ස්වාමීනී' කියලා ප්‍රකාශ කරනවා. ඉතින් එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද?

අපි ඩිංගක් කියලා හිටිමු. දැන් සමහරු හිතන්නේ - ඔය බටහිර මනෝවිද්‍යාඥයින් විකේතනය ගැන විතර නේ කථා කරන්නේ. නාමරූපය ගැන කතා කරන්නෙම නැහැ නේ. මරණ අවස්ථාව ගැන හැමෝම කතා කරනවා. දැන් කාලේ ලස්සන වචනවලින් ඔය NDE, ADE, මොනවද මොනවද දාගෙන. නමුත් අවසානයේ බලනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ මැරෙන්න කලින් මව්කුසක නාමරූප සටහනක් ඇවිල්ලා තියෙනවා. විකේතනය ගිහිල්ලා එකතු වුනේ නැත්නම් අන්න නාම රූපය එතන වැඩෙන්නේ නැහැ. එහෙම නැත්නම්, විකේතනයේ පිහිට නැත්නම් නාමරූපයක් එතන මව්කුසේ ශේෂ වන්නේ නැහැ. ඊළඟට කියනවා එපමණක් නොවේ. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහන ප්‍රශ්නය 'යම්කිසි විධියකින් ආනන්ද ඒ විකේතනය මව්කුසින් ගිලිහී ගියහොත් නාමරූපය වැඩිලා 'ඉත්තක' කියලා කියන මෙන්න මේ භව තත්ත්වයක් -උත්පත්තියක් ලබනවාද? මව් කුසක අපි හිතමු ඉසස්වෙලා අර මඩ පැල්ලම වගේ අර නාම රූපය. අවසාන හිතේ අරමුණ නාමරූපය බව දන්නවා නේ. ඔය ගති නිමිත්ත ආදී වශයෙන් කියන්නේ. ඒක ගිහිල්ලා සටහන තියනවා. නමුත් තාම- විකේතනය යනතුරු - ඒක ජීවයත් බවට පත්වුනේ නැහැ. ඒක සජීවී වන්නේ විකේතනයත් එකතු වුනාම. එහෙම සජීවී වුනාට මොකද අර ඉන්න කාලය තුළ -කොතෙකුත් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා නේ මුළුගබහ කතන්දර එහෙම. දරුවන් බලාපොරොත්තු වුනාට මව්පියෝ අන්තිමට බලනකොට නිකම් මස් ගුලියක් විතරයි එළියට එන්නේ. මොකද හේතුව? අර විකේතනය බැහැර වුනා.

යම්කිසි කර්ම හේතුවක් නිසා විකේතනය ගිලිහී ගියා නම්, එහෙතම අර නාමරූපය 'ඉත්තක' කියන මේ භව තත්ත්වයට උත්පත්තියක් ලබන්නේ නැහැ. ඒක ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිගන්නා.

ඔන්න එතනින් නවත්වන්නේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා "යම්කිසි විධියකින් ආනන්ද දරුවකුගේ හෝ දැරියකගේ විකේතනය ලාබාල කාලයේදීම ගිලිහී ගියොත්, ඒ දරුවාගේ හෝ දැරියගේ නාම රූපය මහත් බවට, විපුල බවට වැඩෙන්නේ ද?" 'නැතමය ස්වාමීනී' ඔන්න එතනින් හෙළිවෙනවා කාරණයක්. ඉතින් ඒ කියන්නේ අපි මේ සාමාන්‍ය ලෝකයා නාමරූපය කියලා කියන්නේ අන්න අර විකේතනය

අපට පෙනෙන්නේ නැහැනේ- විකුණාණයෙන් ක්‍රියාත්මක කරවන නාමරූප කොටසයි. ඒකකොට ඒක උපන්තට පස්සේ විකුණාණය ගිලිහිලා ගියොත් ඒක මළ කඳක් මිසක් නාමරූපයක් නොවේ නේ. අන්ත ඒකක් එකකොට තහවුරු වුනා.

මය කාරණා- මය සාධක තුන- ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ඒත්තු ගන්වලා ඉවරවෙලා ඔන්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ නිගමනය දෙනවා. 'එම නිසා ආනන්ද' එතන වචන කීපයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරන්නේ- 'එසෙ ව හේතු, එස පච්චයො, එස සමුදයො නාමරූපසස යදිදං විකුණාණං' ඒක නිසා ආනන්ද මෙන්ත මේකමයි හේතුව, ප්‍රත්‍යය, නිදානය, නාමරූපයට එනම් විකුණාණය. නාමරූපයට විකුණාණය නැතිව බෑ කියන එක එහෙම ඒත්තු ගන්නනවා.

ඔන්ත ඊළඟට අනිත් පැත්ත ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ වගේම විකුණාණයටත් නාමරූපය නැතිව බෑ කියන එක. ඒකෙදී නම් එක වාක්‍යයකින් කාරණය පෙන්නුම් කරනවා. ඒක මොකක්ද? 'ආනන්ද, විකුණාණය නාමරූපයේ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලැබුවේ නම්- යම් භෙයකින් නොලැබුවේ නම්- එහෙම නම් නැවත ජාතියක් ජරා මරණ ආදියක් පෙන්නුම් කළහැකි වේද?' 'නැතමය ස්වාමීනී.' ඒ කියන්නේ විකුණාණය නාමරූපයක පිහිටියේ නැතිනම් භව තත්ත්වයක් නැහැ. භව තත්ත්වයක් නැහැ. නැවත උත්පත්ති කථාවක් නැහැ. ඉතින් ඕක දිගින් දිගට කියන්න බැහැ. රහතන් වහන්සේලා කරන්නේ අන්ත අර විකුණාණය නාමරූපයේ නොපිහිටන තත්ත්වයට, අප්‍රතිධ්‍ය තත්ත්වයට, ගෙන ඒමයි. මය විධියට විකුණාණයත්, නාම රූපයත් අතර තියෙන අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව පෙන්නුම් කරලා ඉවරවෙලා ඔන්ත ඊළඟට මහ පුදුම ප්‍රකාශයක්. ගැඹුරු ප්‍රකාශයකින් ඔන්ත හකුලුවා දක්වනවා මේ කාරණය. "එම නිසා ආනන්ද, මෙතෙකින්මය ආනන්ද, කෙනෙක් උපදනේ -අපි මේ පාළු වචන වෙනුවට සිංහල වචන විතරක් කියමු- "එමනිසා ආනන්ද මෙතෙකින්මය කෙනෙක් උපදනේ හෝ දිරනේ හෝ මිය යන්නේ හෝ චුතවන්නේ හෝ නැවත උපදින්නේ හෝ, මෙතෙකින්මය ආනන්ද, අධිවචන මාර්ගයක්, නිරුක්ති මාර්ගයක්, ප්‍රඥප්ති මාර්ගයක් පෙන්නුම් කළ හැක්කේ. මෙතෙක් දුරටය, ආනන්ද ප්‍රඥාවගේ බෑසගැන්ම ඇත්තේ. මෙතෙක් දුරටය, ආනන්ද 'ඉත්තක' කියලා කියන මේ භව තත්ත්වයක් සඳහා- ඔන්ත වචනය එනවා. 'වට්ටං වට්ටනී' වට්ටයක් කරකැවෙන්නේ, මෙතෙක් දුරට ය. කෙනෙක් දුරට ද විකුණාණය සහ නාමරූපය. අවසාන කරන්නේ කොහොමද? විකුණාණය සහ නාමරූපය

අතර වටයක් කරකැවෙන නිසා තමයි, කෙනෙක් උපදින්නේත්, දිරන්නේත්, මැරෙන්නේත්, චූතවන්නේත්, නැවත උපදින්නේත්. ඒ ඉපදීම පිළිබඳ අධිවචන සම්ප්‍රදාය - ඒ අධිවචන- ඒ පිළිබඳ ව්‍යවහාර මාත්‍රයක් පවා කරන්න පුළුවන් වන්නේ. අධිවචන නිරුක්ති. ඒ වගේම ප්‍රඥාව එතනින් ඉවර වෙනවා. ඊට එහාට යන්නේ නැහැ. මේ දෙක තුළ තමයි ඔක්කොම ගැටළුව තියෙන්නේ. ප්‍රඥාව මෙනෙයි. අන්තිමට කියන්නේ මේ පැවැත්ම කියන එක- ඒකෙන් අපට පැහැදිලි වන්නේ- **දෙකක් අතර කරකැවීමයි. 'වටයක්'.**

අපි කලින් කියන්න ඇති සමහර විට මිලක් නියම කරන්න බැහැ සැපයුමක් ඉල්ලුමක් අතර වටයක් නැත්නම්. ඒ වගේ මෙනෙත් විකෘතිය නාමරූප දෙකේ වටය තුළයි සත්ත්වයෙක් පිළිබඳ ප්‍රඥප්තියක් -ඒ පිළිබඳ කතන්තර ඔක්කොම තියෙන්නේ. ඔන්න ඔය විධියට එතකොට ගැඹුරුම දේශනාවක් මහා නිදාන සූත්‍රයේ තියෙන්නේ.

මෙනෙ අපි මේ 'එසස' ගැන කියාපු එක වැඩි දෙනෙකුට පැහැදිලි නැති නිසා අපි ටිකක් බලමු. වෙනදා වගේ උපමා ලෝකයට යන්න බලමු මේක ටිකක් තේරුම් කරන්න. මේ ස්පර්ශය කියලා කියන ගැටීම- අපි සවිකෘතියක ලෝකයේ ගැටීම කියලා කියන එකේ දී අර දෙකක් පිළිබඳ හැඟීම ඉබේටම එනවා. විකෘතිය- දන්නවා නේ මේ 'සවිකෘතියක ලෝකය' කියන්නේ විකෘතිය සහිතයි. අපි ඉස්සරවෙලා හිතමු අවිකෘතියක ලෝකය ගැන. ඒ කියන්නේ ගස් ගල් ආදිය ගැන. ඔන්න අපි හිතමු ගලක් අරගෙන වීසි කරනවා තවත් ගලක් උඩට. ඒ ගල මේ ගලේ හැසුනාම අර ගලේ පතුරු ගියත් '**අරගලයක්**' ඇති වෙන්නේ නැහැ නේ. අරගලයක් ඇති වෙන්නේ නැහැ. 'තමුසෙ මොකද මගේ ඇහේ හැසුනේ' කියලා. නමුත් ඒ තත්ත්වය නෑ නේ. ටිකකට හිතන්න මේ පින්වතුන් ඔය කලබලකාරී වෙලාවක නගරයේ ඔය පදික වේදිකාවක යන අතරේ හිටිගමන්ම- තමන්ටත් ඉක්මන් අනිත් එක්කෙනාටත් ඉක්මන් නිසා - ගිහිල්ලා හැප්පුන හැටියේ 'තමුසෙ මොකද මගේ ඇහේ හැප්පෙන්නේ' 'තමුසෙ නෙ මගේ ඇහේ හැප්පුනේ' ඒ ඇති මහ කලබලගැනියකට. අන්න බලන්න එතැනදී අධිවචන සම්ප්‍රදාය, පටිස සම්ප්‍රදාය. දැන් අර ගලේ කථාව. **ගලේ අරගලයක් නැහැ.**

ඒ වගේ තවත් උපමාවක් කියමු. ඒ උපමාව නම් අපේ දේශනා මාලාවේදීත් කියපු එකක්. ඔය වඩුබාස් උන්නැහැලට චූතත් තේරෙන එකක්. මොකක්ද ඒ. ඒක දැන් බොහෝ දෙනා පාවිච්චි කරනවා. ඒ

කියන්නේ ඔන්න වඩුබාස්උන්නැහැ කෙනෙක් ලෑලි පලු දෙකක් එකතු කරලා දොරක් හදනවා. දොරක් හදන, ඒ දෙක පුරුද්දන, අවස්ථාවේ සමහරවිට වඩුබාස් උන්නැහැ කියාවී ගෝලයාට මේකෙ මේ හේත්තුව හරි නෑ කියලා. ගෝලයාට අවබෝධයක් නැත්නම් සමහරවිට අහවී - බාස්උන්නැහේ වම් පැත්තේ ලෑල්ල ද දකුණු පැත්තේ ලෑල්ලේ හේත්තුව වෙන්නේ. දකුණු පැත්තේ ලෑල්ල ද වම් පැත්තේ ලෑල්ලේ හේත්තුව වෙන්නේ? -ඒක මෝඩ ප්‍රශ්නයක් නේ. මොකද ඒකට හේතුව? කාර්මිකයන් තුළ සිරිතක් තියෙනවා. ඒ තමන් වැඩ කරන මෙවලම් ආදියට පණ දෙනවා. ප්‍රාණාත්මිකයාගේ පණය කරනවා. දැන් මට ආරංචියි- මම වැඩිය දන්නේ නැහැ ඕවා ගැන. පරිගණක ලෝකයෙන්, පරිගණක යන්ත්‍රය ඇතුළෙන් කවුදෝ ඉන්නවා කියලා කියනවා. ඒ අරකයි. මේ ලෝකයා තුළ තියන ඒ මූලාව තමයි අපි ආරෝපණය කරන්නේ ගස් ගල්වලට. හිත් පිත් නැති ගස් ගල්වලට. ඉතින් බලන්න අර ගලේ පතුරක් ගියත් අරගලයක් ඇති වුනේ නැහැ. නමුත් මනුස්සයෙක් අර විධියට හැපුනොත් එහෙම කොහොමද වෙන්නේ. ඔන්න 'එසස' ගැනත් ඔය ටික තේරුම් ගන්න. බාස්උන්නැහැට තේරුම් ගන්න පුළුවන් අර කියාපු පුරුද්දන එක ගැන කතා කරන විට. අපි පණ දෙනවා ඒවාට. ඉතින් ඔය විධියට ස්පර්ශය කියන අන්න ඒ ගැඹුරු පැත්ත තමයි අධිවචන සම්පසස. මේකේ හඳුනාගැනීම පැත්තකුත් තියෙනවා. ගැටීම් පැත්තකුත් තියෙනවා. එතකොට අවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ නම් අර ගැටීම් කියන එක පවා අපි ආරෝපණය කරන දෙයක්. **අපි ආරෝපණය කරන දෙයක්.** ගලක් ගලක හැපිලා තියෙනවා කියන්නේ අපිම ආරෝපණය කරන එකක්. ගලට විඤ්ඤාණයක් නැනේ, ඒක සලකාගන්න. අන්න කොහොමහරි. ඔන්න ඔය විධියේ දෙයක් ස්පර්ශය පිළිබඳව තියෙන්නේ. ඉතින් මෙව්වර වැදගත් වුනේ, එසස මූලක සුත්‍රය ආශ්‍රයෙන් අපි ආපු නිසයි. ඒකම තමයි ඇත්ත වශයෙන් ගැඹුරුම කාරණය.

අපි මෙතෙක්දීම කියමු මේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ තියෙන විශේෂය. වෙන කිසිම ශාස්තෘවරයෙකුට යන්න බැරිවුණා ස්පර්ශයෙන් එහාට. ඒක නිසා තමයි මේ පින්වතුන් කියවලා තියෙනවා නම් දීඝ නිකායේ පළමුවැනි බ්‍රහ්මජාල සුත්‍රයේ¹⁰ හැට දෙකක් දෘෂ්ටි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළේ එකම පුංචි පාඨයකින්. '**තදපි එසස පවටයා**' '**තදපි එසස පවටයා**'. 'ඒකත් ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය කරගෙන. ඒකත් ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය කරගෙන.' ඒකෙන් ඔක්කොම ප්‍රතික්ෂේප කළේ. එයින් පෙන්නුම් කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ **ස්පර්ශයට එහා** ගිය බව. එහා ගියේ කොහොමද? අන්න පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තේරුම්

ගැනීම තුළින්. අන්ත එතකොට මේකෙන්ම හෙළි වෙනවා පටිච්චසමුප්පාදයේ නියෙන වටිනාකම. එපමණක් නොවේ. දැන් ඒක ගැන කිව්ව නිසා ඇතැම් කෙනෙකුට සැකයක් ඇතිවෙලා නියෙනවා බොහෝදෙනා අප මේ දෙන විචරණවලට විරුද්ධව කියන කථාවක් තමයි- මේ මව්කුසේ කථාව නිසා මේ සූත්‍රයේ බොහෝ දෙනෙක් කල්පනා කරනවා අර පරණ විධියට මේ භව තුනක් පිළිබඳ කතාවෙයි මෙතන නියෙන්නේ කියලා. මේ භවයට කලින් කතන්තරය.

ඉතින් ඕකට දක්වන සූත්‍රයක් තමයි අංගුත්තර නිකායේ නියෙන නිජ්ජායතන සූත්‍රය.¹¹ නිජ්ජ සූත්‍රය කියලා. ඒකෙ මෙන්න මෙහෙම සදහන් වෙනවා. ඒකෙ විශේෂත්වය නියෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය වතුරාර්ය සත්‍යය හා සම්බන්ධ කරනවා. කොහොමද? බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. **“ජනනං භික්ඛවෙ ධාතුනං උපාදාය ගබ්භස්ස අවකකන්ති හොති ඕකකන්තියා සති නාමරූපං නාමරූප පච්චයා සළායතනං, සළායතන පච්චයා එස්සො, එස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදියමානස්ස බො පනාහං භික්ඛවෙ ඉදං දුක්ඛන්ති පඤ්ඤාපෙම් අයං දුක්ඛසමුදයොති පඤ්ඤාපෙම්, අයං දුක්ඛ නිරොධොති පඤ්ඤාපෙම්, අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදාති පඤ්ඤාපෙම්”** ඒකේ තේරුම ඔන්ත ප්‍රකාශ කරනවා සංඝයා වහන්සේලාට “ජනනං භික්ඛවෙ ධාතුනං උපාදාය” ධාතු හය මොනවාද? ධාතු හය තමයි පඨවි, ආපො, තේජෝ, වායො, ආකාශ, විඤ්ඤාණ. මේ ධර්මය ගැන හුඟක් දන්නා ඇතැම් අයට මතක් වේවි, ධාතු විභංග සූත්‍රයේ¹² බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරම්භ කරන්නේ ‘ඡධාතුරො අයං භික්ඛු පුරිසො’ මේ පුරුෂයා කියලා කියන්නේ ධාතු හයක සම්පිණ්ඩනයක්. පඨවි, ආපො, තෙජෝ, වායො පමණක් නොවෙයි ආකාස විඤ්ඤාණ ද ඇතුළත්. එතකොට මේ සූත්‍රය බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරම්භ කරන්නේ “ජනනං භික්ඛවෙ ධාතුනං උපාදාය” කියන්නේ පින්වතුනි, ධාතු හයක් උපාදාන වශයෙන් ගෙන - ඒ මැරෙන්නට කලින් පුද්ගලයා තුළ ඒ උපාදානය නියෙනවා නම් - ඊළඟට කියන්නේ මොකක්ද “ගබ්භස්ස අවකකන්ති හොති” ඒක හේතු කරගෙන ගභීයකට බැස ගැනීමක් වෙනවා. එතකොට විඤ්ඤාණය එතැන කියවුනානේ. විඤ්ඤාණයයි නාම රූපයයි කථාවයි තාම යන්නේ. මේක බොහෝ දෙනා වරදවලා කියනවා මේකෙන් හෙළිවෙනවයි අර භව තුනේ පටිච්චසමුප්පාද විචරණය කියලා. නමුත් එහෙම පිටින්ම විරුද්ධයි මේක. මේ ධාතු හය ගන්නා තාක් දැඩිව, මේ ධාතු හය හිතෙන් මකා දාන්නේ නැත්නම්, අර ධාතු විභංග සූත්‍රයේ කියන ආකාරයට මකා නොදමනකාක්, සත්ත්වයා තුළින්, අන්ත ගර්භයකට බැස

ගත්තා. “ඔකකනකියා සනි නාමරූපං” බැස ගත්තු නිසා නාමරූපයක් ඇති වෙනවා. නාමරූපය ප්‍රත්‍යය කරගෙන සලායතනයක් තියෙනවා. සලායතනය ප්‍රත්‍යය කරගෙන ස්පර්ශය තියෙනවා. ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය කරගෙන වේදනාව තියෙනවා. ඔන්න එකතැනදීම අල්ලනවා වතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය. “වේදියමානස්ස ඛො අභං” වේදනාව ඇති තැනැත්තාටයි ‘ඉදං දුකකනනි පඤ්ඤාපෙම්” ඒ පුද්ගලයා පිළිබඳ වේදනාව ඇති අවස්ථාවේ මේක දුකයි කියන කතාව එන්නේ. මේ දුකක නිරෝධගාමිනී පටිපදාව කියන කථාව එන්නේ. ඔහොම වතුරාර්ය සත්‍යයට පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය සම්බන්ධ වෙනවා.

ඉතින් මේ තරම් වැදගත් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය. මේකේ වැදගත්කම තව කියවෙව්ව තැන් කොතෙකුත් තියෙනවා. එක් අවස්ථාවක සාරජුක්ත ස්වාමීන් වහන්සේම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවක් ඇසුරෙන් ඒත්තු ගන්වන්න මේ වාක්‍යය කියනවා. “චුක්ඛං හෙතං භගවතා” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහෙම කියලා තියෙනවා. “යො පටිච්චසමුප්පාදං පසසති සො ධම්මං පසසති¹³ යො ධම්මං පසසති සො පටිච්චසමුප්පාදං පසසති”, ‘යමෙක් පටිච්චසමුප්පාදය දකී ද හේ ධර්මය දකී. යමෙක් ධර්මය දකී ද හේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකී.’ මේක ඇත්ත නම් කී දෙනෙක් ද ධර්මය දන්නේ. පටිච්චසමුප්පාදය දන්නේ නැතිව ධර්මය දන්නවා කියලා කියන්න බැහැ කියන එකයි මේකෙන් හෙළිවන්නේ බුද්ධ වචනයක් හැටියට.

ඒක නිසාම තමයි පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහා ප්‍රබල දේශනාවක් තියෙනවා මේ පින්වතුන් මට සමාව දෙන්න ඔනෑ මම මේක පාලියෙන් කියනවාට. දැන් බොහෝ දෙනා කැමති නැහැ පාලි වචනයට. ඉංග්‍රීසි වචන තියෙනවා නම් හරිම කැමතියි. පාලි වචනය හරි අරුතියි හැම දෙනාටම. ඉංග්‍රීසි වචනයක් දැම්ම හැටියේ කවුරුත් හරි ආසයි කියවන්න. මොකද ‘ශාස්ත්‍රීය’ ගතියක් තියෙනවා. ඒ චුක්ඛං මගේ පරණ ගතියට - උද්ධාත පාඨ ඔක්කොම කියන්න තරම් මගේ කල්පනාවත් අඩුයි. ඒ තරම් ප්‍රබල ධර්ම කාරණාවක් මේක. පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳව තෝරන්නේ මෙහෙමයි. **‘ජාති පච්චයා භික්ඛවෙ ජරා මරණං. උප්පාදා වා තථාගතානං අනුප්පාදා වා තථාගතානං ධීතාව සා ධම්මධාතු ධම්මටඨිතතා ධම්මනීයාමතා ඉදපපච්චයතා. තං තථාගතො අභිසමබුජ්ඣති. අභිසමෙති. අභිසමබුජ්ඣධීතො අභිසමෙතො. ආචිකති, දෙසෙති, පඤ්ඤාපෙති. පට්ඨපෙති. විවරති විභජති උත්තානි කරොති පසස්ථාති වාහ’¹⁴** ඔන්න ඒකේ තේරුම ඊළඟට කියමු. එක නිදර්ශනයයි

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්සරවෙලා දෙන්නේ. ‘ජාති පච්චයා හික්කවෙ ජරා මරණං’ උපත තියන නිසා ජරාමරණය. ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා ‘උප්පාදා වා තථාගතානං’ තථාගතවරු උපදනේ හෝ වේවා, තථාගතවරු නුපදනේ හෝ වේවා, ‘ධීතාව සා ධාතු ධම්මධීතතා ධම්ම නියාමතා’ ඒ ධර්ම ධාතු ව, ඒ ධර්ම සථිතිතාව ධම්ම නියාමයතාව ඉද්දසාවයතාව සිටියේමය. තං තථාගතො ‘අභිසම්බුජ්ජධති’ ඒ ධර්මතාව තථාගතතෙම අවබෝධ කරයි. වටහාගනී. අවබෝධ කරගෙන වටහාගෙන ‘ආචික්කති’ කියාදෙයි. ‘දෙසෙති’ දෙසයි. ‘පඤ්ඤාපෙති’ පනවයි. ‘පඨාපෙති’ පිහිටුවයි. ‘චිවරති’ චිවරණය කරයි. ‘චිහජති’ චිහාගකර දක්වයි. ‘උත්තානිකරොති’ පහත් කරලා, සරල කරලා දක්වයි. සරල කරලා දක්වලා අන්තිමට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ ‘පසුභාවානිචාහ’ බලවු! යයි කියයි. **බලවු! යයි කියයි.**

එතකොට මේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය ඒකයි. අර තරම් ගැඹුරු ධර්මයක්, අර නානාප්‍රකාර විධියට විභාග කරලා, විග්‍රහ කරලා, විවරණය කරලා, පහත් කරලා දක්වලා **‘බලවු’ යැයි කියන්නේ අප වැන්නවුන් සඳහා බව මතක තියා ගන්න.** එතකොට අන්න ඒ වගේ වටිනා ධර්මයක්.

ඒ වගේම පටිච්චසමුප්පාදයේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය ප්‍රකාශ වන තැනක් තියෙනවා ඔක්කොම නොකිවත් “අච්ඡා පච්චයා හික්කවෙ සංඛාරා. යා තත්‍ර, තථතා, අචිතථතා, අනඤ්ඤථතා, ඉද්දසාවයතා, අයං චුච්චති හික්කවෙ පටිච්චසමුප්පාදො”¹⁵. ඔන්න පටිච්චසමුප්පාදය හඳුන්වන තවත් තැනක්. ‘මහණෙනි අච්චද්‍යාව ප්‍රත්‍යයෙනි සංස්කාර. ඒ දෙක අතර ‘යා තත්‍ර තථතා’ කියලා කියන්නේ ඒ දෙක අතර යම් එසේ බවක්. ‘තථතා’ කියලා කියන්නේ එසේ බවක්. ‘අචිතථතා’ කියලා කියන්නේ නොඑසේ නොවන බවක්. ‘අනඤ්ඤථතා’ කියන්නේ අන්සේ නොවන බවක්. ‘ඉද්දසාවයතා’ කියලා කියන්නේ මෙය නිසා මෙය වන බවක්. මෙය නිසා මෙය වන බවක් ඇද්ද මේකයි පටිච්චසමුප්පාදය. ඔන්න තෝරපු හැටි, ඒක සනාතන ධර්මතාවක් බව, බුදුකෙනෙක් ඇතත්, නැතත් ලෝකයේ සනාතනව පවතින ධර්මතාවක් බව, බුදුරජාණන් වහන්සේ මහපුදුම විදිහට දේශනා කරලා කියෙනවා. සිංහ නාදයක් වගේ.

ඉතින් ඔය වගේ ධර්මයක් අපි කල්පනා කරනට ඕනෑ මේක අපිට තේරෙන්නේ නැහැ කියලා, අහක දාන්නේ නැතිව මේ ධර්මය තේරුම් ගත් කෙනයි මාර්ගඵල ආදිය ලබන්නේ. ඒක නිසා තමයි අර සුප්පබුද්ධකුට්ඨි රෝගියක් ඒ සෝවාන් චුනාට පස්සේ පටිච්චසමුප්පාදය තේරුම්ගත් බව

හෙළිවෙන්නේ. දැන් කාලේ නම් සෝවාන් පුද්ගලයෙක් හඳුනාගන්න භාවනා මධ්‍යස්ථානයෙන් නිකුත් කරන සහතිකයක් අවශ්‍ය වෙනවා. ඉස්සර නම් එව්වර ඕනෑ නෑහැ. මෙන්න මේ පාඨයෙන් ඒ තැනැත්තාගේ ප්‍රත්‍යක්ෂය පෙන්නුම් කරනවා. **"යං කීචි සමුදය ධම්මං - සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං"**¹⁶ යම් තාක් දෙයක් හට ගන්නා ස්වභාවයක් ඇත් ද, ඒ හැම එකක් ම නිරුද්ධ වන ස්වභාවයක් ද ඇත්තේ ය. මේ ටික තේරුම් ගන්න පුළුවන් අර දෙකක් අතර. අපි කලින් දවසේ ප්‍රකාශ කළා මේ පින්වතුන්ට මතකයි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාව කියන ධර්ම නියාමතාව වෙනමයි, ඒකේ නිදර්ශන වෙනමයි. ඒවා දැන් බොහෝ දෙනා පටලවාගෙන. එකකොට නිදර්ශන දෙකක් තුළ ගැබ් වෙනවා මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය. ඒකමයි මෙතෙත්තීන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ 'අච්ඡා පච්චයා සංඛාරා' කියලා. අන්න අර ටික කිව්වා. එහෙම නැත්නම් 'ජාති පච්චයා ජරා මරණං' කියලා ඒ දෙක අතරේ තියෙනවා ධර්මතාව. ඒ ධර්මතාව දැකීමයි පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය දැකීම. අර දොළහම කටපාඩම් කරගෙන කීම නොවේ. ඒ ඔක්කොම පටලැවිලි තවත් වැඩ්වෙනවා අර හව තුනකට කඩල දැමීමෙන්. මේ ධර්මය සන්ධික ආකාරික බව කියලා තියෙද්දීත්. මේ ධර්මයේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය සන්ධිකයී ආකාරිකයි. මෙලොව මේ ජීවිතයට අදාළවමයි මේ ප්‍රශ්නය දුක පිළිබඳ ප්‍රශ්නය විසඳුවේ. ආයෙ මේක අතීතයට දාලා අතීත අවිද්‍යා අතීතයේ කතන්තරයක් නෑ මෙතන. ඒ අවිද්‍යා කතන්තරයට වැටුනේ මොකද? ඒක අපි කලින් අවස්ථාවකත් ප්‍රකාශ කළා. අර බොහෝ දෙනා දන් මේ උගතුන් පවා මහාපදාන සුත්‍රයේ, මහානිදාන සුත්‍රයේ ඒවායේ අඩුවක් පෙන්නුම් කරනවා. මොකද, අපිට පුරුදු අච්ඡා සංඛාරා දෙක නෑ නේ මෙතන. නැතුව නොවේ. **අන්න අර විඤ්ඤාණ නාමරූප දෙක පිළිබඳ යථාතත්ත්වය නොදැනීමමයි අච්ඡාව. ඒ නිසා මේ දෙක අතර වටරවුමේ යාමමයි සංස්කාර.** ඔන්න හිතාගන්න එකකොට අච්ඡා පච්චයා නොකීවා නොවේ. නියම 'මහා නිදානය' විඤ්ඤාණයත් නාම රූපයත් අතරයි. අපි අර කිව්වා වගේ එන එන අය හැමෝම නොයෙකුත් හේතූන් නිසා එක එක යුගචල අහන ප්‍රශ්න තියෙනවා. හැමෝම එන්නේ විඤ්ඤාණයයි නාම රූපයයි ගැන අහන්න. නාමරූපය ගැන නම් දැන් කලාතුරකින්. බෙහෝ දෙනා විඤ්ඤාණය ගැනයි. මිය යනකොට වෙච්ච කතන්තර ඕවා තමයි අරගෙන එන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙව්වර ලස්සනට පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා. මෙතන කියෙන්නේ දිය සුළියක් පිළිබඳ කතන්තරයයි.

එතකොට මෙන් මේ තත්ත්වයෙන් මිදීම - දැන් අර ආරම්භ කළ ගාථාවේ සෘෂිවරයා කියූ රහතන් වහන්සේ පාතාලයෙන් එතෙරවුනා කියලා කියන්නේ මොකද? අපි කිව්ව නේ පාතාලය කියන්නේ ශාරීරික දුක්ඛ වේදනා. මේ ශාරීරික දුක්ඛ වේදනා තමයි දුකේ නියෙන ලොකුම ගැඹුරුම මිඳෙන් බැර විධියේ තත්ත්වය. නමුත් රහතන් වහන්සේලා එයින් මිදුනු බව අර අපි කලින් අවස්ථාවේ පෙන්වුවා. අර දබ්බමලපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ රහත්වුන අවස්ථාවේ තමාගේ ශරීරයට ගිනි දල්වා ගත්තා. ඒක දිවි නසා ගැනීමක් නොවේ නේ? ඒ හිත අන්ත අර අර්හත් ඵල සමාපත්තියට වැදුනාට පස්සේ - ඒ ජීවමාන රහතන් වහන්සේ අපි නොයෙකුත් අවස්ථාවල පෙන්නලා තියෙනවා අර්හත්ඵල සමාපත්තියේ විශේෂත්වය තියෙන්නේ වේදනාවෙන් මිදුනා. සාමාන්‍ය කියමනක් තියෙනවා කවුරුත් දන්නවා නිවන කියන්නේ **'අවේදයිත සුඛයක්'** කියලා. කවුරුත් වගේ දන්නවා. ඒ වගේම ඇතැම් අවස්ථාවල ඔය සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගෙනුත් අහලා තියෙනවා 'මේ මොකක්ද ඇවුත්ති මේක සැපයයි කියන්නේ? යම් තැනක වේදනාවක් නැත්නම් මේකෙ ඇති සැපය මොකක්ද? සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා **'වේදනාවක් නැතිකමම තමයි මෙතැන ඇති සැපය'**¹⁷ මොකද, සැප වේදනාවයි දුක් වේදනාවයි නොදුක් නොසුව වේදනාවයි කියන ඒ සියල්ලම දුකක්. ඉතින් ඔන්න ඒ විධියේ තත්ත්වයක් මේ ධර්මයේ දක්වන්නේ. පාතාලයෙන් එතෙරවුනා කියන්නේ අන්ත අර අර්හත් තත්ත්වයයි. ඒක කුළ, ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂයේ වටිනාකම මොකක්ද, එබඳු ඒ සිතෙහි - ඒ ටික මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා - ඒ සිත හඳුන්වන්නේ අනිමිත්ත, අප්පණ්හිත, සුඤ්ඤත කියලා. එහෙම නැත්නම් අප්පතිධර්ම විඤ්ඤාණය කියලත් කියනවා. දැන් අර විඤ්ඤාණයේ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ගැන කතා කෙරුනා නේ. විඤ්ඤාණය මවු කුසක ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලබනවා. ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලැබුවාට පස්සේ තමයි පුද්ගලයා හැටියට ගන්න පුළුවන්. නමුත් ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබන තත්ත්වයට විඤ්ඤාණය පත් කර ගැනීම තමා මේ ශාසනයේ ඒ උතුම්ම ඉලක්කය. විමුක්තිය. හිත එයින් මුදා ගැනීම තුළින්.

ඒක නොයෙකුත් ආකාරයෙන් නොයෙකුත් සුත්‍රවල සඳහන් වෙනවා. දැන් ධාතු විභංග සුත්‍රයේ මේ ධාතු හයේ කථාව කිව්ව නිසා - ධාතු විභංග සුත්‍රයේ¹⁸ මේ ධාතු හය මකා හැරීමක්. 'විරාජිතා' කියන්නේ මකා හැරියා. මකා හරින්නේ කෙහොමද? මේ ධාතු හැදිලා තියෙන්නේ අර මැනීම තුළින්. අපි ඔය ධාතු කර්මස්ථාන පිළිබඳ යම් යම් ලියකියවිලිවල ඒවායේ පෙන්වුම් කරල තියෙනවා සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගේ දේශනා

ආශ්‍රයෙන් පදවී, ආපො, තේජෝ, වායෝ කියන ඒවා අපේ හිතේ ඇදීලා තියෙන්නේ අන්න අර කියාපු මේ සවිඤ්ඤාණක සත්ත්වයාට ලැබෙන නාමරූප ආශ්‍රයෙන් ලැබෙන ප්‍රත්‍යක්‍ෂය තුළිනුයි මේවා ගොඩනැගිලා තියෙන්නේ. මේ මැනීමක් කොටින්ම. එතකොට මේ මැනීම නැති කරන්න අන්න සාර්වත්‍රික ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා මෙතන තියෙන්නේ පදවී ධාතුව, කෙස් ලොම්, නිය දත් ආදිය නියෝජනය කරන්නේ පදවී ධාතුව. බාහිරව තියෙන්නේ පදවී ධාතුව. දෙකම එකයි. බාහිර පදවී ධාතුව ලොකුයි. ඒ වගේම ආපො, තේජෝ, වායෝ ඔය විධියට මේ ශරීරය තුළ තිබෙන ඒ ධාතූ ඒවා සමඟ බාහිර ලෝකයත් සමඟ සමාන කිරීම තුළින් යම් අවස්ථාවක අර ධාතූන්ගෙන් සිත මුදාගන්න පුළුවන් වෙනවා. ඒක තමයි ඒ ඇල්ම, ඒ ආසාව, නැතිවුන අවස්ථාවේ සිත ඒ ධාතූ සංඥාවෙන් මිදුනා. එහෙම මිදීවිච හිතයි නැවත අර කියපු මවු කුසක උත්පත්තිය නොලබන්නේ. මොකද ඒවා තියෙන තාක්- ඒක නේ අර කිව්වේ 'ජනනං ධාතූනං උපාදාය' ධාතූ භය ග්‍රහණය කරගෙන සිටින තාක් -අන්න මව් කුසක උපතක් ගැන කපා කරන්න පුළුවන්. දෙකක් අතර කරකැවීමයි අන්තිමට කෙරෙන්නේ.

ඉතින් ඒක නේ අපි කලින් අවස්ථාවක කිව්වේ- **දියසුළියක්.** දිය සුළියක් හඳුනාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ, දියසුළියක් හඳුනාගන්නේ අර වටටයක් තියෙනකන් නේ. මහ මුදේ 'අන්න අතනයි' කියලා අත දික් කලාට කොතැනද කියලා කියන්න බැහැ නේ දියසුළියක් නැතිනම්. දියසුළියක් ඇති තැන තමයි 'අතන' කියලා පෙන්නුම් කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ වගේ හිතාගන්න මේ සත්ත්වයා කියන ඒ එක එකක්ම දියසුළි. මේ සංසාරයේ දියසුළි. එතකොට මෙන්න මේ දියසුළි ඒවා යම් අවස්ථාවක -කලින් දේශනයෙන් අපි පෙන්නවා. අර දියසුළිය නැතිවෙන විධිය. දියසුළියක් ඇතිවන හැටි අපි ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා නේ. ඒ විධියට මේ සත්ත්වයා ඒ දියසුළිය අපි අතික් පැත්තකින් කියනවා නම් ඒක තේරුම් කරන්න පුළුවන්. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා ඔය දැනට ව්‍යවහාරයේ පවතිනවා ශරීරය පිළිබඳව උපාදින්න කියන වචනයක්. 'උපාදින්න කය' උපාදින්න කය කියන එක නොයෙකුත් නොයෙකුත් ආකාරයට උගතුන් විවරණය කළත් අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ මරණ අවස්ථාවේ දී ග්‍රහණය කළ - පළමුවෙන්ම ග්‍රහණය කළ - ටික තමයි අපි මේ රැකගන්න බලන්නේ. මව්කුසේ අර මඩ පැල්ලම තුළින් ඒ අල්ලගත්තු ග්‍රහණය නේද අපි මේ ගර්භය කියලා කියන්නේ. ගර්භය කියලා කියන්නේ අම්මගේ හපන්කමක් නොවේ. දරුවගේ හපන්කම තමයි එතන තියෙන්නේ.

අම්මගේ හපන්කමක් කියෙනවා. ඉතින් අර ඒ පැත්තෙන් ඒ දරුවගේ හපන්කම. කෙසේ හෝ වේවා ඒ මෝහය තුළින් ඒ ග්‍රහණය නිසා ඒ අම්මගේ රුධිරය ඒවත් උරාගෙන මේ ගර්භය කියන මේක වැඩිලා අන්තිමට අර කිව්ව 'රත්තරන් පැටියෙක්' උපදිනවා. නමුත් අන්න ඒ දිය සුළියක්. එතකොට ඒ කියන ග්‍රහණය ඇතිවුණේ අන්න අර දෙකක් නිසානේ. විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් නිසා. එතකොට සත්ත්වයා කියලා කියන්නේ මේ සංසාර මුහුදේ කියෙන අර කියාපු දියසුළි. අර විධියේ දියසුළි. උපාදින්න ශරීරය නියෝජනය කරන්නේ බාහිර ඒ මහාභූත ධර්මයන් තුළින් තමන් ග්‍රහණය කර ගත්තු ටිකයි. ඒක රැකගන්න නේ මේ අපි කොච්චරවත් බලන්නේ. ඉතින් අපි මේ ශරීරය ඇතුළේ කියෙන වා පින් සෙමි කෝප ආදිය එහෙම ඇතිවෙන්නේ මේ උපාදින්නය නිසා.

ඊළඟට අර කිව්වා වගේ පදික වේදිකාවේ යනකොට අතින් එක්කෙනා එක්ක ගැටිලා පොලිසි යන්නේ ඒ ඔක්කොම වෙන්නේ මේ ටික නිසා නේ. මේක ග්‍රහණය කරලා. ඒක නිසා සවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ කියෙන මේ භයානකම තත්ත්වය තමයි ඔක. ඒක ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ඔය පාතාලයේ දුක් වේදනා විඳිමින්. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ආනන්ද මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය නොදැනීම තුළිනුයි මේ ලෝක සත්ත්වයා අවුල් වුණු තුළ බෝලයක්, අවුල්වුණු හුවැටියක් වගේ මේක අවුල් කරගෙන සංසාරයේ අවුලෙන් අවුලට යමින් තවදුරටත් යන්නේ.

මේක බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්න විසඳුවා. මේ අවුල විසඳුවා. කොහොමද? පෙන්නලා දුන්නා. මේ ස්පර්ශය කියන එකේ දෙපැත්තක් කියෙනවා. අධිච්චන සම්ඵසු, පටිඝ සම්ඵසු කියලා. නාමයයි රූපයයි කියලා දෙකක් කියෙනවා ස්පර්ශය හා සම්බන්ධ වුණු. ඊළඟට අතින් අතට විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර දෙකක් කියෙනවා. අන්තිමට පෙන්නුවා 'විඤ්ඤාණය අනිදසුන' කර ගන්න හැටි. අපි මීට කලින් දේශනාවල සෑහෙන්න කියලා කියෙනවා විඤ්ඤාණයේ වැටෙන ඡායාවක් වගේ නාමරූපය කියලා කියන්නේ. වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර තුළින්. දැන් අර අන්ධයා ගිහිල්ලා අරකේ හැප්පුනාම හිමි කැටයක ඒ ගන්න සංඥාව වගේ. ලෝකයා ඒක උපකාර කරගෙන ඒක තුළින් ලෝභ, දෝස, මෝහ ආදිය උපදවා ගන්නවා. ඒ ගැටීම තුළින්. ඊළඟට ඒක තුළින් තව තවත් අර නූල් බෝලය අවුල් වෙනවා. අතීතයෙන් ආපු කර්මවේග නිසා හට ගත්තු මේ ශරීරය ඊළඟට ඒක උපකාර කරගෙන ඒක රැක ගැනීම සඳහා අර විධියට පස්පව් කරමින් ලෝකයත් එක්ක නානා

විධියේ කලිකලභ කර ගනිමින් කෙලෙස් රැස් කරමින් නැවත නැවත අර දිය සුළිය තවදුරටත් ගෙන යනවා. නමුත් රහතන් වහන්සේලා කළේ මොකක්ද? අන්ත අර ප්‍රඥාව තුළින් - ඒකයි මෙතන වැදගත් දේ- **'පඤ්ඤාවචරං'**¹⁹ කියලා වචනයක් කියෙනවා. ප්‍රඥාවේ කෙළවර එතනයි. ප්‍රඥාවට දැක ගන්න පුළුවන් තැන ඔතැනයි. මොකක්ද විඤ්ඤාණයත් නාම රූපයත් අතර කියෙන මේ සම්බන්ධතාව. ඒක හරියාකාරව තේරුම් ගන්නා නම් ඒක තේරුම් අරගෙන යම් අවස්ථාවක අර බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනු ප්‍රතිපදාව තුළින් පටවී, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ඒ මහා භූත ධර්මයන්ගෙනුත් වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන ධර්මයන්ගෙනුත් ඒවායින්හුත් සිත මුදා ගන්නා නම් යම් අවස්ථාවක, අන්ත එතකොට ඒ විමුක්ත තත්ත්වය තමයි අපි පෙන්නුම් කළේ ගිය සැරෙත්. ඔය 'අනිදසසන විඤ්ඤාණ' 'අප්පතිට්ඨික විඤ්ඤාණ' ආදී වශයෙන් දක්වන්නේ එතැනයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන්නේ මේ හවයේ කෙළවර.

එතකොට හවය කියලා කියන්නේ අන්ත අර විධියේ මේ ලෝකයා හිතන විධියේ තැනක් නොවේ. මේක උපාදානය නිසා පවතින්නක්. මේ හව තත්ත්වයට තව වචනයක් යොදල කියෙනවා 'ඉප්පත' ¹⁹ කියලා. 'ඉප්පත' කියලා කියනවා. ඒකත් බොහෝ දෙනාට තේරුම් ගන්න බැර දෙයක්. ඉප්පත කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, 'ඉප්පං' කියලා කියන්නේ 'මෙසේ'. 'ඉප්පත' කියලා කියන්නේ 'මෙසේ බව'. එතකොට මේ පැවැත්ම කියලා කියන්නේ මහ පුදුම ගැටුමක්. අර කිව්වා වගේ **දෙකක් අතර ගැටුමක්. 'මෙසේ බවක්' 'අන්සේ බවක්' අතර.** යමක් දෙයක් බවට පත්වුනාට පස්සේ ඒකට අපි 'මෙසේ බව' කියලා කියනවා. හැබැයි නිරන්තරයෙන්ම ඒක 'අන්සේ බවට' පරිවර්තනය වෙනවා. ඕක තමා 'ඉප්පතාව අඤ්ඤාවතාව'. එක අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා

තණ්හාදුකියො පුරිසො - දීඝමද්ධාන සංසරං
ඉප්පතාවඤ්ඤාවතාවං - සංසාරං නාතිවතකි.²⁰

කියලා ඔය ද්වයතානුපසන්නා සූත්‍රයේ මේ තණ්හාව දෙවැන්නා කරගෙන යන මේ සාමාන්‍ය ලෝකයා, පෘථග්ජන ලෝකයා, දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ සැරිසරනවා. ඒ තැනැත්තා ඉප්පතාව අඤ්ඤාවතාව කියලා කියන මේ දෙකෙන් මිඳෙන්නේ නැහැ. 'ඉප්පතාව' කියලා- මේ තත්ත්වය කියලා- ගත්තු හැටියේ මොහොතක් පාසා අඤ්ඤාවතාවයට පත් වෙනවා. අනිත්‍යතා කියලා කියන්නේ ඒකයි. අනිත්‍යතාව කියලා කියන්නේ ඒ යම්

ස්ථාවරයක් ගන්නවා. මේක තමයි මගේ තත්වය. මේකයි මගේ තත්වය කියලා ගත්තු හැටියෙම ඒක ඊළඟට ලෝක ස්වභාවය අනුව අනිත්‍යතා ධර්මය තුළින් ඒක වෙනස් වෙනවා. ඔන්න ඔය දෙක අතරෙයි එකකොට පැවැත්මක් තියෙන්නේ. මේ ඉස්ලාමය රැක ගැනීමටත්, අක්කරාභාවය වැළැක්වීමටත් ගන්නා නිෂ්පල ප්‍රයත්නය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා. මෙන්න මේ ඉස්ලාමයට හේතුවන මේ දියසුළිය. මේ දියසුළිය ක්‍රියාත්මක වන බලවේග මොනවාද? අන්න ඊළඟට කෙටියෙන් ගත්තොත් ඒක තමයි අවිද්‍යාව හා තණ්හාව කියලා ගන්න පුළුවන්- අවිජ්ජා තණ්හා.

තවත් විධියකින් ගත්තොත් අර කියාපු විපල්ලාස ධර්ම හතර²¹. දැන් අපි දිය සුළිය ගැන කිව්වේ ලෝක ස්වභාවය අනිත්‍යයි. නමුත් 'අනිවේ නිව්වසක්කො' අනිත්‍යය නිත්‍ය හැටියට සලකනවා. අශුභ දේ ශුභ හැටියට සලකනවා. දුක් සහිත දේ සූප හැටියට සලකනවා. තමාගේ නොවන අනාත්ම දේ ආත්ම හැටියට සලකනවා. ඔය කියාපු විපල්ලාස ධර්ම නිසා තමයි ඔය දියසුළියෙ පැවැත්මක් තියෙන්නේ. එතකොට යම් අවස්ථාවක අන්න ධර්ම මාර්ගයේ, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ, ගමන් කරලා අර කියාපු සමථයෙන් සමාධියක් ලබාගෙන ත්‍රිලක්ෂණය- අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය- වඩා ඒක සන්තානය තුළ දියුණු කරලා යම් අවස්ථාවක විදර්ශනා ඥාන තුළින් මේ හවය ගැන කලකිරිලා- පව උපාදනස්කන්ධය ගැන කලකිරෙන්නේ නැතිව මෙයින් මිදෙන්න බැහැ. ඒ වගේ අන්න යම් අවස්ථාවක හිත මුදාගන්නා නම් ඒ අවස්ථාවේ තමයි අර කියු විමුක්තියට, අනිදසුන තත්වයට හිත පත්වන්නේ. ඒක තුළින් උන්වහන්සේලා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නවා හවය මෙතැනින් කෙළවරයි කියලා. **හවය මෙතැනම කෙළවරයි කියලා.** ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය නිසාම ඉපදීමට පුදුසුකමක් නැහැ. අපි කියමු 'සුදුසුකමක්' නැහැ. ඒ අර නාමරූපය ගිලිහිලා. ඒකනේ අතනදී කිව්වේ '**ආනන්ද යම් හේතුවක් නිසා යම් විධියකින් වික්කොණයේ නාමරූපය ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබයි නම් එහෙනම් නැවත ජාති, ජරා, මරණ ආදියක් පෙන්වාලිය හැකිද?**' '**නැතමය ස්වාමීනි'**

ඔන්න එතකොට මේ පින්වතුන් සලකාගන්න අද මේ කිව්වේ ඉතාමත්ම වටිනා සුත්‍රයක් කියලා හිතාගන්න. මහා නිදාන සුත්‍රය විශේෂයෙන්ම. ඒකට මූලික හැටියටයි අපි ඒකමුල සුත්‍රය පෙන්නුවේ. එතකොට මේ කාරණා මේ පින්වතුන් ප්‍රායෝගික වශයෙන් මේවා අත්දකින තාක් මේවා උගතුන්ගේ ඒවා හැටියට සලකන්නේ නැතිව, තමන් මේ ධර්ම මාර්ගය-

අර කිව්ව චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය සඳහා මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පාවිච්චි කරන හැටියට අපි මේ පින්වතුන්ට මතක් කරනවා.

අද දින මේ පින්වතුන් වෙනදා වගේ සෑහෙන පිරිසක් පෝය අටසිල් සමාදන් වුනා. අනික් අයත් යම් සීලයක් උඩ ඉඳගෙන නිවනට උපකාර වන ධර්ම දේශනාවක් මේ අවස්ථාවේ ඇසුවා. එතකොට ඒක උපකාර කරගෙන මේ පින්වතුන් ද උත්සාහවත්ව තමන් කරන බණ භාවනා සාර්ථක කර ගැනීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් උත්තම තත්ත්වයන්ට මේ ජීවිතයේම පැමිණීමට මේ කුසල ශක්තියත් - මේ ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලශක්තියත් - හේතු වාසනා වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. එසේම අවිච්චියේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්වකෙනෙක් මේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලයක් අනුමෝදන්වීමට කැමති නම්, ඒ අනුමෝදන්වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනිත්වා කියා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

චත්තාවතා ව අමෙහති .....

පාදක සටහන්

1. එක මූල සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 58 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
2. පාතාල සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 4, 392 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
3. සමුද්ද සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 4, 312 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
4. මාරධිතු සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 230 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
5. දුතිය සමුද්ද සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 4, 314 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
6. සලල සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 4, 396 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
7. එසස මූලක සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 4, 410 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
8. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 80-109 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
9. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 2-79 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
10. බ්‍රහමචාල සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 1, 72-74 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 7)
11. තීර්ථායතන සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 1, 316 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 18)
12. ධාතුචිහංග සූත්‍රය - මජ්ඣිම නිකාය - 3, 498 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 12)
13. මහාභ්‍යථිපදොපම සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 460 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
14. පච්චය සූත්‍රය, සංයුක්ත සූත්‍රය - 2, 40 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
15. පච්චය සූත්‍රය, සංයුක්ත සූත්‍රය - 2, 40 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
16. ධම්මචක්කපපච්චනන සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 5 (2), 274 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 17 (2))
17. නිබ්බාන සුඛ සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 5, 476 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 22)
18. ධාතු චිහංග සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 3, 500-502 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 12)
19. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 80 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
20. ද්වයතානුපස්සනා සූත්‍රය, සුක්ක නිපාතය, 232 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
21. විපලොස සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 2, 100 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 19)

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 186)

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

අනොඡටා බහි ඡටා
ඡටාය ඡටිතා පඡා
නං නං ගොතම පුච්ඡාමී
කො ඉමං විඡටයෙ ඡටං.

සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපකෙඤ්ඤා
විතතං පකඤ්ඤංච භාවයං
ආතාපී නිපකො ගිඤ්ඤා
සො ඉමං විඡටයෙ ඡටං.

යෙසං රාගො ච දොසො ච
අවිඡඡා ච විරාජිතා
බිණ්ණසටා අරහනො
තෙසං විඡටිතා ඡටා

යතථ නාමං ච රූපං ච
අසෙසං උපරුජ්ඣධනී
පටිසං රූප සකඤ්ඤා ච
ඵතථ සා ජ්ඡඡතෙ ඡටා

(සංයුක්ත නිකාය - ඡටා සූත්‍රය)¹

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

මේ සත්ත්ව ප්‍රජාව අවුල් වූ නූල් බෝලයක් වගේ අවුලෙන් අවුලට පත්වෙලා මේ සංසාරයෙන් මිඳෙන් බැරුව නැවත නැවතත් අපායවල දුගතිවල උපදින්නේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ කර ගැනීමට නොහැකි වීමෙන් බව තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ මහා

නිදාන සූත්‍රයේ දී ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට වදාළා. ගියවර දේශනයේදී අපි මේ පින්වතුන්ට පෙන්නුම් කරලා දුන්නා නාමයක් රූපයක් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සම්බන්ධ වෙලා තියෙන හැටිත් ඒ මහා නිදාන සූත්‍රය ආශ්‍රයෙන්. ඒ වගේම නාම රූපයක් විඤ්ඤාණයක් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙක සම්බන්ධ වී තිබෙන හැටිත්. ඒ විග්‍රහ මාර්ගය තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙනියන්න උපකාර වන අන්දමේ ප්‍රස්තාවනාවක් වගේ ගාථා හතරකුයි අද අපි මාතෘකාව හැටියට තෝරා ගත්තේ.

පළමුවෙන්ම අපි මේ ගාථාවල අර්ථය තේරුම් ගන්න බලමු. මේ ගාථා දකින්න ලැබෙන්නේ සංයුත්සහියේ සගාථක වශයේ දේවතා සංයුත්තයේ. එක්තරා දේවතාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහන ප්‍රශ්නය තමයි පළමුවෙනි ගාථාවේ තියෙන්නේ. ඊළඟ ගාථා තුනේ තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊට දුන්න පිළිතුරුයි. එකකොට ඒ ගාථාවල අර්ථය අපි සාමාන්‍යයෙන් සලකනවා නම් මෙහෙම ගන්න සුළුවන්.

**අනෙකා ජටා බහි ජටා
ජටාය ජටිකා පජා**

ඇතුළතිනුත් වෙළුමක්. පිටතිනුත් වෙළුමක්. මේ ප්‍රජාව දෙයාකාර වෙළුමකින් වෙලිලයි ඉන්නේ.

**තං තං ගොතම පුච්ඡාමි
කො ඉමං විජටයෙ ජටං**

හවත් ගොතමයන් වහන්සේගෙන් මම මේ කාරණය අහනවා. කවුද මේ වෙළුමේ වෙළුම් අරන්නේ? ඔන්න දේවතාවා ඇසූ ප්‍රශ්නය. බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවැනි ගාථාවෙන් දෙන පිළිතුර මෙහෙමයි.

**සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤා
චිත්තං පඤ්ඤාව භාවයං**

ප්‍රඥාවන්ත මනුෂ්‍යයා ශීලයෙහි පිහිටලා- චිත්ත කියන්නේ සමාධිය- සිතක් ප්‍රඥාවක් වඩන්නේ.

**ආකාපී නිපකො හික්ඛු
සො ඉමං විජටයෙ ජටං**

කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්ත දක්ෂ හික්ෂුවයි ඒ ජටාව, ඒ වෙළුම වෙළුම් හරන්නේ. ඊළඟට තවදුරටත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

**යෙසං රාගො ච දොසො ච
අච්ඡඤා ච විරාජිතා
බිණ්ණසවා අරහනෙතා
තෙසං විජටිතා ජටා**

යම් කෙනෙකු තුළ 'රාගො ච දොසො ච' රාගයත් දෝෂයත් 'අච්ඡඤා ච' අවිද්‍යාවත් මකා දමන ලද්දාදේ ද, 'බිණ්ණසවා අරහනෙතා' සම්මොක්ඛ වූ රහතන් වහන්සේලා තුළයි, 'තෙසං විජටිතා ජටා' මේ අවුල වෙළුම් ඇරලා තියෙන්නේ. ඔන්න හතරවෙනි ගාථාව.

**යත්ථ නාමං ච රූපං ච
අසෙසං උපරුජ්ඣධනි
පටිඝං රූප සක්ඛා ච
එත්ථ සා ජීජජනෙ ජටා**

යම් තැනක නාමයත්, රූපයත්, පටිඝයත්, රූප සක්ඛාවත් සම්පූර්ණයෙන්ම වළක්වාලනු ලැබේද, මෙතනයි ඒ ජටාව සිදිනු ලබන්නේ. ඔන්න එතකොට ගාථාවල සාමාන්‍ය අර්ථය.

ඉතින් මේ ගාථා හතර අතුරෙන් මුල් ගාථා දෙක බොහෝ දෙනා දන්නවත් ඇති. මොකද ඔය විශුද්ධි මාර්ගයේ ඒ බුද්ධිසෝෂ අටුවාවාරීන් වහන්සේ විශුද්ධි මාර්ගයට පාදක කරගෙන තියෙන්නේ අර මුල් ගාථා දෙකයි. නමුත් අපට පෙනෙන හැටියට මේකෙ තියන අගම ගාථාව තමයි වටිනාම ගැඹුරුම ගාථාව. ඉතින් අපි පසුගිය දේශනයේ දී ඒ මහා නිදාන සූත්‍රය³ ආශ්‍රයෙන් මේ පින්වතුන්ට පැහැදිලි කළා නාමයෙන් කෙරෙන හැඳින්වීම තුළින් රූපයට අධිවචන සම්ඵසස්සයක් සැලසෙන බවත් රූපයෙන් ලැබෙන ගැටීම තුළින් නාමයට පටිඝ සම්ඵසස්සයක් සැලසෙන බවත්. මේ දෙක එකතු වෙලයි ස්පර්ශය හැඳෙන්නේ කියන ඒ කාරණය අපි ගියවර දේශනයේදී ප්‍රකාශ කළා.

ඉතින් කොටින්ම මේ නාමයත් රූපයත් ඒවාට අදාළ ආකාර, නිමිති ලක්ෂණවලින් වෙළුමක් වගේ බැඳිලා තියෙනවා. ඕක තමා අපට පෙනෙන හැටියට 'අනෙතා ජටා'. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නා දුන්නා

නාම රූපයත්, විඤ්ඤාණයත් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් බැඳීලා පවතිනවා. ඕක තමයි 'බහිජටා.' නමුත් අපි මෙහෙම තේරුවට මොකද, බුද්ධිසෝම අටුවාවාරීන් වහන්සේ මේ සංයුත්ත සහියේ ජටා සූත්‍රයට අටුවාව දෙන්නේ මෙහෙමයි. උන්වහන්සේ කියන්නේ ජටා කියල කියන්නේ තණ්හාවයි. 'අනෙකා ජටා' කියන්නේ තමන්ගේ පරිඡ්ඡාරවලට තියෙන තණ්හාව. 'බහිජටා' කියන්නේ අනුන්ගේ පරිඡ්ඡාරවලට තියෙන තණ්හාව. තවත් විධියකට තෝරනවා තමන්ගේ ආත්මභාවය, මේ ශරීරය, මේ ශරීරයට තියෙන තණ්හාව ආශාව තමයි 'අනෙකා ජටා'. අනුන්ගේ ශරීරවලට කියෙන ඇල්ම, අනුන්ගේ ආත්මභාවයන්ට තියෙන තණ්හාව- බහිජටාව. තවත් තේරුමක් දෙනවා. ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය කියල කියන ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ආයතන හය, අනෙකා ජටා. බහි ජටාව ඒවාට තියෙන අරමුණු. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම. ඔන්න බහිජටාව තෝරන හැටි බුද්ධිසෝම භාමුදුරුවෝ.

ඊළඟට නාමය කියන එක තෝරන්නේ උන්වහන්සේ නාමය කියලා කියන්නේ වේදනා, සඤ්ඤා සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන හතර ස්කන්ධයයි. අපි ගියවර මේ පින්වතුන්ට ඇඟිලි ගනින්න සළස්වලා අමතක නොවන හැටියට බුද්ධ වචනය හිතට කාවැද්දුවා. නාම කියන්නේ - එතනට විඤ්ඤාණය අයිති නැහැ. වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, එසස, මනසිකාර කියන ධර්ම පහ බව. නමුත් බලන්න ඉතින් අටුවා සම්ප්‍රදාය තුළ කවුරුත් කියන්නේ නාමය කියලා කියන්නේ අර ස්කන්ධ හතර. ඒක එහෙම පිටින්ම වැරදියි. මොකද විඤ්ඤාණය කිසිසේත්ම නාමයට ඇතුළු කරන්න බැහැ. ඉතින් එහෙම නාමය තෝරලා ඔන්න ඊළඟට සඤ්ඤා කියන එක තෝරන්නේ අටුවාවාරීන් වහන්සේ මෙහෙමයි. පටිඝ සඤ්ඤා කියන එකෙන් කාම භවය හැඟෙනවාය. රූපසඤ්ඤා කියන එකෙන් රූප භවය හැඟෙනවාය. ඒ දෙක කිව්වාම අරූප භවයත් නිකම්ම කියවුනා වෙනවාය. ඔන්න පටිඝං රූප සඤ්ඤා තෝරපු හැටි. ඊළඟට ජටාව කපා දමනු ලබන්නේ කොතනද කියන එක. නිවනට 'ආවාම' **නිවනට ආවාම** - ඒ වෙළුම කපා දමනවාය. ඔව්වරයි අටුවාවේ තියෙන්නේ. නමුත් අපට පෙනෙනවා මේ පටිඝං රූප සඤ්ඤා කියන වචනවලින්මත් පෙනෙනවා - මේ පටිඝං රූප සඤ්ඤා, වචන සඳහන් වීමෙන්ම පේනවා - මේ ජටා කතාව තේරුම් ගන්න ඕනෑ මහා නිදාන සූත්‍රය ආශ්‍රයෙන් කියලා.

ඉතින් අද දවසේ පැමිණිලා ඇති එදා ආවේ නැති අය. දැන් ඉදිරියට මම ප්‍රකාශ කරන්න යන කාරණා තේරුම් ගැනීම පහසු වීමටත් ඒ අලුතින් ආ අයට, ගියවර ඇවිල්ලා හිටි අයගේ ඒ අවබෝධයේ යම්

අඩුපාඩුකම් කියෙනවා නම් ඒවා සම්පූර්ණ වීමටත්, නැවත මතක් කර ගැනීම වශයෙන් මම බලාපොරොත්තු වෙනවා - අර මහා නිදාන සුත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ඒ දේශනා කළ ආකාරයත් ආශ්චර්යවත්. ඒ කියන්නේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ලඟට ඇවිල්ලා කියනවා, මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය බොහොම ගැඹුරුයි වගේ පෙනෙනවා. ඒ චූනත් මට සරල යි. බැඳු බැල්මට බොහොම ලේසියි කියලා. එතකොට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ "නෑ, නෑ, ආනන්ද එහෙම කියන්න එපා මේක ගැඹුරුයි. පෙනුමටත් ගැඹුරුයි."³ කියලා. ඔන්න ඊළඟට තමයි පියවරෙන් පියවරට දක්ෂ ගුරුවරයෙක් වගේ දැන් දක්ෂ ගුරුවරයෙක් ගෝලයගෙන් ගන්නේ - ගෝලයා ලෑස්ති වෙලා ඉන්නේ ගුරුවරයා කියන එකට 'එහෙයි, එහෙයි' කියන්නයි. නමුත් බලන්න කොච්චර දක්ෂ ද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය සකස් කරලා තියෙන්නේ දිගටම ප්‍රශ්න උත්තර යන්නේ. ගෝලයාට "නැතමය ස්වාමීනී" කියන හැටියට. නැහැ කියලා කියන්න වෙන විධියට. එතන ගෝලයාට හිතන්න පෙළඹෙන හැටියට. ඒ ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය තුළින් අපි ඇතැම් තැනක මේ පින්වතුන්ට දිගින් දිගට කියන්න ගියාම මහා අවුල් වෙනවා. අර පොත කියවනවා වගේ නොවේ. ඒ නිසා අර නාමයත් රූපයත් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව දක්වනු හැටි ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කතා මාර්ගයෙන් ටිකකට ඉවත් වෙලා ඒක සම්පීණ්ඩනය කරලා දැක්වූවා එදා වගන්ති හතරකින්.

ඒ හතර තේරුම් ගන්න බලන්න ඉස්සරවෙලාම. අපි හඳුන්වලා දෙමු අර අටුවාව කිව්වා වගේ නාමය කියන්නේ අර ස්කන්ධ හතර නොවේ. ආයි මතක් කර ගන්න. වේදනා, සංඤ්ඤා, චේතනා, එසස, මනසිකාර බව. රූපය කියලා කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම රූප සංඥාවයි. එතනදී ඊට යටින් තියෙන්නේ පඨවි, ආපො, තොජො, වායො කියන තනිව හිටින්න බැරි, තනිව හඳුනාගන්න බැරි, මහා භූත ධර්මයන්. නාම ධර්මයන් තුළිනුයි අපි හඳුනා ගන්නේ. එතකොට රූපයට යටින් තියෙන්නේ ඒ මහාභූත ධර්ම හතර බව මතක තබා ගන්න. ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට පළමුවෙන්ම ඒත්තු ගන්වන කාරණය මේකයි.⁴ 'යම් ආකාරවලින්, යම් ලකුණුවලින්, යම් නිමිතිවලින්, යම් මාතෘකාවලින් නාමකායයක් පෙන්වුම් කළ හැකිද? ඒ ආකාර, ඒ ලකුණු, ඒ නිමිති ඒ මාතෘකා නැති කල්හි රූප කායයෙහි අධිවචන සම්ඵසසයක් දැක්විය නොහැකියි. මේක තේරෙන භාෂාවෙන් කිව්වොත්, දැන් අපි කිව්වනේ නාමකායට අයිති දේවල් වේදනා, සංඤ්ඤා, චේතනා, එසස,

මනසිකාර කියලා. ඒවා නැතිව රූපකාය පිළිබඳව - අධිවචන කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, අධිවචන, පඤ්ඤානි, නිරුත්ති කියන්නේ භාෂා ව්‍යවහාරයට අදාළ යමක් හඳුනාගැනීමට, හඳුන්වා දීමට, උපකාර වන දේවල් කියලා තේරුම් ගත්තාම හරි. එතකොට අධිවචන සම්ප්‍රදාය කියලා කියන්නේ රූපකාය පිළිබඳව හඳුනා ගැනීමක්, හැඳින්වීමක් කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ නාමකායයේ ආධාරයෙන් ය. නාමකාය කිව්වේ නාම ධර්ම සමූහය. වේදනා, සංඤ්ඤා ආදිය.

ඔන්න ඊළඟට දෙවෙනි වගන්තියෙන් කියනවා මෙහෙම. යම් ආකාරවලින්, යම් ලකුණුවලින්, යම් නිමිතිවලින්, යම් මාතෘකාවලින් රූපකායයක් පෙන්නුම් කළ හැකිද? ඒ ආකාර, ඒ ලකුණු, ඒ නිමිති, ඒ මාතෘකා නැතිනම් නාම කායයේ පටිඝ සම්ප්‍රදායයක් දැක්විය නොහැකියි. ඒක අනික් පැත්තට හරවලා මේ කියන්නේ. ඒ කියන්නේ රූපකාය හඳුනාගන්න යම් නිමිති ලකුණු ආදියක් තියෙනවා නම් - මකක් කරගන්න පට්ඨි, ආපො, තේජො, වායො - ඒවා නොමැතිනම් නාමකාය කිව්වේ අර වේදනා සංඤ්ඤා ආදිය නේ. ඒවා පිළිබඳ පටිඝ සම්ප්‍රදායයක් දැක්විය නොහැකියි. ගැටීමක් පිළිබඳව කතා කරන්න බැහැ. ගැටීමක් ඕන වෙන්නේ රූප තියෙනවානම් නේ. ඉතින් මේක තව ටිකක් පැහැදිලි කරන්න අපි බොහෝ අවස්ථාවල කරනවා වගේ එදා මේ පින්වතුන්ට අන්ධයාගේ උපමාවක් දුන්නා. ඒ අන්ධයා පිළිබඳ උපමාවක් අරගෙන නාමරූප තෝරන අටුවාවේ ක්‍රමයක් තියෙනවා. මේ අමුතු උපමාවක් මම මේ අවස්ථාවේ දුන්නේ. ටිකකට හිතන්න අන්ධයෙක් යනවා ලොකු හිම කුට්ටියක් ලඟට. ගිහිල්ලා හැපුන හැටියේ හිතනවා පට්ඨි කියලා. එන්නේ පට්ඨි සංඤ්ඤාව අරගෙන. ඊළඟ සැරේ අන්ධයා එතැනට යනකොට ඒ හිම කුට්ටිය දියවෙන්න ගිහිල්ලා. ඊට පස්සේ එන්නේ ආපො සංඤ්ඤාව අරගෙන. වතුර කියලා හිතාගෙන. ඊළඟ සැරේ යනකොට මේ හිම කුට්ටිය උණුවෙනවා. කිට්ටුවට යනකොට රස්නය නිසා තේජෝ සංඤ්ඤාව අරගෙන එනවා, අන්තිමට යනකොට ඒක වාෂ්ප වෙලා. ඔන්න වායො සංඤ්ඤාව. ඉතින් ඇත්ත වශයෙන් පෘථග්ජනයක් ඔන්න ඔය විධියට තමයි මහා භූත සංඤ්ඤාව හඳුනා ගන්නේ. අන්ධ පෘථග්ජනයා. අර වේදනා සංඤ්ඤා වේතනා ආශ්‍රයෙන්. අන්ත ඒකයි කිව්වේ, ඒ දෙකේ සම්බන්ධතාව පෙන්නන්නයි මම මේ උපමාව දුන්නේ.

එතකොට ඔන්න දෙවෙනි වගන්තියෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ නාමයක් රූපයක් ඔවුනොවුන්ට අදාළ ලකුණු නිමිතිවලින් එකිනෙක බැඳිලා තියෙනවා.

එකකින් අනික් එකට උපකාර වෙනවා. ඔන්න ඊළඟට ඒක තවත් තහවුරු කරන්න තුන් වැනි වගන්තිය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. යම් ආකාරවලින් යම් ලකුණුවලින් යම් නිමිතිවලින් යම් මාතෘකාවලින් නාමකායයක් හෝ රූපකායයක් පෙන්නුම්කළ හැකි ද? ඒ ආකාර, ඒ ලකුණු, ඒ නිමිති, ඒ මාතෘකා නැතිනම් අධිවචන සම්පසයක්වත්, පටිස සම්පසයක්වත් දක්වන්න නොහැකියි. සියුම් තර්ක ක්‍රමයකට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන ඉදිරිපත් කරන්නේ. එතකොට ඉස්සරවෙලා කිව්වා එකකට එකක් උපකාර වන බව. ඊළඟට අර දෙකම නැත්නම් අධිවචන සම්පසයක්වත් පටිස සම්පසයක්වත් නැහැ.

ඔන්න හතරවෙනි නිගමනය ඊට වඩා ප්‍රබලයි. යම් ආකාර ලකුණු නිමිතිවලින් යම් නාම රූපයක් පෙන්නුම් කළ හැකිද ඒ ආකාර ලකුණු නිමිති නැත්නම් ස්පර්ශයක් පෙන්නුම් කරන්න බැහැ. 'ඵසායක්' නැත. නාමරූපය නැත්නම් ස්පර්ශයක් නැහැ කියලයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ. ටිකක් හිතන්න බලන්න. මේක කෙනෙකුට ප්‍රශ්න කරන්න පුළුවන්. මොකද නාම කියල කියන්නේ වේදනා සංඝායා වේතනා ආදිය නේ? එතකොට දැන් කෙනෙකුට අහන්න පුළුවන් එහෙනං ගස් ගල්වලට ස්පර්ශයක් නැද්ද? ගස් ගල්වලට ස්පර්ශයක් නැද්ද? ඉබේම ප්‍රශ්නයක් එනවා. ඒකටත් අපි පුංචි උපමාවක් දුන්නා. දැන් ඔන්න ඔය ගල් පෙරළාගෙන යනකොට මේ ගල ගිහිල්ලා අර ගලේ හැපෙනවා. අර ගලේ හැපිලා ගලේ පතුරක් යනවා. හැබැයි අරගලයක් හැදෙන්නේ නැහැ. 'තමුසේ මොකද මගේ පතුරක් ඇරයේ' කියලා. නමුත් ඔන්න ඔකේ අනිත් පැත්ත බලමු. සවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ. අර අවිඤ්ඤාණක ලෝකයේ එහෙමයි. සවිඤ්ඤාණක ලෝකයටත් අපි නිදසුනක් දෙනවා. මේ පින්වතුන් හොඳින් දන්නවා ඔය පදික වේදිකාවේ කලබලයට යනකොට මුණට මුණ දෙන්නට දෙන්නා හැප්පෙනවා. හැප්පුන හැටියේ 'තමුසේ මොකද මගේ ඇහේ හැප්පුණේ පාර බලාගෙන යන්න එපායැ' කියලා මෙන්න දෙන්න බහිත් බස් වෙලා කලහ කරගෙන, ගහගෙන බැණගෙන අන්තිමට පොලීසියටත් යනවා. මොකද ඒ අර ගැටුම හඳුනා ගන්නා. අර ගලට අරගලයක් නැති වුනේ මොකද, ඒක අපියි ආරෝපණය කරන්නේ. ගැටීම පිළිබඳ අදහස.

ඔන්න ඔතන තේරුම් ගන්න ගැටීම පිළිබඳ අදහස අවිඤ්ඤාණක ලෝකයට අපි ආරෝපණය කරන දෙයක්. ඒක තවදුරටත් පැහැදිලි වෙන්න තව කාරණයක් තවත් උපමාවක් කිව්වා. ඔය වඩුබාස්උන්නැහැ කෙනෙක් තමන්ගේ ගෝලයත් එක්ක දොරක් සවිකරන්න ගිහිල්ලා ලෑලි පලු දෙකක්

පුරුද්දනකොට ගෝලයාට කියාවී මේකේ මේ ලෑලි දෙකේ හේතුව හරි නෑ කියලා. ගෝලයාට අවබෝධයක් නැත්නම් මෙතන ප්‍රාණඥාරෝපණයක් පණ දීමක් කියෙනේ කියලා ගෝලයා අහන්න පුළුවන්. වම් පැත්තේ ලෑල්ලේ හේතුව වෙන්වේ දකුණු පැත්තේ ලෑල්ලද, වම් පැත්තේ ලෑල්ලද දකුණු පැත්තේ ලෑල්ලේ හේතුව වන්නේ කියලා. මොකද අර බාස්ලන්තූන්ගේ අවධානය දෙකක් හැටියට ගත්තු හැටියේ අපිගේ ඕක ආරෝපණය කරන්නේ හේතුවක් පිළිබඳව. ඒ වගේම තමා සමහර දොරක කලම්පු ගහලා දොර ඇද්දී ඇද්දී යනවා. බාස්ලන්තූන් කියනවා මේ දොරට 'ගායක්' කියෙනවා කියලා. බාස්ලන්තූන්ගේ ගාය කියෙනේ දොරට නොවේ. අන්න ඒ වගේ මේ අපේ ව්‍යවහාරය තුළ අප්‍රාණික දේවල්වලට අපි පණ දෙනවා. ඉතින් ඒ වගේම ටිකක් හිතන්න මෙව්වර නිදර්ශන ඕනෑ නැහැ. නමුත් අපි හෙමින් යන්න ඕනෑ. හැල්මෙ යන්න ඕනේ මේ ගැඹුරු ධර්මයක් නිසා. ඔය කියන ටික තේරුම් ගන්නොත් ඒ ඇති. ඒකයි මෙව්වර උපමා දෙන්නේ.

මන්න මහා ලැව් ගින්නක් ඇති වෙන හැටි බලන්න. මහා කුණාටුවක ගස් දෙකක් ගැටෙනවා. අපි කියන්නේ 'ගැටෙනවා'. ගැටිලා, ගැටිලා, ගැටිලා අන්තිමට ගිනි ගන්නවා. ගිනි අරගෙන ඒ ගස් දෙකත් පිළිස්සෙනවා. කැලෙන් පිළිස්සෙනවා. නමුත් අර ගස් දෙකට දැනුණද? වේදනා සැඟෑ, වේතනා කිසිවක් නැහැ නේ. අපි ඒකට කියනවා ස්පර්ශය 'ගැටුම'. ඔය වචන ආරෝපණය කරනවා. ඉතින් ඔය ඇති උපමා වශයෙන් හිතනවා නම්. අපි අර කලිකලහ ගැන කියන එකට පුදුම විධියේ සම්බන්ධතාවක් කියෙනවා අපේ ධර්මයේ. මේවා අපි නිකම්ම ආරෝපණය කරපු ඒවා නොවේ.

මන්න ඊළඟට කියන්නේ ධර්ම කාරණයක්. සුත්ත නිපාත කියන ග්‍රන්ථයේ කියෙනවා කලහ විවාද කියලා සූත්‍රයක්⁵. මේ කලහවිවාද සූත්‍රයේ පළමුවෙනි ගාථාවේ අහනව එක්තරා ප්‍රශ්නයක්. ඒකත් අර ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් විකාශනය වන සූත්‍රයක්, ගාථාමය සූත්‍රයක්, කලහ විවාද සූත්‍රය. පළමුවැනිම ප්‍රශ්නය 'කුතො පහුතා කලහා විවාදා' 'කලහ විවාද ඇති වෙන්නේ මොකද?' කියලා. ඕකට පිළිතුරු වශයෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය රාශියක් දක්වලා මන්න අග හරියේ මෙන්න මෙහෙම එකක් කියනවා. 'එසෙසා නු ලොකසම් කුතො නිදානා'. ස්පර්ශය-ලෝකයේ ස්පර්ශය කියන එකට නිදානය හේතුව මොකක්ද කියලා. අන්න එතන පැහැදිලිවම කියනවා. 'නාමං ච රූපං ච පටිච්ච එසසා' නාමයත්, රූපයත් නිසා ස්පර්ශය ඇති වෙන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා නේ අර දැන් කලහ විවාද ගැන කිව්වේ. නාමයත් රූපයත් දෙකම කියෙන නිසා තමයි අර දෙන්නා රණ්ඩු වුනේ.

ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන් ස්පර්ශය කියලා කියන්නේ සවිඤ්ඤාණක ලෝකයට අයිති දෙයක්. ඉතින් ඔන්න ඒ කාරණය. ඉතින් මේක තමයි පින්වතුනි, නාමයත් රූපයත් අතර ඔවුනොවුන් ලකුණුවලින් නිමිතිවලින් එකින් එක බැඳිලා තියෙන නිසා තමයි 'අනෙතා ජටාව'. එහෙම හිතාගන්න 'අනෙතා ජටා'.

ඊළඟට අපි බලමු 'බහි ජටා' මොකක්ද කියලා. ඒකේදීත් අර එදා කිව්වා වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් තේරුම් කරන ආකාරය⁶ - එතෙතේත් අපි නිගමන හතරකට ගත්තොත් මෙහෙම කියන්න පුළුවන්. ඉස්සර වෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා "ආනන්දය යම් හෙයකින් විඤ්ඤාණය මව් කුසට බැස ගත්තේ නැත්නම් නාමරූපයක් මව් කුසේ ඉතිරි වේද". ඒ ඉතිරිවෙනවා කියන එකෙන් අපට තේරෙන්නේ නාමරූපය ඉස්සරවෙලා ගිහිල්ලා නේ. නාමරූපය ඉස්සර වෙලා ගිහිල්ලා නේ. එතකොට විඤ්ඤාණය මව් කුසට යනකොට -මේ කියන්නේ විඤ්ඤාණය යම් හෙයකින් මවු කුසට නොගියොත් නාම රූපයක් ඉතිරි වේද කියලා අහන්නේ. නාම රූපය කලින් ගිහිල්ලා තියෙනවා. කොහොමද ඒක වෙන්නේ?

ඔන්න දැන් මෙතැන ඉඳලා යන හරිය හැමෝම දැන් උගත් ය කියල සමමිත අය ඇවිල්ලා අහන ප්‍රශ්නය විඤ්ඤාණයයි, නාම රූපයයි, පුනර්භවයයි, පටලච්ඡේද තමයි කවුරුත් අහන්නේ. ඔන්න ඒකට අදාළ ටිකයි ඉදිරියට කියන්නේ. හොඳට තේරුම් ගන්න බලන්න. ඉතින් මේකටත් අපි නිදර්ශනයක් දුන්නොත් දැන් ටිකකට හිතන්න. නිරන්තරයෙන් සිද්ධවෙන දේවල් නේ. රෝහලක බරපතල ශල්‍යකර්මයකට භාජනය වුන රෝගියෙක් පීචිතයත්, මරණයත් අතර සටනේ යෙදෙන අතරේ මොකක්හරි නිමිත්තක් දකිනවා සමහර විට උපදින තැනක - මව් කුසක කියලා හිතමු. ඉතින් කොහොමහරි දොස්තරලා මහන්සිවෙලා කොහොමහරි මේ මනුස්සයා ගන්නවා මෙගොඩට. ගත්තට පස්සේ මෙයා කියනවා මම ඒ අතරතුර අතනට ගිහිල්ලා හිටියා කියලා. ඒක අර්ධ සත්‍යයක් පින්වතුනි. එතනට ගියා නොවේ. සිතට ඒක අරමුණු වුනා පමණයි. කොටින්ම කියනොත් ඡායාව එතන වැටුණා. ඒකනේ කළල රූපය කියලා කිව්වේ. කළල රූපය එතෙත්ට ගිහිල්ලා වැටුනා. නමුත් ඡායා රූපයක් වුනේ නැහැ. ඒක නෙගටිව් එක වගේ නාම රූපය ගිහින් වැටුනා. නමුත් විඤ්ඤාණය යනතුරු ඇත්ත වශයෙන් සජීව වෙන්නේ නැහැ. ඊළඟට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අහන ප්‍රශ්නයෙන් මේ කාරණය තහවුරු වෙනවා.

ඊළඟට ඔන්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා "යම් භෙයකින් ආනන්ද විඤ්ඤාණය මව් කුසට බැසගෙන එයින් ගිලිහී ගියහොත් - එයින් ගිලිහී ගියහොත්- නාමරූපයක් මේ භව තත්වයක් සඳහා උත්පත්තියක් ලබයිද? "නැතමය ස්වාමීනී." ඔන්ත එයින් පැහැදිලි වෙනවා හොඳටම, එතකොට යම් විධියකින් අර රෝගියා දොස්තරලාගේ ප්‍රයත්නය අසාර්ථක වෙලා මිය ගියා කියලා හිතමු. අන්ත අර හිත අරමුණ එතනට ගිහිල්ලා තියෙන නිසා විඤ්ඤාණය එතනට ගිහිල්ලා එකතු වුනා. මොකද අපි පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා විඤ්ඤාණයයි නාම රූපයයි අතර තියෙන්නේ දියඬුළියක් වගේ 'වටට' වට රවුමේ යාමක්. ටිකකට හිතන්න රබර් කවයක් වගේ. මේක ඇදී ඇදී යන්නේ. ඉතින් නාම රූපය ඉස්සර වෙලාම ගියා විඤ්ඤාණය ඇදී ඇදී තිබ්ලා අන්ත මෙතනින් පණ ගිය හැටියේ අන්ත එතන ගිහිල්ලා එකතු වුනා. ඔන්ත ඒ ගියාට මොකද මේ පින්වතුන් කෙනෙකුත් දන්නවා ගෙදර දොරවල්වල මව්පියෝ දරුවෙක් බලාපොරොත්තු වෙනවා. අන්තිමට මස්ගුලියක් එළියට එන්නේ. මොකද හේතුව අර දරුවගෙ කර්ම වේගය නිසා යම් වෙලාවක විඤ්ඤාණය එතනින් ගිලිහිලා වෙන තැනකට යනවා. එතකොට දරුවෙක් නොවේ උපදින්නේ, මස් ගුලියක්. මුළු ගර්භයක්. මුළු ගර්භය කියන්නේ. අන්ත ඒ තත්වයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවනුව පෙන්නුවේ.

ඔන්ත ඊළඟට තුන්වෙනි ප්‍රශ්නයෙන් තවදුරටත් පැහැදිලි වෙනවා. ආනන්ද යම් භෙයකින් දරුවකුගේ හෝ දරියකගේ ලාබාල අවධියේදීම විඤ්ඤාණය සිඳී ගියහොත් නාමරූපය වැඩිමට විපුලත්වයට පත්වෙයිද? නැතමය ස්වාමීනී, ඒ කියන්නේ දරුවා උපන්නාට පස්සේ යම් විධියකින් විඤ්ඤාණය නැතිවෙලා ගියොත් අපි මේ නාමරූපය කියලා කියන ශරීරය නිකං මළකඳක් නේ. නාමරූපය වැඩෙන්නේ නැහැ. ඔන්ත එතකොට ඒක අනුව අවසානයට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන නිගමනය, ඒ නිසා ආනන්ද මේකමයි හේතුව. මේකමයි සමුදය. මේකමයි ප්‍රත්‍යය, මේකමයි කාරණය, නාමරූපයට එනම් විඤ්ඤාණය. ඒ කියන්නේ මෙතනින් පෙන්නුම් කරන්නේ නාමරූපයට විඤ්ඤාණය නැතිව බැරී බවයි. නාමරූපයට විඤ්ඤාණය නැතිව බැ. ඒක තියෙන්න ඕනෑ නාමරූපය හරියට වැඩෙන්න නම්.

ඔන්ත ඊළඟට අතික් පැත්ත ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ කියන්නේ විඤ්ඤාණයට නාම රූපය නැතිව බැරී බව. ඒකට එක වාක්‍යයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පාවිච්චි කරන්නේ. "ආනන්ද යම්කිසි විධියකින්, යම්කිසි

ආකාරයකින්, වික්‍රමය නාමරූපයේ පිහිටීමක් නොලබයි ද එකල්හි එහෙම නැත්නම් ඒ අවස්ථාවේ, නැවත ජාති ජරා මරණ - නැවත උත්පත්තිය ආදියක් සිදුවිය හැකි ද?" "නැතමය ස්වාමීනී." එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ මොනායම් ආකාරයකින් හෝ වික්‍රමය නාමරූපයේ නොපිහිටන තත්ත්වයකට පත් කරන්න පුළුවන් නම් අන්ත නැවත උපත ඉවරයි. සංසාරය ඉවරයි. මෙතන මේ කියාපු කාරණා ටික මේ පින්වතුන්ට වචන දෙකකින් කියතොත් 'නොරහත් වික්‍රමය'. ධර්මයේ දැක්වෙන හැටියට කියතොත් නිරන්තරයෙන්ම 'පතිට්ඨිත වික්‍රමයකි'.⁷ වික්‍රමය පිහිටලා තියෙන්නේ කොහේද නාමරූපයේ. නමුත් රහතන් වහන්සේලා පිළිබඳව සඳහන් වන්නේ, 'අප්පතිට්ඨිත වික්‍රමය' වික්‍රමය නාමරූපයේ පිහිටලා නැහැ. නාම රූපයෙන් මිදිලා. ඒක නේ අර අතෙහිදී කිව්වේ, ඔන්න දැන් හොඳට තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

**යථා නාමං ව රූපං ව
අසෙසං උපරුජ්ඣකි
පටිභං රූප සක්ඛා ව
එථ සා ජීජ්ඣෙ ජටා**

අර කියාපු නාමයත් රූපයත් අතර තිබෙන අනෙකාජටාවත්, නාම රූප-වික්‍රමය අතර තියෙන බහිෂ්ටාවත්, ඔක්කොම කපලා ඉවරයි. යම් තැනක ඒ කියන්නේ 'නිවන් හිතේ'. අපි පෙන්නුව අර්ථත් එල සමාපත්ති අවස්ථාවේ දී අර හිතේ එතකොට නාම රූපත් - ඉස්සරවෙලා දේශනාවක දී අපි පෙන්නුවා 'අනිදස්සන වික්‍රමය'.⁹ අනිදස්සන වික්‍රමය කියන්නේ ඒ වික්‍රමයේ, විමුක්ත වික්‍රමයේ, නාමරූපයක් විදහා දක්වන්නේ නැහැ. තවත් වචන තියෙනවා. 'අප්පතිට්ඨිත වික්‍රමය' කියනවා. ඒ තත්ත්වයට කියනවා 'අප්පතිට්ඨං අප්පවතං, අනාරමමණං' ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නැහැ. පැවැත්මක් නැහැ. අරමුණක් නැහැ. ඒ තත්ත්වයට ගියා නම් අන්ත නැවත උත්පත්තියකුත් නැහැ.

ඔන්න ඔය කාරණයයි එතන පෙන්නුම් කරන්නේ. මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා නාමරූපයත් වික්‍රමයත් එකිනෙක හා බැඳීමයි පවතින්නේ සංසාරගත සත්ත්වයාගේ. ඒකයි සාමාන්‍ය රීතිය. නමුත් යම් හෙයකින් -ඒ ටික බුදුහාමුදුරුවෝ එක වාක්‍යයකින් කියලා තියෙන්නේ - මොනායම් කාරණයකින් හෝ වික්‍රමය නාම රූපයේ පිහිටීමක් නොලබන තත්ත්වයකට පත් කරගන්න පුළුවන් නම් එතනින් ම ජාති ජරා ඔක්කොම

ඉවරයි. දැන් ඔය ටික තේරුනා නම් ඔන්න ඊළඟට තවදුරටත් දැන් කියාපු කාරණා පුනර්භවය පතිට්ඨිත විඤ්ඤාණය ආදිය තව ටිකක් පැහැදිලි වන්න කාරණා කිහිපයක් කියන්නම්.

මේ සම්බන්ධයෙන් ඉතාම වටිනා දේශනාවක් තියෙනවා සංයුත් සහියේ නිදාන සංයුත්තයේ චේතනා සුත්‍රය¹⁰ නමින්. ඒකේදින් බලන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කාලයේ ඉන්න කිසිම තර්ක කාරයෙකුට ඉදිරිපත් කරන්න බැර විධියට, මහ පුදුම විධියට, ඒ කාරණා ඉදිරිපත් කරන්නේ. එතන ඔන්න ඡේද තුනක් හැටියට දක්වනවා. අපි අදාල ටික විතරයි මෙතනදී ඉදිරිපත් කරන්නේ. මෙතනදී මේ කතාව තියෙන්නේ විඤ්ඤාණය ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලබන හැටි. සිත පිහිටන හැටි. විශේෂයෙන්ම මරණ අවස්ථාවේ දී. මරණ අවස්ථාවේ දී සිත අන්න අර කියාපු ඒ දෙකේ - මේ ජීවිතයත් ඊළඟ ජීවිතයත් අතර සම්බන්ධය පෙන්වන්න කියන එකක් වගේ. මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා පළමුවෙන්ම. 'යංච භික්ඛවේ චෙතෙති, යංච පකප්පෙති යංච අනුසෙති, ආරමමණං එතං හොති විඤ්ඤාණස්ස ධීතියා, ආරමමණෙ සති පතිට්ඨා විඤ්ඤාණස්ස හොති, තස්මිං පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණෙ විරුළුභ ආයතිං පුනඛ්චාහිනිබ්බන්ති හොති' ඕක තේරුවොත් මෙහෙමයි ගන්න තියෙන්නේ. 'මහණෙනි, කෙනෙක් යම් චේතනාවක් පවත්වනවා නම්, යම් කල්පනාවක් -ප්‍රකල්පන කියන්නේ කල්පනාවක් -ඇති කර ගන්නවා නම් අනුසය වශයෙන්- අනුසය කියල කියන්නේ ඔන්න සියුම් එක. අනුසය කියලා කියන්නේ ප්‍රභීණ නොකළ කෙලෙස් නිසා අර ඉතිරිවෙලා තියෙන යට තට්ටුව. අනුසය ධර්මයක් තියෙනවා නම් ඒක අරමුණක් වෙනවා විඤ්ඤාණයට සිට ගැනීමට. එතකොට එහෙම අරමුණක් ඇති කල්හි - 'ආරමමණෙ සති පතිට්ඨා විඤ්ඤාණස්ස හොති' අරමුණක් ඇති කල්හිම විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. නැති කල්හි නොවේ. ඊළඟට 'තස්මිං පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණෙ විරුළුභ එහෙම විඤ්ඤාණය පිහිටලා වැඩුනම ඔන්න නැවත උත්පත්තියක් ඇති වෙනවා. ඒ පළමුවැනි ඡේදයේ අදහස.

දෙවෙනි ඡේදය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙහෙමයි. 'නො ච භික්ඛවේ චෙතෙති, නො ච පකප්පෙති අඵචේ අනුසෙති ආරමමණං එතං හොති විඤ්ඤාණස්ස ධීතියා. ආරමමණෙ සති පතිට්ඨා විඤ්ඤාණස්ස හොති, තස්මිං පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණෙ විරුළුභ ආයතිං පුනඛ්චාහිනිබ්බන්ති හොති' ඔන්න එතැන අමුත්තක් තියෙනවා. යම් කෙනෙක් චේතනා ඇති කර ගන්නෙත් නැහැ. කල්පනා ඇති වෙන්නෙත් නැහැ. ඔය බොහෝ දෙනා අහන ප්‍රශ්නයක් නේ ක්ෂණික මරණ ආදියේ දී කොහොමද හිතන්නේ,

කොහොමද චේතනාවක් වෙන්වේ? එකකොට චේතනාවකුත් නැහැ. කල්පනා ආදියකුත් නැහැ. නමුත් අනුසය ධර්ම තියෙනවා. අනුසය ධර්ම ඉතිරිව තියෙනවා. ඒ අනුසය මාත්‍රය ප්‍රමාණවත්. 'ආරම්භණං එතං හොති වික්‍ෂාණස්ස ධීනියා' වික්‍ෂාණයේ සිට ගැනීමට ඒක අරමුණක් වෙනවා. අනුසය ධර්ම. ඔන්න අවම මට්ටමින් 'ආරම්භණෙ සති පතිට්ඨා වික්‍ෂාණස්ස හොති' අරමුණක් ඇති කල්හි වික්‍ෂාණය පිහිටියා වෙනවා. ආයෙත් පුනර්භවයක් වෙනවා. ඔය දෙවෙනි වගන්තිය.

ඔන්න තුන්වැනි එකේ දී කියන්නේ ආයෙත් අර රහත් පැත්තට. ඊළඟට කියන්නේ 'යතො ච ඛො හික්ඛවෙ නො වෙව වෙනෙති නොව පකපෙපති නොව අනුසෙති ආරම්භණං එතං න හොති වික්‍ෂාණස්ස ධීනියා, ආරම්භණෙ අසති පතිට්ඨා වික්‍ෂාණස්ස න හොති තදපපතිට්ඨිතෙ වික්‍ෂාණෙ අචිරුළෙභ ආයතිං පුනඛවාහිනිඛිතති න හොති' ඔන්න ඔය කියන්නේ- සංසාරයෙන් මිදීම එතනින් පෙන්වුම් කරන්නේ. යම් හෙයකින් යම් පුරුෂයකු තුළ ඒ මරණ අවස්ථාවේ දී චේතනාවකුත් නැහැ. කල්පනාවකුත් නැහැ. අනුසය මාත්‍රයකුත් නැහැ. එකකොට වික්‍ෂාණයට අරමුණක් නැහැ සිටගැනීමට. අරමුණක් නැති වෙනකොට අන්ත නැවත උත්පත්තියක් නැහැ. එතනදීත් කිව්වේ අන්ත පතිට්ඨිත වික්‍ෂාණයත් අපපතිට්ඨිත වික්‍ෂාණයත් අතර වෙනස. ඉතින් මේ කාරණාවලට තව නොයෙකුත් සාධක තියෙනවා.

ඇතැම් තැන්වල බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙම කියනවා. ඒක අපේ එදිනෙදා ජීවිතයටත් වැදගත් දෙයක් නිසා කියන්නේ. ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා "මහණෙනි, මට කෙනෙක් පෙනෙනවා දුෂිත සිත් ඇතිව ඉන්නවා. මට ඒ වෙලාවේ හිතෙනවා දැන් මේ පුද්ගලයා මේ වෙලාවේ මැරුණොත්, මේ වෙලාවේ මරණයට පත් වුණොත්, හරියට අපායේ ගිහින් තිව්වා වගේ.¹¹ මොකද හේතුව දුෂිත සිත් නිසා කෙනෙක් අපායේ උත්පත්තිය ලබනවා. අර අනුසය වගේ ඒක ටිකක්. ඊළඟට තියනවා අනිත් පැත්ත. මට පෙනෙනවා කෙනෙක් ප්‍රසන්න සිත්කින් ඉන්නවා. ප්‍රසාද සිත්කින්. එකකොට හිතෙනවා මේ වෙලාවේ මේ පුද්ගලයා මැරුණොත් ඔන්න සුගතියේ ගිහින් තිව්වා වගේ.¹² මතක ඇති මේ පින්වතුන්ට මටකුණඬලි කථාව. ලොකු පින්ක් නොකළත් අර ආසන්න සිත්. අන්ත එතන දී පෙන්වුම් කරන්නේ ආසන්න සිතේ ප්‍රබලත්වය. ආසන්න සිත්- ඒකයි අපි අර ඡායාව කියලා කිව්වේ.

ඒ ඡායාව වැටිලා ඡායාරූපයක් වෙන්නේ අන්න අර විකුණාණයක් එකතු වුනාම. ඒ විටියේ දෙයක්. මේ ඔක්කොම කපා කරන පුනර්භවය පිළිබඳ කතාන්තරයට අදාල නිසා මේක කිව්වේ.

ඔන්න ඊළඟට තවත් පැත්තක් අපි ගනිමු. දැන් මේ විකුණාණයේ ගමන ගැන හැමෝම කතා කරනවා. විශේෂයෙන්ම ඔය සකකාය දිට්ඨියට යටවුනු බටහිර මනෝ විද්‍යාඥයින් නැවත උත්පත්තිය ගැන කපා කරනකොට විකුණාණය ඒකඝන දෙයක් හැටියට - නාමරූප ගැන කපාවක්වත් නැහැ. විකුණාණය පැන පැන යන හැටියට පෙන්වනවා. මේක අද ඊයේ එකක් නොවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේට කලින් ඒ හිටිය බ්‍රාහ්මණයෝ - කොටින්ම උපනිෂද් ග්‍රන්ථවල තියෙනවා මේ පුනර්භවය කියන එක විස්තර කරන්නේ කුඩුල්ලාගේ උපමාවෙන්. හිතලා බලන්න කුඩුල්ලෙක් යන හැටි. කුඩුල්ලෙක් යන හැටි හිතන්න. මොකද විකුණාණය ආත්මයක් හැටියට ගත්තා. එක තැනක් අතහැරලා යන ගමනක් වගෙයි පුනර්භවය ඒ කට්ටිය දැක්වුවේ. නමුත් අපේ ධර්මයේ දැන් අපි පෙන්වලා දුන්නා ආත්මභාවය කියන එක ඇති වෙන්නේ නිරන්තරයෙන්ම 'වටටං වටති'¹³ දිය සුළියක් කරකැවෙන්නා වගේ. දියසුළිය හැඳෙන්නේ. කොහොමද? 'විකුණාණ පච්චයා නාමරූපං - නාමරූප පච්චයා විකුණාණං' කලින් අපි දේශනාවල කියලා තියෙනවා. විකුණාණයත් නාමරූපයත් අතර අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්න අර එතෙක් තිබුන ආත්ම දෘෂ්ටිය එතැනම කඩලා දැමීමා. මෙතන එකක් නැහැ. දෙකක කරකැවිල්ලයි තියෙන්නේ. දෙකක කරකැවිල්ල කියන එක හිතාගන්න දැන් අර වටරවුමේ යාමක් නේ ඒක. ඒක වට රවුමේ යාමක්, දියසුළියක වගේ. නමුත් මේක පවා බොහෝ දෙනා වරදවා තෝරන එක්තරා බුද්ධ වචනයක් තියෙනවා. ඒකත් මේ අවස්ථාවේ කියන්න වෙනවා. "මහණෙනි මට වෙන කිසිම දෙයක් පෙනෙන්නේ නැහැ". 'නාහං භික්ඛවෙ අක්කං එකධම්මපි සමනුපසසාමී යං එවං ලහුපර්වතං යථපිදං චිත්තං'¹⁴ 'ලෝකයේ මට වෙන කිසිම දෙයක් පෙනෙන්නේ නැහැ - මේ තරම් "ලහුපර්වතං" කියන වචනය එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේ තරම් - ශිෂ්‍යයන් පරිවර්තනය වන, මේ තරම් ශිෂ්‍යයන් පරිවර්තනය වන වෙන කිසිම දෙයක් පෙනෙන්නේ නැහැ, සිත හැර. 'චිත්තං'. සිත හැර වෙන කිසිම දෙයක්. කොයි තරම්ද කියනොත් 'උපමාපි න සුකරා' උපමාවක් දෙන්න බැහැ. 'යාව ලහුපර්වතං චිත්තං' සිත වේගයෙන් කරකැවෙන තරමට. ඉතින් මේ උපමාව පවා බෞද්ධ නිකායවල, ඒ වගේම අපේ බොහෝ දෙනාත් ඒකට නිදසුන හැටියට දක්වන්නේ ගිනි පෙනෙල්ලක් කරකැවෙන්නා වගේ. 'අළාතචක්‍රවත්' කියල කියනවා

ගිණිපෙනෙල්ලක් අරගෙන කරකවන එකයි. ඔය හිනේ වේගයට දක්වන්නේ. ඒක සම්පූර්ණයෙන්ම වැරදියි. වික්කොණයයි නාමරූපයයි අතර ඉතාම සීඝ්‍රයෙන් ඒ අරමුණ ග්‍රහණය කරනවා අතහරිනවා. වෙනෙකක් අල්ලනවා. අන්න ඒ විධියට යන ගමනක් මෙතන තියෙන්නේ. හවය කියල කියන්නේ මේ හැම මොහොතක් ගැන හිතලා බලන්න අපේ හිත කොයිතරම් වේගයෙන් අරමුණු අල්ලනවාද අතහරිනවාද?

ඉතින් ඒකටත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු උපමාවක් තියෙනවා. අර කාරණයම කියලා තමයි වෙන සුත්‍රයක මෙන් මෙහෙම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.¹⁵ 'මහණෙනි මේ ධර්මය නොදත් අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා මේ අවුරුද්දක් දෙකක් අවුරුදු දහයක් පවා වැඩි වෙනසක් නොවී තියෙන ශරීරයට ආත්මය කියන එක හොදයි. ශරීරයට ආත්මය කියන එක වැඩිය හොදයි. සිතට කිසිසේත්ම ආත්මය කියන්න වටින්නේ නැහැ. මොකද? ඔන්න හේතුව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. රැයෙන් දවලෙන් මේ සිත එකක්ව උපදිනවා අනිකක්ව නිරුද්ධ වෙනවා. **'අක්කදෙව උපපජ්ඣි අක්කං නිරුජ්ඣති'**. සිත ඒ තරම් වේගයෙන් නිරුද්ධ වෙන නිසා සිතට කෙසේවත් ආත්මය කියන්න බැහැ. **'අක්කදෙව උපපජ්ඣි අක්කං නිරුජ්ඣති' උපදින්නේ එකක් හැටියට. නැතිවෙන්නේ වෙන එකක් හැටියට.** ඔක තේරුම් ගන්න බලන්න.

ඒක තේරුම් ගන්න උපකාර වන උපමාවකුත් එතෙතදී බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. 'යම්සේ මහණෙනි, වඳුරෙක් කැලයේ වේගයෙන් හැසිරෙන්නේ එක අත්තක් අල්ලනවද, ඒක අතහැරලා වෙන අත්තක් අල්ලනවද, ඒක අතහැරලා වෙන අත්තක් අල්ලනවද- ටිකක් හිතන්න බලන්න. අපිට හිතෙන්නේ උෟ වැටෙයි කියලා. වේගයෙන් ඔය කෑ ගහ ගහ යන වඳුරෙක් දුවනකොට කොයිතරම් වේගයෙන් අර අත්ත අල්ලනවාද, අතහරිනවාද,¹³ එතන තියෙන්නේ උපාදානය. උපාදානය ඉතාම සීඝ්‍රයි. ඒක උපමාවකුත් නොවේ. අන්න ඒ වගේ වික්කොණය නාම රූපය අල්ලනවා. ඒක අල්ලලා අතහැරලා වෙන එකක් අල්ලනවා. ඔය විධියට අරමුණු අල්ලන වේගයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන පෙන්වුම් කරන්නේ. නැතිව වික්කොණය කියලා එකක් තියාගෙන කරකවන එකක් නොවේ. වික්කොණයත් නාමරූපයත් අතර කෙරෙන ඉතාම සීඝ්‍ර **'ලහුපර්වතං'** කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම **පර්වර්තනය** කියලා කියන්නේ අර මේ දෙක අතර කරකැවිල්ලයි. වික්කොණයත් නාමරූපයත් අතර. එතකොට ඒක මේ ජීවත්ව ඉන්න අවස්ථාවෙන් එහෙමයි. මැරෙන අවස්ථාවෙන් අන්න ඒ කියාපු නාමරූපය

අවශ්‍ය වෙන්නේ විකුණාගිය තනිව නැහැ. ඒ කුඩුල්ලාගේ උපමාව ගත්තු බුද්ධ ශ්‍රාවකයින් බුද්ධ කාලයේ සිටිය බව පෙනෙන වටිනා සූත්‍රයක් කියෙනවා. මේ පින්වතුන් කියවලත් ඇති. මජ්ඣිම නිකායේ මහා තණ්හා සංඛය සූත්‍රය.¹⁶ මේ සූත්‍රය ඉතාම ප්‍රකටයි ඔය ගැන දන්නා අය අතර.

ඒ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා මෙහෙම එකක්. සාති කියලා හික්ෂුවක් හිටියා. ඒ සාති හික්ෂුව කිය කියා ගියා මම භාග්‍යවතුන්ගේ දේශනාව තේරුම් ගත්තු හැටියට උන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ 'තදෙවිදං විකුණාණං සන්ධාවති සංසරති අනකුණං' ඔන්න ඒ පාඨය ගත්තාම තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඒ මේ විකුණාණයම 'අනකුණං' කියන්නේ වෙන කිසිවක් නැතිව මේ විකුණාණයම තනිකරම සන්ධාවති සංසරති සංසාරයේ දුවනවයි. සංසරණය කරනවයි. එහෙම කිව්වාම අනික් හික්ෂුව වහන්සේලා කියනවා සාති හික්ෂුවට 'ඇවැත්නි එහෙම කියන්න එපා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නොකිව්ව දෙයක් කිව්වයි කියලා නිග්‍රහ කරන්න එපා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් 'අනෙකපරියායෙන පටිච්චසමුප්පන්නං විකුණාණං' විකුණාණය පටිච්චසමුප්පන්නයි කියලා ප්‍රකාශ කලා. විකුණාණය **නිසා** හටගත් දෙයක්. හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් දෙයක්. තනිකර දෙයක් නොවේ. මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. **'අකුණු පව්වයා නපථී විකුණාණසස සමභවො'** ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් තොරව විකුණාණයක හටගැනීමක් නැත කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙද්දී ඇයි මෙහෙම කියන්නේ? නමුත් සාති හික්ෂුව ඒ දෘෂ්ටිය අත්හැරියේ නැහැ. සංඝයා වහන්සේලා ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට පැමිණිලි කලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සාති හික්ෂුව ගෙන්නුවා. ඇහුවා සාති හික්ෂුවගෙන් 'සාති මොකක්ද ඔය කියන විකුණාණය?' එතකොට එයා පිළිතුරු දුන්නේ හරියට අර බමුණන් කියන ආකාරයට 'කතා කරන ශක්තිය ඇති, විදීමේ ශක්තිය ඇති යම් විකුණාණයක් 'වදො වෙදෙයො' ඒ ඒ තැන්වල, ඒ ඒ හව්වල, කුසල් අකුසල් කර්ම විදිනවාද අන්න ඒ විකුණාණයයි මම කියන්නේ. ඒ කියන්නේ -අර 'කුඩුල්ලාගේ' විකුණාණය ඔය කියන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ 'මෝඝ පුර්ව' කියලා දොස් කියලා 'හිස්පුරුෂය කාටද මම ඔහොම බණක් කියලා තියෙන්නේ? මම කියලා තියෙනවා නේද නොයෙකුත් ආකාරයෙන් විකුණාණය පටිච්චසමුප්පන්න බව. හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් තොරව විකුණාණයක් පහළ වෙන්නේ නැහැ කියලා. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ විකුණාණයේ පටිච්චසමුප්පන්න බවට දෙන උපමාවක් ඉතාම වටිනවා. එතනදී මෙහෙමයි කියන්නේ. "ඇසත් රූපයනුත් නිසා ඇති වන විකුණාණය වකු විකුණාණය,

කණන් ශබ්දයන් නිසා ඇති වන විකෘතිය සොරා විකෘතිය, නහසන් ගඳ සුවඳන් නිසා ඇතිවන විකෘතිය සාන විකෘතිය ඒ විධියට හිතාගන්න අන්තිමට මනෝ විකෘතිය ගන්න එහෙම කියනව - මනසක් ධර්මයකුත් නිසා ඇතිවන විකෘතිය, මනෝ විකෘතිය කියලා. ඊළඟට සිද්ධාන්තය ප්‍රකාශ කරනවා. 'යකුදෙව පව්වය පටිච්ච' යම් යම් ප්‍රත්‍යයක් මුල් කරගෙන විකෘතියක් ඇති වේද, විකෘතිය ඒ ඒ නමින් හැඳින්වෙනවා. එයින් පෙන්වුම් කරන්නේ මොකක්ද '**නිකං විකෘතිය**' කියලා දෙයක් නැහැ. '**නිකං විකෘතිය**' කියලා දෙයක් නැහැ. ඔන්න ඒකට ඊළඟට උපමාව දෙනවා. 'යම්පේ මහණෙනි, ලී නිසා ඇතිවන ගින්නට ලී ගින්න කියලා කියනවාද. දර නිසා ඇති වන ගින්නට දර ගින්න කියනවාද. දහයියා නිසා ඇති වන ගින්නට දහයියා ගින්න කියා කියනවාද. ඔය විධියට උපමා කිහිපයක් දීලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා යම් යම් දෙයක් ප්‍රත්‍ය කරගෙන ගින්නක් ඇති වෙනවාද අන්න එසේම ඒ වගේම තමා විකෘතියත්. එයින් කියන්නේ දැන් මේ පින්වතුන්ට කියන්න පුළුවන් ද 'නිකන් ගින්නක්' කියලා. කොතනකවත් 'නිකන් ගින්නක්' කියෙනවාද? ඒ ඒ ගින්න හඳුන්වන්නේ, ඒ ඒ ගින්න උපාදාන කරගන්න දේ අනුව නේ. අරමුණ අනුව නේ. ඒ වගේ නිකං විකෘතියකුත් නැහැ. විකෘතියක් නිරන්තරයෙන් ඔය හයෙන් එකක් විය යුතුයි. නමුත් මේවා ඔක්කොම පටලවාගෙන මේ අපේ සම්ප්‍රදාය තුළ.

මේ පින්වතුන් දන්නවා දැන් කියවන පොත්පත්වල වැඩි හරිය කියන්නේ අනික් පැත්ත නේ? හරි පුදුම පටලවිල්ලක් මේක තුළ කියන්නේ. මොකද, ආපසු දන්නෙම නැතුව අර වේදාන්ත දර්ශනයට ගිහිල්ලා. විකෘතියක් අර විධියට පැන පැන යන හැටියට තමයි දැන් කවුරුත් කවා කරන්නේ- බෞද්ධ අබෞද්ධ දෙගොල්ලොම. කෙසේ වෙතත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වපු ගැඹුරුම තැන තමයි විකෘතියයි නාමරූපයයි. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම අර දිය සුළිය වගේ ගැඹුරුම තැනක් මේ ධර්මයේ. ඒකයි පටිච්චසමුපපාද ධර්මය. ඇත්ත වශයෙන් මහා නිදාන සූත්‍රයට '**මහා නිදාන**' කියලා කියන්නේ ඒකයි. **මහා නිදානයම එතැනයි**. නාමයත් රූපයත් එකිනෙක බැඳිලා කියෙනවා. ඒකත් 'ඒකඝන' නෑ. නාමය නැතිව රූපය පවතින්නේ නැහැ. රූපය නැතිව නාමය පවතින්නේ නැහැ. ඊළඟට නාමයයි රූපයයි. අන්න ඒකට තමයි අපි කිව්වේ ඇතුළත වෙළුම කියලා. ඊළඟට පිටත වෙළුම තමයි නාමරූපයයි විකෘතියයි. ඒකත් දැන් හිතාගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. අර කිව්ව නේ පිටත වෙළුම කියන්න හේතුවත්. මෙතන විකෘතිය කියෙනවා අතන මවිකුසේ නාමරූපය. නාමරූපය

ඇත නියෙන්නෙ. නමුත් ඒකට අරක අවශයයි. ඒකයි මේ සංසාර ගමන ඇත්තවශයෙන් හිතන්න නියෙන්නේ කුඩුල්ලාගේ ගමන වගේ දෙයක් නොවේ. ටිකකට උපමාවකට දෙනවා නම් කියන්න නියෙන්නේ කවාකාර රබර් වළල්ලක් වගේ මොකක්හරි ඒ විධියට ඇදී ඇදී යනවා. එක කොනක් අතහරින විට ඒක ගිහිල්ලා අතික් පැත්තට එකතු වෙනවා. අන්න ඒ වගේ ටිකකට හිතා ගන්න. එහෙම නැත්නම් මේක දිය සුළිය වශයෙන් හිතනවා නම්, දියසුළිය විටින් විට -දැන් මේ අපේ පැවැත්ම කියලා කියන්නේ මේ අර මව්කුසේදී අපි යම් අවස්ථාවක ග්‍රහණය කළ ශරීරය ආශ්‍රිතව ඊළඟට බැහැරට අපේ හිත විහිදෙනවා. අර බුවල්ලා වගේ ඉන්ද්‍රිය භය තුළින් අරමුණු ගන්නවා නිරන්තරයෙන්. මේ බුවල්ලා එහෙම අල්ල අල්ල ගිහිල්ලා ඒත් ආපසු එනවා මෙතනට. මේ ශරීරය නේ අපි දැඩිව ගන්නේ උපාදිතන හැටියට. යම් වෙලාවක මේක අතහරින්න වෙනකොට ඔන්න අර නිමිත්ත ගිහිල්ලා සම්පූර්ණ වෙනවා මෙතන නියන විඤ්ඤාණයට. ඒක තමයි ධර්මයේ ඇතැම් තැන්වල නියෙන්නේ. 'ඉමසමිංව සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ බහිඤ්ඤා ව සබ්බ නිමිතෙසු'¹⁷ මේ සවිඤ්ඤාණක කය කියල කියන්නේ අන්න අර මව්කුසේ නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත් එකතු වෙලා බිහිවුනු මේ ශරීරයයි. ඊට පසු මේක උපන්නට පස්සේ ඔන්න ඊළඟට අර සලායතනය තුළින් අන්න නාමරූප අරමුණු ඔස්සේ යනවා. අර දිය සුළියමයි යන්නේ. මධ්‍යස්ථානය වෙනස් වෙනවා විතරයි. ඉතින් ඔන්න ඔහොම තත්වයක් නියෙන්නේ. ඉතින් ඒක තමයි අර 'පතිධ්‍යීත විඤ්ඤාණය' කියලා කිව්වේ. ඕකෙනුයි මිඳෙන්න අමාරු වෙන්නේ. ගැඹුරු තැන නියෙන්නේත් එතනයි. විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූපය - නාමරූපය නිසා විඤ්ඤාණය.

නමුත් ඔන්න ඊළඟට නියෙනවා මේකට අදාළ ඉතාමත්ම වටිනා සුත්‍රයක්. අපි බලනවා මේ කාල වෙලාව තුළ කියන්න. එතනදී සාරි පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේට ඇහුම්කන් දෙන්න බලමු. හොඳ වටිනා සුත්‍රයක් නියෙනවා ඒත් සංයුත් සහියේ නිදාන සංයුත්තයේ. එක් අවස්ථාවක සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේත් මහා කොඨ්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේත් ඉසිපතන මිගදායේ වැඩ වාසය කළා. මහා කොඨ්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ හැන්දෑවරුවේ භාවනා කරලා ඇවිල්ලා සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා ඔන්න ප්‍රශ්නයක් අහනවා. සමහරවිට උන්වහන්සේට නොතේරෙන නිසා නොවෙයි අපට තේරුම් කරන්න වෙනන ඇති. ජරා මරණ කියන එක දන්නවා නේ. ජරා මරණ කියන එක පටිච්චසමුප්පාද ප්‍රත්‍ය මාලාවේ අගට නියෙන එකක් නේ. 'ඇවැත්නි, සාරිපුත්ත ජරා මරණය තමා කරගත්තු දෙයක් ද 'සයං කතං' කියන වචනය යොදනවා. අතීතයේ ඕවා පිළිබඳ

තර්ක විතර්ක පැවැත්වූ ආකාරයයි ඒ අන්තගාමීව. මේ ජරා මරණය කියන එක තමා විසින් කරගන්නා ලද්දක්ද? 'සයං කතං'. 'පරං කතං' අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද? ඔන්න ඊළඟට දෙකම එකට එකතු කරලා 'සයං කතං ච පරං කතං ච' දෙගොල්ලොම එකතු වෙලා කරපු එකක්ද? එහෙම නැත්නම් 'අසයංකාරං අපරංකාරං අධිවසමුප්පන්නං' තමනුත් නොකළ අනුනුත් නොකළ ඉබේ හටගත්තු දෙයක් ද? කියලා ඔන්න සාර්පුත්ත භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා. සාර්පුත්ත භාමුදුරුවෝ කියනවා 'නෑ ඇවැත්ති, ජරා මරණය කියන එක තමා කරගත්තු දේකුත් නොවේ. අනුන් කරගත්තු දේකුත් නොවේ. දෙගොල්ල කරගත්තු දේකුත් නොවේ. ඉබේ හට ගත්තු දේකුත් නොවේ. නමුත් ජරා මරණය කියන එක ජාතිය ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවෙන්නේ. සමහරවිට කෙනෙක් හිනාවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අන්ත ප්‍රත්‍ය කතාව එතනයි කියෙන්නේ. මේ පටිච්චසමුප්පාදය අග ඉඳලා මේ එන්නේ. ජරා මරණයට ප්‍රත්‍යය ජාතියයි. ඔන්න ඊළඟට මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ අහනවා 'ඇවැත්ති සාර්පුත්ත මේ ජාති කියන එක - උපත කියන එක - තමා කරගත්තු දෙයක්ද අනුන් කළ එකක්ද? ඔන්න මේක සලකාගන්න කෙටියෙන් කියන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන් තේරුම් ගත්තාම 'සයං කතං, පරං කතං, සයං කතං ච පරං කතං ච, අසයංකාරං අපරංකාරං' ඔන්න හතර ආකාරය - තමා කළ දෙයක්ද අනුන් කළ දෙයක්ද? දෙගොල්ලම කළ දෙයක්ද? කවුරුත් නොකළ ඉබේ හට ගත්තු දෙයක් ද? ඒ ජාතිය පිළිබඳවත් අහනවා එතනදිත් සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අහනවා. 'නෑහෑ ඇවැත්ති' අන්තිමට ඒකට දෙන උත්තරය මොකක්ද? 'භව පච්චයා ජාති. ජාතිය භවයෙන් ඇතිවූන දෙයක්. මතක තියාගන්න අර යෝනියෝමනසිකාර ක්‍රමයට යන්නේ. අග කෙළවරේ ඉඳලා. එතකොට කවුරුත් කළා නොවේ. උපත ඇතිවුණේ භවය නිසා. ඊළඟට අහනවා භවය පිළිබඳවත් ප්‍රශ්නෝත්තර ආකාරයෙන් මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ අහනවා. කෙටියෙන් සලකාගන්න මේ පින්වතුන්. එතකොට සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ඒක ප්‍රතික්ෂේප කරලා කියනවා 'නෑහෑ භවය උපාදානය නිසා' උපාදානය ප්‍රත්‍යය කරගෙන භවය. ඊළඟට අහනවා උපාදානය? ඒත් අර විධියටමයි අහන්නේ? උපාදානය තමන් කළ දෙයක්ද? අනුන් කළ දෙයක්ද කියලා අහනවා, මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ නොදන්නවා වගේ. සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ඔක්කොම ප්‍රතික්ෂේප කෙරුවා. 'නෑහෑ උපාදානය තණ්හාව ප්‍රත්‍යයෙනුයි. ඔන්න ඊළඟට තණ්හාව ගැන අහනවා. එතකොට කියනවා 'තණ්හාව වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන්. දැන් කෙටියෙන් සලකාගන්න ඔන්න වේදනාවේ ප්‍රත්‍යය අහනවා.

වේදනාවට ප්‍රත්‍යය ස්පර්ශයයි. ඊළඟට ස්පර්ශයට ප්‍රත්‍යය අභනවා සලායතනයයි. ඔන්න එතන ඉඳලා වැදගත් හරියටයි එන්නේ - ලැස්තිවෙලා ඉන්න.

සලායතනයට ප්‍රත්‍යය අභනවා. 'නාමරූපයයි'. ඔන්න ඔතනදී ඊළඟට අභනවා ඒක හොඳට සලකාගන්න. නාමරූපය ගැනත් අර විධියට නොදන්නවා වගේ අභනවා. ඇත්ත වශයෙන් නොදන්න නිසාද? අපි නොදන්න නිසාද දන්නේ නැහැ. කොටඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ එහෙම ඇහුවේ. ඒ දෙනම ම මහා ශ්‍රේෂ්ඨ ස්වාමීන් වහන්සේලා දෙනමක්. කොටඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ අභනවා මේ නාමරූපය තමන් කළ දෙයක්ද? අනුන් කළ දෙයක් ද? දෙගොල්ලොම කළ දෙයක් ද? ඉබේ හටගත් දෙයක් ද? 'නැහැ ඇවැත්නි, ඉබේ හට ගත්තක් නොවේ. මේක නාමරූපය විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවූ දෙයක්'. ඔන්න ඊළඟට විඤ්ඤාණය ගැනත් අභනවා. විඤ්ඤාණයටත් ඒ විධියට කියලා අන්තිමට කියනවා ඔන්න ඔතනදී ගැඹුරු තැනක් එන්නේ. විඤ්ඤාණය තමන් කළාද අනුන් කළාද කිව්වාම, 'නැහැ ඇවැත්නි විඤ්ඤාණය නාමරූපය ඇති කල්හි'. ඔන්න එතනදී බලන්න එතකොට නාමරූපයේ හේතුව ඇහුවම විඤ්ඤාණය කිව්වා. විඤ්ඤාණයේ හේතුව ඇහුවම නාමරූපය කිව්වා. ඔන්න එතනදී මහා කොටඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ හරියට අර පරස්පර විරෝධී තැනක් පෙන්වන්නා වගේ 'ඇවැත්නි, දැන් ඔබ වහන්සේම මට කිව්වා නාමරූපයේ ප්‍රත්‍යය විඤ්ඤාණය කියලා. ඔබ වහන්සේම දැන් කියනවා විඤ්ඤාණයේ ප්‍රත්‍යය නාමරූපය කියලා. මම කොහොමද මේක තේරුම් ගන්නේ?' ඔන්න පරස්පර විරෝධය. එතකොට සාර්ථක ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා 'එහෙනම් ආයුෂ්මතුනි, මම ඔබට උපමාවක් දෙන්නම්'. උපමාවෙහුත් ඇතැම් ඥානවන්ත පුද්ගලයින් කාරණයක් තේරුම් ගන්නවා. මෙතැනත් එහෙම කට්ටිය ඉන්නවා නම් මේ උපමාව තේරුම් ගනිවි. ඒ කියන්නේ හුඟක් ප්‍රසිද්ධ උපමාවක් තමා '**බටකෝටු මිටි දෙකේ උපමාව**'. අමතක නොවන උපමාව බටකෝටු මිටි දෙක. සාර්ථක ස්වාමීන් වහන්සේ මේ කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නොවේ. 'යම් සේ ඇවැත්නි බටකෝටු මිටි දෙකක් තියෙනවා, ඉහළින් එකකට එකක් හේත්තු වෙලා තියෙනවා. එක බට කෝටු මිටියක් ඇද්දහම- අපි හිතමු මෙහා පැත්තේ එක ඇද්දම එහා පැත්තේ එක වැටෙනවා. ඒකට කියන්නේ '**අඤ්ඤමඤ්ඤං නියසාය**' **එකිනෙකා උපකාර කරගෙන සිටින්නා වූ බටකෝටු මිටි දෙක.** අන්න ඒ වගේ තමයි ඇවැත්නි නාමරූප නිසා විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූපය. නමුත් ඔතන ඉඳල තවත් වැදගත් එකක් තියෙනවා.

නාමරූපය වැටෙනකොට විඤ්ඤාණය වැටෙනවා. විඤ්ඤාණය වැටෙනකොට නාමරූපය වැටෙනවා. හැබැයි නාමරූපය වැටෙනකොට ඔන්න ඊළඟට සාර්ථකත්වය ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා සංසාර දුක කෙළවරවන හැටි. **නාම රූපය වැටෙනවාත් එක්කම සලායතනයත් වැටෙනවා. ස්පර්ශයත් වැටෙනවා. වේදනාවත් වැටෙනවා, තණ්හාවත් වැටෙනවා, උපාදානයත් වැටෙනවා, භවයත් වැටෙනවා, ජාතියත් වැටෙනවා. ඔක්කොම ඉවරයි.**

මේ පින්වතුන්ට අර වැටෙන වේගයවත් කියන්න බැහැ මට. ඒ තරම් හිතාගන්න. තව ටිකක් තේරුම් ගන්න බටකෝටු මිටි දෙක - හිතාගන්න - විඤ්ඤාණ බටකෝටු මිටිය වම් පැත්තේ තියෙනවා කියලා හිතාගන්න. නාම රූප බටකෝටු මිටිය දකුණු පැත්තේ කියනවා කියලා හිතාගන්න. නාමරූප බටකෝටු මිටියට හේත්තු කරලා තියෙනවා සලායතන ස්පර්ශ ආදී ඒ කියාපු ධර්ම ටික. එකක් ඇද්දට පස්සේ මේ පැත්තේ විඤ්ඤාණය ඇදුනට පස්සේ ඔතනයි වැදගත්ම කාරණය තියෙන්නේ. ඉස්සරවෙලාම නාමරූප නිරෝධයයි. අන්න ඒකයි මෙතන වැදගත්කම. **නාමරූප නිරෝධය කළ හැටියේ විඤ්ඤාණය නිරෝධ වෙනවා. විඤ්ඤාණ නිරෝධ කියන්නේ මැරුණා නොවේ. අනිදසසන විඤ්ඤාණ තත්වයට පත්වෙනවා.** ඒකයි ගැඹුරුම තැන. එතකොට ඒ අනිදසසන විඤ්ඤාණය තුළ නාමරූපය පිළිබිඹු නොවන නිසාම සලායතනයත් නිරෝධයි. ස්පර්ශයත් නිරෝධයි. වේදනාවත් නිරෝධයි. ඔක්කොම නිරෝධයි. දැන් තේරුම් ගන්න බලන්න ඉතාම ගැඹුරු තැනක් මේ ධර්මයේ. අපිට නම් පුදුමයි මෙව්වර කාලයක් මේ අටුවා සම්ප්‍රදායවත් හිතුවේ නැති එක. **මේ කියාපු දියසුළි කතන්තර ඔක්කොම මේ නළ කලාප උපමාව තුළම තියෙනවා.** ඒ කියන්නේ ඊළඟට හිතලා බලන්න සාර්ථකත්වය ස්වාමීන් වහන්සේට ඕන නම් උපමාවට දෙන්න තිබුණා හොඳ හර ඇති ලී. හර ඇති ලී දෙකක් හේත්තු කරලා. ඇයි නොකිවේ. මේකේ ශුන්‍යත්වය පෙන්නුම් කරන්නයි. බටකෝටුවට පාලියෙන් කියන වචනයක් අපි කියමු. පාලියෙන් බටකෝටුව හඳුන්වන්නේ **'තවසාර'** කියලා. මේ අපි වඩාත් ගැඹුරට ගියොත් තවසාර කියන්නේ යම් ලියක හරය එහි පොත්ත නම් - තවසාර කියන්නේ පොත්තම හරය කොට ඇති දේවල්. තවසාර නමින් හඳුන්වනවා බට, උණ ආදී ගස්. හරයක් නෑ නේ. එතකොට බටකෝටුවෙන් හරයක් නැහැ. බටකෝටු මිටියෙන් හරයක් නැහැ. නමුත් ඒක හේත්තු වෙලා තියෙනවා. එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද? **විඤ්ඤාණයත් ඒක ඝන දෙයක් නොවේ. ඒකත් සමුභයක්. ඒකත් රාශියක්. ඒක වැටහෙන්නේ නැහැ**

ලෝකයාට. **නාමරූපයක් රාශියක්.** ඒක තමයි ඔය විදර්ශකයා ඇතට ඇතට යන්න යන්න තේරෙන්නේ. ඒ තුළ කියෙන්නේ අනාත්ම දර්ශනයක්. මේවා අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම බවයි තේරෙන්නේ. අර නාම රූපයෙන් මෙතන මේ ඇතිවන නැතිවන වේගයයි පෙන්වුම් කළේ.

නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත් අතර ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් කරකැවිල්ලක් කියෙනවා. ‘ලභ්‍යපරිවෘතතං’ කීවේ ඒකයි. ඕක තුළයි භවයක් කියෙන්නේ. පැවැත්මක් කියෙන්නේ. එතකොට පැවැත්ම නැති කරන ක්‍රමය සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්වුවා. අර විධියට සොයාගෙන ගිහිල්ලා අන්තිමට නාමරූපය නැති කරන්නේ කොහොමද කියලා. ඒක ප්‍රකාශ කළාට පස්සේ ඔන්න වටිනාම උදාන වාක්‍යයක් මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රායෝගික අගයක් කියන නිසා ඒකත් ප්‍රකාශ කරනවා. මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගේ උපමාව අහලා මෙන්න මෙහෙමයි ප්‍රතිවාරය දක්වන්නේ. ‘අවජරයං ආවුසො, අබහුතං ආවුසො’ ආශ්වර්යයි ඇවැත්ති, අද්භුතයි ඇවැත්ති. ඔබ වහන්සේගේ සුභාමිතය ආශ්වර්යයි අද්භුතයි කියලා මම මෙන්න මේ කාරණා තිස්භයකින් ඔබ වහන්සේගේ මේ දේශනාව අනුමෝදන් වෙනවා කියලා ඔන්න ඊළඟට අමුතු දෙයක් කියනවා. ඒක ප්‍රායෝගික අගයක් කියෙන දෙයක්. යම්කිසි හිඤ්ඤාවක් ජරා මරණය- දැන් කෙළවර නේ කියෙන්නේ ජරා මරණය - ජරා මරණය පිළිබඳව එතැන වචන තුනක් සඳහන් වෙනවා. නිබ්බදාය, විරාගාය, නිරෝධාය, ජරා මරණ පිළිබඳව කලකිරීමට, නොඇල්මට, නිරෝධය පිණිස, ධර්මය දේශනා කරනවා නම් යම් හික්ෂුවක්, එපමණකින් ඒ හික්ෂුව හඳුන්වන්න වටිනවා **‘ධම්මකථික’ කියලා.** ධම්ම කථික කියන්න ඒතම ඇති. වෙන අනම් මනම් නොවේ. ජරා මරණය ගැන කලකිරෙන්න. එහි නොඇල්ම ඇති කර ගන්න, එයින් මිඳෙන්න යම් කෙනෙක් ධර්මය දේශනා කරනවා නම් එපමණකින් ඒ හික්ෂුව හඳුන්වන්න සුදුසුයි ධම්ම කථික කියලා. ඊළඟට ජරා මරණය පිළිබඳව නොඇල්මක් විරාගයක් ඇතිවෙන ආකාරයේ ප්‍රතිපදාවේ යනවා නම් යම් හික්ෂුවක්, අන්න එහෙතම උන්වහන්සේට කියන්න වටිනවා **‘ධම්මානුධම්ම පටිපත්ත’** කියලා. ධර්මය අනුව පිළිපදින හිඤ්ඤාවක්. ඊළඟට යම් හිඤ්ඤාවක් ජරාමරණය පිළිබඳව නිබ්බදා, විරාග, කලකිරීම තුළින් සම්පූර්ණයෙන්ම විමුක්ත වුනා. ඒ හික්ෂුවට **‘දිට්ඨ ධම්මනිබ්බානප්පතො’** කියලා කියන්න වටිනවා. මෙලොවම නිවන දුටු හික්ෂුවක් කියලා. එතකොට දැන් සලකාගන්න පින්වතුනි ඒ ජරා මරණය වගේම අර තිස්භයක් වෙන්නේ කොහොමද, අංග දොළහක් කියෙනවා නේ

පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයේ. මේ පින්වතුන් දන්නවා නේ. අවිජ්ජාවේ ඉඳල ඒ එක එකක් ගැන දිගින් දිගටම මහා කොටඨික ස්වාමීන් වහන්සේ අනුමෝදන් වශයෙන් මහා වර්ණනාවක් කරනවා. ඒ එක එකක් පිළිබඳවම යම් හික්ෂුවක් ධර්ම දේශනා කරනවා නම් ධර්ම - කථික කියන්න ඒ ටික වටිනවා. අර දොළහෙන් ඕනෑම එකක්. අවිද්‍යාව වේවා තණ්හාව වේවා ඕනෑම එකක්. ඊළඟට ඒ අනුව පිළිපදිනවා නම් ධම්මානුධම්මපටිපන්න. ඒ එක්කම ඇත්ත වශයෙන්ම ඒවා ගැන කලකිරිලා එයින් නිරෝධය ලබා ගන්නා නම් අන්න 'දිට්ඨධම්ම මෙලොවම නිවන් දුටුවා. එතකොට එයින් අපට පෙනෙනවා පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයේ වටිනාකම.

මේ එක් එක් අංගයක් පිළිබඳව හරියට තේරුම් අරගෙන, මේවායේ ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව හරියට තේරුම් අරගෙන, එක තැනක් කැඩුවාම ඔක්කොම කැඩිලා යනවා. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් මෙතන. නමුත් වැදගත්ම තැන තමයි අපි කිව්වේ- සන්ධිස්ථානය- මහා නිදානය තමයි නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත් අතර. එහෙම නැත්නම් විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර තියෙන අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යතාව.

එතකොට අද දවසේ වැඩි වේලාවක් නැති නිසා අපි දැන් මේ වන විට දේශනා හතරක විතර ඔය මාතෘකාව ඇල්ලුවේ මොකද මේක ධර්මයේ මොනායම් හේතුවක් නිසා හෝ සැහවී ඇති පැත්තක්. හුඟක් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ඇති වෙන්න හේතුවුනු එකක්. ඉතින් මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න මේවා නිකම් ගැඹුරුයි ගැඹුරුයි කියලා හිතන්නේ නැතිව- ධර්මය ගැඹුරුයි අපට වළක්වන්න බැහැ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ඒ වගේම මතක තියාගන්න. දැන් මෙතන ඇති බොහෝ දෙනෙක් බුදුන් දැක නිවන් දකින්නට බලාපොරොත්තු වෙන අය. අපි කලින් දවසේ කිව්වා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියලා තියෙනවා 'යො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති සො ධම්මං පස්සති' 'යො ධම්මං පස්සති සො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති'¹⁹ 'යමෙක් පටිච්චසමුප්පාදය දකීද හේ ධර්මය දකී.' යමෙක් ධර්මය දකීද හේ පටිච්චසමුප්පාදය දකී. ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ වක්කලී හික්ෂුවට කිව්වා වක්කලී හික්ෂුන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශරීරය දිහා බලාගෙන ඉන්නකොට කිව්වා 'මොකද වක්කලී මගේ මේ කුණූකය දිහා බලාගෙන ඉන්නේ.' 'යො ධම්මං පස්සති සො මං පස්සති' යමෙක් ධර්මය දකීද හේ මා දකී.²⁰ එතකොට පින්වතුනි කවුරුවත් ඉන්නවා නම් මෙතන බුදුන් දැක නිවන් දකින්න කැමති. පටිච්චසමුප්පාදය දකින්න. නිවනක් එතනයි. බුදුනුක් එතනයි.

ඉතින් අද දවසට මේ පින්වතුන්ට ඇති ඔය කිව්වා. මේක ඉතින් අපි කියාපු එකක් නොවේ. ධර්මයේ ශක්තියක් තුළින් අපෙන් කියවුනා. තව කී දවසක් - අර කිව්වා වගේ - කියන්න ලැබෙයි ද දන්නේ නැහැ. මේ ටිකෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න බලන්න. එතකොට අද දින මේ පින්වතුන් පේව්ලා සිල් සමාදන් වෙලා බණ භාවනා කරලා මතක තියාගන්න මේ ලබාගත්තු වටිනා ධර්ම කොට්ඨාශ. මේ ලබාගත්තු තම තමන්ගේ ජීවිතවලට එකතු කරගෙන අර මිච්චාද්දී විධියට තියෙන දේවල් තියෙනවනම් ඒවාත් ඉවත් කරලා හැකිතාක් දුරට සමාසක් දෘෂ්ටියේ පිහිටලා මේ ප්‍රතිපදාවේ ගිහිල්ලා අර කියාපු **දිට්ඨමම- තිබ්බානපපතත තත්තවයට** පත් වුනොත් තමයි මේවායේ වටිනාකම හරියටම ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගන්නා වෙන්නේ. ඒතකොට මේ ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසල ශක්තියත් මේ පින්වතුන්ට උපකාර වෙලා තම තමන්ගේ බණ භාවනා සාර්ථකත්වයෙන් බලාපොරොත්තු වෙන උත්තමාථීයත් මේ ජීවිතයේදීම සාක්ෂාත් කර ගන්න ශක්තිය බලය ලැබේවා කියා අපි ප්‍රාර්ථනා කරන අතර අවිච්චියේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලයක් අනුමෝදන්වීමට කැමති නම් ඒ අනුමෝදන්වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසෙත්වා කියා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

ච්චතාවතා ව අමෙහති .....

පාදක සටහන්

1. ජටා සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 26 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
2. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 80 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
3. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 90 - 92 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
4. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 80 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
5. කලහවිවාද සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය, බුද්ධක නිකාය, 272-276 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
6. මහා නිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 92 (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
7. සමපසාදනීය සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 3, 176 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 9)
8. සමපසාදනීය සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 3, 176 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 9)
9. කේවසී සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 1, 538 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 7)
10. චේතනා සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 2, 102 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
11. ශුක වගීය, අංගුත්තර නිකාය - 1, 16 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 18)
12. ශුක වගීය, අංගුත්තර නිකාය - 1, 16 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 18)
13. සර සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 30 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
14. ශුක වගීය, අංගුත්තර නිකාය - 1, 18 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 18)
15. අසුඤ්ඤාචර්‍ය සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 2, 148 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
16. මහාතණ්ඩකසංඛිත සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 602-632 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
17. මානානුසය සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 2, 386 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
18. නළකලාප සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 2, 176-180 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
19. මහාභ්‍රහ්මචර්යා සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 460 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
20. වකකලී සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 3, 206 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 15)

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

අකෙට්ඨාස සකඤ්ඤානො සතතා - අකෙට්ඨාසමිං පනිට්ඨිතා
අකෙට්ඨාසං අපරිකඤ්ඤාය - යොගමායනති මච්චනො

අකෙට්ඨාසකථ පරිකඤ්ඤාය - අකතාතාරං න මකඤ්ඤති
තකඤ්ඤි තසස න හොතිති - යෙන නං චජ්ජා න තසස අඤ්චි¹

(සංයුත නිකාය - දෙවතා සංයුතත)

සැදැහැවක් පින්වතුනි,

ලෝකයේ තියෙන ගැටළු, මතභේද, වාද විවාද, රාශියක්ම භාෂා ව්‍යවහාරය නිසා පැන නඟින බව තිලෝගුරු සම්මා බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කුලින් හෙළිකර වදාළා. ලොකුම ගැටළුව වන සංසාර ගැටළුවටත් හේතුව ඒකයි. මේ බව ප්‍රකාශ කරන වටිනා ගාථා දෙකක් තමයි අද මේ අවුරුද්දක් ආරම්භ කරන දුරුතු පෝය දවසේ අපි මේ පින්වතුන්ට දේශනාවට මාතෘකාව හැටියට යොදා ගත්තේ.

මේ ගාථා දෙක දකින්න ලැබෙන්නේ සංයුත් සභියේ සගාථක වගඟයේ දේවතා සංයුත්තයේ සම්ඤ්ඤි සුත්‍රයේ. මේ ගාථා දෙකට ධර්ම රසයක් ඇති නිදාන කතාවකුත් පොතේ දැක්වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහනුවර තපෝදාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක සම්ඤ්ඤි ස්වාමීන් වහන්සේ අලුයම නැගිටලා තපෝදයට ගියා. තපෝදය කියල කියන්නේ පින්වතුනි, ඒ කාලයේ රජගහනුවර තිබුන උණු වතුර ලීං. තපෝදයට වැඩමකරලා පැන්පාසුවෙලා එළියට ඇවිත් අදනස පමණක් ඇතිව සිරුර වේලෙනකං ටිකක් හිටගෙන හිටියා එළියේ. එතකොට එක්තරා දේවතාවෙක් ඒ තපෝදය තමන්ගේ ශරීර ආලෝකයෙන් ආලෝකවත් කරලා සම්ඤ්ඤි ස්වාමීන් වහන්සේ ලඟට කිට්ටුවට ඇවිල්ලා අහසේ ඉඳගෙනම සම්ඤ්ඤි

ස්වාමීන් වහන්සේ අමතලා මෙන් මෙහෙම අභියෝග විධියේ ගාථාවක් ප්‍රකාශ කරනවා.

**අභ්‍යවෘත්ත භික්ෂු - න භි භ්‍යවෘත්ත භික්ෂු
භ්‍යවෘත්ත භික්ෂු භික්ෂුසු - මා තං කාලො උපව්වගා³**

'අභ්‍යවෘත්ත භික්ෂු' කියලා කියන්නේ 'මහණ ඔබ පංචකාම සම්පත්තිය අනුභව කරලා නොවේ මේ භික්ෂුවෙන් යැපෙන මහණකමට පැමිණියේ. මහණකම් කරන්නේ. 'න භි භ්‍යවෘත්ත භික්ෂු' පංචකාම සම්පත්තිය අනුභව කරලා ඉවර වෙලා මහණකම් කරනවා නොවේ. 'භ්‍යවෘත්ත භික්ෂු භික්ෂුසු' පංචකාම සම්පත්තිය අනුභව කරලා ඉවරවෙලා මහණකමට යන්න. භික්ෂුවෙන් යැපෙන මහණකමට යන්න. 'මා තං කාලො උපව්වගා' මේ පංචකාම සම්පත්තිය අනුභව කරන්න හොඳම තරුණ කාලය ඔබව ඉක්මවා යන්න දෙන්න එපා කියල ධර්මානුකූල නොවන ආරාධනාවක් කලා. එතකොට සමීඳි ස්වාමීන් වහන්සේ ඒකට දෙන පිළිතුර මේකයි.

**කාලං වොභං න ජානාමි - ඡනෙනා කාලො න දිස්සති
තස්මා අභ්‍යවෘත්ත භික්ෂාමි - මා මං කාලො උපව්වගා³**

ඒකේ තේරුම, 'කාලං වො භං න ජානාමි' මම දන්නේ නැහැ මම මැරෙන වෙලාව. 'ඡනෙනා කාලො න දිස්සති' ඒ මැරෙන වෙලාව මට ආවරණය වෙලයි කියෙන්නේ. මට ඒක පෙනෙන්නේ නැහැ. 'තස්මා අභ්‍යවෘත්ත භික්ෂාමි' එමනිසා පංචකාමසම්පත්තිය අනුභව නොකරම මම මේ මහණකමට පැමිණිලා මේ භික්ෂුවෙන් යැපෙනවා. 'මා මං කාලො උපව්වගා' මෙන් මේ අදහසින්. මේ මහණකම කරන්න හොඳ තරුණ කාලය මා ඉක්මවා නොයේවා, කියන අදහසින්. එතකොට දේවතාවා කිව්වේ තරුණ කාලය පංචකාමසම්පත්තිය විඳින්න හොඳයි කියලයි. සමීඳි ස්වාමීන් වහන්සේ කියන්නේ ජරා තත්ත්වයට පත්වුනාම බැහැ මහණකම් කරන්න. තරුණ කාලෙ තමයි කරන්න කියෙන්නේ කියලා. අරම කිව්වට මොකද, ඒ දේවතාවා එතැනින් නැවතුනේ නැහැ. ඊළඟට බිමට බැහැලා අර ගාථාවෙන් කළ ආරාධනාවට තවත් පෞර්ව දමන්නා වගේ කියනවා 'මහණ ඔබ මේ තරුණ වයසේ ඉන්න, කළු කෙස් ඇතිව හදු යෞවනයේ ඉන්න කෙනෙක්. පංචකාම සම්පත්තිය අනුභව කරලා නැහැ. මේ මනුෂ්‍යයින්ට අයිති පංචකාමසම්පත්තිය අනුභව කරන්න. 'මන්න ඊළඟට එක්තරා උපදේශයක් කියනවා. අපි ඒක පාලි වචනයෙන්ම කිව්වොත් ඒක මෙහෙමයි කියන්නේ. 'මා සන්දිට්ඨිකං භිත්වා කාලිකං අනුධාපි' ඒකේ

තෝරුම, මේ සන්ධික කියලා කියන දිටු දැමියෙහිම, ඇස්පනාපිටම තියෙන සම්පත් අතහැරලා 'කාලිකා අනුධාවි' කියන්නේ මේ කල් යන මේ මහණකමේ ප්‍රතිඵල ඔස්සේ දුවන්න එපා.

මන්න එකකොට සමීද්ධි ස්වාමීන් වහන්සේ ඒකට දෙන පිළිතුර - 'නැහැ ඇවැත්නි මම මේ සන්ධිකය අතහැර කාලිකය ඔස්සේ දුවනවා නොවෙයි. මම කාලිකය අතහැරල සන්ධිකය ඔස්සේ දුවනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. මේ කාම සම්පත්තිය කියන දේවල් 'කාලිකා' කියලා. ඒ සංසාරයේ කල්ගත කරවන දේවල්. ඒ වගේම 'බහුදුකඩා, බහුපායාසා' බොහෝ දුක් උපායාස ආදීනව ඇති දෙයක් කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. නමුත් ඒ එක්කම මේ ධර්මය 'සන්ධිකයි අකාලිකයි, එහිඵසිකයි, ඕපනයිකයි, පච්චතං වේදිතබ්බ වික්කද්ධි' මේ වචන මේ පින්වතුන්ට කලින් තෝරුම් කරලත් තියෙනවා. කෙටියෙන් කීවොත් මේ ධර්මයේ ප්‍රතිඵල මෙලොව ඇස් පනාපිට දැකිය හැකියි. අකාලිකයි. කල් නොයවා එහිඵසිකං එව බලව කියන එකක් මේ ධර්මය තුළ තියෙනවා. ඕපනයික පියවරෙන් පියවර ඉදිරියට ගෙන යනවා. පච්චතං වේදිතබ්බො වික්කද්ධි' නුවණැත්තන් විසින් තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගන්න පුළුවන් කියන එක. එකකොට ඒක ප්‍රකාශ කළාම මේ දේවතාවා කියනවා - ඒත් එයාගේ තර්කය ඉවර නැහැ කියනවා. "කෙසේද මහණ, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාමයන් කල් යවන දේවල්, බොහෝ ආදීනව ඇති දේවල්, කියලා කිව්වේ? ආදීනව සහිත දුක් සහිත දේවල් කියලා කිව්වේ? කෙසේද මේ ධර්මය සන්ධික කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ?"

මන්න එකකොට සමීද්ධි ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා "ඇවැත්නි, මම මේ ළහදී මහණ වෙච්ච කෙනෙක්. මේ ධර්ම විනයට අලුත් කෙනෙක්. මට ඔය ප්‍රශ්නයට දිගට සවිස්තර පිළිතුරක් දෙන්න බැහැ. අන්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩ ඉන්නවා රජගහනුවර තපෝදාරාමයේ. ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ඔය ප්‍රශ්න අහන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කියන හැටියට ඒ පිළිතුර දරා ගන්න." එකකොට දේවතාවා කියනවා "මහණ මට ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ළඟට යන්න ලෙහෙසි පහසු නැහැ. මහේශාකාස දේවතාවුන් විසින් නිතර පිරිවරන ලදුව ඉන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ. මට කිට්ටු කරන්න බැහැ. මහණ ඔබ ගිහිල්ලා මා වෙනුවෙන් ඒ ප්‍රශ්නය ඇසුවොත් මමත් එන්නම් ධර්මය අහන්න."

එහෙම කිව්වම සමිද්ධි ස්වාමීන් වහන්සේන් 'හොඳයි' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලඟට ගිහිල්ලා සම්පූර්ණ සිද්ධිය කිව්වා. දෙන්නා අතර, දේවතාවත් තමන් වහන්සේන් අතර, ඇතිවෙච්ච සාකච්ඡාව, සංවාදය කිව්වා. ඒ වෙලාවේ අර දේවතාවත් ඇවිල්ලා හිටියා. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අර දේවතාවට එල්ල කරලා තමයි අර අපි මාතෘකා කළ ගැඹුරු ගාථා දෙක වදාළේ.

**අකෙබයා සඤ්ඤිතො සත්තා - අකෙබයාසමිං පතිට්ඨිතා
අකෙබයාං අපරිඤ්ඤාය - යොගමායනති මච්චුනො**

මේවා අමුතු වචන වෙන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. 'අකෙබයා' කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, අපි ඒකේ නිරුක්ති ඔස්සේ කිව්වොත් තේරුම් ගන්න 'බ්‍යා' කියන ධාතු ව නියෙනවා පාලියේ 'බ්‍යා' ධාතුවේ නියෙන්නේ 'කිම්' කියන අදහස. දැන් 'ආබ්‍යාන' කියලා කියන්නේ කියනු ලබනු දෙය. 'ආබ්‍යාන' කියලා කියන්නේ. එතකොට 'අකෙබයාං' කියන්නේ කිවයුත්ත. ඒක සමහරවිට තෝරන්න පුළුවන් නම්කර කිවයුත්ත. වචනයෙන් කිවයුත්ත. එතකොට අකෙබයා සඤ්ඤිතො සත්තා' කියන්නේ සත්ත්වයෝ වචනයෙන් නම්කර කිව යුතු දේ පිළිබඳ සංඥාව ඇත්තාහු ය. 'අකෙබයාසමිං පතිට්ඨිතා' කියලා කියන්නේ නම් කර කිවයුතු දේ මතම පිහිටියාහුය මේ සත්ත්වයෝ. ඊට වැඩි දෙයක් නෑ. වචන විතරයි. ඊළඟට 'අකෙබයාං අපරිඤ්ඤාය' මේ නම් කර කිවයුතු දේ පිළිබඳව පිරිසිදු අවබෝධය නැතිකම නිසා, හර අවබෝධය නැති නිසා මොකක්ද වෙන්නේ. 'යොගමායනති මච්චුනො' මාරයාගේ වියගහ යටට එනවා. මාරයාගේ බැම්මට යට වෙනවා. සංසාරයේ දිගින් දිගට යනවා.

ඊළඟට අනික් පැත්ත කියනවා. 'අකෙබයාසුච පරිඤ්ඤාය' යම් කෙනෙක්. ඒ රහතන් වහන්සේ පිළිබඳවයි කියන්නේ - ඒ කිවයුත්ත එහෙම නැත්නම් නම්කර කිව යුතුදේ පිළිබඳව පිරිසිදු අවබෝධය, හරියාකාර අවබෝධය ලබාගෙන '**අකෙබයාං ච පරිඤ්ඤාය - අකඩාතාරං න මඤ්ඤති**' ඒකේ හර අවබෝධය ඇත්නම්, 'අකඩාතාරං' කියන්නේ කියන්නා. කියන්නා කියන සංඥාවත් නැති වෙනවා. කතෘ කෙනෙක් පිළිබඳ අදහසත් නැති වෙනවා හරියට තේරුම් ගන්නා නම් භාෂාව පිළිබඳව. 'අකඩාතාරං න මඤ්ඤති' කියන්නෙක් කියන හැඟීමත් ඒ 'මඤ්ඤනාවත් ඇති කර ගන්නේ නැහැ. 'තඤ්ඤි තස්ස න හොති' රහතන් වහන්සේට එවැන්නක්, ඒ සිතුවිල්ලක් එන්නේ නැහැ. 'යෙන නං වජ්ජා න තස්ස අත්ථි' ඒ කියන්නේ යමෙක් ඔහු පිළිබඳව, රහතන් වහන්සේ පිළිබඳව, කථා කරනවා නම්,

කථා කරන්න මාතෘකා දෙයකුත් නැහැ එතන. ඒ රහතන් වහන්සේ ඒවායෙන් නිදහස් කියන එකයි - ඒ වාග් ව්‍යවහාරවලින්.

ඉතින් ඔය විධියට ප්‍රකාශ කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දේවතාවට කියනවා 'සවෙ විජානාසි වදෙහි යකඛ' මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා දේවතාවන්ටත් ඇතැම් අවස්ථාවල යක්ෂ කියලා කියනවා. නිග්‍රහ කරන හැටියට නොවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේට තරහ ගියා නොවේ. ශක්‍රයාට පවා සමහරවිට යක්ෂයා කියලා යෙදිවිච තැන් තියෙනවා. ඒක නිසා 'සවෙ විජානාසි වදෙහි යකඛ' කියලා කිව්වේ මේ පින්වතුන් ඒක ඕන වචනයකින් කියා ගන්න. නමුත් සාමාන්‍ය අදහස 'යක්ෂයා ඔබට තේරෙනවා නම්, කියන්න' කියන එකයි. එහෙම කිව්වාම මේ යක්ෂයා කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස මට ඔය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙටියෙන් කියාපු එක තේරෙන්නේ නැහැ. මට මේක සවිස්තරව තේරුම් කරලා දෙන්න' කියලා කිව්වාම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊටත් වැඩිය අමාරු ගාථාවක් දේශනා කරනවා.

**සමො විසෙසී අථවා නිභිනො
යො මඤ්ඤති සො විවදෙඨ තෙන
කීසු විධාසු අවිකමපමානො
සමො විසෙසීති න තසස හොති⁴**

'සමො විසෙසී අථවා නිභිනො' කියලා කියන්නේ - මේ කියන්නේ මාන ගැන. මාන තුන ගැන කියන්නේ. සමය, විශේෂය, භීතිය කියල කියන ඒ මාන යම් කෙනෙක් ඒ පිලිබඳ මඤ්ඤනාවල් ඇතිකර ගන්නවා නම්, හිතාගන්නවා නම් ඒ මාන තත්ත්ව ගැන 'යො මඤ්ඤති සො විවදෙඨ තෙන' ඒ නිසා විවාදවලට පටලැවෙනවා. අර කියාපු අර මාන තුන නිසා. 'කීසු විධාසු අවිකමපමානො' 'කීසු විධාසු' කියලා අර කිව්වේ මානය පිලිබඳ කාරණා තුනයි. භීත, විශේෂ, සම - හිතාගන්න පුළුවන් නේ. ඒ කියාපු විධාන තුන පිලිබඳව කම්පා නොවන තැනැත්තා -කීසු විධාසු අවිකමපමානො - සමො විසෙසීති න තසස හොති.' ඔහුට සම විශේෂ කියන හේදයක් ඇතිවන්නේ නැහැ. ඕක කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ 'සවෙ විජානාසි වදෙහි යකඛ' යක්ෂයා මේක තේරෙනවානම් කියන්න කිව්වා. ඔන්න එතකොට යක්ෂයා කරකැවිලා යන්න ඇති. යක්ෂයා කියනවා 'අනේ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මට ඕකක් තේරෙන්නේ නැහැ. මට මේක තව විස්තරව කියලා දෙන්න.' මේක තේරුම් ගන්න විස්තරව කියනවා ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකට වැඩිය බරපතල ගාථාවක්.

පහාසි සඩබං න ව මානමජ්ඣගා
 අවෙජ්චි තණහං ඉධ නාමරූපෙ
 තං ජිනනගන්ථං අනීසං නිරාසං
 පරියෙසමානා නාජ්ඣගමුං
 දෙවා මනුස්සා ඉධ වා හුරං වා
 සගෙගසු වා සබ්බනිවෙසනෙසු⁵

ඒකත් අපි තේරුම් කරමු. මෙහෙම සාමාන්‍ය තේරුම ඉස්සරවෙලා කියමු. ‘පහාසි සඩබං’ එතැන ‘සඩබං’ කියන වචනය යෙදෙනවා. අපි කලින් අවස්ථාවල මේ පින්වතුන්ට තේරුම් කරලා තියෙනවා. ‘සඩබං’ කියලා කියන්නේ - සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ තියෙන්නේ සංඛ්‍යාව කියලා කියන්නේ ඉලක්කම නේ. අපි පෙන්නල උන්නා භාෂා ව්‍යවහාරයේ ප්‍රාථමිකම දේ තමයි ඉලක්කම. ඔය ගොලුවෝ එහෙම කපා කරන්නේ ඇහිලිවලින් එහෙම. ඉලක්කම තමා ප්‍රාථමික. එතකොට ගිණිම කියලා ගත්තහම හරි. ‘පහාසි සඩබං’ කියන්නේ මේ රහතන් වහන්සේලා පිළිබඳව කියන්නේ. රහතන් වහන්සේලා ගිණිම අතහැරලා. ගිණිම කරන්නේ අර වචන ඔස්සේ නේ. ගිණිම අතහැරියා. ‘පහාසි සඩබං - න ව මානමජ්ඣගා’ ඒ වගේම මානයට ගියේ නැහැ. එතකොට **ගිණිම** අතහැරියා වගේම **මැනීමක්** අතහැරියා. ඔන්න රහතන් වහන්සේ, ‘පහාසි සඩබං න ව මානමජ්ඣගා’ ඊළඟට එහෙම උනේ මොකද ‘අවෙජ්චි තණහං ඉධ නාමරූපෙ’ මේ නාම රූපය පිළිබඳ තණහාව අතහැරියා. කොටින්ම කියනොත් නාමරූප පිළිබඳව.

අපි තේරුම් කරලා තියෙනවා නේ නාමරූප කියන්නේ ‘නැමීම’ නොවේ. අර නාමය. ඒවා අපි කලින් තේරුම් කරලා තියෙනවා. ආයි නැවත කියන්න ඕනෑ නැහැ. කෙටියෙන් සලකාගන්න. වේදනා, සක්ඛ්‍යා, චේතනා, එසස, මනසිකාර කියන ඒ නාම ධර්ම ආශ්‍රයෙන් තමයි පටව්, ආපො, තේජො, වායො කියන මහා භූත ධර්ම තුළින් යම් රූප සංඥාවක් ගන්නේ. එතකොට ලෝකයා බැඳෙන්නේ ඒ නාමරූපයේ. නාම රූපය පිළිබඳව තණහාව කපා හැරියා. ‘අවෙජ්චි තණහං ඉධ නාමරූපෙ’⁶ ඔන්න ‘තං ජිනනගන්ථං අනීසං නිරාසං’ තණහා බන්ධනය, ඒ නාමරූපය පිළිබඳ තණහා ගැටය කපා දැමූ ඒ රහතන් වහන්සේ පිළිබඳව කියන්නේ ‘අනීසං -නික්ලේඪි -නිරාසං’ -ආශාව රහිත, ඒ රහතන්වහන්සේ පිළිබඳව ‘පරියෙසමානා නාජ්ඣගමුං දෙවා මනුස්සා ඉධවා හුරං වා’ දෙවියනුත් මනුෂ්‍යයනුත් ඒ රහතන් වහන්සේ හඳුනාගන්න, ඒ හිත මොකක් අරමුණු කරගෙන තියෙනවාද කියලා හඳුනාගන්න, ‘පරියෙසමානා නාජ්ඣගමුං’

සොයන ඔවුන්ට හැකිවෙන්නේ නැහැ. රහතන් වහන්සේගේ හිත ගන්නා අරමුණ මොකක්ද කියලා දැන ගන්න බැහැ දෙවියන්ටවත් මනුෂ්‍යයන්ටවත් - 'දෙවා මනුසො ඉඬ වා හුරං වා සගෙහසුවා සබ්බ නිවෙසනෙසු' දිව්‍ය ලෝකවලවත් කිසිම හව තත්ත්වයකවත් රහතන් වහන්සේලාගේ හිත මොන අරමුණක් ගන්නවාද කියලා දෙවියන්ටවත් මනුෂ්‍යයින්ටවත් කියන්න බැහැ. එතකොට මේ දේවතාවට මොකක්ද වෙන්න ඇත්තේ. ඒකත් ඉවර කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ 'සවෙ විජානාසි වදෙහි යකඛ' යක්ෂය තේරෙනවා නම් කියන්න. යක්ෂයාට කර කියාගන්න දෙයක් නැහැ.

පස්සේ එයාට තේරෙන මට්ටමින් කියනවා. මට මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කියන එක තේරෙන්නේ මෙහෙමයි. මේ විධියටයි මට තේරෙන්නේ. මේ සාමාන්‍ය අදහස දේවතාවා කියන්නේ. මට ඔබ වහන්සේ කියන එක තේරෙන්නේ මෙහෙමයි. කාමයන් ආදිය අතහැරලා යම් කෙනෙක් සතිසම්පජ්ඣයෙන් යුක්තව සිටිනවා නම්, අන්න ඒ තැනැත්තා අර අනර්ථකාරී දුක්වලට පත්වෙන්නේ නැහැ කියලා කෙටි අදහස යක්ෂයා ප්‍රකාශ කළා. ඒ යක්ෂයා පිලිබඳ කථාව එහෙමයි.

ඉතින් කෙනෙකුට සැක හිතෙන්න පුළුවන් ඇයි මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අර යක්ෂයාට මේ ගැඹුරු ගාථා කිව්වේ කියලා. සමහරවිට අර ශාසනය ලිහිල් කරලා අරගෙන සම්ද්ධි ස්ථාමීන් වහන්සේට ගිහිවෙන්න එහෙම නැත්නම් පංචකාමසම්පත්තියට පොළඹවන්න අර විධියට කිව්ව නිසා යක්ෂයාට මේ ශාසනයේ වටිනාකම පෙන්වන්න වෙන්න පුළුවන්. කොහොම නමුත් හිතන්න තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගැඹුරු ධර්මය ඇතැම් අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ 'මොන යකෙකුට හරි වැටහේවා' කියන අදහසින්මයි. ඉතින් කොටින්ම කියතොත් අපි වුනත් මේ දේශනා පවත්වන්නේ ඒ අදහසින්මයි.

කොයි එක හරි වේවා අපි දැන් මේ ගාථාවල අර්ථය ටිකක් විග්‍රහ කරන්න බලමු. අර 'අකෙඛය්‍ය සඤ්ඤිනො' ගාථාව තවත් සවිස්තරව කිව්වොත් 'අකෙඛය්‍ය සඤ්ඤිනො සත්තා - අකෙඛය්‍යසමී පතිධ්මිතා' කියන්නේ අර අපි කලින් කිව්වා වගේ භාෂා ව්‍යවහාරය. මේක ලෝකයා මේ භාෂා ව්‍යවහාරය ලොකුවට අරගෙන, මේ සංඥාව, ඔවුන්ගේ සංඥාව තියෙන්නේ මේ ව්‍යවහාරය උඩයි. 'අකෙඛය්‍ය සඤ්ඤිනො' ඒක නිසාම ඒවායේ පිහිටලා තිබෙනවා. 'අකෙඛය්‍යසමී පතිධ්මිතා' ඒවායේ යථා ස්වභාවය දන්නේ නැහැ. මේ වචනවල. දැන් මොකද මේ භාෂාව කියන එක හැදිලා තියෙන්නේ මේ පින්වතුන් දන්නවා භාෂාවක් කර්තෘ, කර්ම, ආබ්‍යාත ආදී

වශයෙන් ඔය ව්‍යාකරණයේ බෙදීම් තියෙනවා. නාමපද තියෙනවා. ක්‍රියාපද තියෙනවා. නාම විශේෂණ තියෙනවා. ක්‍රියා විශේෂණ තියෙනවා. නිපාත පද තියෙනවා. ඔය ඔක්කොම එකතු වෙලා තමයි භාෂාවක් හැදෙන්නේ. මේකේදී කරන්නෙක්, කියන්නෙක් ඕකට කියනවා සාමාන්‍යයෙන් ග්‍රාහ්‍ය ග්‍රාහක හේදයක්, අල්ලගන්න දෙයක්, අල්ලගන්න කෙනෙක්. ඔය හේදය උඩයි භාෂාව හිරවෙලා තියෙන්නේ. නමුත් මේකයි ලෝකයා ලොකුවට ගන්නේ. 'අකෙබයාං අපරිඤ්ඤාය' ඒක හරියට තේරුම් නොගැනීම නිසා මාරයාට යටවෙනවා.

දැන් මේක ටිකකට හිතාගන්න මීට කලින් අවස්ථාවක- අවස්ථා කීපයක -අපි ඔය නාමරූපය ගැන කියනකොට 'ඒදණ්ඩ උඩ බල්ලා' දැන් ටිකක් පරණ වෙලා. ඊට වැඩිය හොඳ උපමාවක් මේ පින්චතුන්ට හිතට කාවදින 'නාසිසස් කතාව' කිව්වා. ඒ නාසිසස් කියන ශ්‍රීක තරුණයා, රූමත් ශ්‍රීක තරුණයා, තමන්ගේ මුණ කවදාවත් දැකලා නැහැ. දවසක් කැලේ ඇවිදිනකොට පොකුණකට නැඹුරු වෙලා තමන්ගේ රූමත් මුහුණ දැකලා ධවට්ටා දෙවහනක් කියලා වැළඳගන්න දින ගණනක් උත්සාහ කරලා අන්තිමට එතැන ජීවිත පූජා කළා. පූජා කළේ ආත්ම ස්නේහය නිසා. ඒක නිසා නාසිසස් කියන වචනය ගබ්ද කෝෂයේ දැන් දකින්න ලැබෙනවා. ඒ නාසිසස් කියන ඒ නම ආත්ම ස්නේහයට කියන වචනයක්. ඉතින් ඒ අතට හිතුවොත් අපට හිතන්න තියෙන්නේ අන්න නාමරූපය කියලා ගන්නොත් 'අකෙබයා' කියන එකට 'අකෙබයා සඤ්ඤිතො සත්තා' සාමාන්‍ය ලෝකයා අර නාමරූපය පිළිබඳ සංඥාව ඇත්තාහු ය. නාම රූපයෙහිම පිහිටියාහුය. නාමරූපයේ යථා ස්වභාවය නොදැනීම නිසා නැවත නැවතත් මාරයාගේ විය ගහට යට වෙනවා. එතකොට නාසිසස් විතරක් නොවේ. අපි කවුරුත් සංසාරයේ මේ ජීවිතයක් අවසානයේ දී ගන්න ආත්ම ස්නේහය මොකක්ද කියලා හිතලා බලන්න. මහ ධනවත් කෙනෙක්, දරු මල්ලන් ඇති වස්තුව ඇති කෙනෙක්, අවසාන හිත කොහොමද යන්නේ. මේ මං කියලා ගන්නේ ඒකට නේ. අනේ මට මේ ගෙවල් දොරවල් ධනය අතහැරලා, මගේ මේ භාර්යාව දරුවන් අතහැරලා යන්න වෙනවා කියලා ඒ අල්ලාගන්නෙත් අර කියාපු නාමරූපය නේ? අර හෙවනැල්ල නේ? එතකොට ඒක අල්ලගත්තු නිසා ඉතින් තව ආත්ම භාවයක් බලාපොරොත්තු වෙනවා. මේ ටික සම්පූර්ණ කරගන්න තව ටිකක් කල් දෙන්න කියලා. ඉතින් ඒ වෙනුවට මාරයා 'ඉඳා' කියලා දෙනවා. දෙන්නේ ඕන කරන දේ නොවේ.

කර්මානුරූපව ඊළඟට කොහේහරි එක්කෝ ගැරඬියෙක් වෙලා හරි ගෙම්බෙක් වෙලා හරි ගෙදරට එනවා. එක්කෝ බල්ලෙක් වෙලා හරි ඉස්සරහ පුටුවට එනවා. ඔන්න එකකොට නාමරූපයේ පිහිටීම. ඔය ටික තමයි. අපි මේ පින්චතුන්ට තේරුම් කරන්න ඕන නිසයි ඔය ටික කියන්නේ. ගැඹුරු ධර්මයක්. නමුත් ඉතින් 'අකෙඛයාසමිං පතිට්ඨිතා' කියන්නේ හිතාගන්න නම්කර කිය යුතු දේ තමයි නාමරූපය. ලෝකයා විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර හරඹයකයි සිටින්නේ. නාමරූපය සෙවනැල්ලක් බව ලෝකයා දන්නේ නැහැ. ඒකයි බුදුහාමුදුරුවෝ මතු කරලා දෙන්නේ. එකකොට ඒකෙ පිහිටියොත් වෙන්නේ අර ටිකයි. 'අකෙඛයාං අපරිඤ්ඤාය-යොගමායනති මච්චනෝ'

ඉතින් අපි මේ ටික මතු කළේ මොකද? තවත් හේතුවක් තියෙනවා, මේ අද මාතෘකාවට ඕක ගන්න. මීට කලින් අවස්ථාවල මේ පින්චතුන්ට මතක ඇති අපේ අටුවා සම්ප්‍රදාය තුළ වැඩිය වැදගත් කමක් නුදුන්න මහා නිදාන සූත්‍රය නමැති මහා ශ්‍රේෂ්ඨ ධර්මදේශනාව ගැන අපි සවිස්තරව යම් යම් දේවල් කිව්වා. විශේෂයෙන්ම නාමරූපය ගැන. නාමයත් රූපයත් එකිනෙකට සම්බන්ධ වන හැටිත් නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත් අඤ්ඤාමඤ්ඤ වශයෙන් සම්බන්ධ වෙලා තියෙන හැටිත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ මහා නිදාන සූත්‍රයේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ඒත්තු ගන්වලා අවසානයේ දී ඒ සූත්‍රය හකුළුවා දක්වන වටිනා පාඨයක් අපි එදා කිව්ව නමුත් විවරණය කරන්න බැරි වුනා. අද අපි ඒක ඉලක්ක කරගෙනයි මේ ගාථා දෙක ඉස්සරහට ගන්නේ.

මොකක්ද ඒ පාඨය. 'එකතාවතා බො ආනන්ද ජායෙථ වා ජියෙථ වා මීයෙථ වා වචෙථ වා උපපජෙථ වා. එකතාවතා අධිවචනපථො එකතාවතා නිරුක්ඛිපථො එකතාවතා පඤ්ඤාකම්පථො එකතාවතා පඤ්ඤාවචරං එකතාවතා වට්ටං වට්ටකි ඉත්ථතතං පඤ්ඤාපනාය යද්දං නාමරූපං සහ විඤ්ඤාණෙන'⁷

ඔන්න දැන් අපි ඒක තෝරමු. ආනන්දය මෙතෙකින්මය ආනන්ද කෙනෙක් උපදනේ හෝ දිරනේ හෝ මීය යන්නේ හෝ වුන වන්නේ හෝ නැවත උපදනේ -මෙතෙකින්මය අධිවචන - ඔන්න භාෂාව පිළිබඳ කථාන්තරය -මෙතෙකින්මය අධිවචන මාර්ගයක්, නිරුක්ඛි මාර්ගයක්, ප්‍රඥප්ති මාර්ගයක් දැක්විය හැක්කේ. භාෂා ව්‍යවහාරයට ඉඩ ඇත්තේ මෙතෙකින්මය. කෙනෙකින් ද කියන එක අගටයි කියවෙන්නේ. ඒ වගේම මෙතෙකින්මය ප්‍රඥාවට බැසගත හැකි තැනක් ඇත්තේ. ඒ කියන්නේ

වික්‍රමයක් නාමරූපයක් අතරින් තමයි ප්‍රඥාව ක්‍රියාත්මක වන්නේ.

ඒකයි, ප්‍රඥාවට බැස ගත හැක්කේ එතනයි. අන්තිමට කියනවා 'එතනාවතා පක්‍රමාවචරං එතනාවතා වටං වටති ඉප්ඵතං පක්‍රමාපනාය' ඔන්න වැදගත්ම පාඨය. මෙතෙකින්මය 'ඉප්ඵත' කියන වචනය අපි කලින් තේරුම් කරලා දුන්නා මේ පින්වතුන්ට 'ඉප්ඵ' කියන්නේ මෙසේ 'ඉප්ඵත' කියන්නේ මෙසේ බව. මෙසේ බව කියන වචනය යෙදෙන්නේ මේ භවය කියන එකටයි. මේ භව තත්ත්වය. එතකොට භව තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කිරීමට වටයක් කරකැවෙනවා. භිතාගන්න අර දිය සුළිය උපමාව දුන්න නේ. දියසුළිය කරකැවෙන තැන තමයි. ඒක පෙන්නුම් කලා - මුහුදේ දිය සුළියක් කරකැවෙනකොට විතරයි අපිට ඇඟිල්ල දික්කරලා පෙන්නුම් කරන්න පුළුවන්. 'අතන' 'මෙතන' කියලා. අන්න එතකොට ඒ යම් වටයක් තුළයි. ඒක තේරුම් කරන්න මේ පින්වතුන්ට කිව්වා, දැන් ඔය ලෝක වෙළඳපොළේ මිල ගණන් වෙනස් වෙන්නේ මොකද වෙළඳ වටය නිසා. ඉල්ලුමත් සැපයුමත්. ඒ දෙක අතර වට්ටයක් තියෙනවා. කරකැවිල්ලක්. ඉතින් ඒ වගේ හැම ව්‍යවහාරයක්ම - මිල දර්ශනයක් විතරක් නොවේ- හැමදෙයක්ම තියෙන්නේ ඔන්න ඔය වට්ටයක් තුළයි. ඒක ගැඹුරින් ගත්තොත් අන්න වික්‍රමයක් නාමරූපයක් අතරයි.

එතකොට වික්‍රමයක් නාමරූපයක් අතර මෙන්න මේ වට්ටය නිසා තමයි 'ඉප්ඵත' කියන මේ භව තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කළ හැක්කේ. ඉතින් අර දියසුළි උපමාවෙන් අපි කිව්වේ ඒකයි. දිය සුළියක් කියලා කියන්නේ සංසාර දියසුළිය තමයි මේ සත්ත්වයා කියලා කියන්නේ. වික්‍රමයක් නාමරූපයක් අතර පුදුම කරකැවිල්ලක් තියෙන්නේ අර නාසිසස් හෙවනැල්ලත් එක්ක කරපු හරඹය වගේ. ඉතින් ඔන්න ඔය ටික කියන්න තමයි මේ ගාථාව එළියට ගත්තේ.

ඉතින් මෙයින් අපි ඉදිරියට ගනිමු පළමුවෙන්ම අර අන්තිමට කියාපු නාමරූපයක් වික්‍රමයක් අතර තියෙන මේ වට්ටය නම් වූ කරකැවිල්ල තුළයි 'ඉප්ඵත' කියලා කියන මේ භව තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කළ හැක්කේ. මෙතන ඉතාමත්ම ගැඹුරු කාරණයක් තියෙන්නේ. දැන් බලන්න අර මුහුදේ එතන අපට පුළුවන් නේ -මුහුදේ හර් ගහක හර්- දිය සුළියක් තියෙනකොට ඒක කරකැවෙන තැනක රොඩු ආදිය ඒකට ඇදිලා යනකොට අපට පුළුවන් අතන කියන්න. මෙතන කියන්න පුළුවන්. ඉතින් අතන මෙතන කියනව වගේ තමා පින්වතුනි දනටත් ඔය 'තැනැත්තා' කියලා කියන්නේ මොකක්ද කියලා භිතලා බලන්න. තැනැත්තා කියන්නේ

'තැන ඇත්තා'. ඒ තැනැත්තා මේ තැනැත්තා. ඊළඟට සංඝයා වහන්සේලාට නම් අරතැන, මේ තැන කියලා කියනවා. ඔය දානෙ ගෙවල්වල එහෙම අහන්න ලැබෙන්නේ. 'අර තැනට බෙදන්න' කියලා. ඉතින් ඒ වගේ අරතැන මේ තැන කථාව තුළ තමයි ව්‍යාකරණයේ ආරම්භය කියෙන්නේ. ඉතින් අපි සමහරවිට කියනවා අස්මිමානය කියලා. අස්මිමානය කියන මූලික මම පිළිබඳ සංඥාව - තමා පිළිබඳ සංඥාව - බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා හවය පිළිබඳ අන්තිම කොන - ඉතිරිවෙන ටික තමා මේ 'වෙමි' කියන මානය. 'වෙමි' - කොහොමහර ඒ පුද්ගල සංඥාව ඇතිවුනාට පස්සේ තමයි ඔන්න ව්‍යාකරණයට පණ එන්නේ. කොහොමද 'මම මෙතන' 'ඔබ ඔතන' 'ඔහු එතන' එහෙම නේද? කියෙනවානෙ ඔය උත්තම පුරුෂ, උත්තම පුරුෂයා මම නේ. මධ්‍යම පුරුෂයා ඔබ. එතන ඉන්න ඔහු තමයි ප්‍රථම පුරුෂයා. ඔය කියන්නේ ව්‍යාකරණයේ සැකිල්ල. **ව්‍යාකරණයේ සැකිල්ල** ඉතින් ව්‍යාකරණයේ සැකිල්ල සකස් වුනෙත් ඔන්න ඕක තුළයි. ඕකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ ව්‍යාකරණයට යටවීම නිසයි, භාෂාවට යටවීම නිසයි මනුෂ්‍යයින්ට නිවන තෝරගන්නක් බැරි. මේ සංසාරයෙන් මිඳෙන්නක් බැරි, ගැඹුරින් කල්පනාකර ගත්තොත්. නමුත් ව්‍යාකරණය තණ්හාවෙන් අවිද්‍යාවෙන් නිර්මාණ අතින් පැත්තට. අමුතු දෙයක් නොවේ. අවිද්‍යාවක් තණ්හාවක් නිසා ලෝක සත්ත්වයා මේ ව්‍යවහාරයට ගැනි වුනා. ව්‍යවහාරයට ගැනිවුනා. ව්‍යවහාරයේ අර්ථය තේරුම් ගන්නේ නැහැ. මේක මොකක් සඳහා ද කියලා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවා මේක ව්‍යවහාර මාත්‍රයක් පමණයි.

මොකද, ඊළඟට මේ එක්කම කියෙන තවත් කාරණයක් කියමු. මේ පින්වතුන්ට වුනත් ඇතිවෙන්න පුළුවන් සැකයක් එක්තරා අවස්ථාවක දේවාතාවෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේට ඉදිරිපත් කළේ. ගාථාවකින් ඉදිරිපත් කළේ. දිගට ගාථාව නැතත් මෙහෙම කියමු. 'කොහොමද මේ රහතන් වහන්සේලා හැම එකක්ම, වැඩ කටයුතු අවසන් කළ රහතන් වහන්සේලා. 'අහං වදාමි' කියලා කියන්නේ 'මම කියමි' 'මමං වදනති' අනික් අය මට කියනවා කියලා කියන්නේ මොකද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඇහුවා. මානයක් නිසා ද එහෙම කියන්නේ. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්වා මානයක් නිසා නොවේ කියලා. ඒ ගාථාවේ අවසාන පද දෙක අපි කියමු.

**ලොකෙ සමඤ්ඤං කුසලො විදිතවා
වොහාරමතෙතන සො වොහරයා⁸**

ලෝක ව්‍යවහාරය පිළිබඳව හරි අවබෝධයක් ඇති කරගෙන, ඒ දක්ෂකම ඇති කරගත් රහතන් වහන්සේලා, 'වොහාරමනෙතන' හුදෙක් ව්‍යවහාර මාත්‍රයක් වශයෙන් පමණයි අර කියාපු 'මම' 'ඔහු' කියන භාෂා ව්‍යවහාරය පාවිච්චි කරන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා මම කියලා යොදන්නේ - රහතන් වහන්සේලා පමණක් නොවේ. **අන්ත එකකොට තේරුම් ගන්න මෙතන භාෂාව ව්‍යවහාර කිරීම නොවේ වරද. ව්‍යවහාරය ව්‍යවහාරයක් බව තේරුම් නොගැනීමයි.** ඒ ටික ලෝකයාට නැති නිසා තර්කකාරයන් දාර්ශනිකයන් විද්‍යාඥයින් ඔක්කොම මේ වචනය තුළ හිරවෙලා තමයි මෙව්වර මේ මහා අවුලක් ඇති කරගෙන අනික් අයගෙන් සංසාර දික් කර තමන්ගෙන් සංසාරය දික් කර ගන්නේ. ඔන්න ඕකයි කෙටියෙන් කියනවා නම්.

ඉතින් ඒකේ රහස හෙළිවන තවත් මහා පුදුම කෙටි ධර්ම පාඨයක්- බුද්ධ වචනයක් -සඳහන් වෙනවා. ඒකත් අපි මතක් කරමු. දැන් අපි කිව්වා සඤ්ඤාව - අර 'අකෙබය්‍ය සඤ්ඤානෝ' කියන එකෙන් තේරෙනවා සඤ්ඤාවත් ව්‍යවහාරයත් සම්බන්ධ බව. ලෝකයා තුළ සඤ්ඤාව ගැනීමේ සිරිතක් තියෙනවා. සඤ්ඤාවත් ව්‍යවහාරයත් සම්බන්ධයි. ඒක මහ පුදුම විධියට දක්වනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්තරා පාඨයකින්. **'වොහාරවෙපකකාහං හිකබ්වෙ සඤ්ඤං වදාමී යථා යථා නං සඤ්ඤානාති තථා තථා වොහරති එවං සඤ්ඤී අහොසිනති'** අන්ත අර සඤ්ඤාවත් ව්‍යවහාරයත් අතර පුදුම සම්බන්ධතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නේ කොහොමද? 'වොහාරවෙපකකාහං හිකබ්වෙ සඤ්ඤං වදාමී' 'මහණෙනි, මම කියනවා සඤ්ඤාවේ විපාකය ව්‍යවහාරයයි. විපාකය කියන වචනය කියනකොට මේ පින්වතුන්ට කර්ම විපාකය හිනෙන්නේ. එහෙම එකක් නොවේ මේ කියන්නේ. සඤ්ඤාව මෝරා යාමෙන් තමයි ව්‍යවහාරයක් හැටියට වචන ආදිය එළියට එන්නේ. 'වොහාරවෙපකකාහං හිකබ්වෙ සඤ්ඤං වදාමී' ඒක තවත් පැහැදිලි කරනවා 'යථා යථා නං සඤ්ඤානාති තථා තථා වොහරති' යම් යම් ආකාරයකින් කෙනෙක් සඤ්ඤාවත් ඇති කර ගන්නවාද ඒ තැනැත්තා. සඤ්ඤාව කියන්නේ හැදිනීම බව දන්නවා නේ- මේ පින්වතුන් -හැදිනීම විතරක් ඇති කරගෙන නවතින්නේ නැහැ නේ. ඒ හැදිනීම අනිත් අයට කියන්නත් එපායැ. ඔන්න එකකොට **හැදින්වීමක්** කරන්න වෙනවා. එකකොට තමයි ව්‍යවහාරය, භාෂාව, ඕනෑ වෙන්නේ. ඉතින් 'තථා තථා වොහරති එවං සඤ්ඤී අහොසිනති' එයා ගිහිල්ලා කියන්නේ කොහොමෙයි අනිත් එක්කනොට - 'මම මෙවැනි සඤ්ඤාවක් ඇතිව සිටියෙමි.' එතනම අහුවෙලා ඉවරයි. මෙවැනි සඤ්ඤාවක්

ඇතිව සිටියේම කියලා අනිත් එක්කනොට කියනවා. අන්ත බලන්න කොයිතරම් ගැඹුරුද මෙනත. 'වොහාරවෙපකකාහං හික්ඛවෙ සක්ඛං වදාමි' ඒ කියන්නේ සක්ඛාවේ විපාකය -සක්ඛාව තුළින්. ඒ නිසා තමයි ගැඹුරින් අපේ පොතපත කියවපු පින්වතුන් දන්නවා ඇති 'පපඤ්චසක්ඛාසංඛා'¹⁰ කියලා කියන්නේ පපඤ්ච සක්ඛාවෙන් මේ ලෝකයේ භාෂාව තුළ හිරවෙලා පපඤ්චසක්ඛාව නිසා ඇතිවන සංඛා, සංඛා කියන්නේ ගිණිමි. ගිණිමි කියන්නේ ඉලක්කම් පමණක් නොවේ වචනය. වචනයෙන් කෙරෙන ව්‍යවහාර.

එකකොට ඔන්න ඔය විධියේ දෙයක් මහ ගැඹුරු පැත්තක් ඕකෙ තියෙනවා. 'යථා යථා නං සක්ඛනාති' - මේ සක්ඛාවක් ව්‍යවහාරයක් අතර සම්බන්ධතාව තේරුම් ගැනීම ඉතාම වැදගත් කාරණයක්. මොකද මේක තුළින් තමයි අපට දැන් ඔය බොහෝ දෙනාට තෝරාගන්න බැරි හවය පිළිබඳ තත්ත්වයක්. දැන් අර කිව්ව රහතන් වහන්සේලාට හවය නැත කිව්වේ මොකද ඒ, ඒ ලෝකයේ තියෙන- දැන් අර කලින් කිව්වා නේ සක්ඛාව නිසාය ව්‍යවහාරයට නැඹුරු වන්නේ කියලා. එකකොට මේකෙන් අත්මිදෙන්නේ කොහොමද කියන ප්‍රශ්නය කෙනෙකුට ඇතිවෙනවා.

මහා ආශ්චර්යවත් දෙයක් තමයි ඇතැම් සුත්‍රවල තියෙනවා බොහෝ දෙනාගේ සැලකිල්ල යොමු නොවුනු මෑතක් වනතුරු -රහතන් වහන්සේලාගේ අර්භන්ඵල සමාධි අවස්ථාවේ දී උත්භවන්සේලා සම්පූර්ණයෙන්ම සක්ඛාවෙන් විමුක්ත වෙනවා. ලෝකයේ යම් දෙයක් තියෙනවා නම්, සක්ඛාවක් හැටියට ගන්න අරමුණක් තියෙනවා නම්, ඒ ඔක්කොම අරමුණුවලින් හිත මුදා ගන්නවා. ඒ තත්ත්වය පැහැදිලි වන එක්තරා සුත්‍රයක් අපි කියනොත්, හුඟක් සුත්‍ර තියනවා. 'සඤ්ඤා' කියන ස්වාමීන් වහන්සේට එක අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා ඒ රහතන් වහන්සේ එහෙම නැත්නම්, එතෙත්ට යොදලා තියෙන්නේ ආජානීය පුරුෂයා කියලා. ආජානීය පුරුෂයාගේ අමුතම විධියේ ධ්‍යානයක්. අමුතම විධියේ ධ්‍යානයක්. කෙබඳු එකක් ද කියලා තෝරන්නේ මෙහෙමයි. ඒ අජානීය පුරුෂයාට පටවිය පිළිබඳත් සක්ඛාව නැහැ. පටවී සක්ඛාව විභූතයි. ආපො පිළිබඳ ආපො සක්ඛාවක් නැහැ. තේජො පිළිබඳ තේජො සක්ඛාවක් නැහැ. වායො පිළිබඳ වායෝ සක්ඛාවක් නැහැ.¹¹ මේක කිව්වාම ඒ පහුගිය දේශනා අහපු පින්වතුන්ට මතක් කරන්නම් අපි දීපු උපමාවක්. බොහෝ දෙනාට ගැටළුවක් නිසා. දැන් බාහිර ද්‍රව්‍ය නැතෙයි කියනවද මේ ධර්මයේ. මේක හිත විතරයි කියනවද? නෑ. ඒ ටික අපි තෝරන්න ගත්තේ අන්ධයකුගේ උපමාවක් අපි හිතට ගනිමු. අන්ධයෙක් හිම කුට්ටියක් ළඟට යනවා. හිම

කුට්ටියක් ළඟට ගිහිල්ලා හිම කුට්ටියේ හැපෙනකොට එයාට පේන්නේ නෑ නේ. ආපහු එන්නේ පයවි සංඥාව අරගෙන. ඊළඟ සැරේ යනකොට හිම කුට්ටිය උණුවේගෙන යනවා. කිට්ටුවට යනකොට රශ්නයී නේ. එන්නේ තේජෝ සංඥාව අරගෙන. තුන්වෙනුව යනකොට මේක වතුර වෙලා ගිහිල්ලා. එන්නේ ආපෝ සංඥාව අරගෙන. හතරවැනි සැරේ යනකොට මේක වාෂ්ප වෙනවා. එන්නේ වායෝ සංඥාව අරගෙන. ඔන්න දැන් කිට්ටු කරගන්න පුළුවන්. **එකකොට සාමාන්‍ය ලෝකයා අන්ධයි. අන්ධයි.** අර මහා භූත ධර්ම තනි තනිව හඳුනා ගන්න බැරි දේවල්. මේවා සම්මිශ්‍රණය වෙලා තියෙන්නේ. නමුත් අවස්ථානුකූලව අර පොඩි දරුවා පින්තුරයක 'අ'යනු 'ඹ' යනු 'අඹ' කියලා ගන්නවා වගේ අර පයවි සංඥාව තුළින් ඒවායේ අර නාම ධර්ම තුළින්, වේදනා සංඥා ආදියෙන්, **ඒවායේ තද ගතිය නිසා ඒකට ගිහිල්ලා හැසුන නිසා, ඒක පයවි කියලා හිතා ගත්තා.** දෙවෙනි සැරේ යනකොට අර කියාපු විධියට. නාමධර්ම තුළිනුයි මේවා හඳුනා ගන්නේ. වේදනා, සංඥා, චේතනා, එසස, මනසිකාර. ඔය දෙක මහා පුදුම විධියට බැඳිලා තියෙනවා. එතනම තමයි අර පසුගිය සැරේත් කිව්වේ 'අනෙතා ජටාව'. එකකොට ඒ 'අනෙතා ජටාව' ඒ පැන්න නේ. ඊළඟට 'බහි ජටාව' තමයි ඒ නාම රූපයයි විඤ්ඤාණයයි අතර කෙරෙන අර පෙරළිය. නාසිසස් කරපු පෙරළිය වගේ. එතැනයි මුළුමහත් සංසාර ගැටළුව තියෙන්නේ. ඒකට මේ සංකල්පය -වචනය- අත දෙන්නෙ කොහොමද? අන්න අර කියාපු විධියට මේ ලෝකයා හිතන්නේ පයවි කියලා 'දෙයක්' තියෙනවා. ආපෝ තියෙනවා. කවුද නැතෙයි කියන්නේ. තේජෝ තියෙනවා. එළමණක් නොවේ. එතන මහ පුදුම සම්පූර්ණ ලේඛනයක් තියෙනවා. ආකාසානඤ්චායතනය, විඤ්ඤාණඤ්චායතනය, ආකිඤ්චායතනය ආදී අරූප තත්ත්ව පවා ඊළඟට තියෙනවා දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤාත ඒ කිසිවක් පිළිබඳ සංඥාව නැහැ. ඒ අවස්ථාවේ, ඒ අර්භත්ඵල සමාධි අවස්ථාවේ, මුළු මහත් භවය නිරුද්ධයි කියන්නේ සම්පූර්ණ භවයට අයත් යම් සංඥාවක් තියෙනවද, භවයට අයත් යම් අරමුණක් තියෙනවද, ඒ හැම අරමුණකින්ම මිදුන හිතක් තමා ඒ ආජාතීය පුරුෂයාට තියෙන්නේ.

ඊළඟට ඒ දේශනාව ඉවර කරන හැටි මහ පුදුමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ අර දේවතාවා වුනත් කරකැවිලා යන විධියේ එකක් එතන තියෙන්නේ. අන්තිමට කියනවා අන්න එබඳු හැම සංඥාවකින්ම හිත විමුක්ත කරගෙන ධ්‍යාන වඩන්නා වූ - එතන ධ්‍යාන කියන වචනය බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා. පයවි අරමුණු කරගෙන ධ්‍යාන වඩන්නේ නැහැ. ආපෝ අරමුණු කරගෙනත් නැහැ. ඒ කිසිවක් අරමුණු නැහැ.

නමුත් ධ්‍යානයකුත් වඩනවා. ධ්‍යානයකුත් වඩනවා. ධ්‍යානයේ අරමුණ මොකක්ද කියලා මනුෂ්‍යයින්ට පමණක් නොවේ දෙවියන්ටවත් හඳුනාගන්න බැහැ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා. ඒක නිසා ඒ සූත්‍රය ඉවර වෙන්නේ මෙහෙමයි. ඒ විධියට ධ්‍යාන වඩන්නාවූ ඒ ආජානීය පුරුෂයා වෙත 'සඉඤා දෙවා සබ්බමකා සපජාපතිකා ආරකාව නමස්සන්ති' ඒ ශක්‍රයා, බ්‍රහ්මයා, ප්‍රජාපති ආදී ඔක්කොම ඇත ඉඳගෙනම රහතන් වහන්සේට නමස්කාර කරනවා මෙන්න මේ ගාථාව කියලා.

නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤා
නමො තෙ පුරිසුත්තම
යස්ස තෙ නාභිජානාම
යමපි නිසසාය කධායසි¹²

මන්න ලෝකෝත්තර ධර්මයේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය. හිතලා බලන්න එකකොට දෙවියෝ කියන ගාථාවයි මේ කියන්නේ. 'නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤා' ආජානීය පුරුෂයාණන් වහන්ස ඔබට නමස්කාර වේවා! 'නමො තෙ පුරිසුත්තම' පුරුෂෝත්තමයාණන් වහන්සේට නමස්කාරය වේවා! 'යස්ස තෙ නාභිජානාම - යමපි නිසසාය කධායසි'. ඔබ වහන්සේ ධ්‍යාන වඩන අරමුණ අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. අන්න එබඳු ඒ ලෝකෝත්තර ධර්මයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ අර්හත් ඵල සමාධිය තුළින්. භව නිරෝධ තත්ත්වයයි. වෙන එකක් නොවේ. කෙටියෙන් කියනොත් භවනිරෝධ කියලා කියන්න පුළුවන්. අනිත් පැත්තට සලායත නිරෝධ තත්ත්වය. අපි බොහෝවිට පෙන්නුවා. ආයතන භයම ක්‍රියා විරහිතයි. ආයතන භය තුළ නේ ලෝකයා ඔක්කොම පටලැවිලි හදාගෙන තියෙන්නේ. අර ධ්‍යාන අවස්ථාවේ - ඒක කලින් ලබාගත්තු ප්‍රත්‍යක්ෂයට සමචුදිලා ඉන්න අවස්ථාව - භවය නිරුද්ධයි. ඒකයි අපි කිව්වේ රහතන් වහන්සේලා නැවත උපදින්නේ නැත්තේ ඒ අවසාන හිත- භව නිරෝධ තත්ත්වය. ඉතින් '**භව නිරොධො නිබ්බානං**' කියන එක මතක් කරන්න තමයි අපි හැම නිස්සෙම මේව කියන්නේ. ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය, භව නිරෝධය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යක්ෂය, භුක්ති විඳින අවස්ථාව නිවන් රස භුක්ති විඳින අවස්ථාව තමයි අර්හත්ඵල සමාපත්තිය. ඒක පිළිබඳවයි අර ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ.

අන්න ඒ විධියේ මහා පුදුම ධර්මයක් මෙතන තියෙන්නේ. ඒකට අර භාෂාව යටින් තිබෙන බව හෙළි වෙනවා. සඤ්ඤාවෙන් සම්පූර්ණයෙන් හිත මුදාගත් අවස්ථාවේ නිදහස්. කිසිම අරමුණක් නැහැ. ඒ හිත හඳුන්වන තව

වචන මේ පින්වතුන්ට කලින් කියලා තියෙනවා. **අප්පකිට්ඨං, අප්පචක්ඛං, අනාරමමණං**¹³ ඒ හිත කොහෙවත් පිහිටලා නෑ. කිසිම පැවැත්මක් නැහැ. කිසිම අරමුණක් ගන්නේ නැහැ. භවයක් නැහැ. පැවැත්මක් නැහැ. නිරෝධයි. ඒ නිරෝධය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත් අවස්ථාව තමයි විමුක්තිය. ඒකයි නිවන. අමුතු දෙයක් නොවේ. ඉතින් මේ නිවන පිළිබඳ උගතුන් අතර නා නා විධ ප්‍රශ්න තිබෙනවා. ඒ ගොල්ලො නොයෙකුත් විධියේ මතිමතාන්තර දක්වනවා. උචේදය කියලත් තියනවා.

අන්න ඒක නිසා අපි එතන ඉඳලා ගනිමු යම්කිසි දෙයක් විශේෂයෙන් කියමු. මේ පින්වතුන්ට කලින් අවස්ථාවක - පසුගිය දේශනාවේදී වෙන්න ඕනෑ - කිව්වා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විඤ්ඤාණය ගැන කියපු ටික. එක පැත්තකින් අපි රහතන් වහන්සේගේ හිතත් විමුක්තියත් -නිවනින් පෙන්වන විමුක්තියත් -අර දිය සුළිය උපමාවෙන් ගත්තොත් ඒක ඉස්සරවෙලා කියලා හිටිමු. දිය සුළිය උපමාවෙන් ගත්තොත් මෙව්වර කාලයක් කරකැවෙමින් තිබුන දිය සුළිය නතර වුනා. දිය සුළිය නතර වුනා. ඇත්ත වශයෙන් මේ දියසුළි කතාව අපි මතු කරගත්තු එකක් නොවෙයි. බුද්ධ වචනයක්. සුත්‍රවල හැඟවිලා වගේ තියෙන එකක්. මොන හේතුවකින් හරි අටුවාවාරීන් වහන්සේලාට අහුවෙලා නැති බවයි පෙනෙන්නේ. ඒකේ වැදගත්කම පෙනිලා නැහැ. උදාන පාළියේ තියෙනවා වටිනා ගාථාවක්. ඒකත් කියලා හිටිමු. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලකුණටකහද්දීය මහරහතන් වහන්සේ අරමුණු කරලා වදාලා ප්‍රීති වාක්‍යයක් වශයෙන්.

**අච්ඡෙච්ඡි වට්ඨං බ්‍යභා නිරාසං
විසුක්ඛා සර්තා න සඤ්ඤි
ඡින්නං වට්ඨං න වට්ඨති
එසෙවනෙතා දුක්ඛස්ස¹⁴**

‘අච්ඡෙච්ඡි වට්ඨං’ කියන්නේ අර වට්ඨය කපා හැරියා. මොකක්ද වට්ඨය? විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර තියෙන කරකැවිල්ල කපා හැරියා. ‘අච්ඡෙච්ඡි වට්ඨං බ්‍යභා නිරාසං’ එනිසාම ආසා රහිත, තණ්හා රහිත, තත්ත්වයට පත්වුනා. ඕනෑන ඊළඟට වචනයක් සඳහන් වෙනවා. අපේ මේ දිය සුළිය උපමාවට උපකාර වෙන ‘විසුක්ඛා සර්තා න සඤ්ඤි’ වියළී ගිය දියවැල නොගලයි. ‘විසුක්ඛා සර්තා න සඤ්ඤි’, වියළී ගිය දියවැල නොගලයි. ‘ඡින්නං වට්ඨං න වට්ඨති’ ඒ සිද්ධින ලද වට්ඨය නොකරකැවෙයි. ‘එසෙවනෙතා දුක්ඛස්ස’ මෙයම දුකේ කෙළවරයි. ඒ රහකන් වහන්සේගේ

හිත පිළිබඳ ව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා- ලක්‍ෂ්‍යටකභද්දිය රහතන් වහන්සේ පිළිබඳව. ඉතින් ඔය විධියේ ගාථාවලින් අපට පෙනෙනවා එක පැත්තකින් කියනවා නම් අන්ත මහමුහුදේ දිය සුළිය නතරවුන අවස්ථාවක් ගැන හිතන්න. මේ නිවන ගැන හැමෝම ප්‍රශ්න කරන නිසා අපි කියන්නේ. දියසුළියක් තියෙනකං අපට 'අතන' 'මෙනන' කියන්න පුළුවන්. 'අර තැන' කියන්න පුළුවන්. 'මේ තැන' කියන්න පුළුවන්. 'ඒ තැනැත්තා' මේ තැනැත්තා කියන්න පුළුවන්. දිය සුළිය නතර වුනාම කියන්න බැහැ නේ. **ඉස්සර තිබුනෙත් මුහුද දැන් තියෙන්නෙත් මුහුද.** වෙනස තියෙන්නේ අර දිය වැල- අර 'මෝඩ දියවැල'- උත්සාහ කරා අනිත්‍ය ලෝකයේ නිත්‍ය බවක් සොයායන්න. අර කියාපු විදියට විපරීතව. යම් වෙලාවක දිය වැල සිඳී ගියා නම් වටයක් එතනින්ම ඉවරයි. එතකොට වට කථාවෙන් කිව්වොත් ඒකයි. නමුත් අවාසනාවකට වගේ අටුවා සාහිත්‍යයේ තියෙන්නේ වෙන වටයක්. ඔය පටිච්චසමුප්පාදය තෝරන කොට කමම වට, කිලෙස වට, විපාක වට කියලා ඔය විධියටයි තෝරන්නේ. ඒ වෙන වට කථාවක් තියෙන්නේ. මෙනන මේ වැදගත්ම වට කථාව අතහැරලා තියෙනවා. ඔන්න එතකොට මේ පින්වතුන්ට යමක් සලකාගන්න පුළුවන්. අර නිවන ගැන, රහත් සිත පිළිබඳව, අනාරම්මණ සිත පිළිබඳව.

ර්ලභට අපි තවත් පැත්තක් කියමු - මේ උවේද්දවාදී වෝදනාව එන නිසා. අපි කලින් අවස්ථාවක මහා තණ්හා සංඛය සුත්‍රය ගැන කියනකොට කිව්වා බුදුරජාණන් වහන්සේ ගින්නට උපමා කළ බව විඤ්ඤාණය.¹⁵ ඒ කියන්නේ විඤ්ඤාණ හයක් තියෙනවා නේ. ඒ වකු විඤ්ඤාණ, සෝත විඤ්ඤාණ ආදී වශයෙන්. දන්නවා නේ, මනෝ විඤ්ඤාණයත් ඇතුළත්ව. ඒ විඤ්ඤාණ හය එක එකක්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා තියෙනවා හරියට එක් එක් ප්‍රත්‍යය ලබාගෙන ඇතිවන ගින්නකට- ඒ කියන්නේ ගින්නකට සමාන කරලා. ඔන්න නැවත මතක් කරගන්නොත්, ඇසත් රූපයත් නිසා ඇතිවන විඤ්ඤාණය වකු විඤ්ඤාණය. **'නිසා' ඇතිවෙනවා මිසක් ඇසෙත් නෑ විඤ්ඤාණය. රූපයෙත් නෑ විඤ්ඤාණය.** ඇසත් රූපයත් **නිසා** වකු විඤ්ඤාණය. කණත් ශබ්දයත් **නිසා** සොත විඤ්ඤාණය ඒ ආදී වශයෙන් ඒකෙන් විඤ්ඤාණයට දීපු උපමාව මොකක්ද? හරියට ලී නිසා ඇති වන ගින්නට ලී ගින්න කියනවා. දර නිසා ඇති වන ගින්නට දර ගින්න කියනවා. දහයිසා නිසා ඇතිවන ගින්නට දහයිසා ගින්න කියනවා. **නිකම් ගින්නක් කියලා දෙයක් නැහැ.** හැම තිස්සෙම **සුවිශේෂ** ගින්නක්. මේ විඤ්ඤාණ හයත් ඒ වගේ කියලා බුදුරජාණන්

වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. නිකම් වික්‍රමය කියලා දෙයක් නැහැ. ඒ නිසා දැන් හිතාගන්න තියෙනේ යම් දෙයක් හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ඇති වුනා නම් හේතු ප්‍රත්‍ය නැතිවුන අවස්ථාවේ ඒක නිව් ගියා. ඊට වැඩි දෙයක් නැහැ. ඊට වැඩි දෙයක් නැහැ. එකකොට වකු වික්‍රමය, සොන වික්‍රමය, ඝාණ වික්‍රමය, පිච්චා වික්‍රමය, කාය වික්‍රමය, මනෝ වික්‍රමය කියන වික්‍රමය හයම නිරුද්ධ වුන අවස්ථාවේ ඒකට කියන්නේ 'වික්‍රමයු පසම' වික්‍රමය සන්සිඳුන අවස්ථාවේ තමයි අන්න අර විමුක්තිය. ඒක උපමා කරලා තියෙනේ - මේ පින්වතුන් හොඳින් දන්නවා-පහනක් නිව් ගියාසේ.

ඒක නේ රතන සුත්‍රයේ තියෙන ගාථාව කවුරුත් දන්නවා.

**බිණං පුරාණං නවං නතථ සමභවං
 විරතත විතතා ආයතිකෙ භවසමීං
 තෙ බිණබිජා අවිරුලහිවජ්ඣා
 නිබ්බන්ති ධීරා යථායං පදීපො¹⁶**

ඒ කියන්නේ රහතන් වහන්සේගේ විශේෂයෙන්ම අවසාන අවස්ථාව ගැන හිතනවා නම් 'බිණං පුරාණං' ඒක කොයි විධියටත් තෝරන්න ඇහැකි. අතීත කර්ම ඉවරයි. 'නවං නතථ සමභවං' අලුත් දේවල් රැස් කරලත් නැහැ. 'විරතත විතතා ආයතිකෙ භවසමීං' නැවත භවයක් පිළිබඳ ආශාවකුත් නැහැ. 'තෙ බිණබිජා' වික්‍රමය බිජය ක්‍ෂය කරලා. වික්‍රමය පැලවෙන්න බැහැ දැන් එතන. 'තෙ බිණබිජා අවිරුලහිවජ්ඣා' තණ්හාව ආශාව පැන නගින්නේ නැහැ. 'නිබ්බන්ති ධීරා යථා අයං පදීපො' මේ පහන වගේ නිව් යනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

මේ නිව්යාම පිළිබඳ උපමාව ඊටත් වඩා ලස්සනට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපසිව මාණවපුච්ඡා කියන පාරායන වග්ගයේ තියෙන ගාථාවක කියලා තියෙනවා.

**අවච්චි යථා වාතවෙගෙන බිකො
 අතථං පලෙති න උපෙති සංඛං
 එවං මුනි නාමකායා විමුක්තො
 අතථං පලෙති න උපෙති සංඛං¹⁷**

යම් සේ - 'අවිච්චි' කියන්නේ ගිනිසිල. 'අවිච්චි' යථා වාතවේගෙන බිනෙනා' වාත වේගයෙන් තල්ලු කරන ලද ගිනිසිල යම්සේ 'අතථං පලෙකි' අස්තයට යයිද, කෙළවර වෙයිද. 'න උපෙති සංඛංගිණිමට නොඑයිද. හඳුන්වන්න බැහැ. කොහේ ගියා ද කියලා කියන්න බැහැ. 'න උපෙති සංඛං. 'එවං මුනි නාමකායා විමුනෙනා' එසේම මුනිවරයා නාමරූප ආදියෙන් මිදුනට පස්සේ 'අතථං පලෙකි න උපෙති සංඛං' අස්තයට ගියා ආයෙ භාෂා ව්‍යවහාරයට හේන්න බැහැ. එකකොට අර අහගෙන හිටිය උපසීච මානවකයා - එයාට තේරුම් ගන්න බැහැ.

**අතථංගතො සො උදවා සො නන්ථී
උදාහු වෙ සසසකියා අරොගො
තං වෙ මුනි සාධු වියාකරොහි
තථාහි තෙ විදිතො එස ධමො¹⁸**

ඒ උන්වහන්සේ බොහොම හක්කියෙන් අහන නිසා ගෞරවයෙන් ආරාධනා කරනවා- 'අත්ත වශයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උන්වහන්සේ අස්තයට ගියා ද. එහෙම නැතිනම් නැත්තටම නැති උනාද? එහෙම නැත්නම් සදාකාලික නිරෝගීව ඉන්න තත්වයකට පත්වුනාද? ඒ කාරණය මට පහදලා දෙන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේටයි මේ ධර්මය තේරෙන්නේ'. එහෙම කිව්වාට පස්සේ ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊටත් වඩා පැහැදිලිව අවසාන වශයෙන් මේ සුත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ මේ ගාථාවයි. ඒකත් උගතුන් පටලවාගෙන තෝරනවා.

**අතථංගතස්ස න පමාණමන්ථී
යෙන නං වජ්ජු තං තස්ස නන්ථී
සබ්බෙසු ධමමෙසු සමුහතෙසු
සමුහතා වාදපථාපි සබ්බෙ¹⁹**

ඒ කියන්නේ 'අතථංගතස්ස න පමාණමන්ථී' අස්තයට ගිය රහතන් වහන්සේ පිළිබඳව ප්‍රමාණ කරන්න බැහැ. මැනීමක් නැහැ. ගිණි මකුත් නැහැ. මැනීමකුත් නැහැ. 'යෙන නං වජ්ජු තං තස්ස නන්ථී' යමක් නිසා ව්‍යවහාර කරනවද එය ඔහුට නැත. ව්‍යවහාර කරන්නේ නාමරූපය නිසා නේ. එකකොට නාමරූපය නැහැ. කියන එකයි කිව්වේ. යමක් නිසා ව්‍යවහාර කරන්නද එය ඔහුට නැත. 'යෙන නං වජ්ජු තං තස්ස නන්ථී. 'සබ්බෙසු ධමමෙසු සමුහතෙසු' සියලුම හිතට අරමුණු වන ධර්මයන් ඔක්කොම මුලිනුපුටා දැමීමට පස්සේ, අර ඒ ධර්මයන් තමයි අර

ලේඛනයේ කියෙන්නේ - ආරම්භ, අරමුණු - 'සබ්බෙසු ධම්මෙසු සමුභතෙසු- සමුභතා වාදපථාපි සබ්බෙ' සියලුම 'වාදපථ' කියලා කියන ඔය දැන් තර්කකාරයින් නගන උභතොකෝටික ප්‍රශ්න වතුෂ්කෝටික ප්‍රශ්න, ඔක්කොම සේදිලා යනවා. **වාදපථ ඔක්කොම ඉවරයි. 'ඇත' 'නැත' දෙක තුළ හිරවෙලයි කියෙන්නේ තර්ක ශාස්ත්‍රය. ධර්මය අතකතාවවරයි.**²⁰ ධර්මය අතකතාවවර කියන්නේ ඒකයි. නිවුනු ගින්න වගෙයි. මේක බොහොම පැහැදිලි පිළිතුරක්. නමුත් මේ උගත්තු මේවා අවුල් කරගෙන.

නමුත් ඇතැම් විට බෞද්ධ දාර්ශනිකයින් මේක තේරුම් ගත්තු බව පෙනෙනවා. ඇතැම් දාර්ශනිකයින් - මේ කණ පිනවන්න කියනවා නොවේ. නමුත් සෞඤ්ජරානඤ්ඤ නමැති ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ සංස්කෘත කාව්‍යයේ, අඤ්ඤාභෞත කවියාගේ- ඒ මහා දාර්ශනිකයෙක්. මේ කියාපු පොතේ උපමාව ඉතාමත්ම ලස්සනට ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා.

**දීපො යථා නිච්ඛාතිං අභ්‍යුපෙතො
නෙවාවනිං ගච්ඡති නානතර්කෂම්
දිශාං න කාංචිත් විදිශාං න කාංචිත්
සෙනහක්ඝයාත් කෙවලමෙති ශාන්තිම්**

**එවං කෘතී නිච්ඛාතිං අභ්‍යුපෙතො
නෙවාවනිං ගච්ඡති නානතර්කෂම්
දිශාං න කාංචිත් විදිශාං න කාංචිත්
සෙනහක්ඝයාත් කෙවලමෙති ශාන්තිම්**

මේකේ තේරුම - ඒ කවියා කියන්නේත් අර උපමාවම තමයි. 'දීපො යථා නිච්ඛාතිං අභ්‍යුපෙතො' යම්සේ පහන නිවී ගිය කල්හි 'නෙවාවනිං ගච්ඡති නානතර්කෂම්' ඒ පහන, ඒ පහන් දැල්ල පොළොවට ගියෙත් නෑ. අහසට ගියෙත් නෑ. 'දිශාං න කාංචිත් විදිශාං න කාංචිත්' දිශාවලට ගියෙත් නෑ අනුදිශාවලට ගියෙත් නෑහැ. '**සෙනහක්ඝයාත් කෙවලමෙති ශාන්තිම්**' හුදෙක් තෙල් අවසන් වීම නිසා නිවී ගියා. ඔන්න ඊළඟට උපමේය දෙනවා.

'එවං කෘතී නිච්ඛාතිං අභ්‍යුපෙතො' එසේම 'කෘතී' කියන්නේ කතකරණීය රහනන් වහන්සේ. එසේම රහනන් වහන්සේ. 'නිච්ඛාතිං අභ්‍යුපෙතො' නිවනට

ගිය රහතන් වහන්සේ, පොළවට ගියෙන් නෑ, අහසට ගියෙන් නෑ, දිශාවලට ගියෙන් නෑ, අනුදිශාවලට ගියෙන් නෑ. ක්ලේශ ක්ෂය කළ නිසා හුදෙක් ඉන්ද්‍රියයට පත්වුණා.

ඉතින් මේ තුළින් මේ පින්වතුන්ට පෙනෙනවා අපි පටිච්චසමුප්පාදයෙන් පටන් ගත්තාට පටිච්චසමුප්පාදය ඉබේම සම්බන්ධ වෙනවා නිවනට, නිවන පිළිබඳ කතන්තරයට. **නිවන කියන එක තේරුම්ගන්න බැහැ, පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳ අවබෝධය නෑකිව.**

එක නිසා මේ අවස්ථාවේ දේශනාවට එකතු කරන්න කල්පනා කළා විශේෂ පණිවුඩයක්- මේ බොහෝ දෙනා දන්නවා. සමහරු නොදන්නවා- මේ දේශනා අහන අයට උපකාර වීමට. දැන් මේ මීට අවුරුදු විස්සකට විතර කලින් මිහිරිගල නිස්සරණ වනයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක යෝගාවචර සංඝයා වහන්සේලා පිරිස වෙනුවෙන් අපි 'නිවන' 'නිබ්බාන' යන මාතෘකාව යටතේ දේශනා කියන්නක් පැවැත්වුවා. වර්ෂ ගණනකට පස්සේ **කොළඹ ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරය** මගින් ඒ දේශනා කියන්න වෙළුම් එකොළහකින් නිකුත් කරලා තියෙනවා. දැන් බොහෝ දෙනා කියවලත් තියෙනවා. ඒවා ඉංග්‍රීසියට නහලත් අවසානයයි. ඊළඟට **මහනුවර ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය** ඒ දේශනා කණින් අහන අය සඳහා සංයුක්ත තැටි ගත කරලා ඉංග්‍රීසි ඒවත් එක්කම -දැන් ලෝකය පුරා බෙදා හරිනවා. එතකොට ඒ දේශනා මාලාව පැවැත්වූ කාලය අවුරුදු විස්සකට කලින්. අපි නිවන අරමුණු කරලා පටන්ගත්තා පටිච්චසමුප්පාදය ගැනත් යම් යම් දේ කියවුණා. දැන් මේ අවස්ථාවේ **'පහත් කණුව' පටිච්චසමුප්පාද දේශනා මාලාවක්** බවට දැන් පත් වෙච්ච අවස්ථාවේ. මේ පස්වන දේශනාවයි. කෙතෙක් කියවෙයි ද කියලා මට හරියටම කියන්න බැහැ. ඒක කාලයා විසින් තීරණය කරනු ඇති. එතකොට මේ දේශනා මාලාවේ දී අපට පටිච්චසමුප්පාද ශීර්ෂයෙන් නිවනත් කියන්න වෙනවා.

එතකොට මේ දෙක එකිනෙකට සම්බන්ධ වන බව තවත් හෙළිවෙන සිද්ධියක්. පොඩි කතන්තරයක් කියන්නම්. කතන්තර නොවේ ධර්මයට අදාළ දෙයක්. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධියෙන් පස්සේ ධර්ම ගම්භීරතාව ගැන සැලකූ බව. අර බ්‍රහ්මයා ඇවිල්ලා ආරාධනා කරන්න කලින්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අරය පර්යේෂන සූත්‍රයේ දී තමන් මේ **මහා පරම ගම්භීර වූ දුරදර්ශ වූ දුරවබෝධ වූ, ශාන්ත වූ, ප්‍රණීත වූ මේ පුදුම ධර්මය තේරුම් ගත්තට පස්සේ කල්පනා කළා ලෝකයා කොහොමද මේ ධර්මය**

තේරුම් ගන්නේ කියලා. එහෙම සලකන අවස්ථාවේ උන්වහන්සේට පෙනී ගියා ස්ථාන දෙකක් - කාරණා දෙකක් - ලෝකයාට තේරුම් ගැනීමට අපහසු²¹. එකක්, 'ඉදපසවටයතා පටිච්ච සමුප්පාදය' අර අපි කිව්වේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයයි. ඉදපසවටයතා කියලා කියන 'මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. ආදී වශයෙන් තියෙන පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාව තමයි ලෝකයාට තේරුම් ගන්න ඉතාම අමාරු. ඒ එක කාරණයක්. අනික් කාරණය තමයි '**සබ්බ සංඛාර සමථො සබ්බපටිනිසසගො තණ්හකබයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං**' කියලා කියන ඒ පදවලින් හැඳින්වෙන සංස්කාරයන්ගේ සන්සිදීම. නිරෝධය. ඒකත් ලෝකයාට තේරුම් ගන්න අමාරුයි. ඉතින් ඒ තේරුම් ගන්න අමාරු අන්න අර කියාපු භාෂා ව්‍යවහාරය තුළ හිරවෙලා ඉන්න නිසයි පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග තේරුම් ගන්න බැරි ලෝකයා අර තර්කය තුළ හිරවෙලා ඉන්නවා. එක්කෝ 'ඇත' එක්කෝ 'නැත' දෙකෙන් එකක් කියපන් කියාවි. ඇතැයි කියන්නවත් ඕන. නැතැයි කියන්නවත් ඕන. **නමුත් 'ඇත්ත' නොවේ. 'නැත්ත' නොවේ.**

මේ පින්වතුන්ට අපි තේරුම් කරලා දුන්නා පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම න්‍යායයේ තියන ගැඹුර තමයි 'ඉමසමිං සති ඉදං භොති' **මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හට ගැනීමෙන් මෙය හටගනී. මෙය නැති කල්හි මෙය නොවේ. මෙය නිරුද්ධ වීමෙන් මෙය නිරුද්ධ වේ.**²² මහා පුදුම දෙයක්. **ඔනතමයි අතකතාවටර බව තියෙන්නේ.** තර්කය කියන්නේ එක්කෝ ඔව් කියන්න ඕනෑ. නැත්නම් නෑ කියන්න ඕනෑ. ඒ වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ ඔන්න ඔය ටික. ඉතින් ඔය ටික තේරුම් ගන්න අමාරුයි ලෝකයාට. ඒ වගේම තමයි අන්න රහතන් වහන්සේ නිවන් දැක්කට පස්සේ, කොහේහරි හැඟවිලා ඇතෙයි කියන හැඟීමක් තියෙනවා. ඒකට තමයි අපි මේ උපමාව කිව්වේ. එකකොට හිතාගන්න පටිච්චසමුප්පාදයේ අනුලෝම පැත්තකුත් පටිලෝම පැත්තකුත් කියලා දෙකක් තිබෙන බව, මේ පින්වතුන් දන්නවා. අනුලෝම පැත්තෙන් කියන්නේ සංසාරයේ සාමාන්‍ය ස්වභාවය. දැන් ඔය හෙළිවන එකක් නේ 'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා' සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සෝවාන් ඵලය ලැබුවේ අර ගාථාවේ මුල් පද දෙක අහලා. 'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ'²³ යම් ධර්මයක් හේතූන්ගෙන් හටගන්නවා නම් ඒවායේ හේතුව තථාගතයන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා කියනවත් එක්කම සාර්පුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ තේරුම් ගත්තා හේතූන්ගෙන් ඇතිවෙනවා නම් හේතු නැතිවුනාම නැතිවෙනන ඕනෑ. 'තෙසං ච යො නිරොධො එවං වාදී'. අන්න දෙවෙනි පද දෙකෙන් කියවුනෙ නිවන ගැන.

පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැන හිතාගන්න යම්කිසි ප්‍රශ්නයක් හරහාටි තේරුම් ගත්තොත් ඒ ප්‍රශ්නය තුළම තියෙනවා විසඳුම. එතකොට පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම පැත්තෙන් තියෙන්නේ ප්‍රශ්නයයි. පටිලෝම පැත්තෙන් තියෙන්නේ විසඳුමයි. එතකොට ඒකම තමයි අර මේ පින්වතුන්ට බොහෝ විට තේරුම් ගන්න බැර එකක් තමයි මේ ලෝකයා හිරවෙලා තියෙන්නේ 'අස්ති' සහ 'නාස්ති' කියන දෙක තුළයි කියන එක.

දැන් අර අවිද්‍යාව ගැන කියනවා නම් අනුලෝම පැත්තේ තියෙන්නේ අවිද්‍යාව නිසා මෙන්න මේ ධර්ම පරම්පරාවක් ඇති වෙනවා. නමුත් අවිද්‍යාවගේ නැතිවීමෙන්ම නිරෝධය ඇති වෙනවා. ඉතින් මෙන්න මේ කාරණයටත් කදිම වටිනා සූත්‍රයක් තියෙනවා.²⁴ අපි ඒක යන්තමින් මතු කරමු මේ අවස්ථාවේ. කච්චානගොතන කියලා සූත්‍රයක් තියෙනවා. කච්චාන ගොතන ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා අහනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'සමමාදිට්ඨි සමමාදිට්ඨි' කියලා කියනවා. කෙතෙකින් ද කෙතෙක් සමමා දිට්ඨිය ඇත්තෙක් වෙන්නේ. සමමාදිට්ඨිය ගැන නොයෙකුත් නිර්වචන මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා. මෙන්න අමුතුවම නිර්වචනයක්. 'සමමා දිට්ඨි සමමා දිට්ඨි' කියනවා, කෙතෙකින් ද සමමා දිට්ඨි වෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'කච්චායන මේ ලෝකයා වැඩිකොටම ද්වයනිශ්‍රිතයි. දෙකක් තුළ හිරවෙලා ඉන්නවා. ද්වය නිශ්‍රිත කියලා කියන්නේ දෙකක් පිළිබඳ කතාන්තරය නේ. අර අපි කිව්වේ 'ඇත' 'නැත' කියලා. අන්න ඒකයි. 'ද්වය නිසසිතො ඛවායං කච්චාන ලොකො යෙභුයොන අඤ්ඤාව නඤ්ඤාව, අස්තිත්වය නාස්තිත්වය' කියන දෙක තුළයි ලෝකයා ඒ අන්ත දෙක තුළයි ඉන්නේ. එහෙම කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ මෑදුම් මඟට ගන්න හැටි පෙන්වුම් කරනවා මේ විධියට. 'ලොකසමුදයං බො කච්චාන යථාභූතං සමමප්පඤ්ඤාය පසසතො, යා ලොකෙ නඤ්ඤා සා න හොති' කච්චාන ලෝකයේ හට ගැන්ම, ලෝකය හට ගන්නා ආකාරය, යථා භූත වශයෙන් දකින විදර්ශකයාට ලෝකයේ නාස්තිත්වය කියන ලෝකය නැත කියන හැඟීම නැති වෙලා යනවා. ඒ එක පැත්තක්. ඊළඟට කියනවා 'ලොක නිරොධං බො කච්චාන යථාභූතං සමමප්පඤ්ඤාය පසසතො යා ලොකෙ අඤ්ඤා සා න හොති' ලොක නිරෝධය බලන්න බලන්න තේරෙනවා ඒක දිහා බලන කෙනාට ලෝකයේ අස්තිත්ව කියන අන්තයටත් ගන්න බැහැ. ඔන්න අන්ත ද්වයෙන් මිඳෙන හැටි. එතකොට ලෝකයා කියන්නේ ඒකාන්තයෙන් තියෙනවා. එහෙම නැත්නම් ඒකාන්තයෙන් නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ ඒකාන්ත කතාව නෙවෙයි. හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් 'නිසා' හටගැනීමක්

පටිච්චසමුප්පත්ත කියන්නේ 'නිසා හට ගැනීමක්' තමයි අර දෙපැත්තම. එතකොට නිරන්තරයෙන්ම ලෝකය අලුත් වෙමින් යනවා. ඒ වගේම බිඳෙමින් යනවා. ඇතිවීම් නැතිවීම් සමූහයක් ලෝකය තුළ තියෙන්නේ. නමුත් ඒක ලෝකයා අරගත්තු ඝන සංඥාව උඩ, කෙලෙස් සංඥාව උඩ, ග්‍රහණය උඩ, උපාදානය උඩ, ලෝකයා දැඩිව ගන්නවා යමක් තියෙනවා කියලා. **යම්කිසි දෙයක් තියෙනවා කියලා. යම්කිසි දෙයක් තිබුණා නම් ඒක නැති වෙන්න ඕන.** එතකොට නිරෝධය. නිරෝධය කියන්නේ උචේදය කියලා සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම නැතිවුණා නම් නැති වුනේ - අපි සමහර අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කළා, **නැතිවුණා නම් නැති වුනේ 'යමක් ඇත' කියා හිතාගත්තු අවිද්‍යාවක්, තව මදි, කියා හිතාගත්තු තණ්හාවක්ය. ඔව්වරයි නැතිවුණේ.** අඩන්න දෙයක් නැතේ. 'යමක් ඇත' කියලා හිතාගත්තු අවිද්‍යාවක් 'තව මදි' කියා හිතාගත්තු තණ්හාවක්. සැබෑ වශයෙන් තියෙන්නේ **ඇතිවීමක් හා නැතිවීමක්** පමණයි. **ඇතිවීමක් හා නැතිවීමක්** පමණයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය ලැබූ අවස්ථාවේ, විපස්සී බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය හෙළි කළේ "සමුදයො සමුදායොති ඛො පුබ්බෙ අනනුසස්සනෙසු ධමමෙසු චක්ඛුං උදපාදි" ආදී වශයෙන්. හටගන්නවා හටගන්නවා. එහෙම නැත්නම් හටගැනීමක්. හටගැනීමක්. ඒ එක පැත්තක්. අනික් පැත්ත තමයි නිරුද්ධවීමක්. නිරුද්ධ වීමක්. එතකොට හට ගැනීමත් නිරුද්ධවීමත් නිරන්තරයෙන් සිදුවන ක්‍රියාදාමයක්. ඕක තුළ ලෝකයා අර වැරදි දිට්ඨිය නිසා 'සකකාය දිට්ඨිය'²⁵ කියන්නේ 'සමූහය ඇත' කියලා ගැනීම. ඒ දෘෂ්ටිය නිසා අන්න අර විදියට 'ඇත' 'නැත' කියන ඒ තර්කය මත හිර වෙලා **සාමාන්‍ය පෘථග්ජන පුද්ගලයා පමණක් නොවේ දෘෂ්ටිගතිකයාත් විද්‍යාඥයාත් ඔක්කොම හිරවෙලා තිනේනේ ඔහුයි.** තර්කය -උභතෝකෝටික තර්කය මදිවට වතුෂ්කෝටික²⁶ තර්කයකුත් හදාගෙන. එතැනත් හිරවෙලා. නමුත් මේ ඔක්කොම අතකකාවචර ධර්මය තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ සමතික්‍රමණය කළා. කොහොමද? අන්න අර ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන ප්‍රත්‍යක්ෂ අවබෝධය තුළින් ඒක දැක්ක අවස්ථාව. මෙතන **ස්ථාවරයක් ගන්න බැහැ ඇතැයි කියලාවත් නැතැයි කියලාවත්.**

මේක මේ පින්වතුන්ට තේරෙන මට්ටමින් කියතොත් අපි යම් අවස්ථාවක අර නිවන දේශනාවල පොඩි උපමාවක් දුන්න. උපමාවලට නේ බොහෝ දෙනා කැමති. ඒක තේරුම් ගන්න පහසුයි. සමහරවිට සාප්පුවල එහෙම තියෙනවා නේ ඔය හින් ඇදගන්න දේවල් පිටට පෙන්නන්න. සමහර විට තියෙනවා ඔය සාප්පුවල- දැන් කාලෙත් තියනවාද මම දන්නේ නැහැ.

ඉස්සර කිබුනා ඔය කේතලේකින් වතුර වැක්කෙරෙනවා මොකක්හර් භාජනයකට - අපි හිතමු බේසමකට. සාප්පුවෙන් එළියට ඇවිල්ලා බලනකොට පිටින් ඉන්න කෙනාට පෙනෙන්නේ කේතලෙන් වතුර වැක්කෙරෙනවා කෙළවර වෙන්නේ නැහැ. කේතලය හිස් වෙන්නේ නැහැ. අරක පිරෙන්නේ නැහැ. මොකද රහස? රහස මේකයි. අර වතුර ධාරාව තුළින් මොකක්දෝ සියුම් නලයක් යනවා. අර වතුර ආයෙන් කේතලයට යවන්න. ඔය මැජික් කේතලේ උපමාව අපි දුන්නේ ඔන්න ලෝකයත් මැජික් කේතලයක් කියලා හිතා ගන්න. **ලෝකයත් මැජික් කේතලයක්.** පොඩි මට්ටමින් ගත්තොත් සමුද්‍රය වය -සමුද්‍රය නිරෝධය -නිරන්තරයෙන් සිදුවෙනවා. මේ අපේ ශරීරයෙන් මේ හැම එකක් පිළිබඳව මේ පින්වතුන් දන්නවා. හිටිගමන් මැරෙන්නේ නැහැ නේ. ඊළඟට ලෝකය පිළිබඳවත්. ඒක තමයි 'සංචට්ට-විචට්ට' කියන්නේ. ලෝකධාතු ඇති වෙනවා නැති වෙනවා. **ඇති වෙනවා නැති වෙනවා.** ඔය සත්‍යයයි තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හෙළි කර දුන්නේ. ඒ වෙනුවට ලෝකයා අන්න අර සකකායදිධිය තුළ හිරවෙව්ව ඒ සංඥාව නිසාම ඇති කර ගත්තු ඒ දෘෂ්ටිය තුළ හිරවෙලා තර්කය තුළ හිරවෙලා, නැවත නැවතත් '**යොගමායනකි මච්චුනො.**' **මාරයාගේ විය කරට යට වෙනවා.**

ඉතින් මේ ටික ඇති මේ පින්වතුන්ට. ටික නොවේ හුඟක් කියවුනා. ඉතින් කෙසේ හෝ වේවා අපි හිතනවා අර අපි කිව්වේ '**මොන යකාට හෝ තේරේවා**' කියන අදහසින් මේ ගැමීමට කියන්නේ. ඒක මේ කැහැ කැහැ හරි මම කියන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඉතින් මේ පින්වතුන් මට සමාධිය හජනය කරන්න ඕනෑ. අර යක්ෂයාට, දේවතාවට, කිව්වා වගේ. යම් දෙයක් නොතේරෙනවා නම්, යම් අවස්ථාවක මේ සංයුක්ත තැටිය අහනකොට තේරෙන්න පුළුවන්.

ඉතින් අද දවසෙත් මේ පින්වත් පිරිස වෙනදා වගේ වටිනා සීලයක් සමාදන් වෙලා නිවන් අදහසින් තම තමන්ගේ බණ භාවනා කටයුතු කරන්න ඇති. මේ ධර්ම දේශනාවත් මේ පින්වතුන්ට ඒ බලාපොරොත්තු වන උත්තමාර්ථයට ළංවීමට උපකාර උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්ම දේශනාමය ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන්වීමට කැමති නම් ඒ අනුමෝදන්වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසෙන්නවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

චිත්තාවතා ව අමෙහති .....

පාදක සටහන්

1. සමීඳ්ව සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 22 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
2. සමීඳ්ව සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 18 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
3. සමීඳ්ව සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 18 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
4. සමීඳ්ව සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 22 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
5. සමීඳ්ව සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 22 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
6. සමීඳ්ව සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 22 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
7. මහානිදාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 94 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 8)
8. අරහත්‍ය සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 1, 28 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
9. නිබ්බේධික සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 4, 206 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 21)
10. මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 276 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
11. සන්ධ සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 6, 612 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 23)
12. සන්ධ සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 6, 612 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 23)
13. පඨම නිබ්බාන සූත්‍රය, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය -1, 290 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
14. දුතියභද්දීය සූත්‍රය, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය -1, 278 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
15. මහාතණ්භාසච්චිය සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය -1, 608 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
16. රතන සූත්‍රය, බුද්දකපාඨපාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 12 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
17. උපසීච සූත්‍රය, සුක්ඛ නිපාතය, බුද්දක නිකාය, 328 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
18. උපසීච සූත්‍රය, සුක්ඛ නිපාතය, බුද්දක නිකාය, 328 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
19. උපසීච සූත්‍රය, සුක්ඛ නිපාතය, බුද්දක නිකාය, 328 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
20. අරියපරියෙසන සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 408 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
21. අරියපරියෙසන සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 408 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
22. බොධි සූත්‍රය 3, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 132 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
23. මහා වගගය - 1, 84 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 3)
24. කල්වානගොත්ත සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 2, 28 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
25. සකකාය දිට්ඨි සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකාය - 3, 330 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 15)
26. චූලමාලුඤ්ඤා සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 2, 152 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 11)
අග්ගිච්චගොත්ත සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 2, 256 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 11)

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කාර්ති

* 1. උත්තරීතර හුදෙකලාව - (මුල් මුද්‍රණය) දම්සක් අංක 172/173 -	(1990)
- එම -	(2001)
(නව මුද්‍රණය), ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය	(1988)
2. පින් රුකෙක මහිම	(1997)
3. විදසුන් උපදෙස්	(1997)
4. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම	(1998)
5. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම	(1998)
6. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම	(1998)
7. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම	(1999)
8. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම	(1999)
9. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම	(1999)
10. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම	(2000)
11. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම	(2001)
12. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම	(2002)
13. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම	(2004)
14. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම	(2000)
15. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය - ප්‍රථම භාගය - (1-6 වෙළුම්)	(2010)
16. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)	(1999)
17. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 1- වෙළුම	(2000)
18. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 2- වෙළුම	(2001)
19. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 3- වෙළුම	(2003)
20. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 4- වෙළුම	(2005)
21. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 5- වෙළුම	(2006)
22. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 6- වෙළුම	(2009)
23. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7- වෙළුම	(2012)
24. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8- වෙළුම	(1999)
25. හිතක මහිම - 1	(2003)
26. හිතක මහිම - 2	(2012)
27. හිතක මහිම - 3	(2000)
28. හිත තැනීම	(2000)
29. පැවැත්ම හා නැවැත්ම	(2001)
30. ඇති හැටි දැක්ම	(2001)
31. දිවි කතරේ සැදූ අඳුර	(2001)
32. කය අනුව ගිය සිහිය	(2002)
33. මා-පිය උවැටන	(2003)
34. ප්‍රතිපත්ති පුජාව	(2004)
35. චලන වික්‍රය	(2005)
36. දිය සුළිය	(2003)
37. අබ්නික්මන	(2009)
38. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය	(2010)
39. මනසේ මායාව	(2011)
40. භාවනා මාතිය	(2011)
41. සසුන් පිළිවෙත	(2012)
42. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට	(2012)
43. තිසරණ මහිම	(2012)
44. කයේ කතාව	(2012)
45. මෙන් සිනේ විමුක්තිය	(2012)
46. පට්ඨව සමුපපාද ධම්මය - 1 වෙළුම	(2014)
47. පට්ඨව සමුපපාද ධම්මය - 2 වෙළුම	(2014)
48. පට්ඨව සමුපපාද ධම්මය - 3 වෙළුම	(2014)
49. පට්ඨව සමුපපාද ධම්මය - 4 වෙළුම	(2012)
50. සක්මනේ නිවන	(2013)
51. තපෝ ගුණමහිම	(2013)
52. කම් වක්‍රයෙන් ධම් වක්‍රයට	(2013)

* බෞද්ධ ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන සමිතිය, නැ.පෙ. 61, මහනුවර.

කතු හිමියන්ගේ ඉංග්‍රීසි කෘති

- * 1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought (1971)
- do - D. G. M. B. Edition (2012)
- * 2. Samyutta Nikaya - An Anthology, Part II - Wheel No, 183/185 - (1972)
- do - D. G. M. B. Edition (2009)
- * 3. Ideal Solitude - Wheel No, 188 - (1973)
- * 4. The Magic of the Mind - (1974)
- do - D. G. M. B. Edition (2007)
- 5. Towards Calm and Insight - (1991)
- do - D. G. M. B. Edition (1998)
- 6. From Topsy-turvydom to Wisdom - Volume I - (2003)
- 7. From Topsy-turvydom to Wisdom - Volume II - (2012)
- 8. Seeing Through (1999)
- 9. Towards A Better World (2000)
- 10. Nibbana - The Mind Stilled - Volume I - (2003)
- 11. Nibbana - The Mind Stilled - Volume II - (2005)
- 12. Nibbana - The Mind Stilled - Volume III - (2005)
- 13. Nibbana - The Mind Stilled - Volume IV - (2006)
- 14. Nibbana - The Mind Stilled - Volume V - (2007)
- 15. Nibbana - The Mind Stilled - Volume VI - (2010)
- 16. Nibbana - The Mind Stilled - Volume VII - (2012)
- 17. Nibbana - The Mind Stilled - Library Edition - (2015)
- 18. Nibbana and The Fire Simile (2010)
- 19. 'A Majestic Tree of Merit' (2012)
- 20. The End of the World in Buddhist Perspective (2014)

* Buddhist Publication Society, P.O. Box, 61, Kandy
 බෞද්ධ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රකාශන සමිතිය, කැ.පෙ. 61, මහනුවර

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්
අනුර රූපසිංහ මහතා
 අංක: 27, කොළඹ විදිය, මහනුවර.
 දුරකථනය: 081-2232376

**පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ
විශේෂ නිවේදනය**

2013.07.07 දින අභිනවයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද 'පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය' මගින් පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් මේතාක් සම්පාදිත සහ ඉදිරියට සම්පාදනය කරනු ලබන සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශයට පත් කෙරෙන බවත් මින් පසු උන්වහන්සේගේ කිසිදු ග්‍රන්ථයක් කොළඹ ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින් ප්‍රකාශයට පත් නොකරෙන බවත් අප පාඨක පිරිස වෙත මෙයින් දන්වා සිටිමු.

මෙයට
සසුන් ලැදි
පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය